

Namosi-Naitasiri-Serua: Bible for 1 Cesolonaika, 1 Joni, 1 Koronica, 1 Timoci, 2
Cesolonaika, 2 Jimoci, 2 Joni, 3 Joni, Filimoni, Filipai, Iperiu, Jemesa, Juta, Karuwa
ni koronica, Karuwa ni leya i vola o pita, Kolosa, Leya matai ni vola o pita., Roma,
Taito, Vakatakila
Formatted for Translators

©2022 Wycliffe Associates

Released under a Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Bible Text: The English Unlocked Literal Bible (ULB)

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English Unlocked Literal Bible is based on the unfoldingWord® Literal Text, CC BY-SA 4.0. The original work of the unfoldingWord® Literal Text is available at <https://unfoldingword.bible/ult/>.

The ULB is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

Notes: English ULB Translation Notes

©2017 Wycliffe Associates

Available at <https://bibleineverylanguage.org/translations>

The English ULB Translation Notes is based on the unfoldingWord translationNotes, under CC BY-SA 4.0. The original unfoldingWord work is available at <https://unfoldingword.bible/utn>.

The ULB Notes is licensed under the Creative Commons Attribution-ShareAlike 4.0 International License.

To view a copy of the CC BY-SA 4.0 license visit <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Below is a human-readable summary of (and not a substitute for) the license.

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format. Adapt — remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially.

The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms.

Under the following conditions:

Attribution — You must attribute the work as follows: "Original work available at <https://BibleInEveryLanguage.org>."

Attribution statements in derivative works should not in any way suggest that we endorse you or your use of this work.

ShareAlike — If you remix, transform, or build upon the material, you must distribute your contributions under the same license as the original. No additional restrictions — You may not apply legal terms or technological measures that legally restrict others from doing anything the license permits.

Notices:

You do not have to comply with the license for elements of the material in the public domain or where your use is permitted by an applicable exception or limitation.

No warranties are given. The license may not give you all of the permissions necessary for your intended use. For example, other rights such as publicity, privacy, or moral rights may limit how you use the material.

Roma

¹ O yau o Paula, na leya talatala o Jisu Karisito, a lai covi me apositolo; a qu lesu me qu kwa na tukutuku oka ni Kalou.
² O keya a yala taki ni i mata o keya aru tata taki niya na leya parofita ina i vola tabu. ³ E vuku o luveya o Jisu Karisito na ledru Turaga o keya a sucu mai na leya kawa o Tevita me kodaki e lala. ⁴ O keya e vatakeya na kaikai ni tucake tale mai na mate, ni luve ni Kalou, me kodaki e yalo savasava. ⁵ O keya madu vou rewajiya muni ke na loloma qainiya na cakacaka va avositolo, meru vabaujiya meru talai rewarewa o rau na lewe ni vanuwa taucoko ga, balejiya e yaca. ⁶ A mutu vo lai covi devu kodaki muni ke o mutou me lemutou o Jisu Karisito. ⁷ O mutou taucoko na nokoto mai Roma, o mutou na lomaniya na Kalou, o mutou na lai covi me mutu yalo savasava; me lemutou na loloma qainiya na vacegu mai vuwa na Kalou o momo qainiya o Jisu Karisito na Turaga. ⁸ Mequ tekivu, o Jisu Karisito qu vou vaokaoka vuwa na lequ Kalou balejiko mutou taucoko ga, nivo lai kwai vuravura taucoko na lemutu vabaujiya. ⁹ Ni vo lequ vadjinadjina na Kalou, o keya aqu qwaraviya evu mai qu yalo ina i tukutuku oka mai vuwa o luveya, jika ni mudu na leya cavu jiko mutou ina visiga ina lequ masu. ¹⁰ Ni qu vo dau masu, me kiya na gauna mequ kalougata ke ina leya lewa ni Kalou mequ yacoviya yaji vuwako mutou. ¹¹ Aqu okajiya valevu mequ daniko mutou, mequ soliya vuwako mutou nai solisoli vayago, me mutu vadeitaki niko mutou ke. ¹² Medu kala vacegui i na vuku ni lemutu vabaujiya qainiya na lequ muni. ¹³ O mutou na viwekani, qu jikai ni okajiya me mutu numidei niya, ni qu vo nakijiya valevu mequ la yaji vuwako mutou, (qu taro viya ga me yacoviya na siga ikwe,) me kiya na kequ yaga ina kemutu vimama, me kodaki muni na kedru vimama na vimatanitu kani kiya. ¹⁴ E dodonu vuwako au mequ jiya i talatala vuwadru na kwai Kirisi, vuwadru tale ga na lewe ni vanua wale; vuwadru na vuku qainidru muni na tasi vuku. ¹⁵ A kodaki ke, me kodaki qu vo rewajiya qai niya qu yalo sara ke mequ vunautaki nai tukutuku oka vuwako mutou muni mai Roma. ¹⁶ Ni qu tasi maduwa taki niya nai tukutuku oka o Karisito: ni o keya ikwe na kaikai ni Kalou me va colai ke o rau yakiya eru vabaujiya: a simata vuwadru na Jiu, vuwadru muni na matanitu kanikiya. ¹⁷ Nivo vatakeya ke, nivo vadonu nidru na Kalou ina vabaujiya meru vo vabaujiya: me kodaki na kwa e volai, "I na cola ina vabaujiya o keya e Yalo dodonu." ¹⁸ Nivo lai kilai mai lomalagi na oca ni Kalou ina ledru i varau bura taucoko ga qeiniya na ledru tasi-dodonu na tamata, eru taroviya nai vavuvuli djina i nai varau e tasi dodonu. ¹⁹ Nivo tolaviya ina kedru vimama na kwa ni Kalou e kilai rewa, evo vata keya vuwadru na Kalou. ²⁰ Nivo lai dani na kwa ni Kalou e cilo tu, io, na leya kaikai tawa mudu qeiniya na leya no vaKalou, avo lai kilai devu na vikwa e buli, ina gauna a buli ke o vuravura; o keya ikwe e jikai ke na ledru i ulubale. ²¹ Io, niru vo kilajiya no na Kalou, se me vaokaoka; evo liyaliya mai na ledru numiya, avo gilogilo mai eru yalo avo rarawa. ²² Eru kwa no eru vo vuku, eru vo riva mai. ²³ Aru sosomi takiniya na kakarama na Kalou e jikai ni mate rewa, na matakau me kodaki na tamata eru vo mate, qeiniya na manumanu vuka, seiko niya na manumanu eva e la, qeiniya na vikwa e qani. ²⁴ O keya avo deinidru ke na Kalou me qeleqelewa na keya dodonu ke eru yalo, meru vaburabura niya ke eru yaga vainidru. ²⁵ Eru vo vasosomitaki nai vavuvuli djina ni Kalou, ina kwa e giritaki boto, aru soro ke na kwa e buli qai jikai o keya e buliya, o keya e leya na varokoroko e jikai ni mudu. Emeni. ²⁶ O keya a danidru ke na Kalou meru tekuciya na dodomo vasisila, niru vo vai sosomi takiniya o rau na ledru yalewa nai varau a lesi na kanikiya e jikai ni lesi. ²⁷ E kodaki muni ke o rau na teigwane, eru daniya nai varau e lesi vata qainidru na lewa, e mudre na ledru vidomoni vainidru, aru vaveya o rau na teigwane na kwa bura sara qainidru na teigwane, avo cava ke vuwadru nai sau ni ledru varau cala. ²⁸ Niru vo tasi okajiya meru kilajiya na Kalou, a danidru na Kalou meru yalo kanikiya, meru vaveya na vikwa e jikai ni kilikili qeiniidru. ²⁹ Meru vuqa ina kwa taucoko ga e bura, ina yalo bura, ina vi vaburaburataki, meru vuqa ina toko mata, ina vileji, ina vivakwaisini, ina yalo e ocaoca, meru visasauvene. ³⁰ Meru dau kakase, meru burajiya na Kalou, meru vosalevu meru viyaviya levu, meru dokadoka idru, meru vavuniya na bura, meru vawacike vuwadru na tuqwaqwa. ³¹ Eru tasi yalo makuga, meru yalayala aru giri tale, aru bura jidru o rau wekaya, eru jikai ni yalo loloma. ³² Niru kilajiya no na leya lewa na Kalou, e dodonu me mate orau eru vaveya na vikwa boto ga o rau, eru okajidru muni eru dau vaveya.

² Okiya ikwe vo jikai ke na lemu ulubale o iko na tamata yakija vo daulewa, ni vo beitaki Niko na lemu lewa na tani, ni iko voi valavala noke kodakike ni va daulewa. ² Ia edu vo kilajia vo jina na lewa ni Kalou vuwadru eni vo vaveya na vikwa kodakikwe. ³ Ia o iko na tamata vo lewaidru eru vo vaveya na vikwa Kodakikwe vo I valavald kodakike, vo leinumi no na tabu rewa mai XX. ⁴ Se va becia no na leya loloma lewu, qainia na leya vasojia iko I na vivutuni na lolomani kalou. ⁵ Ia o iko me kodakina lemu yalokaikai vuta mo yalo vo jikai ni vivutuni, vo levu no vuwako na oca na siga ni viocaji ena varaitaki ke na lewa dodoru ni kalou. ⁶ O kiya ena saumia na tamata yakija me kodaki nu lejai valavala. Na cola tawa mudu, vuwadru XXX vo makutu no e na valavala oka qui vadania na ukuuku quinia na varokoroko quinia na Tewa mate rewa. ⁷ Ta na oca qainia na laivovi vuwadru eru vo dauviale, qainia na vucesa in a vavuvuli jina, Ia qui mamakutu ina vuvuvuli tawa mudu. ⁸ Na vavawa quinia nu yalo vuwadru na tamata toucuku vo valavala bura no, vo Simata na Jiu vuva talegu vo matanitu Kanikia. ¹⁰ Ia na ukuuku qainia navarokovoko quinia na vacegu vuwadru taucoko voi valavala oko vo Simata vua na JiuX vua okiya talega vu matanitu kanikia. ¹¹ Ni vo jikai ni laiokoji o kuru yutovailou na tamat na kalou. ¹² Ni na rusa me kodaki vo jikai na vanua e kuru taucoko vo I valavala bura vo notu vuwadru na vanua. ¹³ Ni vu vu jikai ni dodonu vena mata ni kalou o kuru XXX vovagacia walega na vanua, o kuru ga eXX vo tekucia na vanua XXX. ¹⁴ Ni ru vo vaveya kodaki o kuXX ga na kwa ni vavua o kuru na vimatanitu kanikiya, vo jikai vuvadru na vanuas eru vo qai ledru na vanua kodaki o kuru ga Ia vo jina vo jikai vuwadru na vanua. ¹⁵ O kuru eru vo varaitakinia sara ni vo volai vu yalo na valavala ni vanua ni vo vajinajina no na ledru lewa iyaloga talega aru vo dui lewaidru-ni vo calag se vo dodonu na ledru

valavala ¹⁶E na Jikai ena lesi Jisu Karisito gainia no Kabu me lewaiya na ledru vikwa e cilotakitu na tamata me Kodaki na lequi tukutuku oka ¹⁷Ia Kodaki o vo vatokai mo Jiu, mo vo vararavi vena vanua vo dokadokai iko na vuku ni kalou ¹⁸A mo ro kilajia e yalo, A okajia na vikwo vo oka sara, ni o vo okajia vavulici mai na vanua ¹⁹O vo varavavi talega vuwako mo tuXXXXX evXX vo nokoto vena gilogilo ²⁰Mo ledru i vavuvuli eru vo sese mo ledru vavuvuli nai luve yalai ni vo lemu na vanua nai vatakarakara ni vuku Jina ²¹Ia o iko mo vo vivavulici, na tani o vo Jikai ni vivatavulici me kua na driva ovo Dou Driva o iko? ²²O iko mavo daukwaya me kua na dauqalewa o vo dauyalewa oika? O iko Daubura na daumatakau? O vo dau driva mai were ni soro ²³O iko vo dau dokadokaiko e na vulcuni vanua, vo bau vali XXX o kiya na kalou ni vo vucesa I na vanua o ya ²⁴Ni vo tata na vola Tabu, vo tata vabur dja na kalou mai vuwadru na kwai matanitu kanikia e vukudru na Jiu ²⁵Kodaki o tekucia na vanua o mosese, vo qai yaga na lemu ni ji ia kodaki o Jikai ni tekucia na lawa, e oka cake ga no kua ni ni Ji ²⁶Ia Kodaki e tekucia na lawa e kiya na kwai matanitu kanilcia qai Jikai ni ni Ji, e na vo Jikai ni na okajiko na kalou me kodaki e kiya vo ni Ji. ²⁷Kodaki i basikiya na lawa, oiko na Jiu, vitalia ga na keya vo volai tu ke na lemu vo ni Ji oji, e na vacalaniko valawa na tamata tasi ni Ji Kodaki igi kodaki e tekecia oka no na lawa o kiya ²⁸Ni vo Jikai ni Jiu Jina sava o kiya e Jio e na keya i rairai ga i XXX, qai ni Ji vayago ga ²⁹Ia na Jiu Jina Savo vo okiya na tamata e Jiu i Yaloga, o kiya e vo ni Ji e yalo. Ia vo yaco rewa okiya e na cakacaka ni yalo ni kabu qai Jikai ni yaco rewa en a vuku ni lawa, Ia o kiya e vo yaco e na leya bula na kwa ikwe e na vo Jikai nidokai mai vuwodru na tamata, Ia mai vuwa ga na kalou.

3 ¹Na cava na kwa avo oka cake ke, na Jiu? se cava na keya yaga na viniji? ²E levu na kwa taucoko: e levu sara, ni vo lesi vuwadru meru maroroiyiya na tata ni Kalou. ³Ia vo kodaki ocei kodaki evo jikai na vabaujiya vuwadru e,yavalu? Ena vatawayagataki ke na leya djina na Kalou balejiya na ledru tasi vabaujiya. ⁴E jikai sara: me djina ga na Kalou, me giri na tamata tocoko ga, me kodaki na kwa vo volai, no vadonui ni o vo tata, mo gumaikali ina viburaji. ⁵Ia kodaki me voh vadinadinataki na valavala dodonu ni Kalou ina ledu ivalavala tawa dodonu, na cava me du kwaya? bara vou jikai ni dodonu na Kalou, nivou saumiya (aqu na tata d kodaki.) ⁶E jikai sara; kodaki e vo kodaki ikwe e vou lewai o vuravura kodaki i vei na Kalou. ⁷Ia, kodaki vou niya na lequ giri e vou siviya cake na leya djina na Kalou, me vakarokorokotaki o keya, ena vaveya qu lai ocaji no ke me kodaki na tamata bura. ⁸Io e na jikai ni kodaki (ni madu dau giri jidru ka vo laikwai ni madu vou tata kodaki ke.) me du va yaco niya nai valavala bura. me yaco ke na kwa oka? ia o rau ikwe eru na lai ocaji vadodonu. ⁹Ia e kodaki i vei? E du bara vo uasivi cake ?ena jikai sara i a kiya na kwa: ni madu vou vadinadinataki niya i mata ni ru vo cala taucoko ga o rau na Jiu, qai nidru na mata nitu tani. ¹⁰me kodaki na kwa e vo volai, e vo jikayi ni kiya e vo i valavala dodonu, e vo jika sara ni kiya; ¹¹E vo jikai ni kiya e vo kilajiya, e vo jika ni kiya e vadaniya na Kalou. ¹²Eru vo lesu dai taucoko, eru vo yaco vata me jika ni yaga; e vo jika ni kiya e vo valavala oka, e vo jika sara ni kiya. ¹³Nai bulubulu e vo dola tu e ru godrogodro; eru dau vivakaisini eru gusu; E vo no tu na weligaga ni gwata eru teberinigusu. ¹⁴E vo vuqa tu veru gusu na kakase bura vata na tata e gaga. ¹⁵E vo watoto ru la meru laba. ¹⁶E vo no tu ina ledru calevu na rusa qai niya na rarawa. ¹⁷Ia eru vo tasi kilajiya na calevu ni vi va cegui ¹⁸E vo jikai vuwadru na matakuciya na Kalou. ¹⁹Ia du vo kila jiya na kwa taucoko ga e vo kwa na i vunau, vo kwa vuwadru e e vo no vuwadru nai vunau; medu sogojiya ke eru gusu taucoko ga, qai niya me bilitaki niya na mata ni Kalou na kwai vuravura taucoko ga: ²⁰E jikai ni vadonui vuwa e kiya na tamata i na i varau ni vunau: o keya na i vunau e kilai ke na i varau bura. ²¹A qai varaitaki mai na gauna i kwe na kwa e vi va donui ke na Kalou, ni jikai ni rewa balejiya na i vunau, a vo va djinadjina ke na i vunau qei niya na parofita; ²²io, a vo vaveya na vi vadonui na Kalou e vuku ni vi vabauji vo Jisu Karisito, vuwadru taucoko ga na vabaujiya; nidu vo tautauvata taucoko ga: ²³niru jiya i varau bura taucoko ga na tamata, niru tasi cavajiya na kwa e va rokorokotaki ke na Kalou: ²⁴eru vi vadonutaki ga na leya loloma ni voliya na cola o Jisu Karisito: ²⁵O keya evo lesiya na Kalou me jiya i bulubulu vuwadru na vabaujiya, i na leya dra, me vatakeya na leya i varau dodonu ni jikai ni saumiya na leya i varau bura avo vai devu, avo vosojiya na Kalou; ²⁶io, me vatakeya na gauna ikwe na leya yalo dodonu o keya, me va donu jiya o keya na leya vabaujiya o Jisu. ²⁷I vai na kwa ni vi dokadokai? avo takwali sara. I na vuku ni vunau cava? Ina vunau cakacaka? E jikai: ina vuku ga ni vunau ni vabaujiya. ²⁸Madu kodaki e vadonui na tamata ina vabaujiya, e jikai ga ina vuku ga ni cakacaka ni vunau. ²⁹E ledru takiya ga na Jiu o keya na Kalou? e jikai ni ledru muni ina vimatanitu kanikiya? Io, na ledru muni na vimatanitu kanikiya: ³⁰Kodaki e kiya ga na Kalou, evo va donu jidru eru cili, na vuku ni vabaujiya, qeinidru na jikai ni cili, ina ledru vabaujiya. ³¹O muton na qai vatawayaga takiniya na vunau, ina vabaujiya se jikai? E jikai sara: O madou mutu vataudei takiniya ga nai vunau.

4 ¹Na cava medu qai kwaya nivo rewajiya o Eparama na leya momo, e na valavala vayago? ²Kodaki e vadonuya o Eparama ina vuku ni cakacaka, eya qai kiya na kwa vuwa me dokai ke; io evo jikai ga vena mata ni Kalou. ³Na cava e kwaya na vola tabu? evo vabaujiya na Kalou o Eparama, evo lai okajiya vuwa me vaveya na i varau dodonu. ⁴Io na keya i sau vuwadru na tamata cakacaka, vou tasi lai okajiya me loloma evo keya i vola. ⁵Io, o keya e tasi dau cakacaka evo vabaujiya me vadonuniya na tamata varau bura evo lai okaji vuwa me vabaujiya nai valavala dodonu. ⁶Vo kodaki tale ga ke o Tevita ni vi kwa na kalougata ni leya momo evo okajiya vuwa na kalou me vaveya nai varau dodonu io e jikai ina cakacaka. ⁷Eru vo kalougata na tamata evo boko na ledru varau bura, nivo bulu dei na ledru varau bura. ⁸E vo kalougata na tamata e tasi beitaki vuwadru nai varau bura o Jiova. ⁹Eru kalougata na tamata eru viniji, vata qeinidru tale ga na tamata eru tasi ni Ji? ni du vo kwaya nivo lai okaji vo Eparama na leya vabaujiya me varau dodonu. Avo qai lai okaji kodaki ivei? nivo vabaujiya oji o keya se tasi vabaujiya? e vou tasi vabaujiya oji, no sibere ga ni vabaujiya. ¹⁰Avo soli vuwa na vabaujiya me vatakarakara me vadinadjina takiniya nivo donu o keya nia vuku ni leya vabaujiya nivo tasi vabaujiya tu, me lai okaji vuwadru na varau oka! ¹¹Avo soli vuwa na vabaujiya me vatakarakara, me vadinadjina takiniya nivo donu

o kiya ina vuku ni leya vabaujiya nivo tasi vabaujiya tu; me lai okaji vuwadru na varau oka. ¹²Me ledru momo o rau na vabaujiya, vuwadru tale ga na dau vawelewele takiniya na colo ni vabaujiya igi vo leya o Eparama, na ledru momo ni vo bere na vabaujiya. ¹³Nivo tasi yalataki vo Eparama, se vuwadru na leya kawa me taukejiya na vuravura, ina vuku ni vanua, ina ga ni vivadonu vo yaco ina vabaujiya. ¹⁴Nivo mai vatawayaga takiniya na vabaujiya e kiya kwa wale ga na tata ni yalayala, kodaki eru vo vatawaniya o rau eru dau tekuciya nai vunau. ¹⁵Nivo vavuniya na oca ni vanuwa nivo jikai nai varau bura, kodaki evo jikai nai vunau. ¹⁶Ina vuku ga ni vabaujiya, me vo rewa ke na kwa ni loloma: me tudei na tata ni yalayala vuwadru taucoko na kawa; e tasi no ga vuwa na vanuwa, eno talega vuwa na leya vabaujiya o Eparama: o keya vo ledru momo taucoko ga. ¹⁷me kodaki vo volai, aqu na lesiko mo ledru momo na vivanuwa. ve mata nivo vabaujiya o kiya, io, na Kalou, o kiya avo vacola nidru tale na mate, a coviya na vikwa e jikai tu me no. ¹⁸Io nivo jikai na kwa me nuitaki ke avo vabaujiya o keya qai vanuinui nivo yacoviya me ledru mo na vivanuwa tale me kodaki nivo lai kwai, Ena kodaki ke na lemu kawa. ¹⁹Io nivo tasi malumalumu na notu me vabaujiya, a tasi vakasamataki niya na keya mate e lala e kiyanadrau na yabaki, se la mate e kete o Sera. ²⁰Avo tasi lomalomaruwa me tasi tomaniya na leya vabaujiya na viyalayalaji ni Kalou; avo kaikai ga na leya vabaujiya, varokorokotakiniya na Kalou. ²¹Avo vadinadinataki niya o keya, nivo rewarewa vuwa me vayaconiya na kwa e yalataki niya. ²²O keya ikwe evo lai okaji ke vuwa me vaveya na varau dodonu. ²³Io evo tasi niya takiniya ga e volai ke ni lai okaji vuwa. ²⁴Evo balejiko kodatou tale ga, ena lai okaji tale ga ke vo kedatou, kodaki edu vabaujiya ena vatucake takiniya tale mai na mate na ledru Turaga o Jisu; ²⁵O keya evo soliya mai ina vuku ni ledru varau bura, avo tucake tale na mate medu cola ke.

5 ¹O kiya ikwe e du vo vivadonui vena vabaujiya, me du qai viokaji qe niya na Kalou i na vuku ni ledru Turaga o Jisu Karisito. ²I na vuku muni ga, ni du tosovia rewa ke, i na vabaujiya na loloma ikwe eru na qai no ke; me du marautakiniya muni ni du vo nuitaki na vivakalougatataki ni Kalou. ³A vo jikai ni kiya ga, me du marautakiniya talega na vuku ni vi kwa e tasioka; ⁴Io na daunivivatovolei mai na vosojiya; ena i nuinui mai na dauvatovolei. ⁵Io a vo jikai na maduwa vena vuku ni nuinui; ni sovaraki niya vedu yalo na loloma ni Kalou ni vo sovajiya vuako datou na Yalo Tabu. ⁶Ni vo mate na Karisito me kedru isosomi na tamata tovo bura i na gauna e vo namaki mai mata, no du vo malumalumu no. ⁷Ni vo jikai soko e kiya re e mate me isosomi ni e cola yalododonu: Io bara vo kiya e balejiya me mate me i sosomi ni e cola dauloloma. ⁸Io na Kalou e vatakeya na leya loloma vuako datou, ni vo mate na Karisito me kedu i sosomi ni du vo e cola bura. ⁹Io ni du vo vadonuyi ena vuku ni leya dra, ena qai rewarewa cake sara medu qai vacolai mai na oca e vuku. ¹⁰Io, kodaki edu vo vi okaji qeniya na Kalou vena vuku ni leya mate na layi luvu, ni du vo vi buraji, ena qai rewarewa cake, no du vo viokaji tu, me du vacolayi mai na vuku ni leya cola. ¹¹A tasi niya boto ga, io adu co marautakiniya muni na Kalou ena vuku ni ledru Turaga o Jisu Karisito, o kiya a vavuniya medu viokaji tu. ¹²Io me kodaki ni vo unu i vuravura na i tovo bura e vuku e kiya e cola, vata na mate ena vuku ni tovo bura; a vo yaco me kodaki ni vo bura na e cola taucoko ga, no vo cala na ecola taucoko: ¹³E vo notu i mata na i tovo bura, qai yaco i bere na tata ni Kalou: a vo tasi okaji na i tovo bura ni jikai na tata ni Kalou. ¹⁴Io la gauna o Atama qai yaco viya la gauna o Moses evo vavitaliya tu o mate vo rau talega eru jikai na ledru i valavala bura me kodaki la tasi varorogo o Atama, o kiya talega na leya matakou vo lamai i bere. ¹⁵Io aru vo tasi tautavata sara na vawacike, vata na i solisoli muni. Io kodaki eru vo mate e lewe levu ena vuku ni ledru vawacike na lewe kiya, ena vo rewarewa cake sara me yaco valevu vuadru na loloma ni Kalou, vata na keya solisoli na loloma, e ru vuku gauna e cola e lewe kiya, o Jisu Karisito. ¹⁶Eru vo tasi tautavata na kwa vo yaco ena vuku ni leya cala e kiya ga, vata na i solisoli: ni vo kiya ga na kwa e yaco ke na lewa me du cala, io na i solisoli botoga a vo yaco vuadru na vica na ledru valavala bura me ru vadaniya ke. ¹⁷Io kodaki ni vo gumaikali na mate ena vuku ni lewe kiya, ena vawacike ni lewe kiya: ena qai rewarewa valevu cake vuadru na yacovidru na loloma levu vata na i solisoli ni vivadonui, me ru gumaikali ve na cola e vuku ni lewe kiya, o Jisu Karisito. ¹⁸O kiya ikwe, me kodaki ni vo lewai me layi oaji na ecola taucoko ena vuku ni kiya ga na cala: e vo kodaki talega ke na vuku ni kiya ga na i tovo dodonu me rewa ni ru vadonuyi na e cola taucoko me ru colxa: ¹⁹Me kodaki ni ru vacalayi na lewe levu e na leya vawacike e kiya ga na e cola, e vo vadonuyi muni ke na lewe levu ena vuku ni ledru vawacike na lewe kiya. ²⁰Avo kau mai na tata ni Kalou me na uasivi cake valevu na leya loloma: ²¹Me kodaki ni va gumaikali na i tovo bura vena mate, me gumaikali my ni ga na loloma, me vadonuyi, vena cola tawamudu, e vuku o Jisu Karisito na ledru Turaga.

6 ¹Na cava du na qai kwaya? vo valavala ca ture, me tubu valevu ke na loloma?. ²E jikai sara. Nidu vo mate na valavala ca, edu na vaveya kodaki ivei na valavala ca? ³Mutu vo tasi kilajiya, o datou du vo vavita isotaki vo Jisu karisito, edu vo vavita isotaki vena leya mate? ⁴O kiya edu vo bulu vata qeniya, ni du vo vavita isotaki ve la mate me kodaki evo tucake tale mai na Karisito mai na mate me kodaki la kaikai o Tamaya, me du valavala kodaki ina cola vou. ⁵Ia kodaki edu vo kiya vata me kodaki o kiya la mate, edu na kodaki talega o kiya na gauna eya tucake tale mai na mate. ⁶Nidu vo kilajiya iqoi niru vo lai vako vata ina kauvelatai o rau na ledru tamata makawa, me takwali na yago ni valavala bura, me du kuwa tale ni bobula ke ina valavala bura. ⁷Ni vo sereki mai nai valavala bura o rau na vo mate tu. ⁸Ia kodaki edu vo mate vata qeniya na Karisito, edu na vadinadjina takiniya ni du cola qeniya talega: ⁹Ni du vo kilajiya nivo tucake tale; evo tasi rewajiya tale na mate. ¹⁰Ni vo mate o kiya, vo mate vakiya; na vuku ni valavala bura, ia ni vo cola mai evo cola mai vuwa na Kalou. ¹¹Me mutu kodaki talega ke ni mutu vamafeqeji jiko mutou mai na mate mai na valavala bura me mutu cola vuwa na Kalou me balejiya o Jisu Karisito. ¹²O kiya me qai tasi gumaikali mai na ivalavala bura lemutu yago evo mate rewa, me mutu tekuciya na bura. ¹³Kuwa talega ni soli ga mutu jiki ni lala vuwa na Kalou me tara ke na kwa e donu. ¹⁴Ena tasi vavitaliatiki kemutou nai valavala bura, ni mutu na tasi lewai vena vunau, ina loloma ga. ¹⁵Ia evo kodaki ivei? nidu vo

valavala bura ture, nidu na tasi lewai vena vunau, vena loloma ga e jikai sara.¹⁶ Mutu vo tasi kilajiya, o kiya yakiya e soli mutou rewa mo leya tamata me mutu talairewarewa ke, se na taro bura me mutu mate ke, na taro dodonu me mutu vadoniya ke?¹⁷ Ia me ia na vaokaoka vuwa na Kalou, ni mutu vo tekuciya, mai na vuni yalomatuwa, o kemutou mutu vabobulataki na valavala bura, na varau ni vavuvuli mutu vo vavuliciya ke.¹⁸ Ia ni mutu vo sereki mai na valavala bura, mutu qai qwaraviya nai valavala dodonu.¹⁹ Aqu vo tata vatamata ga, nivo malumalumu mutu lala. Ia mutu soliya imata mutu lala me qwaravi ke na kwa e dukaduka vata na valavala bura e levu ke na bura, me mutu soliya mutu lala me qwaravi ke na kwa e dodonu me tara ke na kwa e savasava.²⁰ Ni mutu a bobula no mai na valavala bura, mutu a yawa tu nai valavala dodonu.²¹ Ia vo cava vuwa mutu vo rewajiya, ina gauna igi, mai na vikwa mutu maduwa ke? nivo jiya devudevuni ni vikwa iqoi na mate.²² Ni mutu vo sereki mai na valavala bura, me yaco me tamata ni Kalou, mutu qai rewajiya na vuwa ni valavala savasava; vata nai devudevuni na cola tawa mudu.²³ Nivo sauni valavala bura na mate, ia nai solisoli ga ni Kalou na cola tawa mudu, ina vuku i Jisu karisito na ledu Turaga.

7¹ Mutu vo tasi kilajiya, na viwekani ni qu vo kwa ga vuwadru meru kilajiya nai vunau, a vo vaucidru na tamata nai vunau i na visiga taucoko?² Ia na lewa vateigwane, e vo vauciya nai vunau mai vuwa la teigwane, ni vo colo no o keya; ia kodaki e vo mate la teigwane, ena qai sereki ke na lewa mai na i vunau ni viwajini.³ O keya ena vatokai ke me dauteigwane, kodaki e vo lai vateigwane vuwa e kiya tale na teigwane.⁴ Mutu vo kodaki ke, na viwekani ni mutu vo sereki mai nai vunau ina vuku ni yago i Karisito; me kanikiya mutu viwajini vata, io o keya a vo vatucake tale mai na mate me du vuwa ke vuwa na Kalou.⁵ Ni du vo nokoto no vayago, e vo dau tubu vakaikai ve du jiki na gagadre bura, vo tubu mai nai vunau, me vuwataki ke na mate.⁶ Ia du vo qai sereki mai nai vunau, ni du vo qai mate ke a vo vauciko datou; medu vaveya na viqwaravi ina i tovo vou ni yalo, a jikai ina i tovo makawa ni vunau.⁷ A cava me du qai kwa? E bara bura nai vunau? E jikai sara. A qu tasi kilajiya se cava nai valavala bura, kequ tasi kilajiya nai vunau: ni qu tasi kilajiya se cava na daukocokoco, kodaki e tasi kwa nai vunau, Kuwa ni kocokoco.⁸ Ia na bura, ni vo kaikai ina vuku ni vunau, e vo vatubuniya ve qu yalo na gagadre bura taucoko. Ni vo mate na bura ni vo jikai nai vunau.⁹ Ia a qu colo ga i mata ni vo jikai nai vunau; ia ni vo la mai na tata ni vunau, avo colo tale na bura, aqu qai mate ke.¹⁰ Ia na tata ni vunau, o keya evo yaco ke na colo, qu qai daniya ni yaco kena mate.¹¹ Ni vo kaikai na bura, ina vuku ni tata ni vunau, a qu vo temaki ke, a vamataniko yau.¹² Ia ni vo savasava nai vunau, a vo savasava talega nai varo, a vo dodonu talega, a vo oka.¹³ A vo yaco na kwa oka na kwa mequ mate ke? E jikai sara. Na bura ga, me rairai ke ni vo bura, a vo qulumiya na kwa oka me vaveya ke mequ mate, me rairai ke na bura me bura djina sara ina vuku ni tata ni vunau.¹⁴ Ni du vo kilajiya ni vo kwa vayalo nai vunau: ia o yau, qu vo vayago no ga, a qu vo volitaki i na bura.¹⁵ Na kwa qu vo vaveya no, qu vo tasi okajiya, ia na kwa qu vo okajiya qu vo tasi vaveya; ia na kwa qu vo burajiya, qu vo vaveya no.¹⁶ Ia kodaki qu vo vaveya na kwa qu vo tasi okajiya, qu vo kwa ke ni vo oka nai vunau.¹⁷ A vo tasi niko yau djina qu vaveya, na bura ga e nokoto vako yau.¹⁸ Ni qu vo kilajiya ni vo jikai sara ni nokoto vuwako yau ina lequ i tovo vayago e kiya na kwa oka; ni vo nokoto ga vuwako yau na okajiya na kwa oka; ia na kaikai mequ vaveya ke, qu vo tasi daniya.¹⁹ Ia na kwa oka qu vo okajiya, qu vo tasi vaveya; ia na kwa bura qu vo tasi okajiya, qu vo vaveya no ga.²⁰ Ia kodaki qu vo vaveya na kwa qu vo tasi okajiya, e vo tasi niko yau djina qu vo vaveya, na bura ga e nokoto vuwako yau.²¹ Ia qu vo daniya ke e kiya nai vunau, a vo nokoto no ke vuwako yau na bura ni qu vo mata vaveya ke na kwa oka.²² Ni qu vo okajiya nai vunau ni Kalou qu yalo djina.²³ Ia qu vo daniya e kanikiya nai vunau vuwa qu jiki, aru vo vivala vata nai vunau vo nokoto vuwa qu yaloga, avo vabobula takiniko yau ina i vunau ni bura, o keya e nokoto vuwa qu jiki.²⁴ A tamata valoloma o yau! o cei ena serekiko yau mai na yago ni mate ikwe?²⁵ Aqu vo vaokaoka vuwa na Kalou ina vuku ni ledu Turaga o Jisu Karisito. Ia vo kodaki ikwe, qu vo qwaraviya na vunau ni Kalou qu yalo djina, ia nai vunau ni valavala bura ina lequ tovo vayago.

8¹ O keya ikwe e tasi dodonu ke meru lewai me ru lai ocaji o rau eru no vata qeiniya o Karisito Jisu. Eru tasi tekuciya no na i tovo vayago, eru tekuciya ga na Yalo Tabu.² Nivo serekiko au mai na i vunau ni bura qeiniya na mate, nai vunau ni cola vuwa o Karisito Jisu.³ Ni jikai ni rewarewa ina i vunau, e malumalumu i na vuku ni tovo va ago, a qai lewaiya na Kalou me mate na bura ina yago, a vatalajiya o luveya ina i tovo vayago e notu ke na bura, me jiya i soro ni varau bura.⁴ Medu vaveya rewa ke nai varau dodonu ni vunau, nidu tasi tekuciya no nai varau vayago du tekuciya ga na yalo.⁵ Niru okajiya na vikwa vayago o rau na i tovo vayago; na vikwa vayalo o rau na vai tovo vayalo.⁶ Na vuni mate e okajiya nai tovo vayago; a vu ni cola na vacegu na oka jiya na i tovo va yalo.⁷ Niru vo vimecaki na i tovo va yago qeiniya na Kalou: ni jikai ni varogo na i vunau ni Kalou, e dredrei sara me kodaki ke.⁸ O rau eru i tovo va yago, eru tasi vaveya rewa na kwa e oka vuwa na Kalou.⁹ E jikai vi va yago na lemutu i varau, e vayalo ga, kodaki e djina ni nokoto no mutu yaloga na Kalou. Kodaki e kiya na tamata e jikai ni nokoto e yaloga na Karisito, e tasi leya o kiya ikwe.¹⁰ Kodaki e no mutu yaloga na Karisito, e djina ga e na mate na yago i na vuku ni varau bura; na yalo e cola i vuku ni vivadonui.¹¹ Kodaki e no vakiya mutu yalo yalo o keya va tu niya cake o Jisu mai na mate, o keya vatuniya mai o Karisito mai na mate e na vacola niya mutu yago e o mate rewa, e yalo e vo no vakiya vuwa mutu yalo.¹² Ikwe o mutou na viwekani, du tasi vauci i nai tovo va yago, medu teku viya na i tovo va yaga.¹³ Me mutu na mate kodaki mutu tekuciya na i tovo vayago; kodaki e vivuke vuwako mutou na Yalo Tabu me vadevuniya nai varau vayago mutu na cola ke.¹⁴ O rau ga e tuberidru na yalo ni Kalou eru jiya i luve ni Kalou.¹⁵ Mutu vo tasi rewajiya tale na yalo ni bobula me mutu matak; mutu rewa jiya na Yalo Tabu mutu lai vabaujiya ke me mutu jiya i luve o keya me mutu lai coco ke Apa, Tamaqu.¹⁶ Na gauna yalo ikwe e kwa mai ve du yalo, ni du jiya iluve ni Kalou.¹⁷ Kodaki du jiya iluve, e du jiya i taukei; du vo taukei jiya na vikwa ni Kalou, du taukei vata o Karisito; kodaki du vosojiya vata qeiniya na bura, du na vakalougata taki vata qaneya.¹⁸ E kodaki e jikai ni yaga meru

tautauvata na kwa bura e lai vosoji i na cola ikwe qeiniya na kalougata e na vata kei vuwako datou i bere.¹⁹ E okajiya valevu o vuravura me wawa no ga meru vata keya o rau niru jiya luve ni Kalou.²⁰ Ni vo va malumalumutaki o vuravura me bura, a tasi okajiya, e vuku o keya ga o keya a vamaalumutaki niya, nivo vanuinui no,²¹ nivo sere mai o vuravura i na vivabobulataki i na rusa, me gwalala ma vai ukukutaki vata qeinidru na luve ni Kalou.²² Ni du vo kilajiya, avo vutugu vata o vuravura taucoko, a vo unuviya na rarawa, me cava jiya na siga ikwe.²³ E jikai ni niya ga, o datou muni, a du rewa jiya nai sevu ni Yalo Tabu, a du vutugu no ve du yaloga nidu waciya me lai vabauji medu jiya i luve, me vacolai du yago.²⁴ Nidu vo cola i na i nuinui: io na i nuinui e reba i na kwa e lai dani ni jikai ni jiya nuinui djina: e nuitaki niya vacava na tamata na kwa e qai daniya?²⁵ Kodaki du nuitaki niya na kwa du tasi daniya, du vosojiya medu waciya no.²⁶ Na yalo tabu muni e vukeyi na ledu malumalumumu: nidu jikai ni kila jiya na kwwa e oka vuwako datou medu kereviya: a masulaki niko datou na yalo tabu i na vutugu e tasi lai kwai rewa.²⁷ O keya e djikeviya du yalo e kila jiya e yalo na yalo tabu, ni musulaki nidru na tamata lotu me kodaki e yalo na Kalou.²⁸ Ni du kila jiya ni vivuke na kwa taucoko ga meru oka ke o rau eru lomaniya na Kalou, o rau eru lai covi me kodaki na kwa e vo nakiji devu.²⁹ O rau taucoko e kilajidru i mata o keya, a lesidru i mata meru tautauvata qeiniya o luveya, me ulumatuwa o keya vuwadru la tacini eru levu.³⁰ O rau aru lesidru i mata o keya, a qai covidru o keya, a vadonujidru: o rau a vadonujidru o keya, a vai ukuuku taki nidru.³¹ Na cava medu qai kwa na vi kwa i kwe? kodaki e totaki niko datou na Kalou, o cei me kedu meca?³² E kodaki i vai o keya e jikai ni sarataki niya o luveya djina, avo soliko datou me kedu i sosomi taucoko ga, e dredrei va cava vuwa me soliya boto vuwako datou na kwa taucoko ga vata qeiniya?³³ O cei me bilitaki nidru e ru vo djigitaki nidru na Kalou? na Kalou e vo vadoniya.³⁴ O cei e lewaiya meru lai ocaji? O Karisito Jisu ga evo mate, io, a vo cola tale, avo no i na lima matau ni Kalou, a vo masulaki niko datou.³⁵ O cei me wasekiko datou mai i na loloma ni Karisito? e kwa rarawa, se na yaluma, se na vi vaburaburataki, se na dau siga, se na jikai ni sulu, se na vi vamatikutaki, se na i seleiwau?³⁶ Me kodaki na kwa kwa e volai, e balejiko mutou madu va mate ke na siga taucoko me bogi: madu tatauvata na sivi e va mate.³⁷ E jikai, na kwa taucoko ga ikwe e du gumaikali ke, e vuku o keya e lomaniko datou ke.³⁸ Ni qu kilajiya vai djina, e jika ni rewajiya na mate, se na cola, se o rau na agilosu, se o rau na simata, se o rau na kaikai, se na vi kwa e cava mai nikuwa, se na vikwa e qai cava ma i bere,³⁹ se na kwa e yawa i yata, se na kwa eno sara i ra, se kanikiya na kwa, me wasekiko datou mai na loloma ni Kalou, evo cava i na vuku o Karisito Jisu na ledu Turaga.

9¹ Aqu tata djina ve maya o Karisito, aqu jikai ni giri no, evo vadinadjina muni vuwako yau na lequ lewa mai qu yaloga ina Yalo Tabu,² ni qu vo rarawa valevu, a vo jikai ni vacegu no qu yaloga.³ Niqu dau okajiya me qu tawase mai vuwa na Karisito o rau eru wekaqu djina vayago.⁴ Eru vo jiya luve ni Isireli, evo ledru muni na dodonu ledru iluve, vata qai niya nai ukuuku, qaneya na viyalayalyaji, vata qainiya na soli vunau, vata na i valavala ni soro vuwa na Kalou, vata qainiya na tata ni yalayala.⁵ Evo ledru o rau na qase a vo tubu mai vuwadru na Karisito, me kodaki e yago, o keya e laviya taucoko na kwa, me varokorokotaki me tasi mudu. Emeni.⁶ Io e jikai ni kodaki me yaco na tata ni Kalou. Niru ni Isireli djina o rau tucoko eru lamai vuwadru na Isireli.⁷ Eru vo jikai talega ni luveya o rau tucoko na leya kawa o Eparama: io na leya kawa o Aisake e na tokoniya me lemu kawa.⁸ Na ka i balebale ikwe, o rau na luve ni yago, eru vo jikai ni luve ni Kalou; io na luve ni yalayala ga eru vo vabaujiya me kawa.⁹ Ni vo kodaki ikwe na tata ni yalayala, "Ina gauna ikwe qu na lamai, ena sucu vo Sera e kiya na luve teigwane."¹⁰ E tasi niya botoga; io o Reveka talega ni vo vavuwaniya mai vuwa e kiya, Na leya momo o Waisake.¹¹ Ni ru sibere ni sucu, se me ru vaveya na kwa oka se na kwa bura, me tudei ke na kwa e lesiya i mata qai djigiya na Kalou, e vo jikai ga ina vuku ni cakacaka, e vuku ni vo lai covi.¹² E vo lai kwai vuwa na lewa igi, o kiya e vo qase vuwadru ena qwaraviya kiya e vo luve.¹³ E vo kodaki ke na kwa e vo volai, o yau qu vo okajiya o Jekope io qu na vo tasi okajiya o Iso.¹⁴ Io medu qai kwaya? bara vo nokoto tu vuwa na Kalou nai vukivuki tasi dodonu? e jikai sara.¹⁵ Ni vo lai kwai vo Mosese o kiya, o yau qu na lomaniya o kiya qu lomaniya io aqu na yalo oka vuwa, qu na yalo oka ke.¹⁶ Me balejidru o rau na okajiya, se me balejidru o rau na wavu, io e balejiya ya na Kalou e yalo oka mai.¹⁷ Ni vo lai kwai vo Fero nai vola tabu, "Ina vuku ni kwa ikwe qu lavejiko cake ke, me qu vatakiya vuwako na lequ kakai, me lai kwai talega qu yaca vata na vuravura taucoko."¹⁸ O kiya ikwe e vo yalo djina ke o kiya ve mu yalo ke, e vo vakaikai takiniya o kiya e yalo yakiya.¹⁹ O na qai kwaya vuwako yau me balejiya na cava re mutu beitaikiniya ke? io o cei re e vorajiya na leya lewa?²⁰ Me kuwa ni kodaki ikwe, o iko na tamata; O cei re o iko mo ocajiya na Kalou? Ena kwaya rewa na kwa lai kwa vuwa me vaveya vuwako yau na kwa ikwe balejiya na cava?"²¹ E bara jikai ni vavitaliataikiniya na qwele me buli me tete me vai ke e kiya na kuro talei, e kiya na bilo me buli ve na qwele, e kiya tale me kuwa ni buli.²² Io vo kodaki ivei ke vo okajiya na Kalou, me du varaitakiniya na leya oca, me vatakeya muni na leya kaikai, a vosojiya balavu, sara ina vi bilo ena lai ocaji re vo varau tu me rusa.²³ Me vakilayatale ga na vikwa e levu na leya oka ina vi bilo e lomani, o kiya ina uku uku.²⁴ Io vo kedatou ga, du laicovi ga o kedatou o kiya e jikai boto mai vuwa o rau na Jiu mai vuwadru muni na vi matanitu kanikiya:²⁵ Me kodaki tale ga na kwa e kwaya o kiya ve la i vola Osea, "O yau qu na vatokoniya o rau e jikai ni lequ tamata imata, me ru qai lomani.²⁶ Ena yaco tale ga na vivanuwa e lai kwai ke imata vuwadru, e jikai ni lequ tamata o kemutou, Eru qai vatoko ke me niya na Kalou cola."²⁷ Eru lai covi o rau na Isireli o Aisea talega, kodaki e tautauvata na ledru i wiliwili na Isireli vata o rau na volivoli na waitaci, io meru cola ga na keya vo.²⁸ Ni vo yaco na leya tata o Jisu i vuravura ena vaojiniya dai me valekaleka takiniya muni.²⁹ Me kodaki talega na kwa e kwaya i mata o Aisea, me kodaki ni jikai ni kiya na kawa e vadaniya vo kedatou o Jiova ni lewe levu, edu kodaki o Sotoma, edu vo kodaki o Komara.³⁰ Na cava medu qai kwaya? o rau na vi matanitu kanikiya, o rau eru jikai ni vatekuciya no vadodonu nidru vo vadonui ina vabaujiya.³¹ O rau ga na Isireli, o rau eru vo tekuciya nai vunau meru vadonui ke, eru tasi yaco ve na vunau igi.³² I na vuku

ni cava? ni ru vo tasi tekuciya na vabaujiya I na cakacaka ga ni vunau, ni ru vo tarabe ve na vatu e dau vivatarabetaki.

³³Me kodaki na kwa vo volai, Tolaviya, Aqu vo tauniya ga mai Saioni na vatu ni vivatarebetaki qai niya na vatu ni valomaburataki, io, o kiya yakiya ena vabaujiya e na tasi vamaaduataki.

10 ¹O kemutou a lequ viwekani aqu okajiya vequ yaoga tocoko, aqu a masu ga vuwa na lequ Kalou ina vuku ni ledru colo na Isireli meru colo. ²Niqu vo kwaya bolejidru niru yalokatakata vuwa na Kalou, ia eru vo tasi yalo makuga. ³Niru vo tasi kilajiya na veivadodonutaki evo vuka mai vuwa na Kalou, eru vo vadaniya me kiya ga na ledru vadodonutaki vainidru ga, eru vo tasi rewa keni vamaalumalumutaki nidru meru vadonui mai vuwa na Kalou. ⁴Nivo vayaconiya na karisito na kwa evo na kiji ena tata ni kalou, me vadonui o rau na vabaujiya. ⁵Nivo kwaya o Mosese na vadodonutaki evo yaco ina vuku ni tata ni Kalou, na ecola eru na vaveya eru na cola oka ke. ⁶Ia na vivadodonutaki evo yaco ena vabaujiya vo kwa kodaki ikwe, Mosese mo kuwa ni tata vemu yalo, o cei me lacake i lomalagi? (me lai meya bale mai o karisito): ⁷O tata kodaki ke, o cei me labale kina lai cilocilo? (me lai vacolaniya na karisito nivo mate tu). ⁸Io na cava e kwaya? e voleka vuwako na tata, io ve gusu, kei vemu yalo: na tata ni vabaujiya, o kiya madu vo kwa kwe na tata ni Kalou. ⁹Kodaki ovo vatusaniya vemu gusu o Turaga o Jisu, ka vadjinadjina jiya memu yalo taucoko nivo tucake o kiya tale mai na mate na kalou, o na colo. ¹⁰Nivo va djinadjina na tamata evo vuni yalo taucoko mevo va donui ke, ia e gusu evo vatusaniya no ga ke na cola. ¹¹Nivo kwaya nai Vola Tabu, o kiya e vabaujiya o jisu ena tasi vamaaduataki. ¹²Nivo tautauvata na jiu qainiya o kiya e matanitu bura: nivo kiya takiya ga na Turaga o taucoko, o kiya na vatu ni kwa oka taucoko eru masu jiya. ¹³Nivo colo o rau yakiya eru masujiya yaca o jisu. ¹⁴Eru qai masu vacava vuwa o rau eru tasi vabaujiya? eru na vabaujiya me vacava eru na tasi rogociya ke? eru na rogociya re vacava kodaki e tasi kiya e kwaya. ¹⁵Ia eru na kwa vacava, kodaki eru na tasi votaiya? me kodaki na kwa evo volai, evo lagilagi sara ru la eru vo kwaya vai tukutuku oka ni vikwa e oka! ¹⁶Aru vo tasi vabaujiya taucoko nai tukutuku oka taucoko nivo kwaya o Aisea. "I Jiova, o cei evo vabaujiya na lemadou tukutuku?" ¹⁷Edu vo kilajiya nivo rewa na ledu vabaujiya eru na varorogo, qainiya na varorogo me leya tata na Karisito. ¹⁸Ia aqu vo tarogiya, "Eru vo tasi rogociya re?" e djina evo kodaki ke, Evo la na kedru i rorogo ena vuravura taucoko, qeiniya na ledru tata na vanuwa e yaco ke o vuravura. ¹⁹Ia aqu vo tarogiya, evo jikai re ni kilai o rau na kwai Isireli? evo kwaya mai mata o Mosese, aqu na tokotoko matataki ni ke mutou na vuku ni mutu tasi lequ tamata. Aqu na ocajiko mutou ena matanitu sesewa. ²⁰Avo bolebole sara o Aisea, qai kwaya, "Aru vo daniko yau o rau eru tasi vadaniko yau. Aqu vo vatakiya vo rau o rau na tasi tolaviko yau." ²¹Ia avo lai kwai vo rau na Isireli, "Ina veisiga taucoko aqu dodonu niya yaji qu lima vo rau taucoko ma ecola eru dauvaduwa qai dau tasi vabaujiya."

11

¹A qu qai tarogiya, a qai biujiya soko ra kalou na leya tamata? Se jikai o vau na luve ni Isireli, a kwaya o Eparama, mai na Yawsa i Penijamini. ²Na kalou a tasi biujidru na leya tamata, o rau eru kilajia simata o kiya. Mutu tasi kilajiya re nai vola Tabu balejiya o Ilaija? Ni a beitaki nidru na Isireli o kiya vua na kalou? A vo kwa. ³"I Jiova, e ru vo va matenidru na lemu parofrta, a ru ro keliya bale na lemu vicabocabo-ni-soro; Ia ni o au takiya gaqu vo vavo ro, e ru vodakiko au mequ va mate. ⁴Ia na kwa a kwaya mai vuako au na kalou? "Ia niqu vo maroroi Jidru na lewe vitu na udolu na tamata, eru vo tasi tekiduru vo Peali. ⁵E vo kodaki tale ga ke na gauna ikwe, e vu vo notuga na keyavo eru vo djigiya e na loloma. ⁶Ia me ro kodaki na kwa ni loloma, ia ro tasi kwa ga ni cakacaka kelala na loloma e vo ina tasi kodaki na loloma. ⁷Ia me kodaki ga ivei? Ni vu vo tasi rewajiya na kwa eru vadaniya ro orau na kwai Isireli, Ia o rau na djigiya eru rewajiya, ia o vu yalokaikai na keya vo. ⁸Me kodaki na kwa e volai, ni va solia na yalo na kalou vuadru na daumoce, na mata eru tasi tola rewa, aqi niya na bebe e tasi rogo rewa, me yacovia mai na siga kwe. ⁹A qai kwaya o Tevita, mutu biujiya na ledru tereli me lawa, me ledru dai, qai niya na kwa meru tacaqe ke, me kai sau talega na kwa bura. ¹⁰Me gilogilo eru mata meru kuwa ni tolarewa, qai biujidru no ga meru kaere balenoga eri lobo. ¹¹Aqu qai tarugia, aru qai tacaqe meru daroi bale sara?" Se jikai? E jikai sara. Ia na ledru daro bale, ena vo rewa ni vacolai na matanitu kanikiya, me tokomata takinidru. ¹²Ia kodaki, eru vo vutuniyau na vuravura i na vuku ni ledru daro bale, ni ru vutuniyau na vi matanitu kanikiya, ina Keya vo valailaitakinidru o rau iqoi, me kdaki ivei me va ojike? ¹³Ni qu vo tata no yaji vuwako mutou na matanitu kanikiya, ni qu vo apositolo no vuadru na ni matanitu kanikujia taucoko aqu vo dokain ra cakacaka aqu lesi ke. ¹⁴Ia ke qu na vuvu takinidru na lequi tokanu vayalo la mequ va cola nidru ke eso. ¹⁵Ia kodaki e vo okaji mai o vuravura ni vo biu mai o rau iqoi, ena tasi kodaki na cola mai na mate ni ledru lomani tale. ¹⁶Ia kodaki e va savasava taki nai sevu, ena kodaki talega ke na keya vo taucoko; Ia kodaki e va savasava taki e vu, ena kodaki talega ke e vitabana. ¹⁷Ia kodaki e vo musulaki dai eso e taba, la o iko, na taba ni olive ni vikai, vo lamai sema vata qanedru, mo cola vata qanedru e na vu ni olive vo uno; ¹⁸Mo kuwa ni valevulevu taki niko mai vuadru na vi taba djina. Ia kodaki o na valevulevu taki niko, e na vo tasi rewa ni cola e vua balejiko. ¹⁹Ona qai kwa "Io eru vo musu dai e katula djina, me qu rewa ni sema yaji ke o au." ²⁰E djina igi. Eru na musu dai mai balejiya niru jikai ni vabaujiya na Kalou ia mutu vo laino vakiya balejiya ni mutu vo vabaujiya. Mo kuwa ni dokadoka ke, ia mo matuku ga. ²¹Kodaki a jikai ni vosojidru o rau na Jiu na Kalou o rau eru kodaki na taba ni olive djina, ke lala o numya me na vosojiko na o keya? ²²Ikei edu qai totaviya soko na leya yalo oka qaneyana leya varavara ni leya lewa na Kalou. Na keya varavara ni leya lewa vuwadru eru reba bale na leya yalo oka vuwalco kodaki o tudei no ga ina leya loloma ia kidaki o jikai ni tudei no one musuki dai muni. ²³O rau na Jiu, kodaki eru na biujiya dai na ledru jikai ni vabaujiya, eru na mei lesu tale mai ina ledru tutu makawa, e rewaXX vuwa na Kalou me semajidru tale. ²⁴O kemutou na kwai matanitu tani mutu kodaki na katula ni olive ni vikai kai e lai musu dai mutu jikai ni mataqali vata qaneyana na olive

tei mutu qai lamai sema vata ga. Ia o rau na Jiu eru kodaki ga na olive e tei, e jilcai ni dredrei vuwa na kalou me semajiya lesu tale ia ve vudjina.²⁵ Vuwako mutou na viwekanu ikwe na kwa e cilotaki aqu okajiya mo mutu kilajiya ena vacoloniko mutou mai na vananu ni mutu vo tamata vukei. Na ledru yalo kaikai na jiu e na jikai ni dei rewa, me tacoviya na gauna eru lesu taucoko vuwe ne kalou nai wiliwili ni kwai vimatanktu tani e dodonu meru vacolai.²⁶ Ia me kdaki kwe, me ru vacolai taucoko o rau na kwai Isireli "Ena lamai o saioni o keya na i va cola, ena qai Kaudai na i valavala ouXX mai vuadru na Jekope,²⁷ Ia ni vo lequ viyalayalaji ikwe vuadru, ni qu vo kaudai na ledru i valavala bura."²⁸ E nai tukutuku oka, eru vo vimecaki o rau balejiko mutou. Ia e nai lesilesi ga, eru na li okaji ga balejidru na qase.²⁹ Ni na leya loloma vata qai niya na leya dau coco ena tasi visauvakiya.³⁰ Ia me kodaki ni lemutu tasi vabaujiya re i mata na kalou, a qai yaco vuako mutou na loloma e balejidru ni ledru vatjitjiqa: ³¹Me kodaki talega ke o rau na vo tasi vabaujiya me balejidru ni vo yaco vuako mutou na loloma me yaco Talega vuadru na loloma. ³²No vo sogolaji nidru vata na kalou e na vajijiqa, me lomani dru taucoko o kiya.³³ Ni kwa djina ni nua na leya vutu ni vuku vata qai niya na leya yalomatua na kalou? Ni tasi kilai rewa na leya lewa, ni tasi lai dani na lewya i valavala. ³⁴"O cei e vo kilajiya ra yalo ni kalou? Se o cei e vo leya i vavuvuli?"³⁵ "Se o cei e vo soliya re e kiay na kwa vua na kalou, me rewa ni saumiko lesutale ke na kalou?" ³⁶Ni vo vu mai vua na kwa taucoko ga. Me balejiya talega, vata qai niya me leya talega: me varokorokotaki o kiya me tasi mudu. Emeni.

12 ¹O keya ikwe, aqu vo vamamasu vuwako mutou na veiwekani ina vuku ni loloma levu ni Kalou; me mutu soliya mutu lala me madrali ni cola, me savasava, me oka vuwa na Kalou, me lemutu i soro vayalo.² Io, mutu kuwa ni vatotovata takiniko mutou: io me mutu visau ga ni vo vavoutaki mutu yalo, me mutu kilajiya rewa ke e yalo na Kalou, ni yaga, e oka, qai dodonu sara.³ Io, na loloma e soli mai vuwako yau, aqu vo kwaya vuwadru yakiya na tamata vuwako mutou, me kuwa ni kiya me dokaiya me kodaki ni tasi dodonu me dokai.⁴ Me kodaki nivo kiya ga du yago, qai levu du jiki ni lala, io, qai tasi vitavi vata du jiki ni lala taucoko;⁵ E kodaki tale ga ke o kedatou, na lewe levu, adu vo yago vata ga i Karisito.⁶ Nidu vo rewajiya na i solisoli duidui me kodaki na loloma a soli mai vuwako datou: kodaki me du parofisai, me du parofisaitaki me kodaki na varau ni ledu vabaujiya. "Se na dauviwasei, medu dau ia na viwasei; se o keya e dau vavulici, me vivavulici na ga. Se o keya na dauvunau, me vunau no ga; o keya e dau ia na soli kwa, me djina ina leya lomaniya, o keya e dau lewa me vakaikai sara ke; o keya e dau loloma me ia na reki.⁸ Me kuwa ni vigiriji na loloma, Me mutu burajiya sara na kwa bura; io me mutu kabijiya sara na kwa oka.¹⁰ Mutu vilomani sara i na vilomani ni vitacini; me levu sara na lemutu vivarokorokotaki.¹¹ Ni mutu vo gumaikali me mutu kwa sara ni vucesa ke. Me katakata mutu yalo, me mutu qwaraviya na Turaga. ¹²Mutu marau ina nuinui, vosojiya na kwa rarawa, ia no ga na masu. ¹³Viwase yakiniya vuwadru na dravudravuwa eru vo lotu. Mutu vacegu nidru na vunilagi. ¹⁴Mutu tata vakalougata taki nidru o rau eru dau vaburabura niko mutou, tata vakalougata takiniya ga, me kuwa ni ocajidru. ¹⁵Mutu marau vata qainidru na marau, qai tagi vata qainidru eru tagi. ¹⁶Mutu yalovata no vainiko mutou. Kuwa ni numiya na vikwa vaturaga, mutu vimaliwai vata qainidru na tamata yalai. Mutu kuwa ni numiko mutou ni mutu vo vuku. ¹⁷Kuwa ni saumiya lesu na cala ni kiya ecola. Nakijiya mo vaveya simata na vikwa dodonu ve ru mata na tamata taucoko. ¹⁸Kodaki evo rewa, mutu tovoliya me mutu vilomani vata qainidru na tamata taucoko. ¹⁹O kemutou mutu vo li lomani, mutu kuwa ni saumiya tale na bura a vai vuwako mutou, io me mutu biujiya vuwa na Kalou me saumiya; nivo volai; "Na lequi tavi me qu ocajiya; aqu na qai saumiya vayi niko yau, vo kwa na Turaga." ²⁰ O kiya mo qai vakaniya na kemu meca, kodaki e mata kana, kodaki e mata somu. mutu vasomiya: o na qai koroniya ke na qilaiso ve ulu nivo mudre tu."²¹ Me kuwa ni rewajiko na bura, io, mo rewajiya ga na vikwa oka.

13 ¹Me ru mamakutu vuwadru na na Turaga levu o rau na tamata taucoko ni a jikai a Turaga a tubu cake mai vuwa na Kalou o rau eru vo turaga ikwe a vo lesidru na Kalou. ²Io o iko a varojiya na Turaga, vorajiya na Kalou: io, ena ocajidru o rau e varijiya. ³O rau na Turaga eru tasi vo matakutu vuwadru eru vo vai oka, vuwadru ga eru vo vai bura: o qai okajiya soko mo kuwa ni matakuciya na Turaga mo vavea na kwa e oka e na qai rokovi ke o kiya. ⁴ Na leya i vatata na Kalou mo oka ke vuwa. ⁵O kiya ikwe e dodonu ke vuwakomutou me mutu talairewarewa, e jikai ni balejiya ga ni lemutu lewa ve mutu vuni yaloga. ⁶O kiya me mutu dau soli niru vo jiya lai vavatala na Kalou, eru vo qwaraviya no na kwa ikwe. ⁷O koya me mutu dau soliya muni vuwadru na kwa taucoko ga e dodonu, na soli vuwadru e levu mai solisoli, no sigani vuwadru na ledru i sigani, mutu matakucidru o rau eru dodonu meru meru la i matakuci. ⁸Me kuwa ni leya e kiya na kwa o kiya ena jikai ni saumiya, na daulomani ga me vai no, ru dau tekuciya na vunau taucoko o kiya e dau lomaniya na tani. ⁹Io, iqoi me kuwa ni vai na driva, no kuwa ni kocokoco, vaveya kodaki e kiya tale nai vavuvuli, vo no vata taucoko na tata iqoi mo lomaniya o wekamu me kodaki sara ga na lemu lomaniya. ¹⁰ O kiya e dauloloma ena tasi burajiya o wekaya o kiya iqoi ena vai ke na vanuwa taucoko no loloma. ¹¹Ia iqoi ni du kilajiya na gauna, ni vo gauna ikwe me mutu vo yadra mai na moce; ni vo voleka na cola, e yawa na gauna ni ledu vabaujiya. ¹²Evo varau oji na bogi, e vo voleka na siga, o kiya medu luvajiya dai mai valavala ni gilogilo, medu vaiyaragi tu vena rarama. ¹³Me du laviya na kilikili, me kodaki na siga; me kuwa na soqosoqo riva se na mateni me kuwa na daudara se na valavala velavela, me kuwa na vivala se na kakase. ¹⁴ Io mutu visulu ina lai sili o Jisu Karisito, kuwa ni varaitakiniya na gagadre bura ni yago.

14 ¹O kiya e malumalumu na leya vabaujiya me mutu kau vuwadru, io me kuwa ga ni lewayi noga na vikwa e burajiya. ²E kiya e dodonu me kania vailowa na kwa taucoko: io o kiya evo malumalumu, e dau kaniya na sasau ga. ³Mo kuwa ni dau beciya o kiya e tasi kana vuwa e kana: io me kuwa ni lewaiya o kiya e kana: nivo okajiya na Kalou. ⁴O cei o iko mo lewaiya na tamata ni turaga tani? e notu o kiya, vo lutu, vuwa na leya turaga. Ia, ena no tuga: nivo rewarewa vuwa na

Kalou me vadeitakiniya.⁵E kiya e rokoviya e kiya na siga qai jikai ni matai. Qai kanikiya la rokoviya na siga taucoko. Me kala lewaiya vainiya na tamata yakiya e yaloga.⁶O kiya e numiya na siga, evo kwa ga vuwa na Turaga na leya numiya; ia o kiya e vo kana, ena kwa ga vuwa na Turaga na leya kana, nivo vaokaoka o kiya vuwa na Kalou; io o kiya e tasi kana, e na kwa muni vuwa na Turaga na leya tasi kana, a qai vaokaoka o kiya vuwa na Kalou.⁷Ni tasi kiya ve kedatou e cola e vuku ga, se kiya e mate e vuku ga,⁸Io kodaki edu vo cola, edu cola e vuku ni Turaga, se du mate, edu mate ena vuku ni Turaga: o kiya ikwe edu vo leya ke na Turaga, se du cola se du mate.⁹O kiya ikwe e vo mate ke na Karisito, a qai cola tale, me ledru Turaga o kuru na vo mate qainedru na cola.¹⁰Io o iko, o vo lewaiya o wekamu na vuku ni cava? se o cei tale, o vo beciya o wekamu ina vuku ni cava? nidu na tucake i na mata ni nono ni vilewai ni Kalou.¹¹Ni vo volai, "Evo kwa na Turaga, me kodaki nivo cola, eru na jikiture vuwako yau o kuru na tamata taucoko ga, Ia e na vatusaniya vuwa na Kalou na yame taucoko ga."¹²O kiya ikwe edu na kala vatusa niko datou vuwa na Kalou.¹³O kiya me du qai kuwa ga ni du vivalewai no, ikwe ga, me mutu lewaiya, me kuwa e kiya me vaveya e kiya na me vataucabe me se me lutu ke o wekaya.¹⁴Aqu qai kilajiya, qai vadinadinatakiya voko yau na Turaga o Jisu, nivo jikai na kwa e dukaduka vai niya ga; io vuwa e numia ni dukadukali na kwa, a qai, dukadukali ga vuwa.¹⁵Io kodaki evo rarawa e yaloga o wekamu ena vuku ni cawa. O qai tasi vukivuki me kodaki na loloma. Kuwa ni varusaiya na kemu cawa, o kiya e mate ena vuku ni Karisito.¹⁶O keya me kuwa ni tata bura takiniya na lemutu kwa oka.¹⁷Ni tasi jiya cawa se kwa ni somu na matanitu ni Kalou; na yalo dodonu ga, vata na marau ni Yalo Tabu.¹⁸Ni o kiya a qwaraviya na Karisito e na vikwa i kwe, e oka vuwa na Kalou, avo oka jidru talega o rau na tamata.¹⁹O kiya i kwe me du vatekuciya ke na vikwa e okaji, vata na vikwa edu vavulici ke.²⁰Kuwa ni varusa niya na cakacaka ni Kalou ina vuku ni cawa. E djina ga e savasava na kwa taucoko ga: ia e bura vuwa na tamata e kana meru tarabe ke e yavalu.²¹E oka mo kuwa ni kaniya na lewe ni manumanu, se somu waini, se vaveya e kiya na kwa e lutu ke o wekamu.²²Na vabaujiya evo notu vuwako, me no vuwako ga na mata ni Kalou. E kalougata na tamata e jikai ni beitaki vuwa na vi kwa e vadredreiya no.²³Ia o kiya e tasi djinajiya ni vai vuwa, evo lewai me lai ocaji kodaki e kana, ena vuku ni leya kana qai tasi djinajiya: ia na kwa taucoko ga eru tasi rewa ni djinajiya ni vai vuwako datou, e valavala bura iqoi.

15 ¹E dodonu vuwako datou, du kaikai, medu voaojiya na ledru malumalumu eru jikai ni kaikai, medu kuwa muni ni vaveya na kwa e oka vuwako datou. ²Mutu vaveya yakiya na kwa e oka vuwadru na ledatou, na kwa e yaga me vavulici ke o keya.³Io na Karisito muni e jikai ni vaveya na kwa e oka ga ke o kiya; me kodaki ga ni volai, e tau vuwako au na ledru tata bura eru tata vaburabura taki niko. ⁴Io na kwa taucoko ga a volai i mata a volai medu vuli ke, medu vosojiya na vacegu e la mai ina i vola tabu, me rewa ke na nuinui.⁵Me soliya re vuwako mutou na Kalou, o kiya na vuni vosojiya, qei niya na vacegu, mutu yalo vata vai niko mutou me kodaki o Karisito Jisu. ⁶Me mutu yalo vata mutu domo vata ni mutu varokoroko takiniya na Kalou, o keya o tamaya o Jisu Karisito na ledru Turaga. ⁷O keya me mutu vacegu vainiko mutou, me kodaki ni vacegu niko mutou na Karisito, me varokorokotaki na Kalou.⁸A qu kwa ni jiya i talatala o Jisu Karisito vuwadru eru cili, me vta keya ni djina na Kalou, me va djinadinataki niya na tata ni yalayala vuwadru na qase. ⁹Meru varokoroko takiniya na Kalou o rau muni na vimatanitu kanikiya ina vuku ni leya loloma; me kodaki ni volai na vuku ni kwa ikwe qu vatusa niko ke ina kedru vimama na vimatanitu kanikiya, a sere ve mutu yaca.¹⁰A kwa tale, mutu marau vata na vi matanitu kani kiya, qei nidru na leya tamata. ¹¹E kiya tale, Mutu varokorokotaki na vimatanitu taucoko ga: mutu varokoroko takiniya valevu, o mutou na vivanuwa taucoko ga.¹²O Aisea muni e kwa, E tubu e waka o Jese, qei niya e tu cake me lewaiya na vimatanitu kanikiya; eru na vararavi vuwa o rau na vimatanitu kanikiya.¹³Me va vuqa niko mutou re na Kalou, o keya na vuni nuyinuyi ina marau taucoko ga qeiniya na vacegu ni mutu vabaujiya, me levu sara na lemutu nuyinuyi ina vuku ni leya kaikai na Yalo Tabu.¹⁴O au muni, qu vakasamataki niko mutou, o wekaqu, ni mutu vo vuqa i na yalo loloma, ni mutu vo rewajiya muni me kala vivavulici vainiko mutou.¹⁵Qu vo doudou ga, mequ volavola va lailai yaji vuwako mutou, na vi wekani, mequ vanumiko mutou tale ke. ¹⁶Me balejiya na loloma e soliya vuwako au na Kalou, avo cava mequ niya lai talatala o Jisu Karisito vuwadru na vimatanitu kanikiya, mequ vaveya na cakacaka i na i tukutuku oka ni Kalou, me layi okaji na i cabo-cabo-ni vimatanitu kanikiya, nivo va savasava takinidru na Yalo Tabu.¹⁷keya ni vo notu ke vuwako yau na kwa mequ valevu niko yau ke vuku o Jisu Karisito ina vikwa ni Kalou. ¹⁸Ni qu vo tasi doudou mequ cavujiya na kwa kanikiya; na kwa ga e va vayagataki niko au ke na Karisito, me va rewarewa taki nidru na vi matanitu kanikiya, ina tata qeiniya na i varau, ¹⁹i na vuku ni vo kaikai na vi kwa mana qei niya na kwa e va karaciko, e vai i na kaikai ni Yalo Tabu, aqu tekivu ke mai Jerusalemi, a la vali me cava i Ilirika, ni qu vunautaki niya taucoko na keya i tukutuku oka o Karisito.²⁰A qu gumaikali sara kodaki ke, mequ vunautaki niya na i tukutuku oka, e jikai ga na i vunau e lai kwai devu ke e yaca o Karisito ke qu dereiya boto na kwa e yataga ni yavu ni tamata kani kiya: ²¹me kodaki ga ni volayi o rau na tasi layi kwai re vuwadru o keya, eru na daniya: o rau eru tasi varogo, eru kila jiya, ²²o keya i kwe a tarovi va levu ke na lequ la vuwako mutou. ²³Ni vo jikai na kwa mequ nokoto ke i tavo i kwe, e vo yabaki wara aqu okajiya ke mequ la vuwako mutou. ²⁴na vo cava mai na lequ la i Sipeni: (ni qu vo numiya mequ daniko mutou i na lequ la, me mutu meiko au i na lequ i yatoyato ke, ni vo devu re na lemutu vavacegu niko au va lailai i no vata.²⁵Aqu qai la i Jerusalemi, mequ kau na soli vuwadru eru lotu. ²⁶Ni ru vo oka jiya na kwai Masitoniya qeiniya o Akaia, meru vaveya e kiya nai solisoli ni loloma me ledru na dravudravuwa eru lotu mai Jerusalemi. Io, eru oka jiya; e dodonu meru soli kwa vuwadru.²⁷Io, kodaki eru rewajiya mai vuwadru na ledru kwa vayalo o rau na vimatanitu kanikiya, e qai donu ke vuwadru meru soliya vuwadru na vikwa vayago. ²⁸Ni qu vo vaveya devu re na kwa i kwe, qu soliya vuwadru na kwa ni loloma meru qulu, qu na qai kwa vuwako mutou qai la yaji i Sipeini. ²⁹Ni qu vo kilajiya, ni qu vo layaji vuwako mutou, qu na la i na

vivakalougatataki taucoko qeiniya o Karisito.³⁰ Qu na va masujiko, na vi wekani, e vuku ni ledu Turaga o Jisu Karisito, e vuku muni na loloma ni Yalo Tabu, me du gumaikali vata i na masu vuwa na Kalou balejiko au.³¹ Mequ vacolai mai vuwadru i Jutiya eru jikai ni talai rewarewa; meru okajiya muni o rau eru tolu na lequ cakacaka e na vai mai Jerusalemi.³² mequ la ke vuwako mutou i na marau na leya lewa na Kalou, mequ vacegu vata qaneko mutou.³³ Me no vata qaneko mutou taucoko ga na Kalou ni vi vacegu. Emeni.

16

¹Iya qu vo tautaunaki yaji o Vivi vuwako mutou, e Keya e wekadatou, o kiya e dau qwaraviya nia soqosoqo lewe ni lotu mau kenikiria. ²Me mutu vagegunia e na vuku ni Turaga, me Kodaki e kilikili qai nidru eru vo lotu, vata me mutu qai vuke ia i na cakacaka taucokoga mutu na yoga ke vua: ni dau vukeidru na lewe levu o kia, vata geko au muni. ³Me lei kwai yaji na lequ loloma vuwadru o virisila vata o Akuila, ni ru dau cakacaka vata qai niko au ina veikwa o jidru o Jisu Karisito. ⁴Eru vo boleia na mate mequ valobi ke, madu vo vaokaoka ke vuwadru, kemadou qai nidru taucoko na visogosoqo lewe ni lotu vuwadru na vimatanitu kanikia. ⁵Aqu loloma talega vuwodru nai soqosoqo lewe ni lotu ina ledru were. Aqu loloma vo Evinito, na e cola qu daulomania, o kia na i sevu vo Karisito mai Esia. ⁶Aqu lol Meri, o kiya e dau dakadaka valevu e vuwako mutou. ⁷Aqu loloma vo Adroniko vata i Junia, orau o wekaqu, madu a vesu vata Eri dau vogo vuwadru na Apositolo, eri vo lea o Karisito mai mata, qai bere o yau. ⁸Aqu loloma vo Uripenu, o kia qu dau lomania ina vuku ni Turaga. ⁹Aqu loloma vo Uripenu, okia e dau vukei ko datou ina cakacaka i Karisito, qaini o Siteki, qu dau lomania. ¹⁰Aqu loloma vo Apeli, e lei okaji ina vikwa va Karisito. Aqu loloma vuwadry na lewe ni were i Arisitopulo. ¹¹Aqu loloma vo Irotioni, lequ wekani. Ou vo loloma vuwadru na lewe ni were i Narikiso, eri vo leya ga na Kalou. ¹²Aqu loloma vo Taraifina vata o Taraifosa, eru dau cakacaka ina veikwa ni Turaga. Aqu loloma vo Perisi e dau lomani, o kia e dau cakacaka valeru ina vikwa va Kalou. ¹³Aqu loloma vo Rufu, okiya e dau djigitakinia me lea na Turaga, qainia la nene o Kiya vo lequ nene muni. ¹⁴Aqu loloma vo Asinikarito, o Filekoni, vata o Erina, O Patiropa, Erimi vata qai nidru na viwekani e XX qeru. ¹⁵Aqu loloma vo Filoloko, Julia, qainia O Niri, vata o gwanea o Olimipa, vata qai nidru taucoko na na vo lotu, eru no qainidru no. ¹⁶Mutu lomarike mutou vai niko mutou ina vireguci ena yalo savasava. Evo loloma yaji ve kemutou na lewe soqosoqo lotu taucoko ga ni Karisito. ¹⁷Ia qu vo vaimaimasi vuako mutou, na viwekani, me mutu kilajidru eru a tekivu takinia na veiburaji qainia na veikwa e dau vivataravetaki, e vo tasi kodaki na vaivuvuli mutu vavuvuli taki ke: la me kua ni veidonui qai nidru. ¹⁸O rau eru kodaki ikwe, eru tasi qwaravi na ledu Turaga na Karisito, eru kete ga, iya na tata oka qai kamimakica, eru vo lawaki ke eru yaloga na wele. ¹⁹Evo robobjia na tamata taucoko na lemutu talairewarewa. Okia qu marautaki niko mutou kene: iya ro qu yalo ga me mutu vuku ina kwa oka, vata me mutu kua ni cala ni kwa bura. ²⁰Ia na Kalou, i dau veivacegui ena butukia o Setani vawatoto e mutu ruku ni la-Me no vuako mutou na loloma ni ledu Turaga O Jisu Karisito. Emeni. ²¹Evo loloma yaji vuako mutou i Jimoci, na lequ i tokani vata o Lusiu, O Jesoni, o Sosipeta, O Kuru O wekaqu. ²²O au o Teritiu, aqu volaia na ivola ikwe, qu vo loloma yaji vuwako mutou vena Turaga. ²³Evo loloma yaji vuako mutou o keio, okia qu no ina leya were, vata qai nidru taucoko na nai soqosoqo lewe ni lotu O Erasito na dau ni yau ni rara ikwe e vo loloma yaji vuwako mutou, vata o Kuaritu i wekadatou. ²⁴Me no kego mutou na loloma taucoko ni ledu Turaga o Jisu Karisito. ²⁵Iya i kiya vo kaikai me vataudei taki niko mutou me kodaki lequ i tukutuku oka, qai nia ka vunautaki o Jisu Karisito, me kodaki ni vo ratakei no mai na kwa e cilotaki, a cilo taki mai na gauna makewa sara, ²⁶Ia evo qai varaitaki mai, aqai vatakilai vena ledru ivola na parofita, me kodaki na tata ni Kalou tawa mudu, ina vivanuwa taucoko ga meru vabaujiya vata meru talairewarewa ke. ²⁷Io, vuwa na Kalou vuku takia, me du varokoroko e na vuku i Jisu Karisito, me kuwa ni mudu. Emeni.

1 Koronica

¹¹ O Yau o paula aqo yo bicovi so iwekaqu mequ volgiyayogi na lequ I voh ikwe leun ni Kabu maqu avasitalo I Jisu. ²I nai soqobqo leive ni lota ni kalou karisita, aquvo vagatatciniya sosiceni ena mai koronica, vuwadru eruvo novata na kavisito ani vo vasavasava me edru, vata okuru taucoko mai na vivanen taucoko ga eru vo dau masujia na yaca ni ledu turaya O Jisa karisito, O kiya vo ledeu turago me ledatou tule qu. ³Me yaro ga mako mutou na vacegu qai niya na loloma mai vua na katou na ledu mano, qai niya na Tunga o Jisu Karisito. ⁴Aqu vaokaoka ina visiga vua na lequi Kalou me balejiko mutou I na vuku ni loloma ni Kalou. ⁵Ni mutu va vavutuniyau taki ga I na vi kina taucoko, me lalgiya I na vaiau ni leya tata tucoko qai niya na leya kila kiwa. ⁶Me kodaki ga na leya vunau, me balejea na Kariato evo vadeitaki ke na djina vuako datou. Vo lem tu vuako mutou na gauna ikwe na visolisoli vayala, ni mutu waciq na keya ivavaitaki ni turaga o Jisu Karisito. ⁸O kiya e ra vadeitaki niko mutou me yaroua na vagioji, me mutu kuwa ni cola I na inga ni ledu Turaga o Jisu Karisito. ⁹Ni djina na kalai, o kiya a canko datou medu leya takoni o Jisu Derisito na ledu Turaga. ¹⁰Aqu na vamamarujikomutou na viwekani, e yaca o Turaga Jisu Karisito, me mutu tuvata taucoko I na leya tata me kua vuakomutou na viburaji. ¹¹Ni vo savasava vuako you, na lequ vicoekani, na lewe ni uvwere I Kila ni yaro no na. ¹²Vo rewa vuakoyau na kwa tucoko ga, o yau vata qai niya o Vaula, eru yaunlu eru kwa ni ledru o Apolosa, eru vica eru kwaya ni ledru o kifo, eru vico tale eru kwaya ni ledru o Karisito. ¹³E vo tawase na Karisito? Se mutu a vavitairotaki ve yara o paula. ¹⁴Aqu vaokaokotakinia na Kalou ni qu tasi vavitaiso takinia e kiya vuakomutou, o rau ga o Iirisipo qai niya o keio. ¹⁵E na tasi kiya e rewa ni kwa ni o vavitaisoki ve qu yaca. ¹⁶Aqu a vavitaisotakinia tale ga na vuwere o Sitiveni, io oqu na tasi numia tale e kiya aqu a vavitaiso takinia. ¹⁷Ni tasi vatalajikoyou mai na Karisito mequ vivavitawataki, 10 mequ vunautakinia ga na I tukutuku oka, e tasi jiya tata va vuku vatamata se vatawayagataki na kaikai ni kauvelatai. ¹⁸Ni vo

jiya kwa nua na vunautaki ni kauvelatai wadru na yato tu, 10 na kekai ga ni kalou edu vacolai ke.¹⁹ Ni vo kwaya na kalou ve na volatabui “Aqu na varusa niya na ledru niku na vuku 10 aqu na vatawayagatakinia na ledru kila kwa, na tamata kila kwa.”²⁰ Eru vo la ivei na tamata vuku? Eru va la ivei na tamata kila kwa? Eru vo la ivei na matai ni viburaji ni vuvavura ikwe? E vo jikai ni vaveya na kalou me rairai bura I na vuravura ikwe?²¹ Na vuku ni kalou a vaveya ke meru kuwo ni kilajia rewa na tamata I na ledru vuku ga na tamata, a qai okojiya ga na Kalou me vacolo nidru orau eru vabaujiya.²² Ni ru vo tarogiya na I vatakilakila o rau na Jiu, a ru vadaniya na vuku orau na kwai Kinsi.²³ Lo madu va vunautakiniya na Karisito, ni a vakoji ina kauvelatai, na kwa aru tarabe ke o rau na Jiu, e kwa bura vuadru na kwai Kirisi.²⁴ Lo vuwadru ga eru lai covi, se ru jiya Jiu se ru kwai Kirisi, na Karisito na kekai ni Kalou, qai niya na vuku ni Kalou.²⁵ Ni vuku cake na lialia ni Kalou mai na ledru vuku na tamata, qai kekai cake na malumalumu ni Kalou mai na ledru Kekai na tamata.²⁶ Hutu vakasamatakinia re na viwekani na I tovo ni lemutu bi covi. E Lewe lelai gau wakomutou e tamata vuku e na vatagedegede vatamata, eru lewe lelai sara eru no iyata, elewe vica ga eru succi Turaga.²⁷ Lo vo djigitakiniya na Kalou na kwa e lai okaji I xxxxxx me kwa liyaliya me vamađuatakinidru na vuku, a qai dijigitakiniya na Kalou na kwa e oka I vuvavura me malumalumu, me vamađuatakinia na kekai.²⁸ I djigitakiniya na Kalou na vi kwa malumalumu qai beci I vuravura, ie na vikucuu eru numia na tamata ni jikai e bete, me varusania na vi kwa tucoko e dei tu.²⁹ Me kua ni burajiya e kiya na Tamata ve na mata ni Kalou.³⁰ Na Kalou ga e vavuniya na lemutu tu vata ai niya o Jisu Karisito, O Jisu a quiya na Kalou vavuniya na vuku vuako datou medu vadonuniya na ledu vacavasavatakinia, qai niya na ledu vacolai.³¹ Me vayaconia I na kwo vo volai tu, o kiya e okajiya e kiya na kwa, me vayaconya na Turaga.

2¹ Ia o yau, niqvu vo layaji vo komutou, na viwekani, aqu vo tasi la ena tata oka se na vuku, niqvu vo vunau takiniya vo kemutou na tata ni vo kwai na Kalou.² Ni vo dei mutu yalo me kuwa ni kilai mutu maliwa e kiya tale, o Jisu Karisito takiya ga, vata na leya lai vako ena kauvelatai.³ Ia niqvu vo no qaneko mutou na malumalumu, vata na matakū, vata na saqanini levu.⁴ Ia na lequ tata, niqvu vunau, vo tasi ia na tata ni temaki ni vuku ni tamata, vo ia ga na vadinadjina ni Yalo Tabu vata na mana,⁵ mo kuwa ke ni tu na lemutu vabaujiya ina vuku ni tamata, ina kaikai ni Kalou.⁶ Ia o madou madu vo kwaya na vuku ni kedru maliwa eru vo yalomatuwa.⁷ Ia na vuku ga ni Kalou madu vo kwaya a kwa e cilo, io, iqoi o kiya eya cilotaki i mata ni vo lesu na Kalou ni sibere ni vai na vuravura medu vakalougatataki ke.⁸ Ia o kiya e tasi Turaga ni vuravura ikwe evo tasi kilai: ia kodaki eru tasi kilajiya, na kauvelatai na Turaga vaiukuuku.⁹ Ia vo kodaki nai vola, vo jikai na mata e daniya, se na bebe me rogociya, e tasi unu i yaloga na tamata, na vi kwa e varautakiniya na Kalou me ledru na lomaniya.¹⁰ Ia vuwako mutou na kilajiya na Kalou na Yalo Tabu; nidu vo cikeviya na kwa taucoko na Yalo Tabu, io, na vikwa e nubu ni Kalou.¹¹ Ia o cei na tamata e kilajiya na kwa ni tamata, e yalo na tamata eno e yaloga? evo kodaki tale na vikwa ni Kalou io e tasi kiya e kilajiya, na yalo ni Kalou.¹² Ia edu vo tasi rewajiya na yalo ni vuravura, na yalo ga e vu mai vua na Kalou, medu kilajiya ke na vikwa e soliya tuga vokodatou na Kalou.¹³ Na vikwa iqoi madu kwa talega, ia e jikai ga ina tata ni vo vavuliciya na vuku ni tamata, o kiya ga ena vavuliciya na Yalo Tabu, ni madu vo vatautauvatataki na vikwa va yago vata ni vikwa vayalo.¹⁴ Ia na tamata va yago e tasi vabaujiya na vi kwa ni yalo e vu mai vuwa na Kalou: ni vo lialia vuwa, e tasi kilajiya rewa o kiya, niru vo kilai va yaloga.¹⁵ Ia o kiya e vayalo e kilajiya na kwa taucoko, ni tasi kiya e na kilajiya.¹⁶ Io, o cei e kilajiya na loma ni Turaga, me vavuliciya ke? ia vo notu vo kodatou na loloma ni Karisito.

3¹ Io o au, aqu tasi rewa ni tata vuwako mutou, na viwekani, me kodaki vorau eru vayalo, me kodaki orau eru vo vayago, me kodaki orau nai luve yalai ena ledru na Karisito.² Aqu vo vasomu niko mutou ina wai ni sucu, ia e jikai na cawa djina; niko mutou a jikai ni rewajiya, i nikuwa talega ni mutu na tasi rewajiya.³ Ni o mutou vo vayago no, nina jikai ni vayago tu na lai valavala vata mata, nivo notu vuwako mutou na tokotoko mata, qainiya na viyocaji?.⁴ Ni kemutou vo jikayi tuga ni vayalo, nivo kwaya no e kiya, omyau qu vo leya o Paula; qai kanikiya o yau qu o leya o Apolosa?.⁵ Io o cei o Apolosa? se o cei re o Paula? nai talatala boto ga ni mutu vo vabaujiya ena kedru dredre, me kodaki evo soli na Turaga vena tamata yakiya.⁶ Aqu vo teiya o yau, evo valulu takiniya o Apolosa; Io na Kalou vo vatubuniya.⁷ Evo qai kwa boto ga, o kiya evo teiya, qainiya o kiya e valulu takiniya io evo levu takiya ga na Kalou, o kiya evo vatubuniya.⁸ Eru vo tautauvata saraga o kiya evo teiya qai niya o kiya o valulutakiniya: io na tamata yakiya ena rewajiya na keya i sau me kodaki na leya cakacaka.⁹ Nidu vo dau cakacaka qai niya o kiya na Kalou; ni mutu vo yalo ni Kalou.¹⁰ Me kodaki na leya loloma ni Kalou e vo soli mai voko yau, me kodaki nai matai ni nene evo vuku, aqu vo viritakiniya ke na yavu, evo tara ke e kani kiya.¹¹ Ia na tamata yakiya me vo lewaiya oka na leyai valavala a tara ke. Ni vo tasi rewajiya e kiya na tamata ni viritaki niya na yavu bura, o kiya ga e vo viritaki tu, o Jisu Karisito.¹² Io kodaki e kiya na tamata vo vaveya cake vena yavu ikwe na koula qainiya na siliva, na vatu talei, na kai, se na mau bura, sena vuni sila,¹³ Ena varaitaki na cakacaka ni tamata yakiya: nivo varaitaki nivo varautaki mai na siga igi, ni varaitaki ina quto mudre. io ena vatovolei ina quto mudre na cakacaka yakiya ena kodokai ivei na leya i valavala.¹⁴ Kodaki vo tudei na leya cakacaka e kiya na tamata, vo vaveya cake o kiya, ena rewajiya na keya i sau.¹⁵ Kodaki ena vaqwavu na leya cakacaka e kiya, ena lavele vuwa kei sau; io o kiya ga ena vacolai; ena kodaki e kiya e cola mai vena quto mudre.¹⁶ Ni mutu vo tasi kilajiya re ni mutu jiya were ni Kalou, evo no vuwako mutou na were ni Kalou? ¹⁷ Kodaki e kiya na tamata e varusaniya na were ni kalou, ena varusaniya na kalou, ni vo savasava na were ni Kalou, o mutou ga.¹⁸ Me kuya ni kiya e vasinaiji niya vainiya. kodaki e kiya vo komutou e numiya na vuku ni vuravura, me sesewa re o kiya me vuku mai ke.¹⁹ Nivo sesewa vuwa na Kalou, na vuku ni vuravura ikwe. Ni vo volai, vo rewa jidru na vuku ikwe na ledru giri.²⁰ E vo kodaki tale, e vo kilajiya o Jiova na ledru numiya na vuku ni vo tasi yaga.²¹ O kiya i kwe me kuwa ni kiya e tata bolebole balejidru na tamata. ni vo lemutou na kwa taucoko.²² Se o Paula se o

Apolosa, se o Akifa, se o vuravura, se na cola, se na mate, se na vikwa e vo no tu ni kuwa, se na vikwa e na yaco mai bere, i kwe taucoko e vo lemutou.²³ Io ni mutu vo leya na karisito, ia vo leya okiya na kalou qai niya na karisito.

4¹ Me vakasamatakiniko kemadou na tamata yakiya, ni madu vo leya tamata cakacaka na Karisito, vata na talatala na vikwa cilo ni Kalou.² Ikei e vo kilikili vuwadru nai talatala, me layi dani vuwadru ni ru ecila djina.³ Io e vo kwa lelai sara vuwako yau me mutu lewaiko yau na ecila; io, aqu vo jikai ni djina ni qu lewaiko yau vainiko yau.⁴ Ni qu vo jikai ni kilajia e kiya na kwa qu cala ke, io qu vo tasi vadonuyi ke ni vo niya ga na Turaga e lewaiko yau.⁵ O kiya me mutu kuwa ni lewaiya e kiya na kwa ni sibere na keya gauna, mutu wawa re me lamai na Turaga o kiya ena vatakiya na vikwa gilogilo e cilotaki tu, ena vatakiya tale ga na ledu numiya, io ena qai dokaiya na ecila yakiya mai vuwa na Kalou.⁶ Io na vikwa ikwe, qu vo vatakeya balejiko maru o Apolosa balejiko mutou na viwekani, me mutu vuli ke vuwako maru me mutu kuwa ni sivijiya na kwa e volai tu, me mutu kuwa ni dokaiya e kiya se beciya e kiya.⁷ Io o cei e djigitakiniko no uwasivi cake? se cava e vo notu vuwako e tasi soli vuwako io, kodaki e vo soli vuwako? io, kodaki e vo soli vuwako e vo dokaike ke ina vuku ni bura e tasi soli vuwako?⁸ Mutu vo qai bori, mutu vo rewajiko mutou mutu vo lewaidru na tui ni madu qai dromu; Io qu okajiya me du lewaiya vata talega qainikomutou.⁹ Ni qu vo numiya ni vo lesu kemadou na Apositolu ni Kalou me madu tekuciya sara me madu kodaki o rau na vo likwai vuwadru me mate ni madu vo tata ke, io, o rau i vuravura o rau na Agilosu qai nidru na ecila.¹⁰ Madu vo riva ina vuku o Karisito io, o mutou mutu vo vuki mutu vo noqaneia na Karisito madu vo malumalumu io mutu vo kaikai; mutu vo dokaiya io madou madu vo lai beci.¹¹ Me yacoviya na gauna ikwe madu vo mata kana madu vo mata somu jikai lemadu isulu, madu va mavowataki, vo jikai na vanua me madu no ke.¹² Madu vo wale ni madu vo cakacaka ve madu lima, ni madu vaburaburataki madu vo tata oka; ni madu vaburaburataki madu vosojiya.¹³ Ni madu vo tata vaburataki madu vo masumasu ga madu vo yaco me kodaki na soqosoqo ni vuravura ikwe, io vo quwarqki mai na vikwa tucoko me yacoviya na siga nikuwa.¹⁴ Qu tasi tolaviya na vikwa ikwe mequ vamađuwa takinikomutou, io, qu vuliciko mutou me kodaki lequ luve ni toko.¹⁵ Io kodaki e udolu vajini na lemutu ivavuvuli vo Karisito vo tasi lewe levu na lemutu momo; qu vo lavejiko mutou me lemutou o Jisu Karisitoi na tukutuku oka.¹⁶ O kiya qu vo vamamasujiko mutou me mutu tekuciko yau.¹⁷ Qu vo vatalajiya o Jimoci vuwako mutou ina vuku ni kwa ikwe meiya na lequ iluve ni toko yalodjina vuwa na Turaga io, ina vanumiko mutou ikwe ve na lequ varau vo Karisito me kodaki na kwa qu vo vuliciya vo Karisito me kodaki na kwa qu vo vuliciya ina viyasa ni vanua tucoko vata na soqosoqo lewe ni lotu tucoko.¹⁸ Eru vo viavialevu e yavalu, me kodaki qu vo tasi layaji vuwadru.¹⁹ Io qu na la vawatoto co kemutou, kodaki e okajiya na Turaga, Aqu na tasi kiya na ledu tata, aru vo viavialevu io eru vo dokadokaidru, na leya kaikai tucoko.²⁰ E tasi kwani tata boto ga na matanitu ni Kalou e vo kwa ga ni kaikai.²¹ Na cava mutu okajiya? mequ layaji vuwakomutou mequ layaji na kuwita, se mequ layaji ina loloma se na yalomalua?

5¹ Vo vogo mai ni vaino na dainyalewa e mutu maliwa, na mataqwali dauyalewa qai jikai gare ni laidani e na leedui maliwa na tasi lotu, igi ni kiya vuwadru em lai veimoceri tale no qainia na leya nene vaicabecabe.² E newa vacava mo si viavialew noya? E jikai ni ka dodonu me rewawewa mu yalo e na vuku ni kiva ikwe, me vatalagia dai mai na kemutu molina o kiya e vayaconia no?³ Ia o au, e Jina aqu nakoto dai taji ikwe vayago, aqu vu nokoto vata ga vyalu vata o mutou, aqu vo vataucia oji na lequ lewa me balejia na tamata vo vayaconio nai tovo toro bale ikwe.⁴ E na yaca ni Turaga o Jisu me mutu soqonivata, qainia mu yala, vata na kaikai ni ledu turaga o Jisu,⁵ Me soliya sava na tamata ikwe vo setani me vansai ke e yago, qai me vabulai e yalo na siga e na iesu mai ke na ledu turaga.⁶ E jikai ni dodonu na lemu vadokadokai kemutou no-o jikai re ni kilajia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.⁷ O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.⁸ O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.⁹ O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.¹⁰ O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.¹¹ O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.¹² O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.¹³ O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.¹⁴ O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.¹⁵ O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.¹⁶ O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.¹⁷ O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.¹⁸ O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.¹⁹ O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.²⁰ O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.²¹ O kiya me mutu dau qai biujia ni valailai boto ga na I vatapu vo rewa ni tubu ice nai buli ni madrai taucoko.

6¹ E kia vokedatou vo doudou, ni rau vo viocaji vata e kia na tani, me rau lai lewai eru mata na tawayalodo donu, ka me jikai ga eru mata na lotu.² Mutu vo tasikilajia mutu na lewa idru na koi vuravura vuadru eru vo lotu? io kodaki mutu lewaidru na koi vuravura, bara mutu vo tasi yaga me mutu lewai no kwa yalai sara.³ Mutu votasi kilajia ni mutu na lewai vuadru na agilosu? io ke tasi valevu iyata medu lewai na veikova va vuravura ikwe.⁴ Io kodaki mutu vo ia na veilewai ina kwa vavuravura, mutu lesidru yavalu ru dokai valailai sara ina soqosoqo lewe ni lotu.⁵ Qu vo tatak, me mutu madua ke. E jina taki ni vo jikai e kia vo kemutou vo vuku, me lewaidni rewa e wakadru.⁶ A ru vo k na veiwekni meni lai vilewai, io, eru mata na tasi vabaujia.⁷ Io vo qai kwa bura vajina vo kemutou ikwei ni mutu vo dau kau ina vilewai. E kodaki nimutu votasi vosojia ni mutu vaburabura taki? E kodaki ivei ne mutou vo tasi vosojia niru kau dei vakaikai vuako.⁸ Io o kemutou, vodau vaburabura, vodau kocokoco vuadru o wekamutou.⁹ Mutu vo tasi kilajia, ni na tasi rewajia na matanitu ni kalou vuadru na yalododonu? Mutu kua ni dau vakaisini kemutou O kuru na dau dara, vata qenidru na

dausoro vana matakau qenidru na dauyalewa, qenidru na viavia kodakina yalewa qenidru na vimoceri va teigwani.

¹⁰Qainidru no dau drivodrive, qainidru na dau kocokoco, qainidru na dau mateni, qainidru na dau vivasewasewani, qainidru na daukovekoe eru na tasi rewajia na matanitu ni kalou. ¹¹Io mutu vokodaki imata yavalu vo kemutou, io mutu vo sili, mutu vo vasavasavataki, mutu vo vadonue, e iyaca na Turaga ko Jisu Karisito, qainia na Yalo ni ledu kalou. ¹²Vo tara vokoyau na kwa taucokoga, io vo tasi yaga taucoko, vo tara vokoyau na kwa taucokoga, io quna tasi dainidru me rewa jiko yau e kia na kwa. ¹³Vo kwani kete na cawa,, ka vo kwani cawa na kete ia na va rusa nia ruarua na kalou. Iona lala tasi kwa ni doudoro, io me leaga na turago, io vo yaga na Turaga kina lala. ¹⁴Io na kalou ea vatucakenia na Turaga, ena vatucakenia ake talega ina lea kaikai. ¹⁵Mutu vo tasi kilajia ni mutu vejikiniyago na Karisito mutu lala? Io meu kaudei ivei jikiniyago na Karisito, io me vavea ra vejiki okia e yalewa dauteigwane? Me jikai sarago. ¹⁶E kodaki ivei? Mutu vo tasi kilajia. Okia vo vaitau qenia na yalewa dauteigwant eru vo kia ga eru lala? Ni vo kwa okla, o rau na lewe rua eru kia ga eru lala. ¹⁷Io okia vo kabijia naturaga eru vo yalovata. ¹⁸Mutu tuba dei mai vana dau dara. Vo kwani taudaku vemulala naivalavala taucokoga mai vemu lala. ¹⁹E kodaki ivei? Mutu vo tasi kilajia ni mutu vo were ni Yalo tabu mutu yaloga, okia vo junu viko mutuno, okia vo rewajia mai vana kalou io votasi lemutou. ²⁰Mutu vo voli ena voli, okia iqoi me mutu qai varokoroko taki nia na kalou, ve mutu lala.

7 ¹Ia na vuku ni kwa mutu vo volavola voko au: evo oka vuwa na teigwane me kuwa ni dereiya na yalewa. ²Ia mevo kuwa na veidrivataki, meru vo vayalewa soko na tegwana ,e kiya ga na yalewa me nokoto ga lategwane. ³Me vaveya vua na yalewa vua na tegwane na kwa dodonu meru vo veilomani: me kodaki talega ke na yalewa vua na tegwane. ⁴Evo jikai ni evo vavitalitaki e yago na yalewa evo vategwane tu,nivo lewaiya ga na lategwane e kodaki tegwane talega nivo jikai ni vavitalitaki e yago na tegwane nivo vayalewa tu soko, nivo lewaiya jina ga layalewa. ⁵Me mutu kuwa ni taroviya na novata qai ni kemutou, mevo vaveya ga na kwa e vinajiya ruwaruwa vena gauna valekaleka, me mutu vailala niko mutou na lolo qainiya na masu; is mutu qai vaveya tale, qaroniya ke lawakitaki niko mutou o Setani ena vuku ni lemutou book viyokaji. ⁶Ia qu vo tata no ikwe, evo qulumiya tu ka jikai ni varojiya. ⁷Ia qu vo vinajiya me mutu kodaki o au na tamata taucoko:ia evo rewajia mai vuwa na Kalou na tamata yakiya nai solisoli nivo duiyaga, io e kiyaga evo kodaki ikwe, evo daniya o kiya evo kodaki igi. ⁸Ia aqu vo tata nidru o rau jikai ni vawaji qainiya o rau na yada.E yaga vo kuru meru no qainidru ga kodaki o au. ⁹Ia kodaki evo dredrejidru na tarovidru, mutu vo viwajini: nivo vinajiya na viwajini nivo burajiya. ¹⁰Ia aqu vo tata nidru o kuru eru vo veiwanjini, ia vo jikainivo kodaki o au, na turaga noga, me kuwa ni biujiya na layalewa evo vawaji tu soko. ¹¹Ia e kodaki evo tuba, me kuwa ni viwajini tale o kiya, se muru vivinaji tale la yalewa; iyo na tegwane e vo vayalewa me kuwa ni biujiya tale la yalewa. ¹²Ia o kuru eru vo kau ka kwaya vo koyau, no vo jikai na Turaga: kodaki e kiya ledru viwekani, ni tasi lotu tu la tegwane, ni vo nokoto vata la yalewa, me kuwa ni biujiya dei. ¹³Kodaki e vo lomaniya na tegwane tawa lotu meru no vata qeniya la yalewa, me kuwa ni tubataki niya la yalewa. ¹⁴Ni kodaki e vasavasavataki niya na tegwane tasi lotu mai vena yalewa, a vo vasavasavataki niya talega na yalewa ni vo jikai ni vabaujiya o kiya la yalewa; ia kodaki ni vo jikai ni kodaki ikwe, eru vo yalo duka na lemutu i luve; ia ikwe, eru vo savasava. ¹⁵Ia kodaki e vo tuba o kiya e vo jikai ni lotu, io me tuba ga. Me qai vavitaliya ga na tegwane se yalewa ni vo lotu qai kodaki tu ikwe: is e vo coviko datou na Kalou medu nokoto e na vacegu. ¹⁶Iko vo kilajia mai i vei, o iko na yalewa se o vocolajiya na lemu va mau, se jikai? se o kilajia mai i vei, o iko na tegwane, se ovo vacolajiya na lemu yalewa, se jikai? ¹⁷Ia kodaki e vo soliya yakiya vuwadru na tamata na Kalou, me kodaki ni vo nokoto ni vo coviya o kiya na Turaga, me nokoto ga ke. Aqu vo lewaiya me kodaki ke e na visoqosoqo lewe ni lotu taucoko. ¹⁸Kodaki e kiya e vo coviya ni vo cilimi me kuwa ni biujiya na cili. Kodaki e kiya e jikai ni cili ni vo coviya, me kuwa ni vei cilivi. ¹⁹Na kwa botoga na cili, na kwa botoga me tasi cili, ia e vo jikai ni kodaki ke na talai rewarewa ina kwa ni Kalou. ²⁰Me nokoto ga na tamata yakiya me kodaki ni vo nokoto ga qai lai covi. ²¹Ovo bobula no nivo lai covi? kuwa ni tudei ke:is kodaki e rewa ni sereki, ia mona qai vayagataki niya ga. ²²O kiya nivo bobula nivo coviya na Turaga evo qai leya na tamata sere na turaga;e kodaki talega ke o kiya nivo lalaga nivo lai covi, evo bobula vo Karisito. ²³Mutu vo volaiya ga na kwa e voli,mutu kuwa ga ni ledru bobula na tamata. ²⁴Na viwekani, me nokoto na tamata yakiya vata qainiya na Kalou, ivei nai tutu nivo nokoto ke ka qai lai covi. ²⁵Ia e vukudru eru jikai nivawaji, se jikai ni nokoto voko au nai varo ni Turaga:ia aqu vo lewa iko au noga, me kodaki e kiya e rewajia na loloma ni Turaga medina ke. ²⁶Na kwa ikwe aqu vo numiya ni yaga na gauna nivo bura ke, me nokoto ga ke na tamata e kodaki ikwe. ²⁷E kiya jina na viwajini ni ovo vabaujiya ke? kuwa ni vatovoliya mo sereki tale.Evo jikai ni kiya na viwajini, evo vaujiya ke? kuwa ni vadaniya e kiya me lemu. ²⁸Ia kodaki evo vaveya e kiya na leya,evo jikai ni cala ke; ia kodaki mevo vaveya na leya me kiya soko na layalewa, evo jikai ni cala ke.Ia o kuru eru kodaki ikwe ena varewarewataki eru yago:ia o au, aqu vo lomaniko mutou. ²⁹Ia na kwa ikwe aqu vo kwaya, o kemutou na viwekani, evo lekaleka na gauna evo vo:is ikwe meru kodaki o kuru e jikai ni vayalewa o kuru na tegwane evo vayalewa. ³⁰Qai nidru o kuru eru vo tagi, qai nidru o kuru reki, meru kodaki nidru o kuru tasi rewa ni reki; qai nidru na vivoli, meri kodaki o kuru e jikai ni nokoto vuwadru na kwa; ³¹Qai nidru eru dau vayagataki niya na kwa vavuravura ikwe, meru kodaki nidru eru jikai ni vayagataki niya vabura:nivo ladei na valavala ni vuravura ikwe. ³²Ia aqu vinajiya me muru kuwa ni lomalomabura. Na tegwane e vo jikai ni vayalewa e vo dau numiya tuga na vikwa ni Turaga, se vinajiya kodaki ivei vuwa naTuraga. ³³Ia na tegwane evo vayalewa e vo dau numiya na vikwa vavuravura ikwe, vayalo okataki o kiya vuwa na la yalewa. E vo kanikiya na luve yalevu qai na yalewa e vo vategwane taki. ³⁴Na yalewa e vo jikai ni vategwane vo dau numiya na vikwa ni Turaga, me savasava no mu yago qai niya na yalo talega: na yalewa e vo vategwane vo dau numiya ke na vikwa vavuravura, se okajiya o kiya ivei na teigwane. ³⁵Ia na kwa ikwe aqu vo kwaya me yaga vo kemutou; aqu jikai ni mata

vatotaki niko mutou, aqu kwaya ga na kwa e dodonu vo kemutou, me mutu qwaraviya na Turaga ka jikai ni lomabura³⁶Ia kodaki e kiya na qase evo numiya se jikai ina vuku ni leya i luve yalewa, kodaki vo jikai na gauna ni luve, evo dredrei ni mate, me vavitaliya ga, evo jikai ni cala o keya, meru viwajini.³⁷Ia o keya evo dei sara na lomaniya, evo jikai ni dredre vuwa me no wale, evo rewajiya ga e yalo, evo lewaiya ga e yalo me qulu no e luveya yalewa, evo vaveya va oka.³⁸ Ia e vo koadaki ikwe, o kiya e soliya e luveya yalewa mevo viwajini nivo vaveya va oka ga, ia o kiya e vo jikai ni soliya meru viwajini evo vaveya oka sara.³⁹Evo vaujiya na yalewa na lawa, nivo cola nona viwajini; ia kodaki evo mate layalewa; eco qai tara vuwa mevo vayalewataki tale ni o tegwane evo vinajiya o kiya; kame vaveya ga qainiya o kiya evo leya na Turaga.⁴⁰ Ia evo lequ lewa evo vakaloutatakinia o kiya mai yata kodaki evo noga kodaki gi:is aqu vo vakasama tale nivo no voko au na yalo ni Kalou.

8¹Io, ina vuku ni kwa e vacabori ina matakau, Edu vo kilajiya ni vo nokoto vuwako yau o kedatou taucoko na vuku.Na uku eva vuniya na viyaviyalevu, o loloma ga ena vilaveji cake.²Io kodaki e kiya evo numiya e kilajiya e kiya na kwa, e jikai ni kilajiya na kwa me kodaki e dodonu me kilajiya.³Io kodaki e kiya e lomaniya na Kalou, evo kilai vuwa o keya.⁴Ena vuku ni kana e vacabori ke na vimatakau, E du vo kilajiya ni kwa wale takiya ga i vuravura na matakau, avo kiya takiya ga na Kalou e jikai ni kiya tale.⁵Io, evo djina e vo notu na vi kwa e vo vatokai me Kalou, mai lomalagi qeiniya i vuravura, me kodaki ni ru vo levu siviya na Kalou, qai lewe levu talega na Turaga.⁶Ia vo kedatou e kiya ga na Kalou, Tamadatou e vu mai vuwa kwa taucoko ga, edu vo leya ga o kedatou; e vo kiya takiya na Turaga o Jisu Karisito, va vai ke na kwa taucoko ga, io vuwako datou e kiya ga na Kalou.⁷Ia ni jikai ni ledu taucoko ga na tamata na vuku i kwe: io, e yavalu eru vo numiya e djina na matakau, aru vo kaniya me kodaki e vo cabori ina matakau, avo dukaduka eru yalo nivo malumalumu.⁸Ia na na cawa vo jikai ni kwa edu okajiya vuwa na Kalou:Io kodaki edu vo kana, edu vo jikai ke na kana, edu vo jikai ni bura bale.⁹Ia mutu tolaviya vaoka ke yaco na lemutu viyaviyalevu kodaki i kwe me kwa evu vataucabe ke orau eru vo malumalumu.¹⁰Ia kodaki e kiya vo tolaviko mo jiya tamata vuku ni'o nokoto ina were ni matakau mo kana, ena qai jikai nio dodonu cake ke mu yaloga o kiya mo malumalumu me kaniya na vikwa eya cabori ke vuwa na matakau.¹¹Ia na lemu vuku ena vuni leya rusa o wekamu vo malumalumu, eya mata ke na Karisito.¹²Ia ni mutu vo cala kodaki i kwe, vo rau na viwekani, qai vaburabura takiniya eru yaloga nivo malumalumu, avo mate ke na Karisito.¹³O keya, kodaki evo vataucabe o wekamu ina cawa, aqu na jikai sara ni kanikiya na lewe ni manumanu me tasi mudu vaturabe ina vuku ni cawa.

9

¹Aqu vo tasi gwalala?aqu vo tasi apositolo o au? aqu vo tasi tolavia o jisu karisito na ledu kalou? mutu vo tasi cakacaka ni turaga? ²Kodaki qu tasi apositolo vuwadru na yavalu,aqu vo apositolo djina vuwako mutou?³ qu vo kwaya kodaki ikwe vuwadru eru va tarogiko au, ⁴Madu tasi vavitaliya me madu kana se somu? ⁵Madu tasi va vitaliya me madu meya na alewa lotu,e lemadu yalewa,me kodaki na i apositolo kani kia, qai nidru na vitacini vaturaga ,vata o Kifa? ⁶Se o kemaru ga o panapasa,me maru kuwa ni vavitaliya taki niya me maru kuwa ni cakacaka?⁷O cei n the sojiya e la i valu ena kiya na siga, a qai saumiya vainiya ?ocei a teiya na naga ni vaini,a qai tasi somiya e vuwa? se o cei e vakaniya qwele sipi a qai tasi somu ina wai ni sucu ni qwele ni sipi? ⁸Aqu, vo tata takiniya na vikwa i kwe me kodaki ga na eco? evo jikai gare ni kwa kodaki na tata ni kalou?⁹Nivo volai ena tata ni kalou i Mosese,mo kuwa ni bijiya vata na gusu nni bulumakau ni vo buturaki niya tu na sila.ni vo numiya ga na bulumakauna kalou? ¹⁰ Ni vo tata o kiya bale jiko madou? ia evo volai i kwe bale jiko madou, ni vo dodonu me keliya na leya i teitei vata na leya i nuinui okiya na dau kelikeli vata o kiyae buturaki niya na sila,me butulakiniya na leya i nuinui ni na rewajiya na kwa. ¹¹Kodaki madu vo kaburakiniya oji vuwako madou na vikwa yalo vo kwa levu voko madou me madu soqo ni jiya na vikwa vavuravura ?¹²Kodaki vo vavitaliatakinia dou o rau na tamata bura eso, jikai gare, oka vuwa na kemadou? Ia vuwa komadou vo jikai ni vavitaliya kodaki kwe; kemadou vo vosojiya na kwa taucoko ke kemadou taroviya na i tukutuku oka i Karisito. ¹³Mutu jikai gare ni kilajiya niru vo kana mai na vanuwa ni vacabo isoro o rau na dau vaveya na kwa e vatabui? eru vo rewajiya na kedru mai vena vanuwa ni caboi soro orau eru dau qwaraviya nai cabocabo ni soro? ¹⁴ A vo lesiko na Turaga eru cola ina i tukutuku oka o rau eru kwaya na itukutuku oka.¹⁵Ia aqu vo tasi vayagatakinia e kiya na kwa ikwe; aqu vo tasi volaiya talega na kwa ikwe, nivo vai kodaki ikwe vuwako au: nivo oka vuwako au mequ mate, bura me kiya me tarovi na kwa aqu vo dokai ke. ¹⁶Ia kodaki aqu vo kwa nai tukutuku oka, evo tasi kiya na kwa mequ dokai ke: niqu vo varaitaki; io evu bura sara vuwako au kodaki aqu jikai ni kwa na i tukutuku oka.¹⁷Ia kodaki qu na vaveya na kwa ikwe nivo okajiya qu yalo niqu na qai saumi; ia kodaki nivo jikai ni okajiya qu yalo a qai soli vuwako au nai cakacaka vai talatala.¹⁸ Na cava me keya i sau vuwako au? na lewu vunau takiniya na i tukutuku oka mequ kuwa ni vivolitaki niya, mequ kuwa ni vaveya me kodaki evo dodonu vuwako au, ina tukutuku oka.¹⁹Nivo djina niqu lamai vuwadru na tamata, ia aqu vo djigitaki niko au meru jiya leya bobula na tamata taucoko ga, mequ rewaidru ke na lewe levu.²⁰ Ia aqu vo yaco mequ kodaki e kiya na jiu, mequ rewaidru ke na jiu; meru rewajidru meru jiu; vuwadru na vauci tu ina vunau, ia aqu jikai ni vauci vena vunau, ia aqu vo jikai ni vauci ve na vunau, mequ drejidru.²¹vuwadru evo jikai vuwadru na vunau, me kodaki vuwa e kiya e jikai vuwa nai vunau, mequ rewajidru ke ia evo jikai ni lavele vuwako au na vunau ni Kalou, aqu vo tekuciya ga na vunau i Karisito. ²²Vuwadru na malumalumu, aqu vo yaco mequ kodaki muni e kiya e malumalumu, mequ rewajidru muni ke o rau na malumalumu, aqu vo yaco mequ kwa taucoko ga vuwadru na tamata, mequ va colanidru eru yavalu ina kwa taucoko ga. ²³Ia aqu vo vaveya na kwa taucoko ga ina vuku ni tukutuku oka, mequ rewajiya vata qaneko mutou na medu rewajiya vata na keya isau.²⁴Mutu vo jikai ni kilajiya niru vo wavuciya na vatelaga taucoko ga, ia evo kiya ga ena qulumiya na covi? Mutu wavu

me kodaki ke me mutu rewa ni tauciya.²⁵ Ia o kiya yakiya e mata gumatuwa, evo no maluwa ina kwa taucoko ga, ia eru vaveya o rau iqoi me ledru e kiya na calevu e bura sara, ia o datou me kiya e jikai ni bura sara.²⁶ Aqu vo wavu, ia e jikai ni kiya e kilajiya, aqu vo vavu lala, ia me kodaki e kiya e vacukiya na cagi.²⁷ Ia aqu vamaalumalu takiniya qu yago, mequ vabobula takiniya, ke kiya na kwa, ni qu vo vunau vuwadru na tamata kanikiya, aqu vo biu tu ga.

10

¹Iya qu tasi okajia o mutou na viwokani, me mutu va seseia tu ni ru a rotu vena suku ni o o kuru taucoko ga na ledu qasi, aru va la taucoko I yaloga ni waitaci. ²Aru va vavita isotaki taucoko vo Moses vena o vata na waitaci, ³Aru qai karia vata na cawa vayalo. ⁴Aru somia vata muni na wai-va-yalo. Ni ru a somu mai vena vatu vayalo ni vo tekucidru wavus la na vatu igi na Karisito. ⁵Iya na Turaga evo tasi taleitaki nidru eyevalu vuadru, a kiya igi aru qai vibuiyaki yaji I yaloga I vikaikai. ⁶Ikwe evo ja I vatakarakara vuako datou, medu kua muni ni dau gadrevia na vikwa bura me kodaki eru dau gadrevia o kuru. ⁷Me mutukua ni dau quaravia na matakau, me kodaki e yavalu, me kodaki a vo volai, Aru vo tadra bale na ecola meru kana vata meru somu, a devu aru tucake meru waqe. ⁸Me mutu kuq ni dau yalewa, me kodaki e yavalu dau vavea. Ni kia na siga, e lewe rua-sagavulu ka tolu na udulo na ecola eru mate ena vuku ni kwa ikwe. ⁹Me mutu kua ni dau vatovolia na kalou, me kodaki eru dau vavea e yavalu a qai kaji mate ridru na gwata. ¹⁰Me mutu kua ni dau djidji, me kodaki eru dau vavea, e yavalu, iya aru vo vaburaburataki takinidru ke na agilari. ¹¹Iya na kwa ikwe ova yaco me ivata karakara vuako datai ni vo volai me vavuvulitaki niko datou ina vata ojioji ni gauna. ¹²Okia ikwe mu mutu qai vatolavia o keya e kwaya ni tudei me la kua ni lutu. ¹³Ena tasi kia na vitemaki ena yaco vuato mutou, o kiya ga evo vorajia rewa na tamata: iya vo yalo kjina na kalou o kia ena tasi biuji ko mutou me mutu veretaki valevu, me kodaki ga na lemutu kaikai; vata e na vavea na vere vena caevu me tuba ke, me mutu vosojia rewa. ¹⁴Ikiya ikwe o kemutou mutu vo lomani, me mutu ladei mai na qwarari matakau. ¹⁵Aqu vo tata mi kodaki ikwe vuadru na eesla vuku, meru na lewaia na kwa qu kwaya. ¹⁶Na bilo ni vaokaoka madu, vo vatonakijia, edu a tasi wasekia vata la dra na Karisito? Na yago ni Turaga adu vo votaia vata. ¹⁷Ekiya banga na madrai, e vo yago vuako datou taucoko na lewe vuqa, e du vo vai votavota taucoko ke. ¹⁸Tolavidru na ecola ni Isireli nayago: ero vo kari a na imadrari ni tasi ledru vata na I cabocabo ni soro? ¹⁹Na cava aqu qai kwaya? E bara kwadjina na matakau? Se kwadjira na kwa e ccabori rua na matakau. ²⁰Iya na vikwa eru vo caboria no o kuru na tasi lotu, eru vo caboria no vua na nitu, a ro jikai ni cabori vua na Kalou: qu vo tasi okajia me mutu votai vata na nitu. ²¹Mutu na tasi rewa ni somu mai na bilo ni Turaga, qai nia na muni na bilo ni nitu: mutu tasi rewa ni kana rewa vena teveli ni Turaga vata na teveli ni nitu. ²²Edu dau va ocania na Turaga? Se du uasivi vua ena kaikai? ²³Evo va tarai taucoko voko yau na kwa, iya vo tasi yaga na kwa, evo tasi kwa ni va tatakei cake na kwa ikwe. ²⁴Me kua e kia e vadanania na kwa ena oka ga ke okia. Iya me yaga muni ve kiya tale. ²⁵E kwa taucoko e volitaki ina teveli ni vivoli me lei kana, iya me mutu kua ni tarogia e kia na kwa balyia e lewe I yaloga. ²⁶Ni lea na kalou na vuravura qai niya na kwa taucoko e robojia tu. ²⁷Kodaki e kia na tasi lotu e surejiko mutou, mutu okajia me la, mutu kania taucoko ma kwa e denia mai vemutu mata, me mutu kua ni tarogia ina vuku e lewe I yaloga. ²⁸Ia kodaki ekia e kwaya vuako mutou, "Ikwe ena vacabori vena matakau," me mutu kua sara ni vagatakiena vuku okia e kwaya vuako mutou, e vuku muni ka lewa iyaloga. ²⁹Iya na lewa iyaloga ni kiya na tamata, qu kwaya, e tasi niko. Ni vo lewai va cava na leqa vatalia I na lewa iyaloga nikia tale? ³⁰Kodaki qu vo kania qai vaokaoka taki-ia, mequ qai tata buratakinia e na vuku ni kwa cava ena kau mei vaokaoka ke? ³¹Okia ikwe, me mutu kana, se mutu somu, se ava ga mutu mata vavea, me mutu vavea ga me vavokorokotaki ke na kalou. ³²Mutu kua ni vacalanania ekia na Jiu, se kia na matanitu kanikia, se na soqosoqo lotu ni Kalou. ³³Ou sagaia o kuvu taucoko na ecola meru okajia na kwa, qu tasi vavea mi balyiko au takia, me bau yaga mui vuadru na ecola me rewa hiru vacolai ke.

11 ¹Mutu vatekuteku ciko yau, me kodaki qu tekuciya Karisito. ²qu dokaiko mutou, na viwekani, ni mutu numikoyau ina kwa taucoko, vabaujiya na vavuvuli, me kodaki aqu soliya vuwako mutou. ³me kodaki qu okajiya me mutu kilajiya ni jiya ulu ni tamata na karisito; io na uluni lewa na teigwane; qai niya na ulu Karisito na Kalou. ⁴na teigwane yakiya, e masu se parofita, no taboo e ulu, e tasi dokaiya e ulu. ⁵Na lewa yakiya e masu se Parofisai ni tasi taboi e ulu, e tasi dokaiya e ulu: e tautau vata ga ni tasi. ⁶Kodaki e jikai taboo na yalewa, me tasi muni: kodaki e kiya kwa ni vivamaduwataki me koji na lewa se tasi, me qai taboi. ⁷jikai dodonu sara vuwa na teigwane me taboi niya e ulu nivo niya e yalo qainiya na keya i ukuuku ni Kalou o keya: na lewa na leya I ukuuku na teigwane. ⁸E jikai la mai vuwa na lewa na teigwane; evu mai vuwa na teigwane na yalewa. ⁹E jikai ni buli na teigwane me leya na lewa; e buli ga na lewa me leya na teigwane. ¹⁰o keya ikwe e dodonu ke me no mai ubi be ulu na lewa me jiya i vatakilakila ni keya malumalumu, balejidru na agilosu. ¹¹E tasi no takiya ga na teigwane me no kani kiya na lewa, se no takiya ga na lewa me no kani kiya na teigwane vuwa na Turaga. ¹²E vu mai vuwa na teigwane na lewa, e kodaki muni ke na teigwane balejiya na lewa; evu mai vuwa na Kalou na kwa taucoko ga. ¹³Mutu lewaiko vainiko mutou e dodonu vuwa na lewa me kuwa ni taboi ni masu vuwa na Kalou? ¹⁴E jikai ni va vuliciko datou na ledu i varau va tamata, kodaki e balavu e rau ni ulu na teigwane, e jiya kwa ni viva vamaduwataki vuwa? ¹⁵Kodaki e balavu e rauni ulu na lewa, e vo jikai I ukuuku ga: no vo soliya vuwa e rau ni ulu me keya i taboi? ¹⁶Kodaki e kiya e dau vi buraji, e jikai ni lemadou I varau i kwe, se ledru na vi soqosoqo lotu ni kalou. ¹⁷Ni qu vo varojiya no ikwe, qu jikai ni dokai mutou, no mutu tasi oka ni mutu soqo vata, mutu vo bura bale ke. ¹⁸Io, na keya i matai, ni mutu vo soqo vata vai soqosoqo lotu, aqu varogo vo visei; qu vu vo djina jiya e yavalu. ¹⁹E dredrei me jikai tubu na vi ba vuwako mutou me laidani ke o rau vuwako mutou eru lai okaji. ²⁰Ni mutu vo soqo vata e kiya e tavo, mutu jikai ni vaveya djina na vayakavi ni Turaga. ²¹Ni mutu vo kana, mutu lala kaniya yakiya I mata na keya valayavi ni Turaga. Ni mutu vo kana,

mutu kala kaniya yakiya i mata na keya i valyavi a mata kana ke e kiya a mateni e kiya.²² Oi? e bara jikai na lemutu vi wereme mutu kana ke se somu ke? se mutu va maduataki nidru ke e jikai na ledru, e beciya nai soqosoqo lotu ni Kalou na cava mequ kwa vuwako mutou? mequ dokaiko ke i na kwa i kwe? Aqu jikai ni dokaiko mutou.²³ Aqu varogo mai vuwa na Turaga na kwa aqu kwa muni vuwako mutou, Ni vo qulu nai buli madrai na Turaga o Jisu i vai bogi e soli yaji ke o keya:²⁴ Ni vo va okaoka devu a doviya, a kwa: i kwe qu yago e dovi me balejiko mutou vaveya i kwe me mutu va numiko au ke.²⁵ E kodaki muni ke na bilo, ni vo kaniya devu na vai yakiya o keya, a kwa, na bilo i kwe me mutu va numiko au ke.²⁶ Io, na gauna taucoko ga mutu kaniya ke na madrai i kwe, mutu somiya na bilo ikwe, mutu vata keya ke na leya mate na Turaga, me cava na leya la mai. Ena lai tarogi ke na vuku ni yago ni²⁷ Turaga qainiya la dra, o keya yakiya e kaniya na madrai i kwe va somiya na bilo ni Turaga, e jikai ni dokaiya.²⁸ Me djikeyiya na tamata vai niya, me qai kaniya na madrai igi, a somu ina bilo igi.²⁹ Ni vo kaniya a somiya na leya lai ocaji o keya e kaniya e somiya e jikai ni dokaiya, ni jikai ni kila jiya na yago ni Turaga.³⁰ E vuku na kwa i kwe eru levu vuwako mutou e malumalumu a tauvimate, eru levu eru moce.³¹ Io, kodaki edu lewaike datou, edu jikai ni lewai.³² Ni du vo lewai, e qai ocaji ko datou na Turaga, medu kuwa ke ni lewai meru lai ocaji vata qeinidru na va vuravura.³³ O keya I kwe o mutou o wekaqu, no mutu vo soqo vata me mutu vo soqo vata me mutu kana, mutu vi waci re.³⁴ Kodaki e kiya mata kana, me kana ga mai were; me mutu kuwa ke ni soqo vata mutu na o caji na kwa e vo qu na dodonutaki niya niqu na la yaji.

12

¹Ia ua vuku ni Vikwa va Yalo, o muton na Vinekani, aqu tasi umajiya me mutu tasi kilajiya. ²Mutu vo kilajiya ni mutu tasi lotu, mutu vo kan yaji vena vimatakan galu, me kodaki ni mutu vo tuberi me kodaki gi me kodaki ke. ³O kiya ikme me kodaki qu vo vatakilajiya yaji vo kemuton, vivo tasi kiya na tamata me tata vena yaloni kalon, we tata burajiya o Jisu I e rotasi kiya e kwa rena ivo Turaga o Jisu, e tasi vavuniya na Yalo Tabu. ⁴Ia e duidni na kua vo Loli, ia vo kiya ga na Yalo Tabu. ⁵Evo duidui talega kei cakacaka, ia vo kiya ga na Turega. ⁶Evo duidui talega na kwa vo tara, ia vo kiya gana kalon, ia o kiya vo tava na kua taucoko madru tauceko. ⁷A vo soli unadru nai vatakilakila ni Yalo Tabu me yaga ke. ⁸E vo soli vua kiya nai cakacaka ni Yalo Tabu natata mi vuku kiya tale na tata ni kila kna, na cakacusin ni Yalo Tabu. ⁹Una tale e kiya e vo va dgina jiya, na cakacaka talega ni Yalo Tabu me kodaki nai solisoli ni vacok nidru na tanvimate ena cakacaka tarega ni Yalo Tabu. ¹⁰Na tale e laiya me tara na kua mana, una tale e kiya one vi parofibai vua tale e kiya me kalajiye na Yalo, vua kale e kiye, me kilajiya na tata e vica, vua tele e kiye ne lavejiye na tata kanikiya e vica. ¹¹La na Yalo Tabu, e kiya taki ga e nena ni tara na kua tancoko, evo wasekya vidru na tamata taucoko. ¹²Me kodaki ni kiya ga na yago, io e lem na kea jiki ni yago, io na tiki ni yago tancoko ena kedaki talega na karisito. ¹³Nidu va papitaisotaki taucoko vena yago e kiya takiya ga na Yalo tabu se du kuai jutin se dei se du bobula se du itaukei du na vasomn vena Yalo tabn e kiya ga. ¹⁴Nivo tasi kiya e jiki vena yago e vo lem ga. ¹⁵Kodaki na kwa qu la, o an qu tasi jiki ni yago, niqu tasi lima kodaki e jikai ikue ena jikai qu yago. ¹⁶Ia kodaki na kuaga qu bebe oi nu qu tasi jiki ni yago, nigh tasi yaloka ni mata e jikai na kua ikne e jikai qu yago. ¹⁷Kodaki vo yaloka ni maka qu yago tancoko, ena qui cava me rogo ke qu bebe? Kodnki qu bebe qu yago taucoko? Ena qai cava me gam ke? ¹⁸Io iku vo tava na kalon qu yago amoko qu lala taucoko ne no vakiiya, me kodaki ne lemu lena. ¹⁹Ia kodaki e kiya ga e jiki tancoko, ivei na yago? ²⁰Lo ikne no lern e jiki, yo kiya ga na Yalo. ²¹Avo tasi nena ni knaya na mata vaqu ilima, o vo tasi yago vo ko au, se vequ ulu se vequ la, muin lo tasi yago vo ko an. ²²O vo kwalevn lern cake tabega eqoi, Ju vi jiki ni yago in vo numiya ni malumalumu eru vo yaga no. ²³Ia du vijiki ni yago tameoko, du vo numiya ni vo mata oken sara twga, ia iqo duvo vainkunkutahi niya no valern, ia du yago evo tasi lagilagi I du vo va lagilagi takiniya no Valeun. ²⁴Nivo tasi yago vedu jiki ni yago e lagilagi vainidin la na kalou vo tava me vivanvan tancoko na vijiki ni yago, e vo lenaiya mo numiya va leun izoi levu cake iqoi. ²⁵Me kua ni viburagi na yago, io mern vinanuni va lotoveta na vijiki tamoko. ²⁶Lo kodaki vo bura e kija e jiki, evo bura e jiki tancoko; se keye e jiki me dokai, se veki vata e jiki tancoko. ²⁷La o muton na yayo I karisito, e duidui e jiki taucoko. ²⁸Avo lesi jidru e vica na kalon vena soqosoqo leveni lotu, o tau na matai oran na apositolo, kai karna na Parofitor, kai katoln nai vavuvuli, ojioji oran na dau cakamanay qai nidru na soli vidru nai solisoli ni vacola nidm na tauvimate, oran na vivuke, qaini dun ne lenniyn, qai nidru na kila jiya natata tale e vica. ²⁹Eru vo apositolo tamcoko? Em vo parofitor tamoko? Eru vavunti tamcoko? Ern dan caka mana taucoko? ³⁰Evu renajijn tancoko na solisoli ni vaidia nidru na taurinate? Eun tata tancoko na vimataquonti tata? Evu vo laveiya na tata taucolo. ³¹Ia mutu vinajiya valevu na solisoli oka tamoke I la qu vo vatakilajiya vo kemndon na valanala vo lern cake na kua oka.

13 ¹Kodaki quvo tata taki nia ledru aui tata na tamata vata na tata ni agilosu, ka jikai voka yau na loloma, aqu vokodaki botoga na kaukaumea sa rogoma vata na lali vo tataqiriqiri. ²Io kodaki quvo porofisai rewa, qu kilajia na kwataucoko ga eru cilo, vata na vuku taucokogo, io kodaki vono vokoyau quna vabaujia taucokoga, mequ kaudei ke na veiulu-ni-vanua, io vo jikai vokoyau na loloma, qu vo kwaya boto. ³Io kodaki quvo votai lequ kwa taucokoga, k mequ vakanidru ke na dravudravua, kodaki quvo solia qu lala mequ kama, vo jikai vokoyau na loloma, vo jikai ni yaga voko yau. ⁴Vo dauvosojia vavalavu na loloma, vo yalooka, votasi vuvu na loloma; vo tasi tata doudou na loloma, e jikai ni viavia levu. ⁵Vo tasi tara na kwa tasi Kilikili qenia, e tasi vadaniana kwame lea ga, e tasi dau ocaoca e tasi dau yalobura. ⁶E tasi marautaki nia na kura, io e marautakinia na kwo jina. ⁷Vo ubiana kwa taucokoga vo vabaujia na kwo taucokoga, vo vanuinuitaki nia na kwa taucokoga, vo vosojia na kwa taucokogc. ⁸Vo tasimdu na lea loloma, ia na porofisai, io ena laveye ga mai, ena dui tata e uqa, io ena mutu ga maina vuku, ena laveye ga mai. ⁹Idu vo kilajia va jikina, io duvo porofisai va jikina ga. ¹⁰Io ni vo yaco na kwataucoko ikwe, eno qai laveye gamai va jikina ga. ¹¹Niqu si luve, qu dau tata kodaki nai luve,

agu kila kwa kodaki nai luve, agu dau vanananu kodaki nai luve; io niqu voyaco mequ tamata cola, qu vokoudei na kwavailuve. ¹²Io, nikua edu vodania e kodaki na jijiro na iloilo buwawa; io mai bere ena kodaki na vitolavi ina mataravotu, io nikua qu kilajia va jikinago, io mai bere qu vo kilajia me kodaki qu kilajia. ¹³Io ikwe, vo no no vabaujia nai nuinui, na loloma, na kwa tolutolu ikwe, vo uasivi cake vuadru na loloma.

14

¹Mutu vadaniya na loloma me mutu vinajiya tale ga na vinaka vayalo, me valevu na lemutu parofisai. ²Ia o kiya e tata ena tata kanikia e vo tasi tata vuwadru na tamata vua ga na Kalou ni tasi kiya e kiya e kilajiya; a qai kwa o kiya na vikwa e cilo tu e yaloga. ³Ia o kiya e parofisai e kwaya vuwadru na tamata me kodaki o kiya ga, a qai vavulicidru; a qai vacegunidru tale ga. ⁴Ia o kiya e tata ena tatakani kiya e vo kodaki ga o kiya, ia o kiya evo parofisai, e tautauvata qainidru na lewe ni lotu. ⁵Ia qu okajiya me mutu tata taucoko ga. Me valevu cake na lemutu Parofisai ni vo uwasivi cake o kiya e Parofisai, o kiya e kilajiya na tata kanikiya e levu. kodaki e kiya e jikai ni kilajiya na keya i balebale me vatorocaketaki ke o rau na i soqosoqo lewe ni lotu. ⁶Ia evo kodaki, ke na viwekani qu vo layaji vuwako mutou kodaki qu tata boto qu varaitakiniya; se na vuku, se parofisai se na vivavulici djina. ⁷Ia na vikwa e tasi cola e dau rogo; se na bitu ni vatagi se na api; kodaki e tasi tautauvata na keya rorogo, ena kilai vacava na rorogo e soliya na bitu ni vatagi vata na api. ⁸Ia e kodaki e rogo na tavui ni valu, qai tasi kilai na kwaya rorogo; o cei ena varautaki niya me lai valu. ⁹Evo kodaki ke o mutou, me kodaki me mutu cavujiya na tata e kilayi rewa, ena kilai vacava na kwa e laikwa no, mutu na tata ga vona cagi. ¹⁰Bara djina, nivo levu na tata i vuravura, e tasi e vaibalebale. ¹¹Ia kodaki agu tasi kilajiya nai balebale ni tata, ina kwa e kanikiya o kiya e tata voko au. ¹²Evo kodaki ke o mutou, ni mutu okajiya na vikwa e vayalo; mutu vadaniya talega me mutu uwasivi ena vikwa e va torocake taki re nai soqosoqo lewe ni lotu. ¹³Ia o kiya e tata ena tata kanikiya me masu muni me kodaki na keya i balebale. ¹⁴Io kodaki qu masu ina kanikiya na tata evo masu qu yalo ga, evo vavuniya mequ numiya. ¹⁵Evo qai kodaki ivei? qu na masu vo qu yalo; qu na masu vo na lequ kilajiya muni, qu na sere mai qu vuniyaloga, qu na sere, mena kilajiya muni. ¹⁶Kodaki evo jikai ke, ni yo vaokaoka vo mu yalo ga, o na va"EMENT" va cava ena lemu vaokaoka o kiya eno veruyasa na tamata eru tasi vuku; nivo tasi kilajiya e kiya na kwa o kiya? ¹⁷Evo djina ga, evo vaokaoka vadodonu, ia evo jikai ni kiya sara na kwa o kiya. ¹⁸Agu vo vaokaoka vuwa na kalou, ni qu kiya na kwa vuwako mutuo taucoko, ena tata takiniya na tata kanikiya e levu. ¹⁹Ia agu vo okajiya valevu mequ kwaya vo na lequ kilajiya, e lima boto ga na tata ena kedru maliwa nai soqosoqo lewe ni lotu, mequ vavulicidru tale ga na tamata kanikiya, ia eru burajiya na jininaudolu na tata e kanikiya. ²⁰O mutou na viwekani; mutu na kuwani luve yalai me mutu vuku; ina loma bura me mutu luve yalai; ia me mutu tamata colacola oka. ²¹Evo volai ena vunau; agu vo tata vuwadru na tamata ikwe, ve ru gusu na kwai vulagi; vata eru teberinigusu na vunitagi, ia ni vo kodaki ke eru vo qai tasi rogociko yau avo kwaya na ledu turaga. ²²O kiya, ikwe, evo vatakei vuwadru eru tasi vabaujiya na tata kanikiya e wara sese, ia evo jikai vuwadru na vabaujiya; ia na Parofisai e jikai ni kwa vuwadru nivo jikai na vabaujiya vuwadru ga na vabaujiya. ²³Ia kodaki eru soqoni vata e kiya e yasa na lewe ni lotu taucoko, aru vo kala tata ena vimata qwali tata, aru vo lamai e vica na liyaliya e jikai na ledru vabaujiya, eru na tasi kwaya mutu vo liyaliya. Ia kodaki eru vo parofisai taucoko, a qai lamai e kiya e tasi vabaujiya evo tasi vuku; evo vacala ni dru ke o kiya vuwadru taucoko, ia avo valewai o kiya vuwadru taucoko. ²⁴Avo qai laidani taucoko na kwa e cilo ve yalo, ena kaere bale o kiya, qai masu vuwa na leya Kalou, ena qai kwaya vo nokoto vuwako mutou na Kalou. ²⁵Evo kodaki ivei o mutou na viwekani? nidu vo soqoni vata, mutu vo qulumiya yakiya na sere, evo vavuvuli evo vairaitakiniya na tata kanikiya, na laveji cake na tata, me vainaki na kwa taucoko me mutu oka ke. ²⁷Kodaki e kiya e tata ena tata kanikiya, me lewe ruwa, se lewe tolu ga, me ru vitaravi yakiya ga ia me kiya e lavejiya na tata. ²⁸Ia kodaki e kiya e tasi lavejiya na tata, me galu ga i vona i soqosoqo lewe ni lotu; me tata ga vainiya vuwa tale ga na Kalou. ²⁹Ia meru lewe ruwa se lewe tolu na Parofita meru tata, me qai lewaidru eru sivo. ³⁰E kodaki e vatakiya e kiya na kwa ve kiya, me nolo re o kiya e simata. ³¹Nivo rewa me du parofisai taucoko, io me mutu yakiya ga, me mutu vavulici taucoko, qai vacegui taucoko. ³²Ia eru vo kala rewajiya eru yalo na parofita vuwadru na parofita. ³³Nivo tasi vuni viocaji na Kalou; evo vu ga na vacegu ga, me kodaki e yaco ina soqosoqo taucoko na lotu. ³⁴Meru galu ga o rau na lemutu yalewa, ena visoqosoqo lewe ni lotu, nivo tasi lai kwai vuwadru meru tata, ia meru yalo malumalumu ga me kodaki na tata ni vunau. ³⁵Ia kodaki eru mata kilajiya e kiya na kwa, me ru kala tarogiya na ledru kala teigwane ledru were ni vo kwa ni vamađuwa me ru tata na lewa i vo na i soqosoqo lewe ni lotu. ³⁶E bara ni ko mutou na tauyavu mai ke na tata ni Kalou? se e bara vo yaco ga i vuwako mutou takiya ga? ³⁷Kodaki e kiya evo numiya ni vo parofisai, se e cola vayalo, me kilajiya re ni vo jiya i vavo ni Turaga na kwa qu volaiya yaji vuwako mutou. ³⁸Ia kodaki e kiya e tasi kilajiya, ia me kuwa ga ni kilajiya. ³⁹O kiya ikwe ra viwekani, me mutu qai okajiya me mutu parofisai, kuwa ni taroviya na tata kanikiya. ⁴⁰Ia me vai me rairai oka, na kwa taucoko, vata me vadodonutaki talega.

15

¹Ia qu na varatakiniya yaji vunako mutou, lequ tokani, na apositolo nai tukutuku – oka taucoko a qu akwaya yaji vuwako mutou, na kwa a mutu ciqomiya vata qai niya na kwa a mutu tudei talega ke. ²Vata qai niya na kwa a mutu maroroi ke kodaki mutu na aqomiya na tata ni kalou agu a kwaya yaji vuwako mutou, kodaki mutu na vabaujiya wale tuga. ³Ia niqu ro kwaya simata yaji vuako mutou na kwa agu vo rewajiya, ni vo mate na karisito e na vuku ni ledu ralavala bura me kodaki na Vola Tabu. ⁴Ni o kiya a mate, ni o kiya a cola tale mai e oji e tolu na siga, me kodaki la volai I na vola Tabu. ⁵A qai lamai na kansito vua o Kifa, eji si qai lamai vuddru na Jirarua. ⁶Oji gi a qai lama, o kaya vuadru e sivijiya e lima na diau

na leya I tokani va kiyaga e vica undru eru si cola no I kwe, la e vica vuadru eru va mate.⁷ A qai lamai o kiya vo Jemesa, vata qai nidru na apositolo.⁸ A qai lasilasi ni tamata me lamai dariya o yau, me kadake na I lure e sucu mai na gauna cala.⁹ Ni o yau na lasilasi takiya ni apositolo. Ni vo tasi yaga vuako yau mequ vatokai na apositolo, alejia ni qu va buraburaniya na were-ni-lotu ni kalou.¹⁰ Ia e na leya loloma na kalou qu rewa ni notuke nikuwa, la na leya loloma e tasi vawelevelwele takiniya vuako yau. Ia ni qu vo uasivi cake ga vuadru I na cakacaka, ia ni tasiniko yau takiya ga, la na loloma ni kalou e nokoto vuako yau.¹¹ Ia kodaki a yau, se o rau, madu na vorau mutu na vabayiya muni.¹² Ia kodaki na Karisito e vunautakiriya ni vo tucake tale mai na mate, e cara a mutu kwa ni Jikai na vacolai tale ni mate?¹³ Ia kodaki a Jikai ni vacolai tale mai o rau na mate, e ra tasi rewa ni tucake tale mai na karisito na mate;¹⁴ Ia kodaki na karisito a tasi tucake tale mai na mate, ia na ledu kwaya no na tata ni kalou e vo kwa wale tuga, ia na lemutu vabaujiya e kwa wale tuga.¹⁵ Vata qai niya, o datou e na la I kwai tu datou na tanata girigiri e kwaya ro balejiya o Jisu, balejiya o daoy a do kwaya ni na kalou a va tucake tale niya mai na karisito o kiya;¹⁶ Ia kodaki na mate en tasi tucake tale mai, ena vu qai tasi rewa ni tucake tale mai ne karisito.¹⁷ Ia kodaki muni e tasi tucake tale mai na karisito, la na ledu vabaujiya e va kwa wale sara tuga, vata qai niya na ledu valavala bura e si no saratuga.¹⁸ Ia eru na rusa talega ra leya na Karisito, e ru vo moce tu.¹⁹ Kodaki du na vanvinui me yaga vuaka datou na karisito era cola I kwe, du na qai valoloma valeru sara mai vuadru na tamata taucoko.²⁰ Ia a qai tucake tale ga mai na mate ra karisito, e ra ro kedrui seru ga na mate tu.²¹ Ni qai vo va vunia na mate na tamata, vo qai vu ni tu cake tale mai na mate na tamata talega.²² Ni vo mate taucoko ga e vuku o atama, e va vacolai taucoko talega e na vuku I karisito.²³ Ia na tamata akia me kalaki e vo tesi vua: Na Karisito, o kiya na kamatai ni seru, ia o rau eru vawili no vua eru na vacolai na leya la tale mai.²⁴ Na keya gioji era qai soli na lava vua na kalou, na leya Tamaya, Ni na qai raoji niya o kiya na I wea taucoko vata qai niya na kaikai.²⁵ E na vo lewai no ga o kiya me maumalumutaki bale re na meca taucoko e ruku ni la.²⁶ Na meca era qai vagi niya sara I bere na mate.²⁷ Ni vo vamaalumumu takiniya taucoko ga ra meca e ruku ni la. “Ia ra gauna era la I kwai ke” o kiya e vo biujiya na kwa taucoko, “e na matata ni ra tasi cavutjia o kiya na vamaalumumu taki vua na kwa taucoko ga.”²⁸ Ia ni vo vamaalumumu taki eji vua na kwa taucoko ga, ena qai vamaalumumu taki talega na leya I lulve vua e vo vamaalumumu taki na kwa taucoko ga vua, me vo kwaia takiyaga na kwa taucoko ga na kalou.²⁹ Se na cara tale meru na vaveya o vau na vavitaio I na mate? Kodaki na mate e tasi vacolai tale mai, balejiya na cara e varitaio ilee vuadru.³⁰ Ia na cara ga? Datou du bolejiya na mate e ne vi yauwa taucoko ga?³¹ Veisiga taucoko ga qu sotaridru na vi kwa dredrei taucoko ga! Ni qu ra okaoka taki niko mutou, balejiya na Karisito Jisu na ledu Turaga.³² Kodaki e vatamata ga ra lequ veivala qai nidru na manumanu dauvikaji mai efeso, na cava na keya yaga nako au? Kodaki e na tasi tucake tale mai o rau na mate, medu kana ga vata qai niya medu somu, ni du na mete viqwata.³³ Mutu kuwa ni Vakwaisini taki nikoo-mutou me vainiko mutou”.³⁴ Mutu yodora mai me kodaki na dodonu, kuwa ni marurajiya no nai valarala bura. Ni vica vuwako mutou e tasi kilajiya na kalou. Aqu vo tata kedaki kwe me mutu vamaadua taki.³⁵ Ia era kiya e na kwaya, “eru ne cola vacara tale mai na mate, ia na yago cava e n na lamai ke.”³⁶ O mutou na tasi kilajiya tu e kiya ne kwa! Na kwa o teiya e ne tasi cola, e na tula ga na gaura e na vo mate.³⁷ Ia na kwa o iko Teiya, e ra tasi niya e yago djina, ia na sila botoga. Em rowa ni witji se kanikia tale na sila.³⁸ Ia ni vo solia na lalou e yago me kodaki ni vo oka vua, lai na sila yakia e yago vai niya.³⁹ Ia na teuve taucoko e tasi tautauvata taucoko ga. Ia e kiya na lewe ni tamata, vata qai mya na lewe ni manumanu, vata qai niya na lewe ni mira, rata na lewe ni ika.⁴⁰ E va yago na lomalasi vata na yago ni vukavura. Ia na kiya, ga na I ukukuku ni yago ni lomalagi, ia na ukuuku ni yago ni vuravura e kanikiya tale.⁴¹ Ni vo kanikiya na ukuuku ni mata-ni-siga, ni kanikiya re ukuuku ni ula, ni kanikiya na ukuuku ni kalokalo I ni vo vasivi kalokalo e kanikiya tale.⁴² Me kodaki talega ke na tucake tale mai mate. Ni vu tei, qai vuca; ni vo va tucake tale ni tasi ni vuca.⁴³ Ni vo ta osi vasisilataki I ni a va tucake taki I na vaiukuukutaki. Ni a tei, ni malumumu: ni vo vatucake mai ni kaikai.⁴⁴ Ni a tei, ni yago djira ni tamata I ni qai va tucake tale ni vo kiya tale na yogo ni kodak na cola vayalo, kadaki e vo kiya na yago ni kodaki na cola ni vatamata, ia e na kiya talega na yago me kodaki na cola vayalo.⁴⁵ Me kodaki na la volai, “Ni a kamatai ni tamata a Atama me kodaki na tamata cola “Ia na lasilasi ni atama a vai me yalo e uni cola.”⁴⁶ Ia ni tasi la simata mai ra cola vayalo, a cola vatamata, a qai bere na cola vayalo.⁴⁷ Na tamata e vo mai vuravura, ni vo vavuravura, ia ni vo lomalagi na tamata ni keya I karua, na Turaga.⁴⁸ Ni ru ro kodaki o rau na vavuravura o rau na vavuravura ni ru ro kodaki o kiya alega e valomalagi e rau eru vo valomalagi.⁴⁹ Ia ni du vo kodaki ruau na vavuravura, ia nidu ra kodaki talega o rau na valomalagi.⁵⁰ Ia ni qu vo kwaya ikwe. O kemutou na lequ I tokani, ni vo dredrei ni rewajiya na matanitu ni kalou na yago e va lewe qai vadra I la era jikai talega ni yaco me tawa vuca rewa na kwa e vo vuca yewarewa.⁵¹ Tolaria, aqu vo vatakeya yaji vuako mutou na kwa cilo taki; Datou na tasi mate taucoko, ia o datou du ra visau taucoko.⁵² E idu na visau vasauri, nina sauriva du mata; ni vo uvi mai na davui I bere sara. Ni na tucake tale ra mate me tasi uvu tale, ia a datou du na visau.⁵³ Ni vo vaisulu na yago vuca ikwe me kuma tale ni vuca rawa, ena qai vaisulu na yago e mate ikwe me kuwa tale ni mate rewa.⁵⁴ Ia ni vo vaisullu gi ra yago vuca ikwe me kuwa tale ni vuca rewa, ni vo vaisulu gi na yago mate ikwe me kuwa tale ni mate rewa, em qai vayacori ke ra tata e volai, e vo gu ce o mate, a vo muduki sara.⁵⁵ O iko mate, I erei na lemu batji gaga? O iko bulubulu, I vei na lemu gumatua?⁵⁶ Na gumatua ni mate e valavala bura: Ia ra keya kaikai na valavala bura na vemo.⁵⁷ Ia me du vaokaoka takenya na kalou, o kiya e solia naka datou me du, “gumatua sara I na vuku ni ledu Turaga a Jisu karisito.”⁵⁸ O kiya ga ikwe, o kemutou na lequ tokari, me mutu qai tudei sara, me mutu kura ni Yaraiajiya, me mutu vasivi cake I na cakacaka ni Turaga I ra gaura taucoko ga, ni mutu vo kilajiya ni ro Jikai ni kwa botoga na lemutu cakacaka e va vuku ni Turaga.

16 ¹Io, ina vuku ni soli me ledru eru vo lotu mai kalatiya mutu vaveya kodaki tale ga ke.² E na matai ni siga ni macawa, mutu tuvaniya na I yau e valu me no dei tu, me kodaki a vo vakalougataki ke o keya, me kuwa ni vatu na soli ni qu na layaji.³ Ni qu vo yaco yaji, o rau mutu okajiya qu na vatalajidru me mutu kau e yavalu nai vola vata qai niya na lemutu loloma tale ga Jerusalem.⁴ Io kodaki e yaga mequ la tale ga o yau, eru na lavata qai niko yau.⁵ Io, qu na la vuwakomutou, ni qu vo laviya o Masitonia: no kau na lakovi I Masitoni.⁶ Io qu na ga vuwakomutou io, qu na tale ga qai niko mutou ina vi vula ni driwadriwa, me mutu meiko yau ke ina lequ la tu ina vanuwa qu la ke.⁷ Ni qu tasi mata no qai ni komutou ina lequ la tu ikwe; io qu vo nakijiya mequ no vata qai niko komutou kodaki e vo okajiya na Turaga.⁸ Io, qu na no ga mai Efeso me yacoviya na siga ni Penitiko.⁹ Ni vo dola tu vuwako yau na mataniwere levu qai yaga, eru vo lewe levu tale ga eru dau vikaji.¹⁰ Io, kodaki e vo lamai o timoci, mutu tolaviya me no vuwako mutou na tasi mamataku, no vo vaveya o kiya na cakacaka ni Turaga, me kodaki tale ga ke o yau.¹¹ O kiya me kuwa ke na tamata me beciya: io me mutu meiya e na vacegu, me la mai vuwako yau, no qai nidru na leya viwekani.¹² I na vuku I Apolosa na ledru weka, aqu vo masujiya valevu me layaji vuwako mutou qai nidru na viwekani: a vo tasi lomaniya me layaji vuwakomutou I na gauna ikwe io, e kiya na gauna oka vuwa; ena qai layaji.¹³ Mutu vatawa no, mutu tudei ina vabaujiya, mutu tamata kaikai, mutu gumaikali.¹⁴ Me vai na kwa taucoko ga, mutu vaveya ena yalo loloma.¹⁵ Io, qu vo masuji komutou, na viwekani, (mutu kilajiya na lewe ni were mai Sitifana, ni vo jiya devu i Akaia, aru vo soliya vuwadru meru qwaravidru eru vo lotu.¹⁶ Me mutu vamaalumumu takiniko mutou vuwadru eru kodaki ikwe, vuwadru tale ga eru vivuke, qai dau cakacaka.¹⁷ Io, qu vo marau ina ledru lamai o sitifana vata o Forituneto vata o Akaiko niru vo vaveya na kwa e tasi rewa vuwako mutou.¹⁸ Ni ru vo vaceguniya qu yalo vata qainiya mutu yalo talega; o kiya me mutu qai kilajidru eru kodaki ikwe.¹⁹ E vo loloma tu yaji vuwako mutou na lewe ni soqosoqo lewe ni lotu mai Esia. vo loloma vale yaji vuwakomutou o Akuila vata o Pisisila ina Turaga qai nidru na soqosoqo lewe ni lotu ina ledru were.²⁰ Eru vo loloma yaji vuwakomutou na viwekani taucoko ga mutu viyabo vainiko mutou ina yalo e savasava.²¹ Eru vo loloma yaji vuwakomutou na viwekani taucoko ga. mutu viyabo vaini komutou ina yalo e savasava. O yau o Paula, aqu vo volaiya vequ lima djina na lequ loloma tu yaji.²² Kodaki e tasi kiya e lomaniya na Turaga o Jisu Karisito, me lai ocaji o keya vo lamai na Turaga.²³ Me no vuwakomutou na loloma ni Turaga o Jisu Karisito.²⁴ Me no vuwakomutou taucoko na lequ loloma ina vuku Karisito Jisu. Amen

Karuwa ni koronica

1 ¹O au o Paula nai avositolo i Jisu Karisito, ina lewa ni Kalou vata o Jimoci o wekaqu, i vuwadru nai soqosoqo lewe ni lotu mai Koronica, vata o rau taucoko eru lotu no mai Akaia.² Me lemutou na loloma vata na vacegumai vuwa na Kalou o Tamada, qaneya na Turaga o Jisu Karisito.³ Me vaokaokataki na Kalou o keya o Tamaya na ledru Turaga o Jisu Karisito na Tama ni loloma, vata na Kalou ni vivacegui taucoko ga.⁴ O keya a vacegu niko madou ina lemadu rarawa taucoko ga, me madu vacegu nidru rewa.⁵ Ia me kodaki nivo yaco valevu no vuwako madou na rarawa e vuku o Karisito, a vaceguniko madou valevu sara ga ke na Karisito.⁶ Ia kodaki madu vararawataki, na vikwa ikwe mo mutu vacegu ke qaneya me mutu vacolai muni ke.⁷ Ia e tudei na lemadu nuitaki niko mutou ni madu kilajiya ni mutu votai muni ina vivacegui.⁸ Mi madu a jikai ni okajiya na viwekani, mo mutu numidei niya na lemadu rarawa, a yaco mai vuwako madou nai Esia, ni madu a lai tavui valevu, e dredre ke madu vosojiya, ia madu a jikai djina jiya ni madu na cola.⁹ Ia o madou e kodaki ga ni madu vo lewai, me madu vo lewai me madu mate, ia me madu kuwa ga ni vararavi ke vuwako madou, vuwa ga na Kalou o keya a vatucake nidru mai na mate.¹⁰ O keya a vacolaniko madou mai na mate levu igina, ena vivacolai ga, o keya muni madu a vararavi ke ni vivacolai no ga.¹¹ Ni mutu a dauvivuke muni ina vimasulaki, me ru lewe levu ke eru vaokaoka ke me balejiko madou na vuku ni vikwa eya soli mai vuwako madou, me balejidru na lewe vuqa.¹² Ia ikwe na kwa madu marau ke, nai tukutuku madu vuni yaloga, nivo vai no na lemadu varau ni cola i vuravura ikwe ina yalo vata, qaneya na loma e djina vuwa na Kalou, e valevu sara vuwako mutou e jikai ni vuku vavuravura ina loloma ga ni Kalou.¹³ Ni jikai ni kwa e kanikiya madu vo volaiya i vuwako mutou, iqoi ga na kwa mutu wilikiya se kilajiya, ia madu vadjinajiya ni mutu na kilajiya me yacoviya nai vadevudevu.¹⁴ Me kodaki ga na lemutu kilajiko madou ga ina vikwa eso, ni madu vo lemutou mo mutu marau ke, me kodaki nio mutou muni lemadu vuni marau, ina siga ni Turaga o Jisu.¹⁵ Ia aqu vadjina jiya ikwe, aqu a numiya mequ na tamata vuwako mutou me yaco ke value vuwako na loloma.¹⁶ Mequ na qai biujiko mutou mequ layaji i Masitoniya, mequ na lesu tale mai Masitoniya i vuwako mutou, mo mutu meiko au ina lequ yato yaji i Jutiya.¹⁷ aqu a numiya me kodaki ikwe aqu a lomaruwaruwa ke se jikai? se nakwa aqu a nakijiya vavuravura me nokoto ga ke vuwako au na "Io, io" vata na jikai, me jikai?"¹⁸ Ia me kodaki ga na leya djina na Kalou, e kodaki muni ke na jikai ni io evo jikai ni jikai na lemadu kwa i vuwako mutou.¹⁹ Nivo "jikai ni jikai" na lemadu vunau takiniya i vuwako mutou na Luve ni Kalou, o Jisu Karisito, "Io o madou vata o Silivenuse qaneya o Jimoci, ovo vaveya ga me "Io".²⁰ Nivo io na leya kwakwa ni yalayala taucoko ni Kalou e vuku ga, eru vo "Vaemeni" muni ga me balejiya, me vacaucataki na Kalou me balejiko madou.²¹ Ia o keya na Kalou eya vadeitaki niko madou vata o kemutou medu tu vata qaneya na Karisito, o keya a lumujiko datou.²² O keya muni avo drega jiko datou, avo soliya ke vuwa yaloga na Yalo Tabu me keya i sau.²³ Ia aqu na coviya na Kalou me lewakiya qu yaloga kodaki aqu jikai ni djina ni qu vo lomaniko mutou ga aqu na vaberebere taki niya na lequ layaji i Koronica.²⁴ E jikai niko madou na vavitaliya takiniya na lemutu vabaujiya madu vukeiya ga ina lemutu reki ni mutu vo tudei ga ina lemutu vabaujiya.

2 ¹Ia aqu vo lewaiya kodaki ikwe qu yaloga, mequ kuwa ni yato tale yaji vuwako mutou ina vivararawataki.² Ia kodaki ga aqu vararawa takiniya mutu yaloga, o cei ga me vamarautaki niko au, o keya takiniya ga aqu vararawataki niya?³ Ia

aqu vo volaiya me kodaki ikwe i vuwako mutou, ke vararawataki niya mutu yaloga niyu a layaji me balejidru, evo dodonu ke mequ na marautaki nidru, aqu na vararavi ga i vuwako mutou nivo lemutou taucoko ga na lequ marau.⁴ Nivo rarawa valevu qu yaloga, e dereiya valevu na lequ cola niyu volaiya i vuwako mutou, e vawaji muni qu mata, mo mutu kuwa ni rarawa ke, mo mutu kilajiya ke nivo levu na lequ loloma i vuwako mutou.⁵ Ia kodaki e kiya e vavuniya lemutu rarawa, e jikai ga ni vararawataki niko au ga ia mutu kuwa ga ni bilitaki niya ga o mutou taucoko muni.⁶ Evo raujiya oka o kiya e kodaki ikwe na keya i sau, e cavajiya i vuwadru na lewe levu.⁷ E oka cake ke mo mutu kuwa ni ocajiya, no mutu vaceguniya ga, ke luvuciya o keya e kodaki ikwe na leya rarawa levu.⁸ O kiya ikwe aqu vo vamamasu jiko mutou ke, mo mutu vakwadjina takiniya na lemutu loloma vuwa.⁹ Na kwa ga ikwe aqu volaiya yaji ke vuwako mutou, mequ kilajiko mutou oka ke, se mutu na varorogo ina kwa taucoko ga se jikai.¹⁰ Ia kodaki mutu jikai ni ocajiya e kiya me balejiya e kiya na kwa, e kodaki muni ke o au, ia kodaki aqu jikai ni oca takiniya e kiya na kwa, o mutou ga aqu jikai ni oca takiniya e kiya na kwa, o mutou ga aqu jikai ni oca takiniya e mata na Karisito.¹¹ Me kuwa ni rewajiko datou o setani, nidu vo kilajiya oka tu na leya daulawaki.¹² Ia niyu vo layaji i Tiroa ina vuku ni tukutuku oka o Karisito, eya dolaviya vuwako au na mataniwere na Turaga.¹³ E jikai ni vacegu no qu yaloga ni maru a tasi sota o Taito o wekaqu, aqu a tatai vuwadru, devu aqu layaji i Masitoniya.¹⁴ Me du vaokaoka no ga vuwa na Kalou, o keya a tuberi datou no ga ina reki, e yaca na Karisito, e vatakiya muni i vuwako madou na viyasana taucoko e garu oka na vikilai qaneya.¹⁵ Nio Karisito ga e vavuniya me madu garu oka ke e mata na Kalou, i vuwadru na vo vacolai no, i vuwadru muni na varusai no.¹⁶ Vuwadru na vavuniya na mate meru na mate muni, o rau muni na vaveya na vivacolai meru na cola muni, ia o cei e rewajiya na vikwa ikwe?¹⁷ Ni madu jikai ni vitaliya takiniya na tata ni Kalou, me kodaki eru na tamata ikwe, ia madu vo kodaki ga nivu mai vuwa na Kalou, ina mata ni Kalou, madu vo tata ke e yaca o Karisito.

3 ¹Madu vo tekivu tale ni tukuniko madou? se yaga vuwako madou me madu kwa vuwako mutou e yavalu tale nai vola, me kodaki eru yavalu tale, se madu kwa kodaki mai vuwako mutou?² O mutou ga na lemadu i vola e volai tu madu yaloga, eru na wilikiya na tamata taucoko ga.³ E jiya i varaitaki ga ni mutu leya i vola o Karisito madu vo vaveya, e jikai ni volai ina wai volavola, e volai ga ina Yalo ni Kalou cola, e jikai ni niya na yataga ni vatu, ia mutu yaloga ni yalo e malumu.⁴ Ia evo kodaki ga ikwe na lemadu vararavi no vuwa na Kalou me balejiya na Karisito.⁵ Ni madu vo jikai ni rewajiya vainiko madou, madu vakasamatakiniya ni rewa ga vuwako madou e kiya na kwa, ia evu no ga mai vuwa na Kalou na lemadu kaikai.⁶ O keya eya varautaki niko madou me madu jiya i talatala ni viyalalayaji vou, e tasi kodaki na vikwa e volai, e kwa vayalo ga, nivo iana vivamatei na kwa e volai no, ia e kwa ni vivacolai no kwa vayalo.⁷ Ia kodaki me yaco vata nai serua ni cakacaka evo vai ke na vivamatei, go volai se ceuji ina vatu, eru vo jikai ni tolaviya rewa ke e mata o Mosese o rau nai luve ni Isireli ina vuku ni serau e mata, ia avu ladai yaji.⁸ Ena jikai ni uwasivi cake ke na i serau ni cakacaka vayalo?⁹ Io kodaki e kiya na serau ni cakacaka e lai ocaji, ena uwasivi cake valevu nai serau ni cakacaka ni vividonui.¹⁰ Ia na keya i serau, avo jikai soji na keya i serau me vatautauvatataki vata nai serau e uwasivi cake.¹¹ Io kodaki e serau na kwa e biu no yaji, ena djina valevu cake nakwa e serau no mai nakwa eno vakiya no.¹² Ia nivo nokoto no vuwako madou nai nuinui ikwe, madu qai tata me macala sara.¹³ Ia madu jikai ni kodaki o Mosese e ubiya no e mata nai pulou, meru kuwa ni tolaviya matau e mata o rau nai luve ni Isireli ina ojioji nikuwa e biu no yaji.¹⁴ Ia e vakaikai taki eru yaloga, nivo nokoto no ga pulou, o keya me yaco na siga ikwe eya wili ke na viyalalayaji makawa, e jikai ni kaudai nio Karisito ga eya kaudai na pulou ikwe.¹⁵ Io nivo yacoviya na siga ikwe, nivo wili o Mosese, e nokoto no ga eru yaloga na pulou.¹⁶ Ia nivo saumaki ikwe vuwa na Turaga evo qai kaudai na pulou.¹⁷ Ia na Turaga ikwe ga na Yalo Tabu, ia evo sereki o keya e nokoto ma vuwa ma Yalo ni Turaga.¹⁸ Ia o datou taucoko ga, ni jikai ni taboi tu du mata, edu vo tolaviya no nai serau ni Turaga me kodaki ina iloilo, medu kodaki saraga o keya, nivo tubu cake no nai serau me uwasivi, me kodaki na Turaga o keya na Yalo Tabu.

4 ¹O keya nivo soliya vuwako madou na cakacaka ikwe, me kodaki na leya yaco vuwako madou na loloma, madu jikai sara ni vucesa ke.² Madu vo biujiya dai na kwa e dauvivamaduwa taki, e jikai ni kwa ni lawaki na lemadu i varau, se madu vavitaliya takiniya na tata ni Kalou.³ Ia kodaki e cilo no lemadu i tukutuku oka, eru na cilotaki ga vuwadru na rusa.⁴ Vuwadru ga eru vamata gilogilo taki eru yaloga na kalou ni vuravura ikwe, eru vo jikai ni vabaujiya, me kwa muni ni kakarama jidru nai serau ni tukutuku oka ni leya i serau o Karisito o keya ga leya i yaloyalo na Kalou.⁵ Madu jikai ga ni vunautaki niko madou no, o Jisu Karisito na Turaga, vata o madou na lemutu tamata me balejiya o Jisu.⁶ Nio keya ga na Kalou a kwa mai mata me sina yaji na gilogilo me kakarama, me kakarama yaji na leya serau na Kalou, o keya a vatakeya e mata o Jisu Karisito.⁷ Ia na waqa qwele e nokoto no vuwako madou nai yau ikwe, evo vu mai vuwa na Kalou na kaikai mana e levu, me kuwa ga vuwako madou.⁸ Evo vuku na druwadruwa, is madu jikai ni rewai ke, madu a loma leqwa ga, ia madu jikai ke ni yalo lailai ke.⁹ Madu a lai vasewasewani ke, ia madu jikai ga ni biu dai mai, madu a valutui bale, is madu jikai ga ni varusai ke.¹⁰ Madu a dagiya madu yago ina visiga taucoko na leya mate o Jisu, me vatakei muni ke, na leya cola o Jisu i madu yago.¹¹ Ni madu vo soli no i na visiga, o madou na vo cola no, me madu mate e vuku o Jisu, me vatakei muni ke nivo mate o Jisu i du yago nivo mate rewa.¹² Evo kodaki muni ke, leya daucakacaka vuwako madou na mate, is na cola ga vuwako madou.¹³ Ia nivo nokoto no vuwako madou na yalo ni vabaujiya igi, me kodaki na kwa e volai, Aqu vabaujiya o keya ikwe qu vo tata ke,¹⁴ madu vo vabaujiya muni, o keya ikwe madu vo tata ke, nidu vo kilajiya o keya a vatucakeniya cake tale na Turaga o Jisu, ena vatucake niko datou tale qaneya o Jisu ena vatakiko madou qaneko mutou.¹⁵ Nivo yaco ikwe me balejiko mutou na kwa taucoko me varokorokotaki valevu cake ke na Kalou ina loloma e levu sara niru vo vaokaoka o rau na lewe levu.¹⁶ Ina vuku ni vikwa ikwe madu jikai ni vucesa, ia kodaki meru na rusa full yago i sau, ena

vavou taki na tamata du yaloga ina visiga taucoko.¹⁷ Ia na ledu rarawa e mama, ana balavu valailai ga, ena vayaconiya vuwako datou na kakarama levu e uwasivi sara valevu me tawa mudu.¹⁸ Nidu vo jikai ni vanumiya no na vikwa e laidani mai, na vikwa ga e jikai ni laidani mai nivo laidani ga valailai na vikwa e laidani mai, ia e jikai ni mudu na vikwa e jikai ni laidani mai.

5 ¹Ni madu vo kilajiya, kodaki e vo rusa na lemadu were va vuravura o keya e va cevaceva, e vo kiya na lemadou e la mai vuwa na Kalou, na were e jikai ni vai I na lima, e jikai ni rusa rewa, mai lomalagi. ²O madou madu vo vutu I na yago I kwe, madu oka jiya sara me vai sulutaki na lemadu were mai lomalagi. ³ kodaki madu vo vai sulu, madu vo jikai ni lai dani tale me jikai na lemadu i sulu. ⁴Ni madu vo vutugu, o madou na nokoto I na were va cevaceva, ni madu vo biliraki: ni vo jikai ni luvajiya ikwe, me madu vai sulu mai, me madu vodrogiya na kwa e mate rewa me cola. ⁵ E vo niya na Kalou e varautaki niko madou ina kwa ikwe, o keya e soliya muni vuwako madou na Yalo Tabu me niya nai sevu. ⁶O keya ikwe madu doudou no ke, no madu vo kila jiya ni madu no I na yago, madu vo wase qeiniya na Turaga: ⁷ (madu vo la vali ina vabaujiya, e jikai ga ni daniya). ⁸Madu vo doudou no ga, madu oka jiya cake me madu wase qeiniya na yago, qai no qaneya na Turaga. ⁹O keya I kwe madu dau va tovoliya ke, se madu no vata, se wase kiya kani kiya, me madu oka ga vuwa. ¹⁰ Ni du vo lai dani o datou taucoko ga I na mata ni nono ni vi lewai o Karisito; medu rewa jiya yakiya na I sau ni kwa e vaveya du yago, me kodaki na vi kwa e vaveya o keya, e oka se bura. ¹¹Ni madu vo kila jiya na leya vi va mataku na Turaga, madu va mamasu jidru na tamata; madu vo vatakeya vuwa na Kalou; aqu vo va djina jiya muni ni madu vo vata keya na lemadu lewaiya I yaloga. ¹² Madu vo jikai ni kwa balejiko madou vuwako mutou, madu vo soliya ga vuwako mutounankwa me mutu marautaki niko madou ke, me yavalu ke na kwa me mutu kwa vuwadru e ru dokaidru I na kwa e va rairai boto ga, e jikai I na kwa ni yalo. ¹³Kodaki madu vo sesewa, e kwa ga vuwa na Kalou; kodaki madu vo yalo makuga, e kwa ga balejiko mutou. ¹⁴ Ni vo rewa jiko madou na leya loloma o Karisito: no madu vo lewaiya me kodaki I kwe, kodaki e mate e kiya me balejiya na tamata taucoko ga, eru vo mate taucoko ga; ¹⁵ a vo mate o keya balejidru na tamata taucoko ga, meri kuwa ni cola no me yaga vuwadru ga, o rau eru cola, meri yaga ga vuwa o keya e mate balejidru na tu cake tale. ¹⁶O keya I kwe madu qai jikai ni dokaiya ke e kiya na tamata I na kwa balejiya na kwa va yago; e djina ga madu dokaiya o Karisito I na kwa va yago, a qai jikai tale ni madu dokaiya ke. ¹⁷ Kodaki e no qaneya na Karisito e kiya na tamata, e qai buli vou: a vo la dai na vi kwa makawa; daniya vo yaco me vou na kwa taucoko ga. ¹⁸A la mai vuwa na Kalou na kwa taucoko ga, o keya e va oka niko datou qei niya balejiya na Karisito, a soliya vuwako madou me madu vunautaki niya na vi okaji; ¹⁹ me kodaki I kwe, a vaveya na Kalou, me va okataki niya o vuravura vuwa ga bale jiya o Karisito, e jikai ni wilikia vuwadru na ledru I varau bura; a soliya vuwako madou na I tukutuku ni vi okaji. ²⁰Madu vo cava ke me madu niya na leya I talatala o Karisito, me kodaki la va masu jiko mutou na Kalou ve madu gusu: o madou na I sosomi o Karisito, madu vo va mamasu, me mutu vi okaji na Kalou. ²¹ O keya e jikai vuwa na bura e qisiya o keya me jiya I soro ni ledu varau bura; me vai ke vuwako datou na vo va donu ni Kalou balejiya.

6 ¹O madou no madu vo cakacaka vata qaneya, madu vo va kaikaitaki niko mutou me mutu kuwa ni vatawayagataki niya na loloma ni Kalou. ² (A vo kwa o keya, aqu vo varorogo jiko I na gauna ni vi okaji, io na gauna ni cola aqu vukeiko: daniya, i kwe na gauna ni vi okaji; daniya, na siga ni cola ni kuwa I kwe.) ³ Madu jikai ni vi vataucagetaki niya e kiya I na kiya na kwa, me kuwa ni bilitaki ke e kiya na cakacaka vai talatala: ⁴na kwa taucoko ga madu va djinadjina ke ni madu jiya I talatala ni Kalou, e dau vosojiya sara, I na kwa rarawa, I na vi va saurarataki, I na yaluma, ⁵ i na virubilaki, na biu I na vi were ni vi vesu, I na marau, I na cakacaka, na dau yadra, na dau lolo, ⁶ I na I varau savasava, na vuku, I na vosojiya va balavu, na yalo loloma, na yalo tabu, I na loloma e jikai ni varau bura, ⁷ I na va vuvuli djina, I na kaikai ni ni Kalou, I na I yaragi ni varau dodonu I na lima I matau qei niya I mawi, ⁸ni madu va rokorokotaki no se madu jikai ni dokai, ni madu vo rogo oka no se rogo bura: ni madu vo kodaki na vi vacolai, ia madu vo djina ga: ⁹ e kodaki madu vo jikai ni kilai, io e kilai oka; e kodaki o rau na mate, io daniya, madu vo cola no; madu kodaki o rau na lai ocaji, e jikai ni va mate; ¹⁰ madu kodaki madu rarawa, io madu marau no ga; kodaki madu vo dravudravuwa, madu vo va vutuniyautaki nidru na lewe levu; e kodaki e jikai vuwako madou e kiya na kwa, ia e no vuwako madou na kwa taucoko ga. ¹¹mutou na kwai Koronica, e dogaga madu gusu vuwako mutou, e vo va levutaki madu yalo. ¹² Mutu jikai ni leqwa balejiko madou, mutu leqwa ga balejiko mutou. ¹³ Me vi sautataki na kwa I kwe, (aqu qai tata kodaki vuwadru o luvequ,) mutu yalo levu muni o mutou. ¹⁴Mutu kuwa ni vi tokoni kani kiya qeinidru na vabaujiya: eru vi tokoni va cava na yalo dodonu qeinidru na jikai ni yalo dodonu? se ru vi wekani va cava na kakarama qei niya na gilogilo? ¹⁵ se ru vi okaji va cava na Karisito qei niya o piliali? se ru vai tavi va cava o keya e vabaujiya qei niya o keya e jikai ni vabaujiya? ¹⁶ se ru va cava na were ni Kalou qei niya na vi matakau? nidu jiya were ni Kalou cola; me kodaki a kwa na Kalou, qu na no veru yaloga, a yato no ke; qu na ledru Kalou, eru na lequ tamata. ¹⁷O keya I kwe mutu qai la dai mai vuwadru, mutu tawase tu, e kwa na Turaga, mutu kuwa ni vaveya na kwa e jikai ni savasava; Qu na qai vabaujiko mutou, ¹⁸ qu na cava me lemutu momo, e na cava me niya o luvequ teigwane qei niya o luvequ yalewa, a vo kwa na Turaga kaikai sara.

7 ¹O keya I kwe mutu na lai lomani, ni vo qai no vuwako datou na tata ni yalayala I kwe, medu va savasavataki niko datou mai na duka taucoko ga ni yago qei niya na yalo, medu vaveya sara na kwa savasava I na mataku vuwa na Kalou. ²Mutu dolaviya mutu yalo vuwako madou; madu jikai ni vacala niya e kiya, madu jikai ni va bura niya e kiya madu jikai ni sugu jiya na leya I yau e kiya. ³ E jikai ni tata ni vi bilitaki na lequ tata I kwe niqu vo kwa devu I mata, mutu vo nokoto ve madu yalo medu cola vata medu mate vata. ⁴ E vo levu na lequ doudou niqu vo tata vuwako mutou, qu vo

marautaki niko mutou va levu; qu vo vuwa sara I na vacegu, qu vo marau va levu sara I na lemadu rarawa taucoko ga. Ni madu vo cava I ⁵Masitonia, e jikai ni vacegu madu yago, a madu va rarawataki ga I na kwa taucoko ga; I sau e vai ke na vivala, I yaloga e nokoto ke na matakū. ⁶ Io na Kalou, o keya e vacegu nidru na va reba bale, a va cegu niko madou ni la mai o Taito; ⁷ e jikai boto ga I na la mai, I na leya vi vacegu muni a vacegu ke o keya balejiko mutou, a kwa vuwako madou na kwa mutu okajiya, na lemutu tagi, na lemutu loloma katakana vuwako au; qu bo marau va levu ke. ⁸ E djina ga qu va rarawataki niko mutou I na I na I vola, is qu jikai ni vi vutuni ke, aqu vo vutuni ga I mata; ni qu qai daniya ni va rarawataki niko mutou na I vola igi, io a balavu va lailai ga. ⁹ A qu qai marau, a jikai ga ni mutu va rarawataki, ni mutu rarawa ga I na vi vutuni: no mutu va rarawataki me kodaki na yalo ni Kalou, me kuwa ni lavele vuwako mutou e kiya na kwa balejiko madou. ¹⁰ Na rarawa e kodaki na yalo ni Kalou e vaveya na vivutuni I na cola igi e jikai ni vi vutunitaki niya tale: na rarawa va vuravura e va yaco niya na mate. ¹¹ Io daniya, na kwa ga I kwe, io, na lemutu va rarawataki kodaki na yalo ni Kalou, e va tubu niya vuwako mutou na gugumaikali! io, na va savasavataki niko mutou, io, na ocaoca, io, na matakū, io, na oka jiya va levu, io, yalo katakata, io, na vanumiya na bura! Na kwa taucoko ga mutu va djina jiya ni mutu jikai ni cala I na kwa igi. ¹² O keya I kwe, ni qu vo volavola vuwako mutou, aqu jikai ni volavola e vuku e vaveya na kwa bura igi, se vuku ga e va buraburataki, me vatakei ga vuwako mutou na lemadu daunumiko mutou I na mata ni Kalou. ¹³ O keya I kwe madu vo va cegu ke; na lemadu vi vacegu muni madu marau va levu cake I na leya o Taito, e vo vacegu e yalo balejiko mutou taucoko ga. ¹⁴ Kodaki qu va caucautaki niko mutou vuwa e yavalu na kwa, qu jikai ni qai maduwa ke; me kodaki ni vo djina na kwa taucoko ga a madu kwa vuwako mutou, e lai dani muni ke me djina na lemadu va caucautaki ve mata o Taito. ¹⁵ E kwa levu sara na leya loloma vuwako mutou, e numiya o keya na lemutu talai rewarewa taucoko ga, ni mutu vo vacegu I na matakū qei niya na saqanini. ¹⁶ A qu vo marau ni qu vararavi vuwako mutou I na kwa taucoko ga.

8 ¹ Madu vo vata keya vuwako mutou na vi wekani, na loloma ni Kalou a soliya vuwadru na vi soqosoqo lotu mai Masitonia; ² Eru va tovoliya no I na kwa rarawa e levu sara na ledru marau, e kwa kani kiya na ledru dravudravuwa e oka cake va levu na ledru loma solisoli. ³ Aqu va djinadjina niru soliya, me kodaki na kwa eru rewa jiya, io, e oka cake I na kwa eru rewa jiya, e niya ke eru yalo; ⁴ aru va masu jiko madou valevu me madu kau na kwa-ni-loloma, me vi maliwai qeinidru na cakacaka loloma vuwadru eru lotu. ⁵ E jikai ni kodaki na lemadu vakasama, eru solidru re vuwa na Turaga, vuwako madou muni me kodaki e yalo na Kalou; ⁶ a madu masu jiya ke o Taito, e kodaki ni tekivu niya o keya, me jiniya tate ga vuwako mutou na cakacaka loloma muni I kwe. ⁷ Kodaki ni vo levu sara vuwako mutou na kwa taucoko ga, na vabau jiya, qeiniya na tata, qeiniya na vuku, qeiniya na gumaikali taucoko ga, qeiniya na lemutu loloma vuwako madou, me levu sara vuwako mutou na cakacaka loloma muni I kwe. ⁸ Qu jikai ni cavu jiya na I varo, qu tata ga bale jidru eru ya alu eru gumaikali cake, mequ va tovoliya muni na djina ni lemutu loloma. ⁹ Ni mutu vo kila jiya na loloma ni Turaga o Jisu Karisito, e vutuniyau o keya, a qai yaco me dravudravuwa balejiko mutou, me mutu vutuniyau mai balejiya na leya dravudravuwa. ¹⁰ A qu vi vavulici ga I na kwa I kwe: e kilikili qaneko mutou na kwa I kwe, mutu tekivuniya I mata, mutu jikai ni vaveya boto, mutu gumaikali muni ke a devu yaji e kiya na yabaki. ¹¹ Io I kwe, mutu qai vaveya sara; me kodaki a mutu gumaikalitaki niya na vaveya, me qai jini kodaki ke na kwa e rewa. ¹² Kodaki e no tu na mata vaveya, e lai okaji me kodaki na kwa e no tu ve kiya, e jikai ni kodaki na kwa e jikai tu vuwa. ¹³ E jikai meru vacegu o rau na tamata kani kiya, me va bibitaki o mutou: ¹⁴ me va tautauvata ga, me raujiya na ledru dravudravuwa na lemutu I yau levu I na gauna I kwe, me raujiya muni na lemutu dravudravuwa muni I na ledru I yau levu: me rewa ke na vi va tautauvatataki: ¹⁵ me kodaki na kwa e volai, ekeya soqonijiya va levu e jikai na kwa e no vuwa; o keya e soqonijiya va lailai e jikai na kwa e lavele vuwa. ¹⁶ Me vai na va okaoka vuwa na Kalou, o keya a vatubuniya ve yalo o Taito me dau numiko mutou kodaki I kwe. ¹⁷ E djina ga e vabaujiya na lemadu va mamasu; ni vo gumaikali sara vai niya ga, a la ke vuwako mutou. ¹⁸ Madu vatala jiya vata o wekadatou, o keya e rogo oka vuwadru taucoko ga na vi soqosoqo lotu balejiya na I tukutuku oka; ¹⁹ e jikai ni o keya ga I kwe, e djigitaki niya muni o keya o rau na vi soqosoqo lotu me madu la vata ni vo vai na cakacaka loloma I kwe, me va rokorokotaki ke na Turaga, me lai dani ke na ledu gumaikali muni: ²⁰ madu vo mata taroviya ga, me kuwa ni kiya e bibitaki niko madou balejiya na I yau levu I kwe madu oga ke: ²¹ no madu vo numiya na kwa e dodonu, e jikai ve mata na Turaga, ve ru mata muni na tamata. ²² Madu vo vatala jiya o wekaqu muni qanedru, o keya madu vo daniya va levu e gumaikali I na kwa e levu, e qai gumaikali va levu sara, e va djina jiko mutou va levu. ²³ Kodaki e tarogi o Taito, na lequ I to o keya, e vuke iko au I na cakacaka balejiko mutou: o rau muni o wekaqu, left jiya I talatala ni soqosoqo lotu, o rau e varokorokotaki ke na Karisito. ²⁴ O keya I kwe me mutu qai vata keya vuwadru, be ru mata muni na vi soqosoqo lotu, na I va djinadjina ni lemutu loloma, qei niya na lemadu va caucautaki niko mutou.

9 ¹ I na vuku ni cakacaka loloma, vuwadru eru vo lotu, e jikai ni yaga mequ volavola ke vuwako mutou: ² ni qu vo kila jiya na lemutu gumaikali, aqu va caucautaki niko mutou ke vuwadru na kwai Masitonia, io, ni vo varau devu tu o Akaia na yabaki kiya; a va tabatabaki nidru na lewe levu na lemutu yalo katakata. ³ Aqu vo vatala jidru yaji na vi wekani, ke va weleweletaki na lemadu va caucautaki niko mutou me bale jiya na kwa I kwe: io me kodaki ga aqu kwa, me varau tu: ⁴ ke ru la qaneko au eru yavalu na kwai Masitonia, ke daniko mutou ni mutu tasi varau tu, o madou (me kwa ni cavu jiko madou,) madu na maduwa balejiya na vi va caucautaki doudou I kwe. ⁵ O keya I kwe e kodaki ni dodonu mequ masu jidru na vi wekani, meru simata yaji vuwako mutou, meru varautaki niya re I mata na lemutu loloma a tatataki I mata, me varau tu re o keya, me kodaki na kwa ni loloma, me kuwa ni kodaki na domo kocokoco. ⁶ Io ikwe, o keya e ceburaki niya valailai, e na musukiya valailai; o keya e ceburaki niya valevu, e na musukiya tale ga valevu. ⁷ Meru kala soliya me kodaki na kwa e okajiya o keya yakiya ve yalo; me kuwa ni voraki se nivo vasaurarataki, o keya e soliya ina marau e

okajiya na Kalou.⁸E rewarewa vuwa na Kalou me valevu niya vuwako mutou na kwa-ni-loloma taucoko ga: me no vuwako mutou na visiga na i yau taucoko ga e yaga ina kwa taucoko ga, me mutu oka cake ke ina cakacaka oka taucoko ga.⁹Me kodaki na kwa e volai, evo kala dainiya o keya; e dau soli kwa vuwadru na dravudravuwa, e no dei e jikai ni mudu na leya i varau dodonu.¹⁰O keya e dau soliya na sila vuwa na dau ceburaki qeiniya na madrai me lai kana, e soliya re na sila vuwako mutou me levu, e va levu niya na vuwa ni lemutu i varau dodonu.¹¹ Me mutu vavutuniyautaki ina kwa taucoko ga, me mutu vaveya ke na loloma taucoko ga, e vai ke vuwako madou na va okaoka vuwa na Kalou.¹²Ni vo vai na cakacaka ikwe e jikai ni varautaki boto na ledru na dravudravuwa eru vo lotu, e vo tubu cake valevu tale ga ke na vaokaoka valevu vuwa na Kalou.¹³Ni mutu vo va tovolei ina cakacaka ikwe, eru varokorokotaki niya na Kalou ni mutu vo kwa ke na lemutu talai rewarewa i nai tukutuku oka qeiniya o Karisito ina vuku muni ni cakacaka loloma levu ikwe vuwadru, vuwadru muni na tamata taucoko.¹⁴O rau muni eru masulaki niko mutou, e dau lomaniko mutou ina vuku ni loloma levu ni Kalou ni no qaneko mutou.¹⁵Me vai na va okaoka vuwa na Kalou me balejiya na leya i solisoli e tasi lai kwai rewa.

10 ¹O au o Paula, qu masu jiko mutou ina yalo e malumalumu qeiniya na yalo maluwa o Karisito, o au qu vo malumalumu, ni qu no vuwako mutou, ni qu doudou ni qu no kanikiya.²To, qu va masu jiko mutou mequ kuwa ni doudou ni qu no qaneya na kaikai, qu numiya ke mequ doudou vuwako mutou e yavalu, o rau eru va numiko madou ni madu jiya i varau vayago.³E vo djina ga ni va yago na lemadu cola, madu jikai ni vala me kodaki na i varau vayago:⁴ E jikai ni kwa vayago na lemadu i yaragi, e vo kaikai ga na vuku ni Kalou me talaraki ni ke na banivalu kaikai.⁵Evo basulaki niya na vi numiyaki niya qeiniya na yawa i yata taucoko ga e va levutaki me vorajiya ke na Kalou, e vo vamaalumutaki niya na numiya taucoko ga me talai rewarewa ke vo Karisito.⁶Madu vo varau tu me madu saumiya na talai dredrei taucoko ga, ni na vai na lemutu talai rewarewa.⁷Mutu vo lewaiya na kwa e rairai? kodaki e kiya e vadjina jiya nivo leya o Karisito o keya, me numiya muni ikwe o keya, me kodaki ni leya o Karisito o keya, madu vo leya muni o Karisito e kodaki tale ga ke.⁸Kodaki qu vo dokaiko au va levu me balejiya na lewa avo soliya mai vuwako madou na Turaga, me mutu vatatataki mai ke, e jikai ga me mutu varusaike, qu na tasi vamaaduwataki.⁹Mequ kuwa ni kodaki ni qu va matakua ciko mutou ina lequ i vola.¹⁰Niru kwa, "E bibi na kaikai ni leya i vola; ni vo malumalumu ni no vuwako datou, E kwa wale na leya tata."¹¹Me qai numiya na kwa ikwe, o keya e kodaki ke, niru na tautauvata ga, na lemadu tata ina i vola ni madu no kanikiya, qeiniya na lemadu i varau nidu no vata ga.¹²Ni madu jikai ni doudou ni madu wilikiko madou vata qanedru eru yavalu se me madu va tautauvatataki nidru vainidru, eru jikai ni vuku.¹³O madou, madu jikai ni valevu niko madou i na vi kwa e oka i na i varau, me kodaki ga na i varau ni yalayala e votaiya vuwako madou na Kalou, na i varau me madu cava ke vuwako mutou.¹⁴ Ni madu jikai ni sivijiya na lemadu i yalayala, me kodaki ni madu jikai ni yacoviko mutou no. Madu yacoviko mutou muni i na i tukutuku oka qeiniya o Karisito.¹⁵Madu jikai ni dokaiko madou i na vikwa e oka cake i na i varau, me balejiya na ledru cakacaka na tamata kanikiya; madu vo nuinui ga, nivo vavututaki no na lemutu vabaujiya madu na vavututaki ke vuwako mutou me kodaki na lemutu i yalayala me madu oka cake.¹⁶ Me madu vunautakiniya na i tukutuku oka e yasa e oka cake mai vuwako mutou, me madu kuwa ni valevu niya vuwako madou balejiya na yalayala ni tamata kanikiya, i na vi kwa e varautaki tu vuwako madou.¹⁷O keya e tata doudou, me tata doudou balejiya na Turaga."¹⁸ E jikai ni vabau o keya e kwa balejiya, e vabau ga o keya e kwa na Turaga.

11 ¹Aqu vo kodaki mo mutu vosojiko au, ni qu vo lialia valailai, ia mutu vosojiko au ga.²Ni qu vo lomaniko mutou sara me kodaki na loloma ni Kalou ni qu vo varautakiniko mutou vuwa me mutu viwajini, mequ vatakemutou vo Karisito e kiya na vulau savasava.³Ia, aqu matakua, ke kiya na kwa e vacabuiya mutu yaloga, na keya djina, vata na kea savasava vuwa o Karisito, me kodaki na keya vacalai o Ivi i mata na gwata ina leya lawaki bura.⁴ Ia e dodonu ga me mutu vosojia eya qai lamai, kodaki e vunautaki niya e kanikiya tale na Kalou, o keya madu jikai ni vunautakiniya i mata se ena yaco tale vuwako mutou e kanikiya tale na yalo, o keya a jikai ni yaco vuwako mutou i mata, se kanikiya nai i tukutuku oka, mutu a jikai ni vabaujiya i mata.⁵Ni qu vakasamataki niya aqu jikai ni lailai bale mai vuadru nai apositolo eru vo uasivi cake.⁶ Ia kodaki aqu jikai ni gusu makuga, e nokoto noga vuwako au na vuku ia madu vo jiya i varautaki i vuwako mutou ina vikwa taucoko.⁷Aqu na vo cala ke ni qu vamaalumumu niko au mo mutu vavututaki ke, ni qu vo vunautakiniya vuwako mutou na i tukutuku oka ni Kalou mutu jikai ni voli ke?⁸Aqu a vadravudravutaki nidru na lewe ni soqosoqo lotu tale eso, ni qu voli vuwadru, mequ na vaveya ke na kemutu cakacaka.⁹ Ia ni qu a nokoto no vadravudravuwa qaneko mutou, aqu jikai ni vaoga niya e kiya niru vo soliya na kwa me raujiko au ina lequ dravudravuwa, eru vo lamai o rau mai Masitonia, ia ina kwa taucoko ga aqu vadaniko au mequ kuwa ni oga niko mutou, ia aqu na kodaki no ga ikwe.¹⁰Me kodaki ni qu jikai ni djina e mata na Karisito ena jikai ni tarovi na lequ tata doudou ina kwa ikwe ina yasayasa va-Akaia.¹¹ Ina vuku ni cava? ni qu jikai ni lomaniko mutou? E kilajiya na Kalou.¹²Ia na kwa aqu vaveya, aqu na vaveya no ga, mequ na yalaniya ke na vu i vuwadru na okajiya djina meru na daniya meru na kodaki o datou ina kwa eru na vavututaki nidru ke.¹³ Ni ru vo jiya apositolo girigiri o rau na kodaki ikwe, eru vo tamata daucakacaka vivakaisini eru vo vamataliya taki nidru meru jiya apositolo i Karisito.¹⁴Ia e jikai ni kwa e vivakurabuitaki ikwe, nivo vamataliya taki nidru o Setani me jiya agilosu ni kakarama.¹⁵ O kiya ikwe e jikai ke ni kwa levu meru vamataliya taki oi rau nai talatala ni valavala dodonu, ia na ledru i cavacava ena kodaki na ledru cakacaka.¹⁶Mequ kwa tale, me kuwa ni kiya tale na tamata me numiya ni qu lialia, ia kodaki e numiya e kiya me kodaki ikwe, mutu vosojia ga na lequ lialia, mequ vavututaki niko au ga valailai.¹⁷Na kwa ikwe aqu kwa, aqu jikai ni kwa me kodaki na kwa ni Turaga me kodaki ga na kwa lialia, ni qu vo vavututaki niko au na lequ tata doudou.¹⁸ Ni ru vo levu eru vavututaki nidru ga vayago, o au muni aqu vavututaki niko au.¹⁹Ni mutu vo reki,

mo mutu vosojidru o rau na lialia, ni mutu vo vuku.²⁰ Ni mutu vo vosojiya ga, kodaki a vabobulataki niko mutou e kiya, kodaki e vadravudravu niko mutou e kiya, kodaki e kiya e valemulevu niya e kiya kodaki e kia e sabiciya mutu mata e kiya.²¹ Aqu vo tata me kodaki ni qu vo beci, me kodaki ni qu vamalumumu. Ia kodakine kiya e doudou ina kiya na kwa, aqu vo doudou muni ke.²² O rau muni na Ipiriu? o au muni. Eru jiya nai luve ni Isireli? o rau muni eru jiya lai kawakawa o Eparama? o au muni.²³ Eru jiya leya i talatala na Karisito? (aqu vo tata no me kodaki na lialia), aqu vo uasivi cake, aqu daucakacaka valevu cake, aqu dau lai yaviji valevu sara, aqu dau nokoto no valevu ina werenivivesu, aqu voleka ke ni mate.²⁴ Aru a yavijiko au valima o rau na Jiu, aru ravulaki niko au e tau vatolusagavulu ka ciwa.²⁵ Aqu a warolaki vatolu, aru vavirilaki niko au me vakiya ina vatu, ina lequ visokoyaki no aqu a mata vatolu, aqu a nokoto no i yaloga na nubu me bogi kiya vata me siga kiya.²⁶ Aqu a viyato yaki no valevu, aqu a bura ina viuciwai, aqu bura vuwadru na daudriva, aqu vo bura ina yaloga ni rara, aqu vo bura ina yaloga ni vikaikai, aqu vo bura e yaloga ni wasawasa, aqu vo bura vuwadru na viwekani girigiri.²⁷ Aqu vo wale qu daurawarawa, aqu dau yadra valevu, aqu dau mata kana dau mata somu, aqu dau lolo e levu na gauna, aqu a dau kakasali luvawale muni.²⁸ Ia evo jikai ni wili na vikwa e sivo, iqoi muni na vikwa aqu vo lai tavui ke ina visiga, mequ dau numidru taucoko na visoqosoqo lewe ni lotu. O cei re e bau malumalumu?, ni qu vo jikai muni ni malumalumu?²⁹ O cei evo vacalai, aqu jikai ke ni yalo katakata ke?³⁰ Kodaki e dodonu mequ valemulevu niko au, aqu na valemulevuniko au ina vuku ni lequ malumalumu.³¹ Na Kalou e tamaya na ledu Turaga o Jisu, o keya a varokorokotaki me tawa mudu, me kilai ni qu vo jikai ni giri jidru.³² I Tamasiko, leya Kovana o Arita na tui ni vatawa rara o Tamasiko, niru vo mata qulumiko au.³³ Ia aqu aqai biu bale ina kiya na yaloga ni sova, ina mataniwere iyata ina taudaku ni bai, me cola ke mai lima.

12 ¹E djina mequ valemulevu niko auia na jikai ni kiya e bete, ia aqu na cavujiya na viraivotu vata na vitolavi ni Turaga.
²Aqu kilajiya e kiya na tamata o keya eru no vata no o Karisito, ni na mei cake e keya ina katolu ni lomalagi, ni devu e jinikava na yabaki (bara vayago, e jikai, aqu jikai ni kilajiya, e jikai ni vayago aqu jikai ni kilajiya, e kilajiya ga na Kalou).
³Io, aqu kilajiya na tamata e kodaki ikwe, (e vayago ga, se jikai ni vayago no, aqu jikai ni kilajiya, e kilajiya ga na Kalou).
⁴Ni vo meiya cake i Parataisi, avo rogociya na tata e jikai ni laikwai rewa e jikai ni vai rewa meru kwa na tamata.⁵ Aqu na valemulevu niko au me balejidru o rau na kodaki ikwe, ia me balejiko au ga, aqu na jikai ni valemulevu niko au ina vuku ga ni lequ malumumu.⁶ A kodaki qu okajiya mequ dokai, aqu na jikai ni lialia ke, ni qu na kwa ga na kwa e djina, ia me vo kuwa soko ga, ke kiya ga me sami niko au no, ni qu vo uwasivi cake ina kwa e tolaviya se rogociya vuwako au.⁷ Ia kequ na valemulevui sara nivo levu sara na dauvatotola, e kiya na voto ni kai e laujiya qu viciko, e kiya na leya i vavatala o Setani me vararawataki niko au, ke qu valemulevui sara ke.⁸ Ina vuku ni kwa ikwe, aqu dau masu vatolu no ke vuwa na Turaga, me kau dai vuwako au.⁹ A vo kwa vuwako au o keya, e raujiko na lequ loloma, ni vo valevu taki na lequ kaikai ni vo malumalumu e kiya. O kiya ikwe evo niya ke qu yaloga mequ na rekitakiniya no lequ malumalumu, me nokoto no ga vuwako au na leya kaikai na Karisito.¹⁰ O kiya ikwe aqu okajia ke mequ malumalumu, na vivasewasewani, na vadravudravuataki, na vivacacani, na vivararawataki, e vuku o Karisito ia ni qu na malumalumu, aqu na qai kaikai.¹¹ Qu vo yaco mequ liyaliya, o mutou ga a mutu vavuniya ni kwa e dodonu mo mutu tata vaokaoka vuwako au, ni qu jikai ni toso bale vuwadru na avositolo eru vo uwasivi cake, ia e djina ga ni qu kwa wale.¹² E djina e vai ina kemutu maliwa nai vatakilakila ni avositolo ina dau vosojiya taucoko ga, ina vikwa mana, ina vikwa vivakurabuitaki qaneya na cakacaka mana.¹³ E cava re mutu uwasivi bale ke vuwadru nai soqosoqo lotu kanikiya, ina vuku ga ni kwa ikwe, ni qu jikai ni vaoga niko mutou? ia mo mutu kuwa ke ni oca jiko au ina vuku ni kwa bura ikwe.¹⁴ Tolaviya, aqu vavarau ni qu na layaji vatolu vuwako mutou ia aqu na jikai ni vaoga niko mutou, ni qu jikai ni vadaniya yaji na lemutu yau, o mutou ga, ni jikai ni dodonu vo rau nai luve meru koroniya na ledru i yau me ledru o rau na qase, o rau ga na qase me ledru ga nai luve.¹⁵ Ia evo niya qu yaloga mequ soliko au vata na kwa e nokoto no vuwako au, me balejiya ga mutu yalo, ia kodaki e kwa levu na lequ loloma vuwako mutou, mequ lai lomani muni ga ke valailai ga?¹⁶ Ia me kodaki ga okeya, aqu jikai ni bilitaki niko mutou, ia ni qu a yalo qaseqase, aqu rewajiko mutou ke ina lawaki.¹⁷ Aqu a bau vaiyau re mai vuwako mutou i vuwadru aqu a vatalajidru yaji?¹⁸ Aqu vamasujiya o Taito, me qu vatalajiya yaji i vuwadru na viwekani. A bau vaiyau re vuwako mutou o Taito? maru a jikai ni kiya ga vata maru a jikai ni tekuciya e kiya ga nai varau?¹⁹ Mutu vo numiya no ni madu vo tata vaokatakiniko madou i vuwako mutou? madu vo tata no e vuata na Kalou, ni madu vo tu vata na Karisito, ia na kwa taucoko ga, o mutou a daulomani tu, mo mutu tarai cake ke.²⁰ Ni qu vo matakau, ke qu layaji me qu jikai ni tolaviko mutou me kodaki na lequ okajiya, ia aqu na lai dani vuwako mutou me kodakimni mutu jikai ni okajiya ke nokoto no navibouraji, vata na vitokomotaki, na ocaoca, vata na vibra, vata na kakase, na dau vasolo kakana, vata na viavialevu na dau tae.²¹ Ke vamalumalu niko au ve mutu mata na lequ Kalou, ni qu vo lesu tale yaji, me qu tagicaki nidru na lewe vuqa, eru vo valavala bura devu, eru jikai ni vivutuni takiniya na ledru idukaduka vata na dauyalewa, na daudara eru dau vaveya no.

13 ¹Ikwe vo katolu ni lequ layaji i vuwako mutou. Ena vadjinadjina taki na tata taucoko ina gusu ni vadjinadjina e lewe ruwa se lewe tolu.² Aqu a vasala jiya i mata, a qai vasalajiya, me kodaki na lequ mai nokoto no varua vata qaneko mutou, ia ikwe ni qu vo no kanikiya no, aqu a kwa i vuwadru na i valavala bura i mata, o rau muni na tavi, kodaki mequ na la tale yaji, aqu na jikai ni vosojiya.³ Ni mutu na vadaniya e kiya na i vadjinadjina evo niya ga o Karisito, aqu vo tata ke, o keya avo jikai ni malumalumu vuwako mutou, ia evu kaikai ga i vuwako mutou.⁴ Niya lai vakoji ina Kauvelatai o keya nivo malumalumu, ia a qai cola tale ina kaikai ni Kalou. O madou muni madu malumalumuvata qaneya, ia madu na cola vata qaneya ina leya kaikai vakalou i vuwako mutou.⁵ Mutu djikeviko mutou oka, me mutu tu ina vabaujiya, se jikai,

vatovoliko mutou. Mutu vo jikai ga ni kilajiko mutou, ni vo nokoto no vuwako mutou o Jisu Karisito? ke mutu na qai jikai djina ga ni vabau.⁶ Ia aqu na vadjina jiya ni mutu vo kilajiya ni madu jikai ni vabau.⁷ Ia madu masujiya na Kalou, mo mutu kuwa sara ni valavala bura, e jikai ni madu na lai dani ke, me madu lai okaji ke, mo mutu vaveya ga na kua e dodonu, io kodaki ga madu jikai ni vabau.⁸ Ni madu jikai ni rewajiyane kiya na kwa me tarovi ke na djina, me tokoniya ga na djina.⁹ Ni madu vo marautaki niya ni madu vo malumalumu no, na kwa muni ikwe madu vo masulakiniya no, mo mutu oka ke.¹⁰ O kiya ikwe aqu vo volaiya ke ikwe niqu vo no dai no mai, ke lala aqu na lewaiya vabura ni du vo vatano, me kodaki na kaikai a soliya mai vuwako au na Turaga, me vai ke na vivatataki cake, me kuwa ga na vivarusai.¹¹ Mequ jiniya o mutou na viwekani, mo mutu oka, mo mutu oka taucoko, ena nokoto no ga vata qaneko mutou na Kalou e dau loloma na vuni vacegu.¹² Mutu vilomani qaneya na i yabo ina yalo e savasava.¹³ Eru vo loloma yaji vuwako mutou o rau taucoko eru vo lotu no.¹⁴ Me nokoto no ga vuwako mutou na yalo loloma ni Turaga o Jisu Karisito, vata na loloma ni Kalou, qaneya na vilomani ni Yalo Tabu, Emeni.

Filipai

1 ¹ O au O paula qei nia o Timoci, o maru na lea i talatala o Karisito Jisu, vua dru na vo lotu mai Filipai, qai nidru na no qanea o Jisu Karisito qai nidru nai talatala qai nidru na tuirara. ² Me lemutou na loloma na vacegu mai vua na ledu turaga o Jisu Karisito. ³ A qu vaokaoka vua na lequ Kalou na gauna taucoko qu dau numiko mutou ke, ⁴ na visiga taucoko, na lequ masu taucoko, qu masulaki ni ko mutou i na marau ⁵ ni mutu volomavata tu i nai tukutuku oka mai nai tekitekivu qai yacovia mai na siga nikua. ⁶ Io na kwa ikwe qu vo vadjinadjina sara, o kia tekivu nia na cakacaka oka mutu yalo me yacovia mai na siga i Jisu Karisito. ⁷ E dodonu mequ numiko mutou ni mutu vo notu lequ vakasama. Ni mutu vo rewajia voko au na loloma voko mutou taucoko balejia ni mutu vo vesu tu ni mutu tokonia vadjinadjinataki nia na i tukutuku oka. ⁸ Ni vo kilajia na Kalou, ni qu vo lomaniko mutou taucoko sara lea loloma o Jisu Karisito. ⁹ Io na kwa ikwe qu kerevia: me tubu cake valevu na lemutu loloma na vuku qeinia na lewa oka taucoko, ¹⁰ Me mutu okajia sara na kwa e oka sara, mutu yalo djina me kua ni cala me yaco mai la siga na Karisito, ¹¹ A qu vo masu ni mutu na tawania na vua ni yalododonu e a lamai vo Jisu Karisito na vaokaoka qai nia na masu vua na Kalou. ¹² A qu okajia me mutu kilajia, o wekaqu na kwa e dereiko au ni vo tubu cake na i tukutuku oka na kwa balejiko au. ¹³ Na kea i varautaki, na lequ vesu e vuku o Karisito vuadru taucoko na sojia la were tui qai nidru ka vo. ¹⁴ A ru vo levu o rau o datou a ru no vata qea na Turaga a ru vagugu mai niqu vo vesu tu, o keya a ru tasi matakua ke meru kwa na tata ni Kalou. ¹⁵ E djina ga e yavalu e ru vunautaki nia na Karisito e ru yavalu eru yalo bura, e ru viqaji eru yavalu muni e ru yalo oka. ¹⁶ A ru dau vunautaki nia o Karisito, a ru dau vileji e jikai e ru yalo djina, a ru nakijia me vaikuritaki na lequ vesu. ¹⁷ E ru yavalu i na loloma a ru vo kilajia a qu vo lesi mequ to takinia na i tukutuku ni Kalou. ¹⁸ Qai cava? e jikai ni oka se jikai ni djina, ru giri e vo vunautaki na Karisito, Io, o Au qu na reki takinia no ga, ¹⁹ A qu vo kilajia e yaco na kwa mequ cola ke e vuku na lemutu masu qei nia na solisoli ni yalo i Jisu Karisito. ²⁰ E kodaki na kwa qu wacia a nuitakinia mequ kua ni madu ke, e kia na kwa mequ boleia sara, me kodaki i mata me kodaki ni kua, me valevu o Karisito na lea cola se la mate. ²¹ O keya na Karisito a qu cola ke na kwa oka kodaki qu vo mate. ²² Ke kodaki e vo yaco na lequ cakacaka. na cola va yago ikwe A qu tasi kilajia na cava mequ djigitaki niya? ²³ Ni qu vo vakasamataki niya varua na kwa e rua. Qu okajia mequ la yaji me maru no vata o Karisito, o keya e oka sara, ²⁴ e yaga sara vuwako mutou mequ nokoto ga va yago. ²⁵ Ni qu vo va djinajia, qu na nokoto no ga mequ na no vata qai ni ko mutou taucoko, me tubu cake ke na marau ni vabaujia, ²⁶ me tubu na lemutu marautaki nia o Jisu karisito na gauna qu na lesu tale mai ke vuako mutou. ²⁷ Mutu vavea ga na kwa e dodonu kodaki me tukutuku oka i Jisu Karisito, me qu varojiko mutou, me qu layaji se mequ nokoto no ga ikei ni mutu vo tudei ena yalovata gumatuwa na lomavata me tubu na vabaujia ni tukutuku oka. ²⁸ Mutu kuwa ni vamatakucia na tamata na kemutu meca. E na kia na kwa iqoi na i varaitaki vuadru ni ru na rusa, ia vuwakomutou na cola ni mai vua na Kalou. ²⁹ A vo soli vuwako mutou me balejia o Karisito e jikai boto me mutu vabaujia, me mutu vosojia talega na vikwa bura me balejia, ³⁰ ni vou lemutou na vivala mutu daniya vuwako yau, mutu vou varogo ni vo yaco vuwako yau ni kuwa.

2 ¹ Ke kodaki e kia na vi va yalo qwaqwa taki mai vua na Turaga, ke kia na vivacegui mai na loloma, se na vitokani ni Yalo Tabu, se na loloma djina. ² Me mutu vaveya sara na lequ marau, me mutu lomavata, Ia me tautauvata na lemu tu loloma, me mutu lomavata, mutu dau yalovata. ³ Me kuwa ni vai no na vilesi se na vidokadokai boto; me mutu yalo malumalumu ga me mutu numiya ni du vou tautauvata ga: ⁴ Me mutu kuwa ni vakasamatakinia na lemutu kwa ga, ia me mutu numiya talega na ledru eru valu tale. ⁵ Me no mutu yaloga na yalo ikwe e no tale ga vo Karisito Jisu: ⁶ O kia, e vo tovo vata qai nia Kalou, e lasi vakasama ni vo driva ni votaautavata taki qai nia na Kalou: ⁷ E vo vadravudravua taki niya, e vaitovo laki niya e nai tovo ni tamata dau viqwaravi, avo vai me tautauvata qai nia na tamata: ⁸ Ia ni vo lai dani ni tovo vata qai nia vata na tamata, a vo vamalumalumu taki niya qai talai rewarewa me mate, io me mate ina kauveilatai. ⁹ O keya ikwe e va levulevuya cake ke na Kalou, a vo soliya vuwa e kia na yaca e uasivi cake vuwadru na vi yaca taucoko: ¹⁰ Me jikituru ke i na yaca i Jisu, na vi turu taucoko mai lomalagi, vata o vuravura kodaki talega ke e ruku o vuravura; ¹¹ Me va tusania tale ga ke na yame taucoko ni vo turaga o Jisu Karisito, me varokoroko taki ke na Kalou o tamaya. ¹² Ia voko mutou, qu dau lomani ko mutou, me kodaki na lemutu dau talairewarewa ena vigauna vo oji, mutu tasi vaveya boto ga ni qu no qai niko mutou, e na qai oka cake sara niqu no na cakacaka, mutu cola ke e na matakua qai niya na sautaninini. ¹³ Ni vou niya na Kalou e cakacaka i mutuyaloga me kodaki na leya lewa oka me mutu nakijiya mutu vaveya. ¹⁴ Me kuwa sara na dau leva vata na vivala ina lemutu cakacaka: ¹⁵ Me mutu kua ni vunauci rewa, kuwa ni cala me mutu luve ni Kalou,

kuwa ni mutu bilitaki i na kwa bura. ena kedru maliwa naitaba e cola veve vata na tamata yalo bura, ia mo jia sina ina kedru maliwa me kodaki na vi sina i vuravura.¹⁶ Ni mutu vo qulumia no na tata ni cola, me qu marau ke ena siga i Karisito ni qu tasi wavu boto se qu tasi vaveya e kiya na kwa.¹⁷ Ia kodaki qu vo sovaraki yaji ena lemutu vabaujiya ni qu vo vacabori mequ i madrali, qu vou marau valevu vata qai niko mutou taucoko.¹⁸ E na vuku ni kwa ikwe me mutu marau muni o mutou taucoko, me mutu marau qainiko yau.¹⁹ Ia qu vo va nuinui vua na Turaga o Jisu, ni vo voleka na lequ vatalajia yaji o Jimoci i vuwako mutou mequ vacegui tale ga ni qu vo kilajia na lemutu no.²⁰ Ni vo tasi kia e no vokoyau, me yalovata qai niya me daununumia na lemu kwa e yaloga djina.²¹ Ni ru vo vadaniya ga na ledru kwa e rau taucoko e tasi kiya na kwa e leya o Jisu Karisito.²² Ia mutu vo kilajia ni vo vatovolei ni vou kodaki na i luve vo tamaya, e dau cakacaka qa neko au i na i tukutuku oka.²³ O kia qu vou nakijiya ke me valailai boto re qu na qai vatala jia yaji me qu na daniya re se qu na vacava o yau.²⁴ Ia qu vo va raravi na turaga, ni vo voleka tale ga mequ na la yaji.²⁵ Ia qu vo vakasama ni vo dodonu mequ vatalajia yaji o Epafirotaito, re vokomutou, lequ vitacini lequ i caba, lequ tokani va cakacaka kei na lequi tokani ena i valu i ikwe, vata lemutu i talatala qai niya okia e vuke iko yau ena lequ dravudravua.²⁶ Ni vo gu yaji i vokomutou taucoko, avo rarawa e yaloga ni mutu vou varogo ni tauvimate o kia.²⁷ E djina ga ni tauvimate, e vo voleka sara ni mate. Ia e yalo oka vuwa na Kalou tasi nia qa vua vuwako yau muni, ke qai vai kuritaki na lequ rarawa ina kia tale kwa rarawa.²⁸ O kia ikwe qu vo gumatwa, mequ vatala jia me mutu marau ke ni mutu vo tolavia tale me lailai bale ke na lequ rarawa.²⁹ O kiya me mutu vacegui niya ena turaga ena marau valevu sara, me mutu dokaidru muni o rau eru kodaki ke.³⁰ Ni vo voleka ni mate o kiya ena cakacaka i Karisito, e tasi taleitaki niya leya cola: Me vaikuritaki vuwako yau na lemudru cakacaka vou vo tu.

3 ¹Me qu jinia o mutou o wekaqu, mutu marau e na vuku ni turaga, mequ volaiya vuwakomutou na kwa qu vou volaiya yaji I mata, e tasi kwa rewarewa vuwako yau, ia na kwa mutu oka ke.² Mutu qarauniko mutou oka vuwadru na tui, mutu qarauniko mutou vuwadru na vai bura, qarauniko mutou vuwadru na cili.³ O datou na masu vayalo vuwa na Kalou edu cili edu marautaki niya o Jisu Karisito, du tasi vararavi i na yago.⁴ I a o yau e djina vou lequ na vi kwa va yago mequ vararavi ke, ke kodaki e kiya e numiya ni notu vuwa e vu kiya na kwa va yago me vararavi ke, aqu no i yata vuwa.⁵ Aqu cilivi e nai ka walu ni siga, aqu sucu mequ kwai Isireli, mai na yavusa o Penijamini, o yau na Ipiriu mai vuwadru na Ipiriu, ena kwa ni vunau aqu Farisi.⁶ E kwa ni yalo katakata, aqu va vuravura taki niya nai soqosoqo lewe ni lotu, e na vivadonui e yaco mai na vunau, aqu tasi cala.⁷ Ia na vikwa aqu dau taletaki niya, e kodaki me vou lavele vakiya vuwako yau me lequ ke na Karisito.⁸ Io e djina qu vou biujia na kwa taucoko, ni vou taucoko na vikilai qai niya o Jisu Karisito na lequ turaga o kiya qu vou vosojiya ke, me lavele vuwako yau na kwa taucoko, ia qu vakasama me kwa wale na kwa taucoko me lequ ga o Karisito.⁹ Me maru ladai vata, me kuwa ni no vuwako yau vi vadonui e yaco i nai vunau, o kiya ga e rewa i na vabaujia o Karisito, na vi vadonui e mai vuwa na Kalou e na vuku ni vabaujia.¹⁰ Me qu kilajiya qai niya na kaikai ni leya tucake tale mai na mate, me maru vitokani vata e kwa rarawa me kodaki leya mate.¹¹ Kequ bara na yacoviya na tucake tale mai na mate.¹² Qu tasi kodaki ni qu rewajiya taucoko, se qu vou yacoviya yaji, ia qu tekuciya no ga mequ qulummiya sara nai naki e qulumiko yau ke o Karisito Jisu.¹³ O mutou na viwekani, a qu tasi vavevulevui iko yau ni qu vo qulumiya oji, ia e vou kiya ga na kwa vo sivi, qu vou sasaga no ga mequ toso no ga i mata.¹⁴ Qu vou wavu ciya mai na cere mequ taucia na cere e coviko yau mai ke na Kalou e vuku o Jisu Karisito.¹⁵ O kiya medu qai lomavata i na kwa i kwe o datou na makuga i na lotu, ia kodaki e kiya na kwa mutu tasi lomavata ke, e na varaitakiniya na kalou na kwa igi.¹⁶ Ia na kwa du vou yacoviya me du tekucia nai varau igi.¹⁷ mutou na viwekani mutu tekuciko yau, mutu vadaniya o rau e ru i valavala kodaki ke ni qu vou jiya i varau vuwako mutou.¹⁸ Ni ru vou lewe levu aqu dau kwaya va levu vuwako mutou, a qu kwa tale ga ni qu tagi no, ni vu jiya meca ni kauvelatai.¹⁹ Ia na ledru i cavacava na vusa, na ledru Kalou e ru kete, e ru dau vavevulevui dru i na vikwa e vivamaduwataki, e ru da va numiya na kwa ni vuravura i kwe.²⁰ E ru vou lewe ni rara ma lomalagi, o datou, me du lai waciya na ledu i vacola o Jisu Karisito.²¹ O kiya e na va mataliatiki niya du yago malumalumu me vatautauvatataki e yago, e vaiukuukutaki me kodaki na kaikai e va malumalumutaki niya ke na kwa taucoko.

4 ¹O kia me mutu tudei vua na turaga, o mutou o wekaqu qu dau lomania, e gu ke qu yalo, a qu marau ke qu lagilagi ke o mutou na dau lomania.² A qu masulaki nia o Uotia, a qai masulaki nia muni o Sainitiki muni me ru loma vata vena Turaga.³ Io, A qu tarogiko, na lequ i tokani vou, me qu vukeia na lewa e dau kwa na i tukutuku oka, vata qai nia o Kelemedji muni, qai nidru na lequ i tokani, e volai e ru yaca ve na i vola ni Colo.⁴ Me du marau vua na Turaga.⁵ A qu kwa tale me du marau. Me kilai na lemutu malumalumu vo rau na tamata. E vou voleka na Turaga.⁶ Me du kua na lomaocaocataki nia e kia nakwa. Ia, nakwa taucoko me vatakilakila taki vua na Kalou na ledu kere masu qai nia na dau cikecike, qai nia na vaokaoka.⁷ Ia na vacegu ni Kalou, e uasivia ve na kwa taucoko e kilai rewa, e na vatudeitaki nia mu yalo qai nia mu yaloga e na vuku i Jisu Karisito.⁸ Me qu jinia, na viwekani, na kwa taucoko taucoko e djina, na kwa taucoko e vaturaga, na kwa taucoko e dodonu, na kwa taucoko e savasava, na kwa taucoko e dau lomani na kwa taucoko e rogorogo oka, ia kodaki e kia na oka se kia na kwa e dau dokai, mutu numia na kwa kwe.⁹ Na kwa taucoko mutu vulicia qai vabaujia qai rogocia dau dania muni vako au, mutu vavea, e na qai no voko mutou na Kalou ni vivacegui.¹⁰ A qu qai marau valevu na Turaga ni vou qai tubu cake no ga na lequ dau numiko au. Mutu qai numia tale i mata ia vo tasi rewa.¹¹ A qu tasi kwa ni qu dravudravua. ni qu vou vavulici me qu vacegu no na kwa dau yaco. A qu qai kilajia na vadravudravuataki,¹² A qu qai kialjia na kwa e levu na kwa taucoko qu vulicia ke me qu bori ke me qu mata kana tale, me qu vutuniyau na va dravudravuataki muni.¹³ A qu rewajia na kwa taucoko e na vuku i Karisito o kia e vakaikaitaki niko

au.¹⁴ Ia na kwa oka mutu solia e yavalu na kwa me qu na vararawataki ke.¹⁵ O mutou muni i Filipai me mutu kilajia nai tekivu ni tukutuku ni kosiveli, ni qu vou ladaï mai Masitonia, jikai ni kia na i soqosoqo lotu me vukeiko au na kwa qu solia qu ciqomia takia ga mai vuako.¹⁶ Ia na gauna qu no mai ke i Cesalonaika, mutu vukeiko au va kia va rua e na lequ dravudravua.¹⁷ Ia ni qu tasi gadrevia na i solisoli io ni qu vou uasivi cake vuako mutou.¹⁸ E vo notu voko au na kwa taucoko, ia a qu qai vutuniyau ni qu vo rewajia o Epafirotaïto na kwa taucoko mutu dau vakaujia no mai. Na kwa e garu oka, na madrali e okajia e oka vua na kalou.¹⁹ Na ledù Kalou e na sota qea na lemu gagadre me kodaki na lai yau levu e na vuku i Jisu Karisito.²⁰ Me du varokoroko vua na ledù Kalou o Tamaya me tawa mudu. Emeni.²¹ A qu vou loloma yaji vuako mutou na lotu e vu vou no vata qai nia na Karisito Jisu. E ru vou loloma yaji na viwekani ni vu vou no qai ni ko au.²² E ru vou loloma yaji vuako mutou, na lotu vabibi na la vuwere o Sisa.²³ Me lemutou taucoko na leya loloma na ledù Turaga o Jisu Karisito

Kolosa

1 ¹O Paula, na leya avositolo o Jisu Karisito ina lewa ni Kalou, qeniya o Jimoci na leya Tacini ²Vo rau eru vo lotu qai viwekani djina qenia na KArisito, eru no koto mai iKolosa ³Maru vo vaokaokatakiniya na Kalou, leya momo ledù Turaga o Jisu Karisito, madu na masulakinkio mutou⁴Ni maru a rogouya na lemutu vabaujiya na KArisito o Jisu, qeniya na lemutu loloma vuadru taucoko eru vo lotu, ⁵Ina vuku ni kwa mutu vo vanuinitakiniya, o kiya e vo maroroi mai lomalagi me lemutou, iyo mutu rogociya ke ve na tata djina ni tukutuku oka, ⁶Vo yaco vuwako mutou, me kodaki talega i vuravura taucoko; a vo vuwatakiniya e vuwa, e vo tubu no, me kodaki talega ke vuwako mutou na vo ekivu qeniya na siga mutu a rogociya ke, qeniya na siga mutu kilajiya djina ke na loloma ni Kalou.⁷ Me kodaki mutu vo kila jiya mai vo Epafira, na lemaru icaba lomani, iyo na leya italatala yalo djina na Karisito buwako mutou. ⁸O kiya muni ga vo kwaya vuwako maru na lemutu loloma ina Yalo Tabu.⁹ Ia na vuku ni kwa ikwe o maru talega vo tekivu vata ina siga maru a togociya ke, maru vo kikai ni cegu ke na masulakiniko mutou, madu masu me rewa ni mutu va tawani ina lemutu kilajiya e yalo, ina yalomakuga qeniya na vuku vaylo taucoko ga. ¹⁰Me mutu vatekuciya na ivarau e dodonu qenidru na leya na Turaga, me okajiya taucoko ga okeya, me mutu vavuva ina cakacakaoka taucoko ga, me tubu cake talega na lemutu kilajiya na Kalou;¹¹ Me mutu kaikai mai ina kaikai taucoko ga, me kodaki na leya kaikai vaidjina, me tubu na vosojiya taucoko ga qeniya na dau vosojiya vabalavu ina marau.¹² Me mutu vaokaoka vuwa na ledù momo, o kiya vo varautakiniko datou medu rewajiya na ledruï votavota eru vo yalo savasava, ma kakarama¹³ O keya vo vacoloniko datou mai ina lewa ni gilogilo, a vo meiko datou ina matanitu ni leya luve ni toko ¹⁴O kiya edu vo rewajiya na colo ina vuku ni leya dra, ni vo boko na ledù ivarau bura¹⁵ O kiya na iyaloyalo ni Kalou vo jikai ni lai dani, na vo vatubuniya imata qai bere na kwa taucoko e vai. ¹⁶Ni vo vaveya na kwa taucoko ga o kiya, se ru notu mai lomalagi, se ru notu inuravura, vo lai dani se ru tasi lai dani, se ru nono vatusqwaqwa, se vimatanitu, se ru tuqwaqwa imata, se ru tuqwaqwa kaikai: o kiya vo vaveya na kwa taucoko ga, iya, me leya talega. ¹⁷A vo cola imata o kiya qai bere na kwa taucoko ga, a vo vatau deitakiniya na kwa taucoko ga okiya.¹⁸ O kiya na ulu talega ni lala, ina soqosoqo lewe ni lotu: o kiya na vatekivu, na qase mai na mate; me levu cake ke kiya ina kwa taucoko ga. ¹⁹Ni vo lai okaji me vuqa o kiya ina kwa taucoko ga. ²⁰Me vaviokajitakinidru na kwa taucoko ga e vuku, ni vo vaveya na kwa ni viokaj i ina leya dra ni vo vakoji ina kauveilatai: lo, e vuku ga eru notu mai vuravura se ru no tu mai lomalagi²¹ O mutou talega, mutu vo kwai kanikiya imata, ni a meca ve mutu vu ni yalo ina kwa bura, bo qai vivaokajitakiniko mutou o kiya. ²²E yago va lewe ni vo mate, me varaitakiniko mutou ke ni mutu vo yalo savasava, ro jikai ni lilitaki rewa, vo jikai talega ni vunauci rewa re mata. ²³Kodaki mutu vo vabaujiya no ga, se mutu vataudeitakiniya, se mutu vakaikai takiniya, se jikai ni vuki dei mai na inuinui ni tukutuku oka mutu a varogo, a vo vunautaki vuadru na tamata taucoko ga e nokoto ve ruku o lomalagi; iya, o yau o Paula qu vo djigitaki mequ keya italatala.²⁴ Aqu qai marau ni qu vo vararawataki balejiko mutou, qu vauaconiya ke vaqu lala na keya vo noa rarawa e vuku o Karitiso qeniya keya vu ku e lala, o kiya isogosoqo lewe ni lotu. ²⁵Aqu ro djigitaki ke me qu keya italatala, me kodaki na vidjigitaki ni Kalou, qu vo djigitaki ke me balejiko mutou, me qu vayaconiya na tata ni Kalou. ²⁶Na kwa cilo igi cilotaki mai vuadru na itabatamata ina gauna imata; iya, vo qai varaitaki mai vuadru na leya tamata yalo savasava ²⁷Ni vo okajiya na Kalou me vatakeya vuadru na keya vaidjiina qeniya na keya oka na cilo ikwe ina kedru maliwa na vimatanitu; iqoi noKArisito ve mutu yalo, na vuni keya niutaki na kalougata.²⁸ O kiya madu vo vunautakiniya, ni madu vo valasalasa no na tamata yakiya ina vuku taucoko. ga; me madu varaitakiniya ke na tamata yakiya ni vo oka sara ve vuku o Karisito: ²⁹Iqoi na kwa qu vo dau vaveya talega ke, qu vo gu mai kali talega me kodaki na leya cakacaka vo mana ve qu yalo.

2 ¹I kiya ikwe me mutu kilajia re na lwqu loma ocaoca takiniko mutou tu vata kuru mai Leotisea, vata eru vuku taucoko e ru a tasi tolaviko au vayalo ²Me vacequi eru yalo meru rewa ni rakiavatataki ena loloma, me ledru na iyau taucoko me rewa nira kilajiya oka ke na Kalou. ³Okiya e no taucoko tu vua na i yau vata qainia na yalomatua.⁴ Ikiya ikwe qu vo kwaya vuako mutou me kua ni kiya e temaki jiko mutou ena tata ni virewai. ⁵E djina ga no kania vayago, ia qu no vuako imutou vaylo. Qu dau marau ni qu dau tolavia mutu dau kia vata ka tudei in a vabauji a na Karisito.⁶ Iya mutu vo ciqomia na Turaga o Jisu, mutu valavala qaini ya noga. ⁷Mutu tauyavutakinia vata mutu taraia cake nua, na lemutu vabaujiya me kodaki mutu vavuli ke, me uasivi cake ina vaokaoka.⁸ Toavia me kua ni kia e vaburaburatakiniko mutou ena vuku ni kwa va vuravura e tasi yaga, e na kodaki na itukutuku va tamata, ena kodaki na I vavuvuli va vuravura, ena qai tasi kodaki na i vavuvuli va Karisito. ⁹Ni vo nokoto vua na yago e vuqa ke na Kalou.¹⁰ Iyo ni mutu vo vutu ni kwa taucokoga, o ki a a

simata taki nidru na si mata no vata eru kaikai vua. ¹¹Okiya ikwe e mutu vo niji muni vua ina niji e tasi vai vena lima, ni mutu vo luvajia nai valavala bura va yago in a vini ji eva e vuku na Karisito. ¹²Ni a mutu a bulujia vata ena vavita XXX, o kiya talega mutu vo tucake qeya yaji ni vo vabaujiya na kaikai ni Kalou, o keya avo tucake tale mai na mate. ¹³Iya ni mutu vo mate tu enai valaval a ca, ena vuku muni ni mutu yago eya tasi niji, a qai vacola ni ko mutou vata o oka, ni a sasi o cajiko datou ena vuku ni ledui valavala bura. ¹⁴Avo qusia vena ivola lima ni vasala adu bataki ke, vo ledu me ca no, a vo qai Kaudei sara ni a vako e na kauvelatai. ¹⁵Iya ni vo vaburabura nidru na vo simata qai nidru na kaikai, aqai vaseseidru, ni vo rewajidry sara na kwa ikwe. ¹⁶Ikiya ikwe me kua ni kia e va lewai iko mutou ke ena vuku ni cawa, se na kwa e lai somu, se na siga vimarautaki, se vola rou, se siga tabu. ¹⁷Na kwa iqoi evo ivatakarakara ni vikwa ena yaco mai bere, iya evo lea o Karisito na yago. ¹⁸Me kwa ni kiya e tarovia na kemutu isau ni ni vo via yalo malumalumu rata na dau masu vuadru na agiloa, ni vo dadou na vikwa elai dani ke okiya evo dokai ke okia na vuku e yalo va lewe. ¹⁹Oiya e tasi qulumia vaoka du ulu, evo tokonia ke na yago taucoko e vikabiji vata ena vuku ni visema vata na viwa, avo tubu ena tubu ni Kalou. ²⁰E Kodaki mutu vo mate qeya na Karisito mai na vavuvuli vavuravura, na cava mutu vatekucia ke na ivaro me kodaki ni mutu vo cola va vuravura no. ²¹Kua ni dereia; kwa ni tovolia, kua ni yaujia. ²²Na kwa taucoko iqoi ena devu, ni vo qulumi no ni ru vo kodaki na lvunau vatasqai niya nai vavuvuli ni e cola? ²³Iya e djina ga ni vo lai tolavi e vuku na kwa taucoko ikwe, na natamata musu vata ne yalomalumalumu, vata na vavarawataki ni yago, qai jikai ni yaga, evo varuqataki ke na yago.

3

¹Na Kalou ena lavejiko ca ke qai nia na Karisito, mo qulumia nakwa e lamai yata, na vanua e tadra no ke na Karisito e lima imatau na Kalou. ²Vakasamataki nia nakwa e lamai lomalagi tasi nia nakwa e lamai vuravura. ³Nidu vo mate, 10 na ledu colo evo varurugi qainia na Karisito na Kalou. ⁴Na gauna ena yaco maike na Karisito, okea na lequi va colo, edu na laidani ena lea lagigali. ⁵Biu medqu mate, qania, navi kwa va vuravura ena lequ colo-ni vivisau na lewa, orau na vavea nakwa e tasi dodonu, qai nia na kocokoco, me kuwa tale ne kia na kalou me lai qwaravi. ⁶Ikwe saraga e yavalu nakwa e dau vavunia na lea oca na Kalou vuadru na lea iluve eru tasi varorogo. ⁷Ikwe na yavalu nakwa du dau vavea tu mai adu dau colo tale tuga ke. ⁸Ia na gauna ikwe medu vo denia dai nakwa taucoko navi kwa ikwe na ocaoca, na levaleva, na vavanitu, na yalo vura, qai nia na viwali vura mai mutu gusu. ⁹Kuwa ni girijia na lemui tokani, ba le jia nidu vo luvajia dai ra ledu tamata makawa qai nia na lea i varau. ¹⁰Niqu vo ukumia na lequi sulu ni tamata vou qai nia na vakasama vou me tautauvata qania okea na dau ni vibuli. ¹¹Ena vo jikai nakwai Kiriki sena Jiu, vasavasavataki se sibere ni vasavasavataki, tasi kilajia nakwa, sena kwai matanitu vatutu, tasi dau vatulewa dodonu, na bobula, se tamata taukei, ia na karisito na kea vataucokotaki, nino talega vua nakwa taucoko. ¹²O kea igi o datou na lea djigitaki na Kalou, savasava qai nia du lomani, u kumia na yalo ni loloma, na yalo oka, na yalo malumalumu, na yalomalua, qai nia na vosojia vabalabu. ¹³Du dau vitokani qai nia e kia tale. Duvi uasivij i ena vilomani. Kodaki lea vosojiko na Kalou. ¹⁴Mai vuadru nakwa taucoko, meno vuako na loloma, igi ga nai sema nikwa taucoko. ¹⁵Denia na vatulewa ni Karisito vemu yalo. Ia igi na vacegu nidu volai covi me kia ga du lala. Io medu vaokaoka no. ¹⁶Medu vutuniyau na lea kwakwa na Karisito, vivavulici qai nia navi vadodonutaki vuako datou yakia, na sere ni Same qai nia na wesi vayalo nidu vaokaoka noga du yalo vua na Kalou. ¹⁷Ena kwa taucoko du vavea ena kwakwa se na cakacaka, vavea taucoko ena yaca ni Kalou o Jisu. Medu vaokaoka vua na Kalou na ledu momo. ¹⁸O motou na Lewa va Taigwane, me mutu makutu vuadru na lemutu Teigwane, ni dodonu vua na Turoga. ¹⁹Teigwane lomania na lemu yalewa, 10 kua ni yalo bura jia. ²⁰Mutou nai luve talairewarewa vuadru na lemuitui Tubutubu ena kwa taucoko, ikwe e vamarautaki nia na Kalou. ²¹Momo kua ni vavunia ledru oca nai luve, ena rewa ni vavunia meru yalo lailai ke. ²²O mutou na tamat cakacaka, varokoroko vuadru na lemutu i Liuliu ena kwa taucoo vaitavi taki niko ke, mo kua ni lai dani ke, edau totoka vuadru na tamata, ia ena yalo djina, ni varokoroko taki nia na Kalou. ²³Nakwa taucoko o vavea, ena lemu cakacaka me lamai vemu yalo taucoko vua na Kalou kua ga vuadru na tamata. ²⁴Mo kilajia niko na cigomia mai vua na Kalou na lemui votavota me kea i sau. Nidu qwaravia na Kalou na Karisito. ²⁵Okea ga e vavea nai varau bura ena tau vua nai sau ni varau bura ea vavea, E tasi dau lai okaji vailoa na tamata.

4 ¹O Kemutou na Turaga mutu solia vuadru na tamata na kwa e dodonu me tautauvata, ni mutu vo Kilajia vo kia talega na lemoutou Turaga ma lomalagi. ²Me mutu dau masu noga, Ka mo cikevia noga mo vaokaoka noga. ³Me mutu masulaki niko madou noga me dolavia vo Kemadou na Kalou na mata ni were me madu tata me madu kwaya na kwa vuni balejia na Karisito. Okia quvo vesu noke. ⁴Mequ vatakia ikwe, me kodaki vo kilikili voka yau mequ kwaya. ⁵Mutu ia noga nai valavala vuku tudru na taudaku, me mutu volia me lemoutou na gauna. ⁶Me ia noga na lemutu tata ina yalo oka, ka me vakamikamica taki vana masima me mutu Kilajia ke se cava vo dodonu me mutu kwaya vuadru na tamata ya kia. ⁷Ena kwa taucoko vo kemutou na kwa taucoko vo yacovi ko yau ko titiko, na wekamu squ vo lomania, bata nai talatala yalojina, vata na lequ tokani na Turaga. ⁸Io quvo vatalajia vo Kemutou, ena vuku ni kwa ikwe, metu kilajia na lemadu nokoto, me vacegu nia mutu talo, o kia. ⁹Orau vata o onisimo, o wekaqu vo dau yalojina quvo dau lomania, o kia e kia vo kemutou. Okia na vatakia vo kemutou na kwa taucoko vo tara no yaji ikei. ¹⁰Vo looloma tu yaji vo kemutou o Arisitaco Kemaru vo vesu ki vata, o Marika e luvea o gwanea o panapasa. Okia mutu vo varoji devu ke, kodaki e vola vo kemutou, me mutu qai vacegu nia. ¹¹Ko Jisu e yaca muni o Jusito, eru vo cili. O kuru ga ikwe eru vo daucakacaka qenico yau ena kwani matanituni kalou 10 eru vo dau vacegu niko yau. ¹²Vo loloma tuyaji vo Kemutou o Epafina, vo kia vo kemutou, nai talatala i Karisito Jisu, vo dau gumatua noga nivo masulaki nikomutou me tu dei va oka sara vo vavuqa nia taucoko sara

ina kwa ni Kalou. ¹³Niqu vo vakwajina taki nia vua, ni vo yalo Katakata sara vo kemutou, balejidru muni na Leotisea, bata qenidru na Alarapoli. ¹⁴Vo loloma tu yaji vo Kemutou o Luke na vuniwai lomani vata o Timasa. ¹⁵Qu vo loloma tu yaji vo wekamu tou taucoko mai Leotisea, vei Nimifa muni, vuadru na lewe ni soqosoqo lewe ni lotu i ledru were. ¹⁶Ia ni vo wili oji, na vola ikwe no kemutou, me mutu lewaia me wili muni vuadru na soqosoqo lewe ni lotu vei Leotisea, me mutu wilikia muni nai vola vuadru na Leotisea. ¹⁷Kwaya muni vo Akipu, Mo vademia na cakacaka ikwe mo rewajia mai vua na Turaga mo tara sara. ¹⁸Aqu vo loloma yaji qu vo volaia vequ lima jina, o yau o Paula. Mutu numiko yau ni qu vesu no. Me lemutou na loloma. Emeni.

1 Cesolonaika

1 ¹O madou ikwe o Paula, o Silivenuse, vata o Timoci, ina ledru i soqosoqo lewe ni lotu na kwai Cesolonaika o rau evo nokoto no vuwadru ga Kalou o Tamadatou, vata na Turaga o Jisu Karisito. Me lemutou na loloma, qaneya na vacegu mai vuwa na Kalou o Tamadatou, qaneya o Jisu Karisito. ²Madu vaokaoka no ga vuwa na Kalou me balejiko mutou taucoko ni madu a dau cavujiko mutou no ina lemutu masu. ³Madu jikai ni cegu ni numiko mutou no ina lemutu daucakacaka ina vabaujiya, vata na lemutu dau wale ina loloma, qaneya lemutu dauvosojiya ina nuinui vuwa na ledu Turaga o Jisu Karisito, e mata na ledu Kalou o Tamadatou. ⁴Ni madu a kilajiya na lemutu a djigitaki, o mutou na viwekani, e daulomaniko mutou na Kalou, ⁵e jikai boto ga ni yaco vuwako mutou na lemadu i tukutuku oka ina tata boto ga, ina kaikai muni qaneya na Yalo Tabu, evo vadinadjina taki valevu, ni mutu vo kilajiya no na lemadu i valavala me balejiko mutou ina gauna madu no qaneko mutou ke. ⁶Ia mutu dauvatekuteku ciko madou, qaneya na Turaga ni mutu a vabaujiya na kwakwa ina vivararawataki levu, vata na reki ina Yalo Tabu. ⁷Mutu a yaco ke mo mutu jiya i varau taucoko eru dauvabaujiya mai Masitoniya qaneya i Akaia. ⁸Ni vo rogotaki yaji vuwako mutou na kwakwa ni Turaga i Masitoniya qaneya i Akaia, avo jikai ni niya ga igina, a yaco muni yaji nai rogorogo ni lemutu vabaujiya na Kalou ina viyasana taucoko, e jikai ni yaga i vuwako madou me madu kwa e kiya e kwa. ⁹Niru vo kwa ga o rau me balejiko madou ga ina lemadu i varau ga madu lai nokoto no yaji ke i vuwako mutou, no mutu vo vuki dai mai vuwadru na matakau vuwa na Kalou, o mutu qwaraviya na Kalou colo e djina, ¹⁰mo mutu waciya muni lai luve mai lomalagi evo va tucake tale mai na mate o keya, o Jisu, o keya a vacoli niko datou mai na oca e bere no mai.

2 ¹Mutu vo kilajiya oka na viwekani, ni tasi jiya kwa wale na lemadu layaji. ²Mutu vou kilajia oka talega na levu ni kwa madu a sotavia mai Filipai, 10 na Kalou e solia no vuako madou na yalo oka me madu lamai vunautakinikomutou, e djina ni no tu na vicoqacoga. ³Madu tasi lamai vunautakinikomutou me balejia na legwa e yaco no, se jia i valavala ca, se na vilawakitaki. ⁴Lo e na * ga ni a djigitaki niko madou na Kalou me madu tawase me balejia na tukutuku oka, mutu tolavia ga ve na lemadu vunau madu tasi mata valomaoka taki niya e kia na tamata na Kalou takia ga ni kilajia na madu yalo yakia. ⁵Madu jikai vakia ni vunau me * se vunau me tawa ke na lemadu taga, na keya i vadinadjina na kalou. ⁶Kemadou tasi vaveya 'qoi meru qoroiko madou ke na tamata, se me mutu doka iko madou se ru vica tale, 10 madu vo * ni madu jiya avositolo. ⁷Io kemadou vo kawaitakiniko mutou valevu, me kodaku na leya dau kawaitakinia o luveya e kiya na jina ni luve. ⁸Madu no moce, madu takdraikomutou tu ga, madu tasi solia boto ga vuakomutou na tata ni tukutuku oka, madou madu gadreviya me madu solia tucoko na lemadu cola vuako mutou, me balejia ga na lemutu dau vuki oka vuako madou. ⁹Ke kuwa ni vawalenikomutou lemadu lamai vasosa takinikomutou, i na visiga se viboji i na lemadu cakacaka madu na verveya no ga na keya vunautaki na tukutuku oka. ¹⁰Na Kalou qai nikomutou na keya i vadinadjina, ni madu vaveya sara tu ga vuakomutou na lotu, i na yalo e va Kalou, e dodonu qai savasava. ¹¹Mutu Kilajia no na lemadu tatau vuakomutou, lemadu vamamasu qai niya na lemadu ivasala, me kodaki e kiya na momo vuadru o luveya. ¹²O keya me mutu colatakinia na i varau e kilikili me kodaki na luve ni Kalou, ni mutu vou djigitakinia me mutu taukenijia na leya matanitu vaiuku-uku. ¹³I na vuku ni kwa ikwe madu tasi cegu ke ina lemadu vaokaokataki nikomutou no vua na Kalou, in a lemutu marorojiya no na kwakwa ni Kalou mutu a varogo vuako madou, mutu tasi vawelegeletakinia ni jia tata djina, e vacolanikomutou no ni mutu vo vabaujiya. ¹⁴Vuako mutou na viwekani, mutu vo tautauvata qai nidru sara ga na soqosoqo lotu ni Kalou mai Jitia eru tu vata qai niya o Jisu Karisito ina ledru a vakekai taki mai vuadru o wekadru, me kodaki sara ga e yaco no vuako mutou. ¹⁵Eru vamate niya na Turaga qai niya na ledru parofita, eru lamai vararawa taki niko madou, na Kalou e tasi Taleitakinidru vata qai niya na ledru tamata. ¹⁶Eru lami tarovia na lemadu vunau ruwadru na kwai motonitu taki ke ru vacolai, eru vakuria no ga na ledru valavala ca, na viocaji e na yaco no ga vuadru i na keya vatagedegede sara iyata. ¹⁷E djina ni du tasi vitolavi no e kiya na gauna lekaleka ikwe, 10 na yalo e vivolekaji, e vo kiya na kwa na lemadu okajia no medu sota re. ¹⁸Madu mata la no yaji, o go re o Paula vo valevu na legu sasaga no yaji 10 a setani qai vatao takinia no na lequ layaji. ¹⁹Cava madu nuitakinia, se cibitakinia no? tasi nikomutou ve na mata ni Turaga i na leya vatolatola mai? ²⁰Ni o kemutou na vu ni lemadu lagilagi vata qai niya na marau.

3 ¹Okiya ga ikwe, ni madu vo tasi rewa ni vosojiya rewa, maru vo okajiya ga me maru vo no takiya tuga mai Aceni. ²Iya me maru vo vatalajiya ga o Timoci, e kiya ga maru viwekani, vata na talatala ni Kalou, e kiya na lemaru tokani oka ni vakau vai tukutuku ni Karisito, me vadei takiniko mutou, vata me varojiko mutou ina vuku ni lemutu vabaujiya. ³Me kuwa ni kiya me vayalagi i na vuku ni rarawa ikwe: ni mutu vo kilajiya na vanua me mutu lesi ke. ⁴E vo djina ni madu a no qeniko mutou, madu vo kwaya oji soko vuwako mutou na va rarawataki ena simata re: a vo yaco me kodaki iya mutu vo kilajia oka no ga. ⁵Ena vuku ni kwa ikwe, aqu vo tasi vasojiya rewa, aqu vo vatalajiya ga yaji mequ kilajiya na kaikai ni

lemutu vabaujiya, kelala me bo liumuri takiniko mutou na dauni liumuri, me qai tasi yaga tu na kwaleru madu lamai vaveya tu.⁶Iya mutu qai la tumai ivei o mutou o Timoci vo mutou, a kaumai nai rogorogo oka vata na loloma ni lemutu vabaujiya vata na lemutu dau numiko madou, vata na lemutu dau gadreria tu me mutu dariko madou kodaki ga lemadu dau gadrevia tu me madu dariko mutou.⁷Okia ga ikwe madu vo vacegui ke balejiko mutou, na vuku ni lemutu vabaujiya, ena lemadu rarawa rata na lemadu vuturi.⁸Madu na cola no ga kodaki me mutu dei no ga vua na Turaga.⁹Iya na kodaki ivei na levu ni vaokaoka vua na kalou, na leru ni marau vata na reki vata na ledi vaokaoka takiniya na Kalou.¹⁰Ni madu vo masu tuga na vi bogi vata na vi siga, madu masulaki niya tu me madu daniya mutu mata, me madu rewa ni jiniya talega ke na kwa e vo no ve na lemutu vabaujiya.¹¹Iya me tuberiko madou re vuwako mutou na kalou levu na ledi momo vata na Turaga o Jisu Korisito.¹²Iya me valevu takiniko mutou na Turago me mutu oka valevu sara na lemutu loloma vai niko mutou, vata vuadru taucoko na tamata me kodaki o madou vo kemutou.¹³Me vataudei takiniya okiya mutu yalo me sarasara i na mata ni kalou na ledi momo, ni na lesu tale mai na ledi Turaga o Jisu Karisito vata o rau na yalo sarasara.

4¹Evo ga vuwako mutou na viwekani me madu na vamamasu jiko mutou, me maduna vivaroji no balejiya na Turaga o Jisu, mo mutu uwasivi cake ke valevu, me kodaki na lemutu a lai vavulici mai vuwako madou ina varau e kilikili i vuwako mutou, me mutu na vaveya no, mo mutu oka ke vuwa na Kalou.²Mutu vo kilajiya no nai varo madu a kwa i vuwako mutou e vuku na ledi Turaga o Jisu.³Nivo loma ni Kalou ikwe, mo mutu yalo savasava, mo mutu kuwa ni dauyalewa,⁴Ia mo mutu kilajiya yakiya no, mutu maroroiyiya mutu yago me vasavasavataki ia me kodaki muni,⁵me kuwa ni rewajiya ga re na dodomu bura, me kodaki o rau na matanitu eru jikai ni kilajiya na Kalou.⁶Me kuwa ni kiya e lai lawaki ca se vaburaburatakiya na kwai leya ina vikwa ikwe, ni na ocatakiya na kwa taucoko ikwe na Turaga me kodaki muni ni madu a vasalataki niko mutou ke i mata a madua dau kwa no.E ya jikai ni coviko datou Kalou me du dukaduka ia medu yalo savasava ga.⁸Ia o keya ena beciya, e jikai ni beciya na tamata e beciya no na Kalou, o keya a soliya mai vuwako datou na leya Yalo Tabu.⁹Ia ina vuku ni vilomani vavitacini, e jikai ni yaga mequ volaiya yaji vuwako mutou ni mutu a vavulici devu mai vuwa na Kalou mo mutu vilomani no.¹⁰Evo djina ke ni mutu a vaveya devu mai vuwadru o wekadatou eru nokoto no mai Masitoniya taucoko, ia madu vo vamasu jiko mutou na viwekani, mo mutu uwasivi cake sara valevu.¹¹Mo mutu gumatuwa sara, mutu no vamaluwa, mutu vaveya no ga lemutu cakacaka, qaneya me cakacaka vakaikai no mutu lima me kodaki a madu a varojiya i vuwako mutou,¹²mo mutu vaveya no ga nai varau e kilikili i vuwadru i taudaku, me mutu kuwa ni dravudravuwa ina kiya na kwa.¹³Ia aqu okajiya o mutou na viwekani, no mutukuwa ni numideiniya,¹⁴me balejidru o rau na moce no mutu kuwa ni rarawa, me kodaki o rau na jikaina ledru i nuinui.¹⁵Ia kodaki edu vadinajiyi nivo mate devu o Jisu eya tucake tale mai ena kodaki muni o rau na moce tu o datou na colo no me yacoviya na leya lesu mai na Turaga.¹⁶Ni na labale mai lomalagi e na rago levu, qainiya na domo ni Agilosu Turaga, qainiya na davui ni kalou. Ia eru na tucake simata o rau na mate eru na tu qainiya na karisito.¹⁷Ia ibere qainiko datau, edu si cola no, du na qai kau cake vata qanidru, medu sotarata qeniya na Turaga e na maliwa lala. Ia ena kodaki ke ni du na qai no qeniya na Turaga me tawamudu.¹⁸Ia na kwa ikwe me mutu ia na vivacegui vuwako mutou i na tata ikwe.

5

¹Iya vo rassi yaga mequ volavola vuato mutuou, na viwekani, mequ kwaya na vigauna vata na viyabaki.²Ni mutu vo kilajiya sara no vai niko mutou ni na la mai na siga ni Turaga, me kodaki na dau driva i vibogi.³Ni ru kwaya no, ni vo mai no vacegu, bata e vo no oka, ena qai yaco vasauri na vuadru na Xusa, me kodaki na rarawa vua yalewa bukete:aru vo tasi tuba rewa.⁴Iya o kemutou na viwekani, mutu vo tasi no vena logilo, me yacoviko mutou ke na sina igi me kodaki na daudriva.⁵O mutou taucoko na luve ni kakarama, vata na luve ni siga: edu vo tasi luve ni bogi, se luve ni logilo.⁶I kiya ikwe medu qai kua ni moce, me kodaki o kuru na e cola kanikia, medu vatawa ga medu yalomatua.⁷Iya o kuru eru dau moce vibogi, vata o kuru na dau mateni eru dau mateni na vi bogi.⁸Iya okedatou, edu luve ni siga, medu yalomatua, medu maroroiyiya na vabaujiya vata na loloma mu tataqomaki redu saro:vata na namabjiya na cola mei varuru du ulu.⁹Ni tasi solia vuako datou na Kalou medu rusa medu rewajia ga na cola ina vuku ni ledi Turaga o Jisu Karisito.¹⁰O kiya a mate e vuku datou, madu cola vata qeya, ni du yadra se du moce.¹¹Okiya ikwe me mutu iya na vivacegui vai niko mutou, rata na vitaraicake niko mutou vai niko mutou me kodaki mutu dau vavea no.¹²Iya madu vo vama sujiko mutou na viwekani, me mutu kilajidru na re na dau cakacaka vuako mutou, vata a lewaiko mutou ina kwa ni Turaga, vata a vavuliako mutou.¹³Me mutu dau varokorokotaki nidru, vata me mutu lomanidru valevu sara, ina vuku ni cakacaka. Vata me mutu viokaji vainiko mutou.¹⁴Iya madu vo varojiya vuko mutou na viwekanime mutu vunaucijidru o kuru na tasi dau va norogo, vacegu nidru okuru na yalolelai, vukeidru na malumalumu, dau vosojidru taucoko koga na e cola.¹⁵Dania me kua ni kia e dau viso somi takiniya na bura vua ekiya, me mutu kala tekuciya noga na kwa oka vuako mutou yakiya, vuadru muni na e cola taucoko.¹⁶Mutu marau noga.¹⁷Mutu masu noga me kua ni cegu.¹⁸Mutu iya na va okaoka in a buku ni kwa taucoko ga: ni ro loma ni Kalou ikwe vuako mutou ina vuku o Karisito Jisu.¹⁹Mutu kua ni boko ciya na Yalo Tabu.²⁰Mutu kwa ni beciya na tata ni parofisai.²¹Vatavolia na kwa taucokoga: qulumia vaoka sarana kwa e oka.²²Qarauniko mutou mai na valavala taucoko e bura.²³Iya me vacaba savataki niko mutou sara na Kalou ni vivacegui: vata me vo maroroi taucoko, me kua sara ni cala, mutu yalo vata mutu yaloga qai niya mutu yago, me ya covia na siga ena la tale mai ke na ledi Turaga I Jisu Karisito.²⁴E vo djina o kiya a coviko mutou, ena vavea muni o kiya.²⁵O mutou na viwekani, masulakiniko datou²⁶Mutu loloma vuadru taucoko na viwekani vata mutu viyabo ena yalo savasava.²⁷Au vo vavojia vuako mutou ina yaca ni

Turaga, me wili na ivola ikwe vuadru taucoko na viweka ni yalo savasava.²⁸ Me lemutou na loloma ni ledu Turaga o Jisu Karisto. Emeni.

2 Cesolonaika

¹ O kemadou o Paula vats o silivenusi, vata kei Timoci, na soqosoqo lewe ni lotu mai cesa-lonaika eri vo to, vua na kalou na ledu momo vata na Turaga o Jisu.² Me lemutou na loloma, vata na vacegu ma vana kalou na ledu momo vana Turaga o Jisu Karisito.³ E vo kilikili vo kemadou me madi ia noga na vaokaoka vua na kalou balejiko mutou na viwekani, ni vo dodonu ga igov nino tubu valevu sana na lemutu vabaujia, vo uasivi cake na lemutu vilomani kodaki o kemutou ya kia.⁴ Io madu vo vacaucautaki niki mutou vuadru na soqosoqo lewe ni lotu vua na kalou, ena vuku ni lemutu yalo dei, vata na vabaujia, ena lemutou va buraburs taki taudoko ga, vata na kwararawa taucokaga mutu vo vosijia.⁵ Ikwe na vakatakilakila ni lewa dodonu ni kalou, me mutu vabau ke me mutu yaga, me mutu rewgia na matanitu ni kailou, okia mutu vo vararawataki muni ke.⁶ Ni vo dodonu nia na kalou me saumidru va rarawa eru vo vararawa taki ni ko mutou.⁷ Io vo kemutou muni vo vararavataki, me vacegui vata o kemadou, nina vatakei mai lomaXgina Turaga o Jisu vata okuru na Agilos Kaikai.⁸ Ina yameyame ni buka waqa, me oca jidri, eri vo tasi kilajia na kalou eXX vo Tasi cabaujia na tukutuku oka balejia na ledu Turaga o Jisu Karisito.⁹ Na ledru liocaji qaunia ledru varuasi tawa muduve mata ni Turaga, ina lea kaikai vaijina taucoko.¹⁰ Ni vo lami okia me mutu varokorokotakinia na Tamata yalo savasave, ka me doks idru taucokaga eri vo vajina jia, ina siga igi, ni vo vajina jia tu na lemadu tukutuku vo kemutou.¹¹ Okia iqoi madu vo masulaki niko mutou nagai me vabauji ko mutou na lemadu kalou me tutu yaga no rewojia na kwa mutu licovi ke, ka me mutu vayaconia sara na lea kaikai vata na kwo okajia taucoko ga vata cakacaka ni vabaujia.¹² Me vacaucautaki ki na yaca ni ledu Turaga o Jisu Karisito e vuku mutou, oi kemuta talega balejia me kodaki no loloma ni ledu kalou gainia na Turaga o Jisu Karisito.

² Ni madi vou Vamamasi jiko mutou, na vvXXXkani, e na vuku ni lea lesu tale mai na Turaga o Jisu Karisito, qai ina ledu soqani vata vua.² Mo mutu kua ni vitosoyaki vasauri na lomadei, se lama leqyam me kua na kwakwa ni yalo, XX nai tukutuku, Se na i vola, me kodaki a vaco voko madou, me kodaki in vou Voleka na siga ni Kavisito.³ Me kua ni kia na kwa e vakwasini taki nikomutou ke e kia, e na yaco re i mata na vuki dai e na vavaitaki na tamata valavala bura, e luve ni Vokavusai.⁴ O kea e dau voraia, Xai va levulevui noga me levu cake e na kwa taucoko e vataakai me kalou, se da qwava via, e vou uokoto no ke i na weve-ni-kabu, a vou vavaitaki nia me kalou.⁵ Bu mutu tasi vou numia, ni qu kula viko mutou na kwa kwe, ni qu no qaneko mutou.⁶ Ni du vou kihia na kwa e tavovia, me Vavaitaki mai ke o kea na kea gauna.⁷ Ni vou cakacaka Vuni no nikua na vuni-ca, la e kia dai tarovia naga, ke matuXXX me kau dai yaji O kea.⁸ E na aai Varaitaki na Vuni-ca igi, o kea e varusa nia na Turada e na lea i cegu ui gusu, qai va ojinia na lea dau yato vararai yaji.⁹ E kadaki na lea cakacaka na nita XX dau yato mai, aai kaikai valevu na vatakilakila aad nia na vei kwa aivitaki e va kwabui taki.¹⁰ Na kwa e tasi clodonu na kwa djina, me ni do ke.¹¹ Na vuku ni vei kula I kwe, qai vatala lia na vi vacalai mana vuwadru na kalou, me ru Vadjinadjina taki nia ke na kwa givi.¹² Qai ocojidru ke i vau taucoko e ru vabaujia na kula djina, a vu okajia ga na kwa e tasi dodonu.¹³ E kilikili vuwako mutou me lemutou no ga na va okaoka vua na kalou me balejiko mutou, na viwekami e lomania na Turagaini vou djigitaki niko mutou na Kalou mai na i vatekivu me mutu clol ni mutu vou Vacavasavataki i na Yalo Tabu i ui mutu vabaujin na kwa djina.¹⁴ A vou coviko mutou ke i kea e na ledru kwakwa oko, me mutu rewaia ke na kalouaata ni ledu tuvaga o Jisu Karisito.¹⁵ Me mutu qai tudei na viwekam, qai aulumia nai tukutuk mutu vou vatavulict ke voko XXXX, i na lea tata se i nai vola.¹⁶ Na ledu turaga o Jisu Karisito, aai nia na Kaba na Tamada, o kea a lomani niko datou, aai Solia voko datou na lolowa na vace e tasi muchi rewa aai nia na nuinui oka.¹⁷ Me vacegu nia re du yalo, aai Vataudei taki niko mutou i na lea tata se Cakacak oka taucoko

³ O keya ikwe madu jikai ni rewa ni vosojiya rewa, maru vo okajiya ga me ru dai takiya ga i Aceni,² ia maru vo vatalajiya ga o Jimoci o wekamu, qaneya na i talatala ni Kalou, vata na lemaru i tokani ina keya i tukutuku oka o Karisito me vadeitakiniko mutou, me varojiko mutou ina vuku lemutu vabaujiya.³ Me kuwa ni kiya i vuwako mutou me lai vasavulitaki ina vuku niru rarawa ikwe, ni mutu vo kilajiya ikwe ga na kwa du vo lesi ke.⁴ E djina ni madu a no qaneko mutou no, madu a kwa i mata vuwako mutou nidu na vararawataki, evo yaco me kodaki ke, ia mutu vo kilajiya no ga.⁵ Ina vuku ni kwa ikwe, aqu jikai ni rewa ni vosojiya no, aqu a qai talatala yaji mequ kilajiya na lematu vabaujiya, ke virtaki niko mutou o rau na dauvere, me na yaco me kwa wale na lemadu cakacaka.⁶ Ia nivo lamai i vuwako mutou o Jimoci i vuwako madou muni, evo kau no mai na i rogorogo oka ni lemutu vabaujiya qaneya na i loloma vata na lemutu numiko madou oka no ga, lemutu okajiya valevu mo mutu tolaviko madou, me kodaki muni ke na lemadu okajiya a me madu tolaviko mutou.⁷ O keya ikwe madu vo vacegu ke me balejiko mutou, na viwekani ina vuku ni lemutu vabaujiya, ina lemadu rarawa taucoko ga.⁸ qaneya na lemadu jikai vacegu. Ni madu vo qai cola, kodaki mutu tudei no vuwa na Turaga.⁹ Ia evo na kodaki ga igina na lemadu vaokaoka e levu me madu na vaveya vuwa na Kalou me balejiko mutou, ina vuku ni lemadu reki taucoko madu vo rekitaki niko mutou e mata na ledu Kalou.¹⁰ Ni madu vo masu valevu sara ina bogi qaneya na siga, me madu daniya mutu mata me madu jiniya oka na vikwa e jikai tu ina lemutu vabaujiya?¹¹ Ia me tuberiko madou reware na Kalou na ledu momo vuwako mutou, qaneya na ledu Turaga o Jisu.¹² Ia me valevu taki niko mutou na Turaga me mutu uasivi cake ona loloma vainiko mutou, vuadru muni na tamata taucoko ga me kodaki na lemadu dau lomaniko mutou.¹³ Me vadei takiniya o keya mutu yalo yakiya me kuwa ni bura.¹⁴ Kodaki e kiya e jikai ni rokoviya na lemadu kwakwa ina i vola ikwe madu volaiya, mutu tolaviya oka no mutu kuwa ni qai mata kilajiya tale, me

na qai madua ga mai o keya.¹⁵ Ia kua ni wilikiya me jiya kemu meca, no vavuliciya ga me kodaki lemu tacini.¹⁶ Ia me qai soliya vuwako mutou na ledu Kalou na vacegu ina vigauna taucoko.¹⁷ Me no qaneko mutou no ga ina vigauna vo devu. O au o Paula, qu volaiya na i vola ikwe vequ lima ga, evo makataki no ina vimatanivola aqu volaiya.¹⁸ Na loloma levu ni Kalou o Jisu Karisito me no qaneko mutou no ina vigauna taucoko. Emeni.

1 Timoci

1 ¹O au Paula, nai laya apositolo o Jisu Karisito, i nai lesilesi nu Kalou na ledu vacolo, o Jisu Karisito na vuni ledu nuinui, ²I vudra o Jimoci, lequ i levu mo djina ina vabaujiya, me lemu na loloma, na yalo loloma qaueya na vacegu, mai vuwa na Kalou o Tomada, qaneya a ledu Turaga o Karisto Jisu.³ Kodalci ga na lequ vamamasu jiko mo nokoto no ga mai Efeso, XX qu a layaji i Masitoniya, mo varojiya yaji vuwadru meru na kuwa ni vavuliciya nai vauavuli Kanikiya. ⁴Meru kuwa muni ni djina jiya nai tukutuku wale qaneya na i vola ni kawa tawa mudu, ena tubu ke na vileji, ena jikai ke na vilaveji cake ina kwa ni Kalou, o keya e yaco ke ina vabaujiya, aqu na vaveya muni me Kodaki ke o'Ikwe na vikwa e nakiji ina vunau na loloma ina yalo sauasaua, ina lewa e yalo oka, qaneya na vabaujiya e jikai uni giri. ⁶Eru a cala mai ke e yauvalu, eru na lesu tale me balejiya ga na vileji. ⁷Eru okajiya meru jiya vunivunan, eru jikai ni kilajiya na kwa eru daukwa, se na kwa eru vadjinadjina ke. ⁸Ia edu kilajiya na kwa e oka na vunau, kodaki e tekuciya na tamata me kodaki na keua i varau. ⁹Edu kilajiya oka e jikai ni bale na vunau i vuwadru na tamata yalo dodonu i vuwadru ga na jikai ni tekuciya na i vunau, eru day talai dredre; i vawadru na jikai ni lotu, eru dauvarau bura, i vuwadru eru jikai ni yalo savasava, eru vasisila ga, i vuwadru na labajiya na ledru nene, eru danvirauni, ¹⁰O rau na daudara, o rau na vimoceri vateigwane, o rau o rau na daudriva tamata, o rau na daulasa, o rau na daububului girigiri, qaneya na kwa taucoko e jikai ni kodaki nai vavuvuli e oka. ¹¹Me kodaki nai tukutuku e oka vaidjiina na leya o keya na Kalou oka aqua kesi ke mequ vunautakiniya. ¹²Ia aqu vaokaoka i vuwa na Karisito o Jisu na ledu Turaga o keya e kaikai takiniko au, a numiko au nisqu yalo djiina, e ya lesiko au ina cakacaka vaitalatala. ¹³O au e dau teimata na kwakwa vura, qaneya no dauvaburabura, qaneya na vivasewasewani, ia aqu lomani, ni qu a vaveya tu ina lia lia quneua ina tawa vabaujiya, ¹⁴Ia e uwasivi cake sara ina loloma ni ledu Turaga, aqu vabaujiya na Karisito Jisu ke mequ lomaniya. ¹⁵E djina ke na kwakwa e yaga me bavauji valevu, ni a lamai i vuravura o Jisu Karisito me vacolo nidrua ne tamata i valavala ca, ia o au qau uwasivi cake i vuwadru. ¹⁶Ia ina vuku ga na kwa ikwe, aqu lomani ke me varaitakiniya o Jisu Karisito i vuwako au me uwasivi cake na vosojiya valevu sara, me qu jiya i varau i vuwadru na vabaujiya mai bere me ru na colo me tawa mutu ke. ¹⁷Ia i vuwa na Tui tawa mudu, e jikai mate rewa, e jikai ni laidaui na Kalou vuku takiya, me du varokoroko qaneya vado kadokaiya ke me jikai ni mudu. Emeni. ¹⁸Na i varo ikwe aqu soliya vuwako, Jimoci levequ, me kodaki na parofisai e lai kwai mai mata mo vaveya ke na vivala e oka, ¹⁹mo qulumiya qata na vabayjiya, qaneya na lewa e yaloga e oka, yavalu eru biujiya ikwe e kasa ke na ledru vabaujiya e yaco me mate. ²⁰A kodaki muni ikwe o Imeneo qaneya o Alekisada, a rau qau a soliya vo Setani me ru kilajiya ke meru na kuwa ni daukwakwa vaburabura.

2 ¹O kiya ikwe aqu varojiko ke, me vai re imata na masumasu, na kerekere, na vi masulaki, na va okaoka, mme balejidru na tamata taucoko. ²Me balejidru na tui qai nidru na turaga taucoko medu no oka ke, medu vacegu, me du i varau va lotu, kai varau oka. ³E dodonu, e oka talega ina mata ni Kalou na ledu i vacola. ⁴O kiya e vo okajiya me cola na tamata taucoko, me lamai kilajiya sara na i vavuvuli jina. ⁵Ni vo kiya ga na Kalou, o kiya na dau vei sorovaki, vuwa na Kalou qai nidru na leya tamata, io na tamata o Jisu Karisito. ⁶O kiya e vo soliya me kedru i voli na tamata taucoko, na kwa me lai kwai na keya gauna. ⁷Iqoi aqu vo lesi ke me qu vunau aki niya mequ jiya i apositolo muni, [aqu vo kwa jina aqu tasi giri] o au me ledru i va vuvuli na vi vanuwa i na vabaujiya qei niya na vavuvuli jina. ⁸O kiya ikwe qu okajiya ke o rau na teigwane dau masu ena vivanuwa taucoko, aru dodokiya cake e ru lima savasava me kuwa na oca, qainiya na viba. ⁹Meru vai sulu muni na lewa i na i sulu e rakorako, e na yalo maluwa vata na yalomakuga me kuwa ni tali e ru ulu, me kuwa ni vakoula, se mataniciva, se na i sulu talei. ¹⁰Io [me ko daki e dodonu vuwadru na lewa e ruvokwa eru vo lotu] meru varau oka. ¹¹Me kuwa ni tata na lewa, me la i vavulici, me va malumalumutaki niya valevu. ¹²Aqu vo tasi vataraiya na lewa mei vavuvuli, se me lewa ia na teigwane me nolo ga. ¹³Ni a buli simata o Atama, qai bere o Ivi. ¹⁴A tasi temaki o Atama, na lewa ga a temaki e tasi varorogo ke. ¹⁵Ia na cola ni vailuve e kodaki eru tudei ina vabaujiya na loloma, na yalololoma, vata na yalomatuwa.

3 ¹E djina na kwakwa, kodaki e kiya e okajiya na i cakacaka vaitalatala qase, e okajiya na cakacaka e oka. ²E kilikili vuwa na i talatala qase me luwa ni cala, me kiya ga na leya yalewa, yalo mamakutu, me yalo matuwa, me vatavala dodonu, me dau loma soli, me vakatavuvuli vavuku. ³Me kuwa ni dau somu waini, me kuwa me kuwa ni dauvivala, me kuwani garoviya nai yau vasisila, me yalo XXXXX, me kuwa ni daucudrucudru, me kuwa ni daukocokoco. ⁴Me lewaidra oka oran na leya vuvene, meru na dau Talai rewarewa o rau leya I luve, meru na dau vaveya na varan oka. ⁵Ia kodaki e kiya na tamata e jikai ni lewaiya rewa na leya lewe ni vuvene, ena tolaviya newa vacava na leya Soqosoqo lotu ni Kalou? ⁶Me kuwa ni kiya e qai lotu, ke qai viavia levu, ke lai oaji me kodaki na nitu. ⁷E dodonu muni me rogo rogo oka i vuwadru mai Taudaku, ke qai lutu bale ina Kwekwe i, qaneya na dai ni nitu. ⁸O rau na Tuirara meru yalo qaseqase, meru kuwa ni vivakwai sini ina kwakwa, meru kywa ni qujiya valeun na waini, meru kuwa muni ni garoviya na i yau visisila, ⁹Meru qulumiya vaoka nai vavuvuli e nubu ina vabaujiya, qaneua na I lewa mai yaloga e oka. ¹⁰Ia meru na vatovolei re i mata o rau ikwe, mera yaco me tuirara ni ru jikai ni cala. ¹¹Me yalo qaseqase o rau na yalewa, meru kuwa ni daukakase, me ru

yalomatuwa me ru talo matuwa, aru dau djina ina kwa taucoko ga.¹² Me yakiya ga na ledru yalewa o rau na tuirara, ia meru lewaidru oka na ledru i luve, qanedru na ledru weve.¹³ Ia o rau na vaveya vaoka na cakacaka ni tuirara, eru rewajiya ke meru tubu cake, eru na doudou muni na kwa na valoaujiya o Jisu Karisito.¹⁴ Na vikwa ikwe aqu vo volaiya, ia aqu vo vanuinui mequ na layaji vanewarowa i vuwako,¹⁵ Ia kodaki ga aqu na balevu, mo kilajiya no na i varau ni tamata i na were ni Kalou, i qo i nai Soqosoqo lotu ni Kolou colo, na duru ni yava ni vavavuli djiina.¹⁶ Ia na kwa ikwe e jakai ni vilejitaki ne kwa levu na kwa ni Kalou e cilotalei tu i mata. A lai dani vatamata na Kalou, e vadjinadjina i vuwa va Yalo Tabu, arutolaviya o rau na agilosu, e ya vunautaki o keya i vuwedru na vimatani tu a ru vabaujiya e yavalu na kwai vuravura, a mei cake ina vanuwa vainkuuku.

4¹ Ia e vo vamacala takiniya na Yalo Tabu ni na vuko dai e yavalu mai na vabaujiya e na gauna ibere, ni ru vanogo e vica na yalo e dauvivacalai qainiya na ledru i vuvuvuli na nitu;² Ia na ledru dauvarivariva eru vo kwa na kwa e giri. Ia na ledru lewa iyaloga me kodaki na kokameya katakoti;³ Eru dau taroviya na vawaji, eru vo vatabuniya e vica na cawa, e vareya na Kalou me ru Kaniya qai vaokaoka ke o rau eru vabaujiya qai kilajiya nai vuvuvuli djiina.⁴ Ni vo oka taucoko na kwa e vaveya na kalou, ni jikai na kwa me beci, kodaki e du vaokaoka ke ni du kaniya;⁵ Ni vo vasavasavataki i na tata ni lalou qainiya na masu⁶ Ia kodaki o na vanumi nidru na viwekani i na vikwa ikwe, o na qai talatala oka ni Jisu Karisito, no o tubu cake e na vabaujiya qainiya na i vuvuvuli oka ni o dauvatekuciya.⁷ Ia mo biujiya re na tata tabu qainiya na tata vura ni lewa qase, ia mo dauvaoga niko i na lotu.⁸ Ni vo yaga valailai ga na ogaoga vayaga ia na lotu e yaga i na kwa taucoko, ni vo yalataki ke i na kwa ni cola, qainiya na kwa ni cola talega e na bere mai.⁹ Ia e vo diina na tata, e yaga me vabauji valevu.¹⁰ Ni i keya ga ikwe ni madu daucakacaka ke ni vo varivarivaci, ni madu vo vararavi i na Kalou cala, nai vacola ni tamata taucoko ga, ni ledru djiina eru dau vabaujiya.¹¹ Na vikwa ikwe me mutu kwa qai vatavuvulitaki i ke.¹² Me kuwa ni kiya me beciko ni o se saravou; ia mo yaco mo dedru ivarau eru vo vabaujiya. E na tata, varau, loloma, yalodjiina, e na yalosavasava.¹³ Mo gumatuwa e na wili vola, dauvivaroji, e nai vuvuvuli, me yacoviya na lequ lesu tale mai.¹⁴ Ia me mutu kuwa ni vawe takiniya nai solisoli e no vuwako mutou, o kiya a soli vuwako e nai Parofisai, qainiya na vitabaki veru lima na i talatala qase.¹⁵ Ia mo dauvanumiya na vikwa ikwe; meru rewa jiko ke; me laidani ke ni o vo vuko cake mai i na kwa taucoko.¹⁶ Ia mo daniko vaoka ni, qainiya na vuvuvuli; mo tudei ke; ni o vo kitakiniya kodaki ikwe o na vacolai ke, qainidru taega eru vo rogaci ko.

5¹ Kuwa ni vunauciya vakaikai na qase, ia mo vavojiya ga vamduw a me kodaki i tamamu, i vuwadru na suravon me kodaki i muni Vawadra o rau o tacima² Vuwadru na galewa qase, me kodaki muni vo lemu nene, i vuwadru lewa yalai, me kodaki muni o rau o gwanemu, ina yalo e savasava.³ Vatolavidru o rau na yada eru tada djiina.⁴ Ia kodaki e kiya na yada e valuveni se nokoto no leya Karuwani, meru lai vavulici ve meru vaveya nai valavala e dodonu i ledru were, meru Saumiya vaoka na ledru loloma na ledru qase ni oka ikwe vawa na Kalou.⁵ Ia yada djina o kiya e jikai o wekaya, e varavau no ga vuwa na Kalou, e dauvimasulaki qaneya na kerekere ina vibogi ina visiga.⁶ Ia o keya e daugujiya na marau, evo mate ga ni cola no.⁷ Ia mo dauvarojiya na vikwa ikwe, me ru kuna ni cala ke,⁸ Ia kodaki e kiya e jikai ni vatolavidru na kwai leya, me valevu ga orau na leya lewe ni vuwere e vatawe yaga takiniya na leya vabaujiya e levu cake mai na bura, e toro bale o keya e jikai ni lotu,⁹ Me kuwa djigitaki e kiya va yada esi bere ni ono sagavulu na leya yabaki, e vateigwane ga vakiya.¹⁰ Me rogo ina vuku ni valavala e oka, kodaki e qwaravidru nai lure, kodaki e dauvacegu nidru na vunilagi, kodaki e daudralia eru la o rau na lotu, kodaki e vukeidru o rau na vararawataki, kodaki e gumauwa na dauvaveya na cakacaka e oka.¹¹ Ia orau ga na yada eru tamata colo meru na vasukai, mira na garogaro ga eru na jikai ni numiya na Karisito, ru na okajiya meru na vawaji tale.¹² Eru na lai ocaji niru o biujiya na kwa ara babaujiya i mata¹³ Ena yaco muni meru na vucesa, eru na dau-unuXXvere wavoki, eru jikai ga ni vucesa, eru dautalanowe muni, eru na dauvavubura, eru na daukwa na kwa e jikai oka.¹⁴ O keya ikwe aqu vo okajiya ke meru vateigwane na yada eru na tamata colo, meru vailuve, meru lewaia na were, meru kuwa ni vavea e kiya na kwa me kwakwa bura ke na meca.¹⁵ Niru vo lesu tale eru yavalu meru tekuciya o setani.¹⁶ Kodaki e kiya na lewa vabaujiya evo no qanedru no e yavalu na yada, me vukeidru, me kuwa ni vabibitaki niya nai soqosoqo lewe ni lotu, me vukeidru rewa ke o rau na vo yada jina.¹⁷ O rau na qase eru lewaiya oka meru dokai valevu Sara o rau na dauvunautakiniya na kwakwa qaneya nai vuvuvuli.¹⁸ Ni kwa nai vola tabu, mo kiwa ni vesu kiya na gusu ni bulumakau, ni butu laki niya na sila. E dodnu me Soli vuwa na tamata daucakacakana Keua i Sau.¹⁹ Mo kuwa ni vabaujiya e kiya e beitakiniya na qase, kodaki e jikai ni lewe ruwa se lewe tolu eru vadjindjiina.²⁰ O rau na valavala ka, vunaucijidru eru mata na tamata taucoko, meru matakacidru o rau na tani.²¹ Aqu vo varojidru ina mata ni Kalou qameya e mata o Jisu Karisito leru mata muni na agilosu djigitaki, mo tekuciya na ukwa ikwe, mo kuwa ni vaveya e kiya na vidjigidjigi wale.²² Kuwa ni tabakiya vasauri e ikya mu lima, mo kiwa ni kawi ina ledru i varau bura na tamata vailoa, mavoroijiko mo Savasava no.²³ Mo kuwa ni somu waidranu no ga, va mo somiya valailai na waini me balejiya mu kete, qaneya na malumalumu e dautaniko no.²⁴ Na ledru varau bura yavalu na tamata a daulaidau mai mata, eru vo teimata meru lai ocaji, ia na ledru bura na tamata eru bere no mai.²⁵ E kodaki muni ga ke nai varau coka daulaidani mai mata, ia vo rau e jikai ena jikai ga alomaki rewa.

6¹ Ia orau na nokoto no eru domo na uata ni bobula meru varokoroko vuwadru na ledru i lulu niru danidru cake tu. Meru na vavea ikwe ena vu ku ni Kalou niru vivavulici meru kuwa ni giri.² Na bo bula ni vabaujiya na leya liulu me kuwa ni vatakeya na leya vaqwa-ulu vuadru a leya vitacini. Mai vuwadru e dodonu meru varokoroko taki valevu tau coko. Vuwadru na ciqomiya na keya yaga na bauagijiya niru lomani. Vavuliciya vuwadru kwa tale ga yagi na kwa ikwe.

³Kodaki e kiya wasekiya nai vamacala girigiri qai niya jikai ni vadoniya na djina ni kwakwa ni Kalou o Jisu Karisito vata nai vavuvuli va-kalou. ⁴E marau taki niya ni jikai ni kilajiya tu e kiya nakwa. E jikai ni niya tumuni e yalo na vitalanoa vata vata na vibataki ni kwakwa vavuniya na yalovura, vavuleqwa, viba, na vakasama bura. ⁵Qai niya e vatubu bura vuadru na tamata orau eru sqwasivota malumalumu. Vo lavele vuwadru na djina eru qai numiya nai vavuvuli vakalou meru rewa ilavo ke. ⁶Nai vavuvuli-vakalou ekau mai na marau ejikai ni tagei rewa. ⁷Edua jikai ni kaumai e kiya nakwa i vuravura ikwe, tasi kiya muni nakwa edu na kau lesu tale. ⁸Mai navi kwa ikwe medu no vace ga no ni nokoto no na cawa qai niya nai sulu. ⁹Io na gauna ikwe orau navo lai rewaji navi vatavolei, yaco na tavutu. Eru la tu sara ina caleva liyaliya qai niya na djigidjigi cala, qai niya navikwa e vacalai ke me cava sara me vaburabura taki. ¹⁰Na lomaniya nai lavo e cale vu ni nitu. Yavalu na tamata eru numinumi ke eru vo lada mai na ledru vabaujiya na ledru yatotato e tubu kena malumalumu levu. ¹¹Iya ioko, na tamata ni Kalou, tu ba dai mai navi kwa ikwe. Tekuciya na calevu dodonu, tovo va kalou, ena vuwabale na vabaujiya, na loloma, na vosojiya, qai niya na yalomalua. ¹²Valu devu enai valu oka. Qulu qata na colo tawamudu, vatusa niya navi kwa oka me niya na vadjinadjina. ¹³Quvo soliya vuwako na lwea maivuwa na Kalou, Okeya e soliya na colo vuwa nakwa taucoko, mai vua o Jisu Karisito, okeya kwa vua Ponitio Pailato na djina. ¹⁴Me maroroi jiya na leya savasava me kwwa ni ca la, se vivacalai cavajiya ni lamai ka Kalou o Jisu KARisito. ¹⁵Na Kalou ena qai vatakeya mai na keua gauna donu na Karisito na Kalou, okeya e djigitaki niya na Kalou e vayaco kwa. ¹⁶Eno ga vuwa na colo tawa mudu qai niya ena vanuwa e kakarama jikai ni lai kabiji rewa. Jikai ni kia na tamata e tolaviya rewa se daniya rewa. Me leya na lagilagi qai niya na lewa taucoko. Emini. ¹⁷Lai kwai vuwadru na vutuniyau meru kuwa ni marautaki niya navikwa ni vuravura ikwe qai niya meru kuwa ni vanuinui ena ledru yau, ni jikai nina no vakia no. Iya meru nuidei ga vuwa na Kalou okeya ga soliyavuwako dayou na vutuniyau djina ena marau. ¹⁸Kwa vuwadru meru vavea nakwa oka, meru vutuniyau ena cakacaka mana, qai niya e yalosavu ni dau marautaki niya na wasekiya. ¹⁹Ina calevu igi eru na maroroi jiyake navi kwa me balejidru ena yavu nikwa oka mena qai bere mai, me rewa niru kila jiya ke na colo djina. ²⁰Timoci, taqomaki niya navi kwa e soli vawako. Maroro i jiya, do kaiya, kwakwa vailoa sqai niya na vakasama bura se vakasama duka dau lainumi ni giri na vuku. ²¹Valu vuwadru na tamata eru kwa nakwa ikwe niru lava-tutu mai na vabaujiya. Iya na loloma me qai no qaniko mutou no.

2 Jimoci

1 ¹Oi yau o Vaulo, na i apositolo i Jisu Karisito e na lewa ni Kalou, ena vuku ni cola yalataki e no tu vo Karisito Jisu, ²Vuwa o Jimoci, na lequ i levu ni toko, me yaco na loloma na vacegu mai vua o tamadu vata o Karisito Jisu na ledu turaga. ³Qu vaokaoka vuwa na Kalou, o kiya qu qwaraviya ena yalo djina, me kodaki na kwa eru dau vaveya na qase i mata, ni tasi mudu na lequ masu ena vibogi vata qai niya na visiga. ⁴Ni qu gadreviya valevu mequ tolaviko, ni qu numiya mu wai ni mata, me qu vasinaiji ke ena marau. ⁵Ni qu vanumiya, ena vabaujiya djina sara ena tu vuawako, a notu i mata vo Loi na lemu tatai vata na lemu nene o Unaisi a qu vou jiniya ena no talega vuawako. ⁶O kiya ikwe qu vanumiko ke mo vauqejiya nai solisoli ni Kalou e yaco vuwako ina vitabaki ni lima. ⁷Ni vo tasi soliya mai vako datou na Kalou na yalo e dei ga vata na yalo loloma qai niya na yalomakuga. ⁸O kiya mo qai kuwa ni maduwa taki niya na keya i tukutuku ni ledu turaga se o yau, na leya tamata qu vesu tu iya mo vosojiya na vivararawa taki ena vuku ni tukutuku oka, me kodaki na kaikai ni ledu Kalou. ⁹O kiya e vacola ni ko datou e coviko datou talega me du yalo savasava e tasi niya na i naki vata na loloma eya soli i mata e vuku o Karisito Jisu a qai tekivu i bere o vuravura. ¹⁰Iya avo qai vatakiya mai ni vo voleka mai na ledu i vacola o Jisu Karisito, o kiya e va oji niya na mate, e vata kia na cola vata na tasi mate rewa i nai tukutuku oka. ¹¹Qu a lesi ke mequ vunau, mequ apositolo talega vata na ledru i vavuvuli na vimatanitu. ¹²O kiya talega qu vo vosojiya ke na vi kwa i kwe ia niqu tasi maduwa ke niqu vo kilajiya djina sara ni vo rewajiya o kiya me maroroiyiya na kwa a soli vuwa me yacoviya na siga igi. ¹³Mo qulumiya oka nai varau ni tata djina, o na varogo vako yau na dau vabaujiya o Karisito Jisu. ¹⁴Na kwa oka e ya soli vuwako mo qulumiya oka ni vo vuke iko na Yalo Tabu e no tu vakodatou. ¹⁵Ena kwa i kwe qu kilajiya aru biujiko au taucoko ke na kwa i Esia, e kodaki ke o Faijelo vata o Erimojini. ¹⁶Me yaloloma re na turaga vuwadru na mataqwali o Oniseforo, ni vo vacegu ni ko yau valevu e tasi maduwa taki niko yau niqu vesu tu. ¹⁷Ia niya no koto mai Roma, a vadaniko yau va kaikai a vo daniko yau. ¹⁸Me soli re vuwa na turaga ina siga igi, iya na levu ni kwa e ya qwara viko au ke mai Efeso o vo kilajiya oka no.

2 ¹O kiya ikwe, luvequ mo qai vakaikaitaki niko i na loloma vo notu vuwa o Karisito Jisu. ²Ia na vikwa o a varogo mai vuwako yau e ru maliwa na lewe levu e ru dauni vadjinadjina, mo soliya vuwadru na tamata yalodjina, e ru rewajiya me ru vavulicidru na tani. ³O kiya iqoi mo dau vosojiya na bura, me kodaki na sojiya oka i Jisu Karisito. ⁴E jikai ni kiya na tamata e dau la i nai valu me vaogaogataki niya tale i na cakacaka ni colo ikwe; me oka ke vuwa e a djigitaki niya me sojiya. ⁵Ia o kiya e gugumatuwa ina vi waqe, e na tasi vaisalataki vaturaga, kodaki e tasi tekuciya na keya i varau. ⁶Nai vatawa ni were e cakacaka, me na kaniya i mata e vua. ⁷Vanumiya na kwa qu dau kwaya; iya me soliya vuwako na Turaga na yalo e kilajiya rewa na kwa taucoko. ⁸Vanumiya o kiya e vu mai na leya kawa o Tevita o Jisu Karisito, o kiya e tucake mai na mate, me kodaki na lequ i tukutuku oka. ⁹O kiya ikwe qu vosojiya ke na bura, me kodaki na tamata varau bura, iya qu a vesuki ke, iya na tata ni Kalou e jikai ni vesuki. ¹⁰O kiya ikwe a qu vosojiya ke na vikwa taucoko eru vuku ga na djigitaki, me ru na rewajiya muni na cola e yaco e na vuku i Karisito Jisu, qainiya na viva kalougatataki e jikai ni mudu. ¹¹E djina na tata kodaki du na mate vata, du na cola vata talega. ¹²Kodaki du na vosojiya na bura, du na lewaiya vata qaniya, iya kodaki du na maduataki niya ena maduwataki niko datou talega o kiya. ¹³Kodaki e du na tasi va djinajiya e

yalo djina no ga o keya, e na tasi maduwatakiniya rewa vainiya¹⁴ Mo va numidru ke ina vikwa iqoi, ia mo varojidru matuwa ina mata ni turaga me ru kuwa ni vibatakiniya na tata, na kwa e tasi yaga e dau vacala nidru eru dau varogo.¹⁵ Gumatuwa sara mo vatakiko mo oka e na mata ni Kalou, na tamata daucakacaka e jikai kiya na kwa me maduwa ke, mo wasekiya vadodonu na i vavuvuli djina.¹⁶ Ia na dautalanowa vasisila e tasi yaga, mo tuba dai mai ke, ni na va tubu cake ke na i varau e tasi valotu.¹⁷ Ia na ledru tata e na kakana no ga me kodaki na vidjikoso bura: e kodaki muni ke o Imeneo qaneyo o Filito: ¹⁸E ru vo ladai mai na vavuvuli djina, o rau niru kwa ni vo oji na tu cake tale mai na mate; o rau e ru vukiciya ke no ledru vabaujiya e valu.¹⁹ Ia na yavu dei ni Kalou e no tu ga, ia e kodaki ikwe na tata e volai ke, e kilajidru na leya tamata na Turaga.²⁰ Me ru ladei mai na; varau bura o rau yakiya e ru cavujiya e yavalu e ru talei, e ru yavalu eru tasi talei.²¹ Ia kodaki e kiya na ecolo e vasavasavatakiniya, mai na vikwa iqoi e na yaco me bilo talei, e vasavasavataki, e na yaga sara vuwa na Turaga, ni vo varau tu i na cakacaka oka taucoko.²² Ia mo tuba dei mai i na vanananu bura vasaravou; ia mo tekuciya ga na yalo dodonu, na vabaujiya, na loloma, na viokaji qanedru e ru dau masujiya na Turaga i na yalo e savasava.²³ Ia mo tuba dei mai na viba lialia e du tasi lai vavulici ke, ni o vo kilajiya e ru na vavuniya ga na viba.²⁴ Ia e tabu ni viba na i talatala ni Turaga; ia me yalo malumalumu vuwadru taucoko na tamata, me i vavuvuli vavuku me dau vosojiya,²⁵ Me vavulicidru i na yalo malumalumu o rau eru dau vivoraji ke na soliya vuwadru na Kalou na vivutuni me ru kilajiya ke na kwa jina,²⁶ me ru na cola tale mai na i lawaki ni nitu ni a dau vabobulataki nidru me kodaki na leya lewa.

3 ¹Mo kilajiya muni na kwa ikwe, ni na yaco e yavalu na gauna ni vi vararawataki e na visiga mai bere.² Ni ru na dau lomanidru ga na ecolo, eru na viavialevu, eru na dau tata vaburabura, eru na tasi varorogo vuwadru na ledru tuqwaqwa, eru na tasi vaokaoka, eru na tasi yalosavasava.³ eru na vi buraji va viwekani, eru na dau yalayala girigiri, eru na vibetaki, eru na tasi rewajiya ru yalo, eru na dau ocaoca, eru na dau bura jidru na tamata oka,⁴ eru na dauvisoliyaki me ru mate, eru na dau vaivukivuki, eru na yalolevu, eru na lomaniya valevu na marau eru na lomaniya valailai na Kalou.⁵ E ledru ga na lotu varairai, e jika i vuwako na keya djina io mo la dei mai vuwadru eru kodaki ikwe. ⁶Ni ru na kodaki ke o rau na unu vailawaki i na viwere eru na dau rewajidru na yalewa riva e notu vuwadru na i valavala bura, eru na vagolei dei i na garogaro bura. ⁷Eru dauvavulici, ia eru tasi rewajiya me ru kilajiya na kwa djina.⁸ Io kodaki o Jani vata o Jabiri o rau ikwe eru dau qajiya o Mosese, eru dau qajiya kodaki muni ke na kwa djina: eru tamata yalobura, e tasi lai okaji na ledru vabaujiya, ⁹Io eru na tasi tubu cake me ru levu: e na varaitaki" vuwadru na ecolo na ledru lialia, me kodaki na ledru o rau igi.¹⁰ o iko, dau tekuciya na lequ i vavuvuli, na lequi naki, na lequ vabaujiya, na lequ vosojiya vabalavu, na lequ i loloma, na lequ vosojiya na bura. ¹¹na vivaburabura taki, na vivararawataki, na kwa ea yaco vuwako yau mai Anitioki, mai Ikoniona, mai Lisitira; na keya levu na vivaburaburataki aqu vosojiya; iya e vacoloniko au na Turaga mai na vikwa taucoko ikwe. ¹²Io, o rau taucoko eru na mata lotu djina vuwa o Karisito Jisu, e ru na vaburaburataki. ¹³Ia o rau na tamata bura qanidru na dau vitemaki, eru na tubu cake me ru bura sara, ni ru dauvivacalai, eru na vacalai talega o rau.¹⁴ Ia o iko, mo tudei i na kwa o vavulici ke na kwa e ru va djinadjina taki vuwako, nio na kilajiya se oeci e vavuliciko. ¹⁵Ni o vo kilajiya nai vola tabu, ni o si luve, ikwe e na vavukuniko rewa mo cola nio vo vabaujiya o Karisito Jisu.¹⁶ Ni Kalou e vavuniya nai vola tabu taucoko e yaga ikwe me i vavuvuli, me vunaujiya na bura, me vai ke na vivadodonutaki, me vai ke nai vavuvuli ni kwa dodonu. ¹⁷Me yaco ke na tamata ni Kalou me varautu, ni vo varautaki ina valavala oka taucoko.

4 ¹Ia qu vu varojiya e mata ni Kalou o Jisu Karisito, o kiya ena lewaidru na cola qai nidru na mate, ena lea lesu mai i na leya matanitu: ²Mo vunautakiniya na tata; vakaikai ena gauna oka, ena gauna bura. Mo kuwa na kwa e bura, vunaucijidru o rau eru cala dau vorojidru i nai vavuvuli, qai vosojiya valevu sara.³Ena yaco mai na gauna eru tasi vosojiya ke nai vavuvuli dodonu me kodaki na ledru dodomo bura, niru na va levunidru ke na ledru i vavuvuli ni vo nunu eru bebe.⁴ Aru na vagolejiya dei eru bebe i nai tukutuku jina aru lesu i nai tukutuku wale. ⁵Ia o iko mo yalo makuga ina kwa taucoko, vosojiya na kwa rarawa; mo vaveya na cakacaka ni vavuvuli, vaveya sara na kwa o vo lesi ke mo i talatala.⁶ Niqu vo varau tumequ sovaraki vou voleka na siga ni lequ toki yaji. ⁷Qu vu vala oji i nai valu oka a qu vo rewajia na qwaqwa, qu vo qulumia vakaikai na vabaujia. ⁸Mai bere me lequ nai sala vaturaga ni cakacaka dodonu o kia ena solia mai vakoyau na turaga o kia na turaga ni lewa dodonu, i na siga igi, ena jikai ni ko au takia ga, vorau talega eru okajia na leya rairai mai.⁹ Mo vakaikai mo la vawatotomai vuwako yau.¹⁰ Ni vo biujiko yau o Timasa ni lomania o vuravura ikwe a volai Cesolonaika. O Kirisikiki kalatia, o Taito i Talemestia.¹¹ O Luke e notakia no vuako yau. Meya mai o Marika me ru lavata mai; ni vo yaga vuako yau ena cakacaka. ¹²Quvou vatalajia o tikiko me lai Efeso. ¹³Nai taboi qua biujia mai Tiroa vua o kiripo, nio vou lamai mo kau mai qai nia nai vola, ia mo numia sara nai vola kuli- ni- sivi.¹⁴ E vou levu na kwa bura e vaveya vuako au o Alekisada. nai matai ni varasa ena saumia vua na Turaga me kodaki na lea cakacaka. ¹⁵Mo qarau niko talega mai vua; ni vo qajia valevu na lemadu tata. ¹⁶Ni qu varautaki niko yau i mata, ni vou jikai na tamata me maru no vata tu. eru vou biujiko yau na tamata taucoko; me kua ni wili vuwadru.¹⁷ Ia vou novata qai niko yau na Turaga, e vakaikai taki niko yau me me kilai sara me balejiko yau na kwa eru vunau takinia, meru na varogo talega orau na vi matanitu taucoko. ia qu vu vacolai mai na gusu ni laione. ¹⁸Ena vaco niko yau na Turaga mai na vikwa bura taucoko me vayaco niko yau talega ni leya matanitu va lomalagi; Me vai vuwa na varokoroko me kua ni mudu. Emeni. ¹⁹Aqu loloma yaji vo Pirisila qai niya o Akuila qai nidru talega na la lewe ni were Onesiforo. ²⁰E nokoto mai i Koronica o Arasito.²¹ Iya qu vou biujia yaji o Tirofino mai Milito ni vo tauvimate. Sagaia mo simata ma ni sibere na vula -i-kakasali. E loloma yaji vuwako o Upolo o Putena o Laino o Kilotia, o rau taucoko na viwekani.²² Me qai novata qai nia mutu yalo na Turaga o Jisu Karisito, Me lemutou na loloma. Emeni.

Taito

¹ O au o Paula, nai talatala ni Kalou, qeiniya na avositolo o Jisu Karisito. Na ledru vabaujiya e djiitaki nidru na Kalou qeiniya na vatusa niya na i vavuvuli djina me Kodakina lotu. ² Me vanuinuitaki na cola tawa mudu, O keya e yalataki niya i na mata ni Kalou, o Keya e jikai e vo jikai ni Jesu rewa, a qai tekivui bere na vuravura. ³ A qai vata keya na leya tata i na keya gauna ni leya vunautaki, aqu vo lesi ke me Kodaki na leya tata na Kalou na ledru i vacolaj⁴ Vuwa o Taito o luvequ djina me kodaki na vabaujiya e no vuwako datou taucako na Tolomana yalo loloma vuwa na Kalou na ledru momo nba Turaga o Jisu Karisito. ⁵ Qu vo deiniko mai Kirisi, me va dadonutaki na vi kwa e sivo, mo lesidru nai talatala qase ina raro yakiya me kodaki aqu kwo vuwako. ⁶ Kodaki e kiya e cala ve kiya na lewa e vateigwane, aru vo vabaujiya o lluedru e tasi beitaki vuwadru e kiya na cala. ⁷ Evo dodonu meru tasi cola nai talatala qase, meru kuwa ni ocaoca, domoqwa, meru kuwa ni dau somu waini, me kuwa ni domoniya na I yau. ⁸ Me dau vacegu nidru, me dau vacegunidru no vunilagi, na yalo oka, na yalo makuga. ⁹ Mo qulumiyo qata a i vavuvuli djina o vavulici ke, me va yaco niya ke o keya me va vulicidru ke o keya o rau eru tata kani kiya. ¹⁰ Eru levu eru varou kani kiya, eru dau talanowa eru varau bura. ¹¹ E dodonu meru vacegu, niru vo va cala nidru e yavalu na vuwere, eru va vuliciya na e tasi dodonu. ¹² E kiya na ledru [arofita, e kwa, no ledru i varau ga na kwai Kiriti, eru dau giri, eru jiya maumanu, eru vucesa. ¹³ E djina nai tukutuku ikwe mo qai vuli cidru me oka ke na ledru vabaujiya. ¹⁴ Meru kuwa ni numiya no kwo va jiu, se na ledru ivavuvuli na la dai mai nai varou e djina. ¹⁵ E savasava na kwa taucoko e savasavai o rau eru duka eru yaloga. ¹⁶ Eru kwa eru kilajiya na Kalou: na ledru I varau eru duaraki niya, eru tamata va sisilo, eru dredrei, eru tasi yaga i no cakacaka oka.

² Io a mutou, mutu kwaya na kwa e dodonu qeiniya na kwa djina. ² Vavulicidru na Qase meru yalomakuga, yalo qaseqase, me oka na ledru vabaujiya na loloma qeiniya na yalo dau vasojiya. ³ Me kodaki talega ke na ledru vivavulici o rau na lewa Qase meru dau varautakiniya na i varau e dodonu, meru kuwa ni dau viteitaki, kuwa na dau somu waini, ia meru dau vuliaya ga na kwa oka. ⁴ Ia meru vavulici na lewa meru dau lomaniya na ledru teigwane qeiniya na ledru luve. ⁵ Meru dau yalomakuga, yalosavasava, meru dau vareya ga na cakacaka ni yaloga ni were yalo-oka, taleirewarewa vua na ledru teigwani, me kua ke ni tata buratakiniya na tata ni kalou. ⁶ Me kodaki talega ke o rav na teigwane meru yalomakuga. ⁷ Ina keya caleru taucoko varaitaki niko me kiya na varaitaki oka na lemu vivavulici taucoko, varaitakiniya na yaloqaseqase, yalosavasava. ⁸ Ia medu wasekiya na tata dodonu balejiya du na tasi lewai vabura ke, eru na madua na tamata balejiya ni tasi kiya na kwa bura eru na kwa. ⁹ Meru taleirewarewa na tamata vua na Turaga ina kwa taucoko balejiya me kua na vivala. ¹⁰ Meru kuwa ni driva mai vuadru, ia meru varaitakiniya ga niru yalo djina, ia na vi calevu taucoko ga eru na varogo oka takiniya na I vavuvuli ni kalou na ledru vacola. ¹¹ Ni vo tolavi na loloma ni kalou, o kiya na vu ni cola vuadru na tamata taucoko. ¹² E vavulici kodatou medu biujiya na i varau e tasi valotu. Ia medu cola ga na cola e dodonu, yalamakuga qeiniya na cola e okojiya na kalou. ¹³ Na gauna du vanamata ina ledru vakalougatatake, qeiniya na keya i ukuuku na kalou levu na ledru vocola o Jisu Karisito. ¹⁴ A voli kodatou o Jisu edu vuku ni leya tamata, medu rewa ni va colai mai na valavala bura, vuadru eru mata vaveya na cakacaka oka. ¹⁵ Ia na kwa i kwe mo kwaya, mo dau vauqejidru na tamata meru vaveya na cakacaka ni kalou, qai soliya na vivadonui ina vatulewa kua ni vadoniya e kiya me beciko.

³ Vanumia vuwadru me vu dau talai vewarewa vuwadni em vo simata vata gainidru na tamata kaikai meru dau talaivewavewa ia me ru vavau talega ina varau oka. ² Me ni kua ni tatabura jia e kiya na tamata, me ru kuwa ni viba me vu yalo oka me ni yalo malumalumu noga vuwaclru taucoko na tamata. ³ Ni du vo riva imata o datou talega edu vo vucesa e du va vacalai edu vo golevia na vikwa bura qai nia na marau, E du vo yalo bura qainia na tokotoko mata vo va sisila edu dau vi buraji vata qainiko datou. ⁴ Ia ni vo laidani mai vako datou na tamata na yalo oka qai nia na yalo malua ni kalou naledu i vacola. ⁵ Vo qai vucola niko datou o kiya vo jikai ga ai vuku ni yalo dodonu edu vo kitakinia e vuku gani leya loloma qeiniya na vi varautaki ni yalo tabu. ⁶ O kiya vo sovajia valevu vuako clatou o kiya e vuku ga o Jisu Karisito na ledru vacola. ⁷ Medu vadonui ice e leya loloma ga qainia medu yaco medu jai taukei ni cola tawamudu n vo lai vananumi taki. ⁸ Vo Jinn na tata ia ni qu vo okajia mo vajinajina takiniya noga na kwa iqwe meru mama kutu na vaveci no nai varau oka o vau eru vo vabaujiya na kalou o vo oka na kwa ikwe vuivakru na tamata. ⁹ Ia nu vi kwa yalai vo dauviburaji mo biujia ga vatagainia nai vola ni kawa bula vataqainia na vi ocaji qainia na dauvivala na vanua ni votasi yaga na vi kua taucoko ikwe. ¹⁰ A tamata a vo dau vavuvuli kani kiya mo buyia ni va vunacia I mata vei kiya se vavua. ¹¹ Ni o vo kilajia vo vacalaniko na bura ni vo k ke, nivo boitaki ga o kiya. ¹² Niqu na vatalajia o hritema vuwako se vo Jiki us mo va guikalitakina mo lamai vokoyau I nikopoli ni qu vo umia mequ nokoto ga e na vula ni duwad. ¹³ Vaigutakinia mo meya o sina na vci ni vanua quinia o Avorosa na ledru lala me kua ni kiya xx kwa e lavele vuwadru. ¹⁴ Ia o rau talega na ledru, meru vata vulici nevu da vaveya nai varau oka me kodaki ni kiya na kwa e yaga me vo kua ni tawa ke. ¹⁵ O vau taucoko eni vo nokoto vuako yau eru v loloma yaji vuako Aqu vo loloma vuwadni eni vo lo ko datou e na vuku ni vabauji me le mutou tau na loloma. Emeni

Filimoni

¹ O au o Paula, qu vesu tu e vuku na kansito, qainea o Jimoci o wekaqu, vuwa o Filimoni o kiya maru vo lomaniya, vata no lemaru icaba, ² Vua o Afia talega ledru itokani na lewa vuwa o Akipo talego na lemaru itokani I na ivalu, vuwadru talego nai soqasoqo lewe ni lotu eru vo no ina lea were. ³ Me lemutou vata na loloma, vata na vacequ, mai vuwa na Kalou

o Tamoqu, vata na Turaga o Jisu Kansito.⁴ Aqu vo vaokaoka vuwa na lequ Kalou, niqu vo cavujiko visiga ina lequ qaqa ni masu;⁵ Niqu vo rogociyo na lemu loloma vata na lemu vabaujiyo vuwa na ledu Turaga o Jisu qainiya vuwodru talega eru va lotu,⁶ Me mai vakaikaitaki na voboujiyo vo notu vuwako, me varaitaki ke na kwa taucoko e oko vo vuwakomutou, e vuku ni ledu Jisu Kansito.⁷ Nivo levu no lemadu reki qainiya na vacegu ino vuku ni lemu idomo, taciqu, ni o vo vaceguniyo eru yalo eru vo lotu.⁸ E djina ga ni rewa mequ doudou valevu e vuku no Karisito mequ varaitaki niyo vuwako na kwo e cecere.⁹ Ia ina vuku ni ledaru vilomani ga qu vo okajiya ke miqu vamamasu jiko, niqu vo kodaki ikwe, o au o Paulo na qasi ni lotu, io qu vesu tolega I na vuku o Jisu Kansito.¹⁰ Aqu va vamomasu jiko e vuku o luvequ o Onesimo, o kiya qu va vatubuniya niqu vo vecu out:¹¹ O kiya ikwe vo tasi yaga I na gauna mai mata, ia e no yaga vuwaka, vuwako au tolegos.¹² Aqu va vatalojiyo tole yoji vuwoka: a kia ikwe mo vacegu niya, nivo kodoki qu lewe djino sara.¹³ Aqu vo mata qulumiyu me nokoto muako au, me kemui sosomi me qwaroviko au niqu vo veal tu me balejiya na lequ wasekiya na tukutuku oka.¹⁴ Ia quva tasi kilajiya mu yolo, aqu vo tasi mata tara e kiya na kwo me vasaurarataki niya na lemu loloma me vu djina ga mai mu yalo na cakacaka ikwe.¹⁵ O kio ikwe mo lo dei mai ke, mo qulumiya me tawamudu;¹⁶ Me kuwa ni kodaki na tamata bata ga, me uasivi cake mai na vi tamata taucoko me lemu itokani lomani, e valevu vuwako qu, ia e kodaki ivei no kwa va vurovuia, vato na kwa ni turago talega?¹⁷ Ia kodaki, o no vo vakasomataki niya ni o au no lemu itokani, mo vaceguniyo me kodoki ga o au.¹⁸ Kodaki evo vaburabura jiko o kia ina kiya na kwa e djina vuako, mo volaiko au kek;¹⁹ O au o Paula, aqu vo volaia vequ lima djino, qu na soumia; ia quvo tasi kwa vuako ni vo dodonu ga me lequ talega o iko.²⁰ Io, lequi tokani, mequ mai autaki niko re I na Truaga vaceguniyo mu yalo e vuku o Jisu Karisito.²¹ Niqu vo vadinadjinataki niya ni o na talai rewarewa, niqu vo volaio ke vuako, niqu vo kilajiya ona tara no vikwa qu vo kwaya, qai uasivi cake muni ke.²² Mo varautakiniya talega e kia na were mequ moci ke: niqu vo djino jiyo qu na soliya vuakomutou e vuku ni lemutu masu.²³ Eru vo loloma yaji vuwako o Epofiro, maru o vesu vata e vuku o Karisito Jisu;²⁴ Qainidru talega na lequ I takani, o Manka, O Arisi tako, O Timasa qaineya o Luke.²⁵ Me no qainikomutou e yalo ni lolomo ni ledu turago o Jisu Karisito.

Iperiu

1 ¹ O rau ikwe na parofita a tata ke i mata na Kalou vuwadru na qase, ina levu na gauna, qaneya na levu ni varau.² Ia o keya ikwe o luveya a tata ke vuwako datou o keya, ina gauna mai bere ikwe, o keya a lesiya me jiya i taukei ni kwa taucoko. O keya a buliya muni na vuravura taucoko.³ O keya ikwe evo serau ke na keya kakarama qaneya na leya i yaloyalo ni leya i tovo. E tokoniya muni na kwa taucoko ga ina leya tata mana, e nokoto no ke lima matau o keya e levu mai yata, nivo bokociya dai na ledu i valavala ca.⁴ Ni vo yaco me uwasivi cake i vuwadru na agilose, e taukeni jiya na yaca e uwasivi jidru eru yaca.⁵ Io o cei re vuwadru na agilosu me kwa vuwa ina kiya na siga o keya, "Lequ i luve o iko, aqu vatabu niko ina siga ikwe? a kwa tale, "O au ikwe o tamaya o keya ikwe na lequ i luve?"⁶ Io nivo meiya mai na ulumatuwa i vuravura, a kwa, "Me ru cuva vuwako o rau taucoko na agilose ni Kalou."⁷ Ia me balejidru na agilosu a kwa ke o keya, "O keya a vaveya ke meru jiya cagi na leya agilosu, o rau na leya talatala meru jiya bukawaqa."⁸ Me balejiya ga la i luve, "E na jikai ni mudu rewa na lemu i nono vaturaga, me tawa mudu. Na toko ni valavala dodonu na lemu i toko ni matanitu."⁹ Ni o okajiya na varau e dodonu, o burajiya na i valavala ca. Ia, e lumujiko mutou ke na Kalou, na lemutu Kalou, ina waiwai ni reki mo mutu uwasivi cake ke vuwadru na lemutu i tokani."¹⁰ I na vatekivu, Turaga, mutu a tauyavu takiniya ke na vuravura. Ia o lomalagi e mawe mu lima.¹¹ Ia eru na rusa mai, ia muru na cola no ga. Eru na madra mai me kodaki na sulu.¹² O na lobiya muni me kodaki na tutuvi, me vaisosomitaki. Ia o muru na kiya kiya no ga, ena jikai ni mudu na lemu viyabaki.¹³ Ia o cei re na agilosu me kwa ina kiya na siga, "Mo nokoto no ga qu lima matau, mequ na lesidru oji re o rau kequ meca me jiya i tutu qu la?"¹⁴ Eru jikai ni no vuwako mutou na yalo ni dauniviqwaravi, eru lai vatala yaji meru qwaravidru meru yaco mai bere o rau meru jiya taukei jiya na cola?

2 ¹ O kiya ikwe e dodonu ke medu na vanananu valevu i na vikwa du rogociya, ke lala kiya na siga me lavele ke.² Ia kodaki e vadinadjina taki na tata eru kwa na agilosu, ni na saumi vadodonu nai valavala ca qaneya na talai dredre taucoko,³ edu na cola kodaki i vei o datou, kodaki du vawelevete takiniya tu na cola levu ikwe? O keya ikwe a vatekivu takiniya na Turaga, me kwa mai a vadinadjina takiniya muni mai vuwako datou o rau na rogociya.⁴ E vo vadinadjina no muni vuwadru na Kalou ina yavalu na vatakilakila qaneya na kwa vivakurabuitaki, qaneya levu na cakacaka mana e vaveya, nai votavota muni ni Yalo Tabu me kodaki na leya lewa.⁵ E jikai ni soliya vuwadru na agilosu meru lewaiya na vuravura e sibere, o keya ikwe madu vo kwa no.⁶ A vo varaitakiniya e kiya ina kiya e jiki e kwa, "E cava re na tamata mo dau numiya no? se na luve ni tamata dautaleviya no?"⁷ O buliya ga me uwasivi ga valailai mai vuwa na agilosu; o vaisala jidru ina ukuuku qaneya na varokoroko, o lesidru meru lewaiya e mawe mu lima.⁸ O vamaulmalu takiniya na vikwa taucoko meru no e ruku ni la. Ia nivo vamaulmalumu takiniya na kwa taucoko me lewaiya, e jikai nivo tale e kiya na kwa me vamaulmalutaki vuwa. Ia edu jikai ni tolaviya nikuwa me vamaulmalutaki vuwa na kwa taucoko ga me lewaiya.⁹ Ia edu vo vatolaviya no ga o Jisu, a vai me uwasivi bale ga valailai vuwadru na agilosu a qai vaisalataki ina ukuuku vata na varokoroko, me balejiya leya vosojiya devu na mate, me mate o keya me balejidru na tamata taucoko ga, me kodaki ga na loloma ni Kalou.¹⁰ Ni vo dodonu vuwa ni jiya taukei ni kwa taucoko ga, e vavuniya ga na kwa taucoko ga. Ni vameidru o rau na leya i luve eru lewe levu, ina vanuwa vaiukuuku me varautaki niya ina dauvosojiya me ledru i vuni cola.¹¹ Ni vo kiya ga o Tamadru, o keya a vasavasava takiniya qanedru o rau na vasavasavataki. Ina vuku ni kwa ikwe eru na jikai ke ni madua o keya e vatokai meru jiya leya tacini.¹² Ni kwa o keya, "Aqu na kwa mu yaca vuwadru na lequ tacini, Eru

maliwa na soqosoqo lewe ni lotu aqu na varokoroko taki niko ina sere."¹³ A kwa tale o keya, "Aqu na vararavi vuwa, A kwa tale, "Tolaviya, o au qanedru nai luve a solidru mai vuwako au na Kalou." ¹⁴Ia niru vo lewe vata eru dra vata o rau nai luve, e kodaki muni ke o keya, me vamalumalumu takiniya ke o keya e lewaiya na mate, o kiya na nitu ina vuku ni mate. ¹⁵Me serekidru muni ke o rau na vabobulataki tu ina ledru cola taucoko niru dau matakuciya na mate. ¹⁶Ni vo jikai sara ni lamai vukeidru na agilosu o keya, e mai vukeidru ga na leya kawa o Eparaama. ¹⁷O keya ikwe e vo dodonu ke vuwa, me yaco ke me kodaki o rau o wekaya ina kwa taucoko, me bete levu yalo oka me dau djina ina vikwa va Kalou, me sorovaki niya na ledru i valavala ca na tamata. ¹⁸Ni dauvosojiya na i varau bura ni tamata, niya temaki o keya me rewajiya ke a dauvukeidru meru kuwa ni temaki.

3 ¹O kiya ikwe o mutou na viwekani yalo savasava, mutu vo lai covi mutu jiya taukei ni kwa valomalagi, mutu vanumiya nai apositolo qaneya na bete levu eru vo vatusa naki niya no, o Jisu. ²O keya a loma djina vuwa o keya a lesiya mai, me kodaki muni ke o Mosese ina keya leya mataqali taucoko. ³E dodonu me dokai valevu o keya me valailai o Mosese ni dokai valevucake o keya e vaveya na were, ia e valailai ga na were. ⁴Nivo kiya na tamata e vaveya na were yakiya, ia o keya e vaveya na kwa taucoko e Kalou. ⁵Ia e djina ga e dau yalo djina o Mosese ina keya mataqali taucoko, me kodaki ni jiya i talatala me vatakiya ke na vikwa ena lai kwai mai bere. ⁶Ia na Karisito e djina me kodaki e kiya lai luve ni leya mataqali o datou, Kodaki du qulumiya na ledru doudou vata na reki ni nuinui me tudei, me yacoviya nai vadevudevuvu ni gauna. ⁷O kiya ikwe me kodaki a kwa na Yalo Tabu, "Ina siga ikwe kodaki mutu mata varogo e domo ⁸kuwa ni vakaikai takiniya mutu yaloga, me kodaki na viocaji me kodaki na siga ni viveretaki ina lekutu. ⁹Eru dau veretaki niko au ke o rau na lemutu qase, eru dau vatovoliko au ke vabura. ¹⁰O kiya ikwe aqu vo ocajidru ke o rau na itaba ecolu igina, Aqu kwa, Esi cala no ga eru yaloga, Ia eru jikai ni kilajiya na lequ i varau. ¹¹Aqu a bubului ke ina lequ oca, "Niru na jikai ni unuviya na lequ vacegegu. ¹²Mutu tolaviko mutou vaoka na viwekani, ke nokoto no eru yaloga e yavalu vuwako mutou na yalo bura eru jikai ni vabaujiya, mutu biujiya dai ke na Kalou cola. ¹³Ia mutu vivatavulici vaniko mutou ina visiga taucoko, nuvo vatokai ga na siga nikuwa, ke vayalo kaikai taki e kiya vuwako mutou ina vuku ni vivakwaisini ni varau bura. ¹⁴Nidu vo leya i tokani ga na Karisito, kodaki du qulumiya vagumatuwa nai vatekivu ni ledru djina me tudei, me yacoviya nai vadevudevuvu. ¹⁵Nivo lai kwai no kodaki ikwe, "Kodaki mutu mata varogo e domo, Mutu kuwa ni vakaikai takiniya mutu yaloga me kodaki viocaji. ¹⁶Ia o cei o rau eru vaocaoca niya niru vo rogociya devu? O rau taucoko na la qaneya mai o Mosese mai Ijipita se jikai? ¹⁷Ia o cei e ocajiya o keya na yabaki vasagavulu? i vuwadru nai varau bura a reba eru yago ina lekutu se jikai? ¹⁸Ia o cei e bubului ke o keya meru kuwa ni unu ina leya i vavacegu, vuwadru ga na jikai ni vabaujiya? ¹⁹Ia edu vo tolaviya, niru vo jikai ni sita rewa, niru vo jikai ni vabaujiya.

4 ¹O kiya ikwe medu dau matakuni nivo soliya devu tu na leya tata ni yalayala me du na unu yaji ina leya i vavacegu, ke lala mutu na jikai ni unu djina ke mutu yavalu. ²Nivo lai kwai mai i vuwako datou e kiya nakwa oka, me kodaki muni ke i vuwadru, ia e jikai ni yaga tu vuwadru na tata eru rogociya tu, evo jikai ni yaga tu vuwadru na tata eru rogociya, niru jikai ni kiya ga vata ina vabaujiya, me kodaki ni tata ke o keya. ³Nidu vo sita ina leya i vavacegu o datou na vabaujiya, me kodaki eya tata ke o keya, "Me kodaki na lequ a bubului ke ina lequ a oca, Eru na jikai tu ga ni na sita ina lequ i vavacegu." ia e djina nivo devu na cakacaka nivo tauyavu taki devu o vuravura. ⁴Niya kiya leya mala ni tata o keya a kwa ina kavitu ni siga, "Ena vacegu na Kalou ina leya cakacaka taucoko ga ina kavitu ni siga." Ia ikwe muni, ⁵"Eru na jikai ni unu muni ina lequ vavacegu." ⁶Ia nivo macala meru na unu ke eru yavalu, ia i vuwadru na lai kwai vuwadru na vikwa e oka eru na jikai ni sita ke, ina vuku ni ledru tasi varorogo. ⁷A qai tekuciya tale e kiya na siga o keya, a kwa ke vo Tevita, Ina siga ikwe nivo devu e kiya na gauna balavu, me kodaki niya lai kwai devu, "Ina siga ikwe kodaki mutu mata varogo e domo mo kuwa ni vakaikai takiniya mutu yaloga." ⁸Io kodaki a soliya vuwadru nai vavacegu o Josua ena jikai ni tata takiniya tale o keya e kiya tale na siga. ⁹O kiya ikwe evo no e kiya nai vavacegu me ledru na tamata ni Kalou. ¹⁰Ia o keya e sita ina leya i vavacegu, evo vacegu mai ina leya cakacaka, me kodaki evo vacegu mai na Kalou ina leya. ¹¹O keya ikwe medu qai gumatua valevu cake sara medu sita yaji ina leya i vavacegu igina, ke reba ke e kiya na tamata nivo jikai ni tekuciya nai varo. ¹²Nivo colo na tata ni Kalou, e kaikai e gata valevu e drali ga nai selewau bajiruwu, e suwakiya me waseiya ruwa du yaloga qaneya du yalo, vata ledru sema vata du muto ni ruwa, e valewaiya sara na ledru numiya vata nai naki du yaloga. ¹³E jikai muni ni kiya na kwa e cilotaki rewa e mata, ia e luvawale ga na kwa taucoko e mata e varaitaki ga e mata o keya eru vo vatusanaki niko datou vuwa. ¹⁴Ia nivo kiya ga na ledru bete levu o keya e sita yaji i lomalagi, o Jisu na luve ni Kalou, du qulumiya vaoka na ledru lotu. ¹⁵Nivo jikai ni ni kiya na ledru bete, ni jikai ni lomaniko datou rewa nidu vo malumalumu no, ia e beitaki ke medu vatautavata ina kwa taucoko ga o keya, ia e jikai ni kiya na leya cala. ¹⁶Ina vuku ni vikwa ikwe du vo toro doudou ke ina leya i nono vaturaga ina loloma, medu lai ocaji ke, medu lai lomani ke medu lai vukei ke ina gauna e yaga ke.

5 ¹Ia o rau na bete levu yakiya eru djigitaki mai vuwa na tamata, eru lesi mai vuwa na Kalou, me balejidru o rau na tamata, me ru vacaboi me jiya i madrali qaneya nai soro ina vuku ni valavala ca. ²Evo rewarewa ke vuwa me lomanidru o rau na sesewa, ru cala ni vo nokoto no muni vuwa nai valavala ca. ³Ia ina vuku ni vikwa ikwe, me kodaki muni ke o rau na tamata e kodaki muni ke vuwa, e dodonu muni ke o keya me vacaboniya nai soro ni valavala ca. ⁴E jikai ni kiya me qulumiya vainiya na cakacaka varokoroko ikwe me vaveya, o keya ga avo lesiya na Kalou me vaveya, me kodaki ga na kwa vaveya o Eroni. ⁵E kodaki muni ke na Karisito e jikai ni dokaiya vainiya me bete levu o keya, e vuku ga a kwa ke vuwa, "O iko na lequ i luve; nikuwa aqu vo vatubu niko. ⁶Me kodaki muni ga ke na leya tata ina kiya tale na

vanuwa, "Na bete me tawa mudu o iko, me kodaki o Melekiseteki."⁷O kiya ikwe na leya nokoto no vatamata, evo vacaboniya no na kerekere, na masumasu, qaneya na tagi ni rarawa, nivo vawai e mata vuwa o keya e rewa ni vacolaniya mai na mate, e ya rogoci ga na kwa e kwa balejiya na leya vamataku.⁸Ia evo djina ga lai luve o keya, avo vavulici ga ina varau me mamakutu no ga me vosojiya no ga na kwa rarawa.⁹Ia nivo varautaki devu, eya yaco me jiya vuni cola tawa mudu vuwadru taucoko ga na varorogo vuwa.¹⁰A vo coviya na Kalou me jiya bete levu me kodaki leya i valavala o Melikiseteki.¹¹E levu na kwa esi vo no me madu na tukuniya ke, ia e dredre ga na keya balebale, e jikai vuwako mutou na bebe me varorogo.¹²Nivo dodonu no mutu rewajiya makawa me mutu jiya vavuvuli, io e yaga muni mo mutu na lai vavulici tale se na cava re na vu ni vavuvuli ni Kalou. E yaga muni ga vuwako mutou na wai ni sucu, tasi jiya cawa djina!¹³Ni vo jikai ni lai kilai vadodonu nai vavuvuli ni vi vadodonu taki, o keya e somiya boto na wai ni sucu, ni jiya i luve ga.¹⁴E vo yaga jidru ga na makuga na cawa djina. o rau na varautakiniya ru yaloga ina varau, meru valewaiya rewa na vikwa e oka se bura.

6¹O keya ikwe, medu deniya yaji nai tekitekivu ni leya i vavuvuli o Karisito medu toro cake me matuwa sara. Me du kuwa ni tauyavu takiniya tale na vivutuni ina vuku ni ledu valavala du wa mate ke, ina vabaujiya muni na Kalou,² nai vavuvuli ni vivavitaio taki, qaneya na vitabaki ina lima, vata na ledru tucake tale mai na o rau na mate, qaneya na lewa e jikai ni mudu rewa.³Ia na kwa ikwe eru vo vaveya, kodaki e oka vuwa na Kalou.⁴Evo dreidrei sara meru na vivavoui meru vivutuni o rau na vakakaramataki devu mai mata, eru vo tovoliya devu nai solisoli valomalagi, meru rewajiya na Yalo Tabu,⁵eru tovoliya na kwakwa oka ni Kalou, qaneya na kaikai ni cola e sibere no mai,⁶eru qai vuki dai tale niru vo vakojiya no ga vainidru na luve ni Kalou ina kauvelatai, eru beciya muni ina matana votu.⁷Nivo vakalougata takiniya na Kalou na qwele e somiya na luvu e dau yato ke valevu, e vatubuniya muni na kai e yaga vo rau na eru na keliya.⁸Ia e jikai ni vabau e vo ga valailai me biu sara yaji me vatubuniya na kai vavoto vata na soni, ia na keya devudevuni ga na vayagi⁹Ia vuwako mutou ga na lomani, e djina ga madu tata kodaki ikwe, is madu vo numiko mutou ni mutu a dau oka no, evo nokoto no ga vuwako mutou na vikwa e lavata no na cola.¹⁰Ni Kalou e dodonu. E jikai ni numidei niya rewa na lemutu cakacaka, qaneya na loloma, mutu vatakiya ke e yaca ni mutu a dau qwaravidru o rau na lotu, ia mutu a dauviqwaravi no ga.¹¹Ia madu vo okajiya saraga mo mutu duigugumatuwa vainiko mutou, mutu vanuinui maluwa no ke, me yacoviya na vaojioji ni gauna.¹²Mutu kuwa ni vucesa, mutu tekucidru ga o rau nai taukei vikwa e yalataki niru a vabaujiya no eru a dauvosojiya vabalavu.¹³Nivo yalayala na Kalou vo Eparaama, e jikai ni cavujiya rewa e kiya me uwasivi cake, a qai tata ni yalayala.¹⁴A kwa, "E djina aqu na vakalougata takiniko valevu, aqu na valevu niya lemu kawa."¹⁵E kodaki muni ke, na leya dauvosojiya vabalavu o Eparaama, a qai yaco me taukenijiya na kwa a yalataki.¹⁶Ia niru vo bubului o rau na tamata eru dau cavujiya na kwa e yalevu. E devu vuwadru na viburaji ina bubului me vadinadjina.¹⁷E kodaki muni ke na Kalou, e okajiya o keya me varaitakiniya djina sara vuwadru na taukeni jiya na kwa e yalataki nivo tudei na leya vatulewa, e vadinadjina taki ina bubului.¹⁸Me ruwa ke na kwa e tudei sara, e jikai ni rewa ke, e jikai ni rewa ke vuwa me giri na Kalou, medu na vacegui ke o datou edu lai varurugi no nidu vo qulumiya nai nuinui evo nokoto no du mata.¹⁹O keya evo nokoto no vuwako datou me jiya i kelekele idu yaloga, e djina e qai kaikai muni ia evo unu sara ina yaloga ni lajilaji, e jiki igi e unu ke,²⁰me balejiko datou o Jisu, me ledu i liuliu, e vo lesi o keya me jiya bete levu me tawa mudu me kodaki o Melekiseteki.

7¹Ia o Melekiseteki ikwe, na tui i Selemi, na bete ni Kalou e kwa levu sara, a waciya o Eparaama ni vo devu mai na leya ravujidru mai na tui, a tata ni vakalougatataki niya.²A soliya muni vuwa o Eparaama nai kajini ni kwa taucoko. Matai, na keya vadewataki e yaca me keya i balebale "tui ni cakacaka dodonu" o kiya muni na tui i Salemi, o keya igi na tui ni vivacegui."³E jikai ni lakwai o tamaya tamaya se o leya nene, se na leya mataqali, se na leya vatekivu ni leya gauna, se oji ke na cola, evo vai ke me kodaki jiya luve ni Kalou, evo dei no ga me jiya bete me tawa mudu.⁴Mutu vakasama takiniya re na leya uwasivi na tamata ikwe, a soliya ke vuwa o Eparaama na turaga qase na leya kajini ni tabuwa a toki takiniya mai nai valu.⁵A dau djina vuwadru na luve ni livai, a rau na bete, ni vo lai vasalataki vuwadru ina vunau, meru na soqoniya mai na sigana mai vuwadru na tamata, io vuwadru o wekadru, e djina ga niru lamai ina leya kawa o Eparaama.⁶Ia o Melekiseteki, a vasigani mai vuwa o Eparaama, e jikai ni wili vata na leya mataqali, a tata ni vakalougatataki niya ni vo tata taki devu tu ina tata ni yalayala.⁷Ia nw kwa ikwe e jikai ni vajijiqa taki, nivo tata ni yalayala takiniya devu o keya e uwasivi cake vuwadru.⁸Ia ikei eru qulumiya na sigani o rau na tamata eru dui mate, ia mai keigi e lai kwai ni kiya esi cola no.⁹Ia kodaki e qulumiya me qu kwa, o Livai muni, o keya e dau qulumiya nai sigani, eru a soliya vata nai sigana o Eparaama.¹⁰a sibere ni sucu o keya a tavaki niya rewa o Melekiseteki o tamaya.¹¹Ia kodaki eru rewa ni oka cake ina vuku ni cakacaka o rau na bete valivai, (nivo lai kwai devu tu ina vunau vuwadru na tamata), ena yaga va cava kodaki e tubu tale e kiya na bete me kodaki muni na leya i varau o Melekiseteki, me qai lai kwai ni jikai ni tautavata na leya i varau o Eroni?¹²Ia nivo vaisosomi taki na bete, evo dodonu muni ke me vaisosomi taki nai vunau.¹³Ia o keya evo lai kwai kodaki ikwe, e kanikiya na leya yavusa, e jikai muni ni kiya na tamata me qwaraviya na cabocabo ni soro.¹⁴Evo macala tu ni macavu mai vuwadru na Juta na ledu Turaga, na yavusa a jikai ni cavujiya o Mosese meru jiya bete.¹⁵Evo macala vasigalevu tu, nivo tubu e kanikiya tale na bete me kodaki o Melekiseteki.¹⁶O keya a lesi, e jikai ni kodaki na vunau vavuravura, o keya ga me kodaki na keya mana na cola tawa mudu.¹⁷Ni vo kwa o keya "O iko na bete tawa mudu, me kodaki na leya varau o Melekiseteki."¹⁸E djina a mudu mai vunau i mata, nivo malumalu e jikai ni yaga,¹⁹nivo jikai ni oka sara e kiya na kwa ina vuku ni vunau, ia na keya liuliu nai nuinui e oka cake sara, o keya ikwe edu toro voleka sara vuwa na Kalou.²⁰A vo bubului devu tu ina leya i lesilesi me bete; niru vo buli ga meru jiya bete o rau ikwe,²¹ia e jikai ni bubului

taki, ia o kiya ikwe ina bubului, me balejiya o keya a kwa vuwa, " A bubului vuwa o Jiova, a jikai ni vivutuni: 'O iko na bete tawa mudu."²²E uwasivi cake ke na viyalayalaji, o keya a vadjinadjina ke o Jisu. ²³Ia o rau ikwe eru lesi meru jiya bete, eru lewe levu, niru vo taroviya na ledru nokoto no ina mate. ²⁴Ia o keya ikwe, e jikai ni vaisosomi taki na leya cakacaka va bete, ni nokoto no ga vuwa na tawa mudu. ²⁵O keya ikwe evo rewarewa ke vuwa me vacolanidru o rau na lamai vuwa na Kalou me balejiya, nivo cola no ga o keya me masulaki nidru. ²⁶Ni vo dodonu me ledatou e kiya na bete me kodaki ikwe, e yalo savasava, e yalo oka, e jikai ni bura, e tawase dai mai vuwadru na tamata i varau bura, avo vai me uwasivi cake i lomalagi na leya lagilagi. ²⁷O kiya ikwe e jikai ni yaga ke ina visiga, me vacaboniya nai re i mata nai soro ni leya i varau bura, e qai tetaku na ledru i varau bura na tamata, me kodaki o rau na bete levu. ni vo vaveya ga vakiya o keya na leya mai vacaboniya. ²⁸Ia evo buli ina vunau na tamata eru vo malumalumu meru bete levu, ia na luve ni Kalou e vai me oka sara valevu me tawa mudu, ina bubului e taraviya na vunau.

8 ¹Ia na i ulutaga du talanoa takiniya no: E nokoto e kiya na ledru Bete leru e tadra no e lima matau ni nono o kiya e levu mai Lomalagi. ²O kiya na i vukevuke ni Jiki tabu, na were tabu ni Turaga, e tasi vaveya na tamata, ia e vaveya ga na Turaga. ³Ia vuadru taucoko na Bete leru aru waliciya meru vacaboniya ruarua na madrali qeiniya na keya I soro. E dodonu me vacabori e kiya na kwa. ⁴Ia kodaki na Karisito ena no I vuravura, o kiya ena tasi rewa ni Bete, ni ru no na dau vacaboniya na imadrali me kodoki na ivunau. ⁵Eru vaveya na keya varataki qeiniya na mawalo ni vikwa valomalagi. Me kodaki na leya Varaitakiniya o Jisu vo Mosese na gauna a varau ni vareya na were tabu: A qai kwa na kalou, "Tolaviya, mo vareya na kwa taucoko aqu varaitaki niko mai na ulu-ni-vanua."⁶Ia na Karisito ero ciqomiya na vi tabara uasivi, me kodaki o kiya na vivataudeitaki ni tata yalayala e vasivi cake. ⁷Kodaki e tasi kiya na kwa e cala mai ina matai ni kwa igi, ena tasi okaji me vadani e kiya tale. ⁸Ia na gauna a daniya ke na kalou na cala vuadru na tamata, a qai kwa o kiya, "Tolaria, ena yaco mai na siga -e kwa na Turaga_ Na gauna aqu na vaveya na kwavou vuadru na Isireli qainidru na kwai Juta. ⁹Ena tasi kodaki na vi yalayalaji aqu vaveya vuadru ledru Qase na siga aqu qulumiya ke eru lima Simatataki nidru dai mai na vanua o Ijipita. Niru tasi vatekuciya na lequ viyalayalaji, qai kwa na Truaga, mequ kuwa ni maroroi jidru. ¹⁰Ikwe na iyalayala qu na vaveya vuadru na Isireli oji na siga igi kwa na Turaga Aqu na biujiya ve ledru vakasama na vunau, aqu na volaia talega ke ve ledru yalo, aqu na ledru kalou talega, eru na wili me lequ tamata. ¹¹Niru na tasi vavulicidru yaiciya me leya lewe ni rara. Qainiya o wekaya, kwa, "Kilajiya na Turaga". Niru na kilajiko yau taucoko, vua o kiya e lure takya yacoviya o kiya e qase. ¹²Niqu na yalo-oka vuadru eru tasi dodonu, ia aqu na numidai niya na ledru I varau bura", ¹³Ni vo coviya e kiya e "kwarov", o kiya ena vaveya na keya imatai me I devudevuvu, ia na kwa e vo makawa ena voleka ni lavele mai.

9 ¹E djina e vo notu qeiniya na xi yalayalaji ni lotu, qeiniya na were-nii-lotu xa vurayura. ²A vai ga na were Tabuj o keya e simata, e no ke na I tokotoko ni sinna, qeiniya na teveli, qeiniya na madrai e dau lal danij e yaca me vanuwa Tabu. ³Vo sivi nai karuwa ni, a vo qai lai no na were Tabu igi na loqi sara. ⁴E nokoto ke na miqa koula, qeiniya na kato ni vi yalayalaji e botani vetutu taycoko ga na koula e nokoto ke na bilo koula e tawa ina mana, qeiniya na leya I toko o Eroni. ⁵A no iyata o rau na Jerupi vai ukuuku a va rurujiya na I cabo-cabo-ni bulubulu 10 na dredrei ni kwa me lai kawal vuwadru I kwe. ⁶Ni vo varautaki devu tu na kwai kwe, aru vo unu o rau na Bete ina vi siga nai matai ni were tabu, me vai ke na lotu. ⁷O rau ga na bete levu eru unu e va yakiya ga ina kiya na yabaki me kau na dra e va eabo niya vata na ledru va cala kwa na tamata. ⁸A vo vatakeya na Yalo Tabu na kwai kwe, ni tasi vatakeyi mai na ealevu I na loqi Taby na vanuwa e no ke na were Tabu i mata. ⁹Na keya i vata kilakila i qoi, me yacoviya na gauna i kwa a va cabo ke na i madrali qeiniya na I soro, o keya e tasi va savasavataki niya rewa e yaloga ni lamai lotu. ¹⁰Can cawa qeiniya na somu mo vulu vulu va levu qeiniya nai varau va vuravura, e vo lesi me cava re na gauna ni vi va dodonutaki. ¹¹A vo la mai na Karisito na bete levu na oka e qai tekuciya mai, na were tabu levu e oka cake sara na keya oka, e jikai ni vai ve na lima, a jikai ni kodaki ka ¹²E jikai ina dra ni me sena luve m bulumakau, ina leya dra ga e unu ke I na loqi tabu sara, ni vo rewajiya me Soliya na cola tawa mudu. ¹³Kodaki e yaga na dra ni bulumakan qeiniya na me, qeiniya na ravu ni bulumakau lewa ni vo kaburaki vuwadru na dukaduka, me savasava ke eru lala" ¹⁴E kodaki i val e dra na Karisito, o keya a va cabo niya vuwa na Kalou me balejiya na Yalo Tabu tawa mudu e jikai vuwa na bura, e rewarewa Sara me Savajiya ke na lemu lewaiya i yaloga ina cakacaka ni mate, me belejiya me mutu qwaraviya na Kalou colo? ¹⁵Okeya I kwe e yaco ke me taro glya ke na vi yalayalasi vou, meru rewa Jiya o rau eru lai covi i nal votavota tawa mudu e yalataki, me balejiya na leya mate, nai soro ni varau Toura a vo val Levu ina vi yalayalaji i mata. ¹⁶Kodaki e kiya na vi yalayalaji, e yaga me mate okeya a val ke navi yalayalaji: ¹⁷Ni vo mate a qai va deitaki ke na vi yalayalaji e jikai ni yaga va lailai ni colo no o keya a va vuniya na vi yalayalaji. ¹⁸O keya i kwe e jikai ni tabu ke na yalayala a vai I mata, a vai ga ina drai. ¹⁹10 ni kwa devu o Mosese na i va vuvuli taucoko ga ni vo vunau vuwadru taucoko na tamata, a qai kau o keya na kedru dra na luve ni bulumakau qeiniya na me, qeiniya na wai, qeiniya e rauni vulu na Jivi a vo vadradrataki, qeiniya na isopa, a qai kuretaki niya i nai vola, vuwadru muni na tamata. ²⁰A kwa, i kwe na dra ni vi yalayalaji a vaveya vuwako mutou na Kalou. ²¹A kuretaki muni na dra ina were tabu, qeiniya na bilo taucokononi lotu. ²²E vica na kwa e tasi va sava savataki ina dra me kodaki na i vunau: 10 me kodaki ni vo tasi dave na dra, e jikai ni boko nai varau bura. ²³10 e vo dodonu ke me savasavataki nai va takarara e no mai lomalagi ina vi kwa i kwej na vi kwa djina e va lomalagi a vo va savasavataki na kwa e oka vuwadru. ²⁴Ni vo jikai ni unu na Karisito i na loqi tabu a vai i na lima, i qoi na i vatakorakara ni kwa djina ni vo uu ina lomalagi djia ga, me lai talavi ni kuwa e mota na Kalou me balejiko datou: ²⁵E vo jikai muni ni va cabo niya va levu, me Kodaki ni unu na bete ina loqi tabu ina vi yabaki, me kau na dra kani kiya: ²⁶10 kodaki kwe e dodonu me mate valevu mai nai va tekivu i vuravurai a qai vata keya

va kiya o keya i nai devudevu ni gauna a vo kwa me la dai ke na i varau bura, ni vo va cabo niya.²⁷ Kodaki ni vo lai kwai me mate va kiya o rau na tamata, me qai bere na lewa.²⁸ Me lai va cabo vakiya me kodaki muni na Karisito me lai ocaji ke nai varau, bura ni tamata e wara; e na lai dani mai varuwa meru cola e jikai ni jiya i soro.

10

¹E no ga ina i vunau na varaitaki ni vika me bere mai, e jikai muni ni rewa i nai soro eru vacaboniya na viyabaki, eru vasavasavataki nidru na toro no ke.² Kodaki evo rewa, e jikai ni mudu na ledru vivacabo, eru jikai ni bilitaki no ina valavala ca o rau na dausoro eru vo vasavasavataki va kiya?³ nai soro iqoi e lai vanumi ke nai valavala ca ina viyabaki.⁴ E dreidrei sara me kau dai mai valavala ca na dra ni bulumakau qeiniya na me.⁵ O keya ikwe e kwa ke o keya ni vo lamai vuravura,⁶ "Nai soro qaneyai nai madrali o jikai ni okajiya, o varautakiniya ga vuwako au na yalo; nai soro yagi, hai soro muni e sorovaki ke nai valavala ca, o jikai ni marau ke." A qu qai kwa, "Daniya, aqu vo lamai, aqu volai ina i vola e vavivi mequ vaveya na kwa e okajiya na Kalou."⁸ A kwa i mata o keya, "Nai soro qeiniya nai madrali qeiniya nai soro yagi, qeiniya nai soro e sorotaki hai valavala ca, o jikai ni okajiya, se me o marau takiniya. O keya a vacabo niya me kodaki nai vunau."⁹ A qai kwa o keya, "Daniya, aqu vo lamai mequ vaveya na kwa e okajiya na Kalou. A kau dai o keya nai matai, me vaveya na keya i karuwa."¹⁰ Nidu vo vasavasavataki balejiya na lewa ikwe, e yaga o Jisu Karisito e vacabo vakiya.¹¹ O rau taucoko ga na bete eru notu eru cakacaka na visiga, e vacabo valevu nai soro igi e jikai ni kau dai rewa nai valavala ca.¹² O keya ikwe nivo vacaboniya va devu nai soro e kiya ga me balejiya nai valavala bura a qai no bale ve lima i matau na Kalou.¹³ A qai waciya niya no me niya na keya i tutu e la.¹⁴ Avo vacaboniya vo kiya nai soro a vaveya ke o keya na kwa taucoko ga e yaga vuwadru o rau eru vasavasavataki no.¹⁵ A jiya i vadjinadjina muni vuwako datou na Yalo Tabu. Io nivo kwa devu o keya,¹⁶ "Ikwe na viyalayalaji qu na vaveya vuwadru nivo devu na gauna igi, a qai kwa na Turaga, qu na vaqata niya na lequ i vunau veru yaloga, qai volaiya veru yalo."¹⁷ Ni ledru i valavala bura qeiniya na ledru jikai ni varorogo qu na jikai ni numiya tale.¹⁸ Kodaki e vo boko na kwa iqoi, evo jikai ni vacabo tale mai soro nai valavala ca.¹⁹ O keya ikwe, o mutou na viwekani, edu vo qai doudou medu unu na lequ tabu sara balejiya e dra o Jisu.²⁰ Na calevu vou a qai cola o keya a qai vadoniya vuwako datou, na kwa e unu ke nai laji, iqoi e yalo.²¹ Evo kiya na ledru bete levu ina were ni Kalou,²² medu toro voleka yaji ina yalo djina sara, nivo kuretaki tu du yalo me du kuwa ni beitaki niko datou ina bura, nivo sili tu du lala i na wai e madrawa.²³ Medu qulumiya qata na ledru vatutusa ni ledru vabaujiya me kuwa ni vavuli, nivo yalo djina o keya e yalatakiniya.²⁴ Medu vinumi vainiko datou, medu vakatakata taki medu dauloloma du qai varau oka.²⁵ Medu kuwa ni daniya na vasoqo vata, me kodaki na ledru varau e yavalu na tamata, medu vamasuji no, io me valevu, nidu vo daniya evo toro voleka mai na siga.²⁶ Io kodaki du vo i valavala bura evo daniya ke du yalo, nidu vo kilajiya devu nai vavuvuli djina e jikai kiya tale e kiya nai soro ni valavala bura.²⁷ E qai vo ga na ledru waciya ina matakuni na siga ni lewa, qeiniya na oca mudremudre tale ga, iqoi e kanidru na meca.²⁸ O keya e beciya na leya i vunau o Mosese ena mate ga, e jikai tale ni lai lomani, evo bilitaki vuwa eru ruwa se eru tolu nai vadjinadjina.²⁹ Mutu vakasamataki niya na keya levu na viocaj e dodonu me cava vuwa, e va kwa waletaki nita na dra ni viyalayalaji, e vasavasavataki ke a balejiya na yalo ni loloma?³⁰ Nidu vo kilajiya o keya e kwa, "Evo lequ i tavi mequ vataki niya, aqu na saumiya ga." A kwa tale, "Ena lewaidru na leya tamata o Jiova."³¹ E kwa vamatatu me lutu ve lima na Kalou cola!³² Mutu vanumiya na siga i mata, a mutu vakakaramataki ke mutu qai vosojiya na vivala ina rarawa djina.³³ E yavalu ni mutu vasirivoto taki ina varivariva qeiniya na vivararawataki, e yavalu, ni mutu no vata qeinidru e yavalu e kodaki ke.³⁴ Ni mutu lomanidru ga eru vesu tu, mutu marau nivo lai suguji na lemutu i yau, ni mutu vo kilajiya ve mutu yalo eno ga mai lomalagi na lemutu i yau e oka sara ina viqaji.³⁵ O keya ikwe mutu qai kuwa ni daniya na lemutu vadjina hiya ena levu na keya i sau.³⁶ Evo yaga vuwako mutou na vosojiya, mutu vaveya na kwa e okajiya na Kalou, me lemutou ke na kwa e okajiya na Kalou, me lemutou ke na kwa e yalataki.³⁷ Ena balavu valailai, e qai lamai o keya e lamai, e jikai ni balavu sara.³⁸ E cola na tamata yalo dodonu ina vabaujiya, io kodaki evo suka kanikiya take, e jikai ni okajiya qu yalo.³⁹ O datou edu jikai ni kodaki o rau na suka tale yaji ina rusa, du kodaki ga o rau eru vabaujiya no me cola na yalo.

11

¹Io na vabaujiya e kodaki nivo cava na vikwa e nuitaki, e kodaki ni vo vatakei na vikwa e tasi ladai.² Na kwa ikwe e rogo oka i mata o rau na tugwaqwa.³ Na vabaujiya e du kilajiya ke ni vo vai na vibuli na tata ni Kalou, e jikai ni vai na kwa e lai dani mai na ve kwa e lai dani no.⁴ Na vabaujiya e vacabo niya o Epeli, nai soro oka vuwa na Kalou e bura na leya o Keni, e rewa jiya ke na vadjinadjina ni vo yalo dodonu, e vo vatakeya na Kalou e oka jiya na leya i madrali, na kwa ikwe e tata no ke o keya e vo mate tu.⁵ Ni vo vabaujiya e mei yaji ke o Inoke, e jikai ni mate. "Aru jikai ni daniya, ni vo meiya yaji na Kalou." E sibere ni meiya yaji, a vo notu vuwa na vadjinadjina nivo okajiya na Kalou.⁶ Kodaki e jikai na vabaujiya, e dredrei sara medu lai okaji: o keya e taroviya na Kalou e dodonu me vabaujiya ni cola o keya, e saumidru muni o rau eru vadaniya.⁷ Na vabaujiya e matakuni o Noa, evo vasalataki niya na Kalou balejiya na vikwa e sibere ni lamai avo takaviya e kiya na waqa o keya me vacolanidru ke leya matavuwere. A vawaidru ke na kwai vuravura, a cava me jiya taukei ni vivadododnu taki e cava ina vabaujiya.⁸ Na vabaujiya e talai rewarewa ke o Eparaama, nivo lai covi me la ina vanuwa i sibere ni soli vuwa me lewaiya; avo layaji, e jikai ni kilajiya na vanuwa e lake.⁹ Na vabaujiya e la inova vavunilagi no ke na vanuwa e yalataki, e kodaki e jikai ni jiya leya, e nokoto no ga ina viwere laca, o Aisake qeiniya o Jekope, eru taukei jiya vata i bere na kwa igi e yalataki.¹⁰ E nuitakiya o keya na rara e tauyavu taki, e vaveya na Kalou.¹¹ vabaujiya e vakaikai taki ke o Sera me kunekune takiniya na kawa, a vasucuniya nai luve nivo devu na keya gauna, e numiya ga e yalo djina o

keya na yalatakiniya.¹² O keya, ke tubu mai vuwa e kiya, o keya e kodaki evo mate, eru levu eru kodaki na vikalokalo mai lomalagi, e kodaki muni na volivoli mai matacawa e jikai ni wili rewa.¹³ E mate ina vabaujiya o rau taucoko ga ikwe jikai ni ledru diina na vikwa e yalataki, eru daniya vayawa aru roqojiya, aru tukunidru niru vavunilagi aru viyato yaki vali i vuravura.¹⁴ O rau eru tata kodaki ikwe eru vadeitaki niya sara niru vadaniya na vanuwa e ledru.¹⁵ E djina ga, kodaki eru numiya na vanuwa igi aru dainiya tu, e rewarewa ga meru lesu tale ke.¹⁶ Aru qai biujiya sara e kiya na vanuwa e oka cake sara, igi e valomalagi: o keya ga ikwe e jikai ni maduwa ke na Kalou me tokoniya me ledru Kalou: niru vaveya o keya ekiya na rara me ledru.¹⁷ Nivo vabaujiya me vacabo niya o Aisake, o Eparama e vatovoliya, o keya a tata takiniya nai yalayala e vacaboniya me kiya ga o keya e vatubu o keya.¹⁸ A lai kwai balejiya i mata, la kawa o Aisake, e vatokoniya me lemu kawa.¹⁹ Avo vadjina jiya o keya e rewarewa vuwa na Kalou me vacolaniya tale mai na mate; a qulumiya tale me kodaki ke ina i vatakarakara.²⁰ Nivo vabaujiya na tata ni vivakalougata taki o Jekope qeiniya o Iso, qaneya o Aisake ina vikwa e sibere.²¹ Nivo vabaujiya a tata ni vivakalougata taki o rau ke o luveya o Joseva vata o Jekope, nivo voleka ni mate; avo cuva bale ina leya i toko.²² Nivo vabaujiya a kwa ke o Joseva, e voleka ni mate, nivo lai dani o rau e luveya o Isireli; avo tatau takiniya e tuwa.²³ Nivo vabaujiya e cilotaki niya o Mosese me vula tolu o rau na leya qase, nivo sucu o keya, niru vo daniya na mata oka ni luve. Aru jikai ni matakuciya lai varau na tui.²⁴ Nivo vabaujiya a duwa ke o Mosese, ni qai tamata cola mai, me vatokai me luveya nai luve o Fero na vulau;²⁵ Nivo djigitakiniya me vosojiya na vivaburaburataki nidru na tamata ni Kalou, e burajiya ni bau marau boto ga ina valavala bura e yavalu na siga.²⁶ E vadjina jiya ni jiya yau levu e valailai balejiya o Karisito, na kwa lailai nai yau mai Ijipita: nivo vadaniya na keya i sau.²⁷ Nivo vabaujiya avo deiniya ke i Ijipita o keya, a jikai ni matakuciya na leya oca na tui; avo gumaikali, me kodaki ni daniya omkeya e jikai ni lai dani.²⁸ Ni vo vabaujiya a vaveya o keya na kana vata ni la siviya, qei niya na kuretaki ni dra, me kuwa ni lai dere ke o keya e vamate nidru na ulumatuwa.²⁹ Nivo vabaujiya aru lake ina yaloga ni wasawasa dradra me kodaki ni vanuwa macamaca. Niru vo tovoliya o rau na kwai Ijipita meru bau kodaki ke, aru vo dromu.³⁰ Na vabaujiya a reba ke na ba mai Jeriko, avo buku na druwadruwa me bogi vitu.³¹ Nivo vabaujiya avo jikai ke ni rusa vata ke qenidru na jikai ni vabaujiya o Reapi, na lewa dauteigwane, avo meidru me vacegu nidru niya yamata.³² Na cava tale mequ kwa? nivo balavu sara kodaki qu kwa balejiya o Kitioni, qeiniya o Peraki qeiniya o Samisoni, qeiniya o Jefica, qeiniya o Tevita, qeineiya o Samuela, qeinidru na parofita.³³ O rau niru vo vabaujiya, aru vamaalumumu takiniya na vimatanitu e yavalu, eru vaveya na kwa dodonu, eru rewajiya me ledru na vikwa yalataki, eru vo sugujiya e gusu na laione,³⁴ eru vo bokociya na quto vamataku, eru vakaikaitaki tale niru malumalumumu, eru vo kaikai ina i valu, aru rovidru nai valu ni kwai kanikiya.³⁵ Aru vo qulumidru tale e yavalu na lewa na kwai ledru aru tucake tale mai na mate. Eru yavalu eru vararawataki vavevu, aru vo duwa ga ni cola, me oka cake ke na ledru tucake tale mai na mate.³⁶ Aru tovoli eru yavalu ina varivariva qeinidru na vesu muni qeiniya na dai i were ni vivesu.³⁷ Aru lai vadava ve na vatu, eru varo i ruwa eru veretaki, eru vamate ina selewau. Aru viyato yaki vali eru vaisulu e taba na sivi qeiniya na taba ni me.³⁸ Eru dravudravuwa sara, eru vararawataki eru vaburaburataki. Io e jikai ni yaga o rau kwai vuravura meru no vata qanedru; eru vo se ina vivanuwa lala, ina viuluniyataga, ina yavalu na qwara qeiniya na viqwara vatu i vuravura.³⁹ O rau taucoko ga ikwe eru rogo oka ina vuku ni vabaujiya io e jikai ni ledru djina na kwa e yalataki.⁴⁰ Io avo varautaki niya na Kalou vuwako datou na kwa e oka cake meru kuwa ke vaokataki sara takiya ga medu vaokaoka sara vata ga.

12

¹Okeyo igi, nivo no wavoki jiko datou tu nai wiliwili eru ni vikwa eru notu vedu tutu meru jiya i vadjinadjina, medu biujiya vatutu na ledui dagidagi qai niyo nai varoa bura du dau vesu rewarewa ke. Medu togo noga vitatiya na dredrei enotu vedu mata.² Medu varorogo vuwa o Jisu, na dau nivi vatau wkotaki ena lodu vabaujiya. Ia na vivamarou taki eya biu vemata, e vasojiya na varawa ena kauvelatai, vigaliya ga na maduwa, eya tadra enai tadratadra elima imatau na kalou.³ Bou vakaramataki niya, leya vasojiya na rarawa na leya bijiya vuwa me dagi takiya vainiya, me balejiya botogo mo kuwa ni vakasama varua moqai sese.⁴ Medu na vorajiya se unuviya rewa na rarawa me yacoviya sara na vanuwa mo dra ke;⁵ Iyo nidu vo umidainiya na leya ni vivayalo qwaqwataki niko datou medu niya lai luve: "Luvequ kuwa ni qulu vainama na leya vivavulici na Kalou, iyo medu tubu valeva ena leya vivadodonutaki mai Vuwa." ⁶Iya na Kalou ena vivavuliei ga vuwadru e lomanidru, 10 evavulicidru taucoko na leya iluve e ciqomidru.⁷ Qulumiya qata nidu vavulici. Na Kalou e wilikiko datou me niya lai luve. Ocei nai luve eva Momo me qai jikai ni vavulici.⁸ Iyo kodaki da tasi vavulici, na tamata taucoko du wasekiya vata, nick jikai ni tekuoya na lewa edu vo jikai muni ni niya lai luve.⁹ Iya na keya ikuri, eno na ledu Momo vayago okeya edau vivavulici vuwako datou medu rokovidru talega. Me qai vacava sara soko na ledu soliko datou vuwa na ledu Momo vayalo ecolo!¹⁰ Na ledu Momo vayago vavuliciko datou ena gauna lekaleka ni ledru numia e oka igi. Iya na Kalou e vivavuliciko datou ena ledu tuou, ereva nidu vai votavota ena leya savasava.¹¹ Ni jikai na vivavulici ena vigauna e soliya na marau, iya me solia na tavutu. Iyo mai bere e solia na vuani vacegu ni yalododonu mai vuadru nakeya vo eru vavulici ke.¹² Iyo mo vaqwaqwataki niya mu lima nivo malumalumumu mai qai niya mu turu ni malumu.¹³ Taubale vemu la ena calevu dodonu, iya me kua ni sese na laiyatoyato na qelo me vacolai ga.¹⁴ Meno vuwako datou yakia na vacegu, na savasava, ni jikai ikwe duna jikai ni dania na kalou.¹⁵ Mutu qaqarauni me kuwa ni kiya vuwa ko mutou me lutu dai mai na loloma ni Kalou, me kuna ni tubu vuwako mutou na yao ni viavialevu ena vavunia na leqwa, okeya igi medu kuwa ni vaburaburataki ke.¹⁶ Okeya igi etasi kiya vuwako datou ei tovo savasava se tasi dodonu, me kodaki o Isau, okeya eya volitaki niya na leya ulumatua ena kiya na veleji na cawa.¹⁷ Iyo qai numiya mai bere, na gauna e vanumiya ke medu taukeni jiya navi vakalougatataki, iyo duwa duarakinia maivua, balejiya ni daniya ejikai

nidu tekucia na calevu nivi vutuni, edjina ga nakea calevu na tagi.¹⁸ Nidu sibere ni yacoviya yaji na vatelaga e yewa ni lai butuki, na vatelaga e mudre tu, e gilogilo, e bagi tu, qai cogi laba.¹⁹ Nidu tasi donumaki niya mai na rogo ni davui, qai niya na rogo ni domoni kwakwa vuwa okeya e varogo e kerevia me kuwa tale ni kiya tale nakwa me lai kwar vuadru.²⁰ Niru jikai ni rewajia nakwa elai kwai vuwadru: “Iya kodaki e kiya vuwadru na manumana e butukiya na vatelaga, e doclonu me virilaki.”²¹ Kiya nakwa na leya vamataku nakwa e laidani ni kwa o Mosese, “O yau qu matakua vata qainiya qu qai saqanini.”²² Iya nidu vo lamai na vatelaga o Saioni igi na leya tauni na lea inono na Kalou colo, i Jerusalemi nai nono valomalagi, e jini vaoba na agilosu eru vaokaoka niru tuva tu.²³ Edu vo lamai vuwadru nai soqasoqo ni ulumatua, orau navo-volai tumai lomalagi. Edu vo lamai vuwa na Kabu, na daunilewa nikwa taucoko, orau na yalododonu yakia ikwe oraci navo-vataucokotaki tu.²⁴ Orau evu vo lamai vuwa o Jisu, na dounivadewa ni viyaloyalaji vou, e okacake nava miriki ena dra kaburaki maivua edra o Eveli.²⁵ Varorogo kuwa ni duwaraki nia okea e kwakwa no yaji. Iyo kodaki eru tasi tuba rewa maivuwa okeya eru duwaraki niya meru vuki vatutu mai vuwa okeya e kwakwa nomai lomalagi.²⁶ Ena kiya na gauna, e sakure na vuravura na gauna erogo ke domo. Iya na gauna ikwe e kwakwa yalayala qai kwa, “Ena yaco tale kiya tale na gauna ena kurejiya na vuravura, qai niya na lomalagi talega.”²⁷ Na kwakwa ikwe, “Kiya tale boto na gauna,” kai bakbale ena karejia, igi navi kwa eya vai, iya navikwa etasi sakure ena notuga.²⁸ Iyo igi ga, nidu ciqomiya na matanitu ejikai ni sakure rewa, medu qai vaokaoka ena leya ivarau ni vaokaoka vuwa na Kalou ena yalomatuwa qai nia nidu matakua.²⁹ Na ledu Kalou okeya na quto mudremudre.

13 ¹Me Nokoto no ga na vilomani ni vitacinil ²Kuwa ni numclenidru na valcana niclru na vunitagi nvo vica evu vo vakana nidru na agilosu quiniya nini vo numidei nia ga.³ Mo dau numidru evu vo vesu tui me koclaki ni mutou vo vesu vata quidru talega evu vo valoloma me kodaki ni mutu vo vayago talega.⁴ Vo kilikili vuwadru na tamata taucoko na vawaji qainclu nai davodavo e Jikai ni vidvivaji: 10 ovau e vu dau kisa E na leya lewa ga ni kalou.⁵ Me mutu kuwa ni dau kocoviya na secle: iya me mutu dai yalo oka Ena vikiua va noki vuako mutou ni vo kwa okiya “A qu na tasi biujiko se numidei niko.”⁶ E na vuku ni vikwa ikwe eclu vo douclau ke me kwa A lequ ivukevuke Jiova Iya aqu na tasi matakua na cava na kwa e kit akinya na tamata voko yau.⁷ Me mutu numdru orau a simata takiniko mutou, e kwa vokomutou na tata ni kulou: va tekutekuciko yau na ledur vabaujiya mo numiya na ledui gioji nai ledru ivalavala.⁸ E vo niya atakiya ga o Jisu karisito e na siga vo oji qamya na siga nikuiva qainiya na siga sibere mai.⁹ Me mutu kua nikakuuyaki e nai vavuvuli e levu ni vo ladei, ni vo yaga me vadeitakinya na yalo ni loloma ni vo solia, tyia mi kuwa gani cawa ni votasi yaga vuwaclu eni vo aga oga ke.¹⁰ Ni avo kiya na ledu i cabo cabo ni soro ni vo tasi doclonu me kana ke o rau vu vo qunvavi wen tabu.¹¹ Ni vo tavu na bili ni vava na lala ni manumanu iqoi vo kau. Na kedru dra I na leqi tabu o kiye na bete leni me sovo ni valavalabubu.¹² O kiya ga ikwe a mate ke o Jisu e lobo ni matamata ni vava me vasavasavataki niclru na tamata a na leya dra.¹³ E na vuku ni vikwa ikwe medu la ke vua i na bili qui vosojiya vata na vivanvanvataki.¹⁴ Ni vo Jikui na ledu rara ikei me du no vakiya ke la edu vo vadaniya e kya ena qai bere mai.¹⁵ Iya o Kiya ikwe me du dau vaca boniya naga nai maadralli ni valea okaoka vua na kalou e vuku ikwe na vu gani tabu nigusu medu tusanakiniya no ga e yacu.¹⁶ Mo kuwa talega ni numiclai takinya na vikwa oka qainiya na dau soli kwa: nivo okajiya na Kalou na madrali koclaki ikwe.¹⁷ Mutu varoroyo uwadru evu evu vo simata taki niko mutou qainiya me mutu vamaluinalumu takiniko mutou ni vu vo yadiavia mutu yalo me koclaki ovau eni na kwa balejidru, meru kitakinyu na marau quiniya ni Jikai ni vutugu ni vo tasi yaga vuwako mutou na vi kwa ikwe.¹⁸ Mutu masulaki niko madou ni mulu vi Jina Jiya ni vo oka na lemaelu lewa iyologa ni madu vo okajia me varau oka E na vi kwa taucoko ga.¹⁹ Ia qu vo masumasu me vai ga ni vikwa ikwe e vawatoto taki no yaji vuako mutou.²⁰ Iya na kalou na dau ni vei va cegui o kiya na kaitole mai na mate na ledu turaga o Jisu knuisito na kelui ivatawa na sipi e na vuga ni drei vo ega ke na viyala yalaji tawa mudi.²¹ Me va oka niko mutou ve o kiya e varau oka taucoko we mutu vaveya na leya lewa qanya me vaveya o kiyadi yaloga ni kwa e vo oka vua e vuku ga o Jisu kaviso me du vavokovoko me kua ni mudu Emeni.²² Ia aqu vo vamamasu vuuko mutou na viwekani me mutu dau vosojia na tata ni vi vaugeji! Niqu vo volai vuako mutou, e na vica ga na tata.²³ Mutu kilajiya vo seveki tale orau o wekadatou o timoci ; kodaki e tasi vawatoto mai okiya o maclou na tolaviko mutou vakiya no.²⁴ Aqu vo loloma yaji vuwadur raucoko ini sinmatataki niko mitou qrinidui taucoko eru lotu vo loloma tuyaji vuako mutou o vau mai Itali.²⁵ Me nokoto mako mutai taucoko na loloma Emeni.

Jemesa

1 ¹O au o Jemesa, nai talatala ni kalai qeniya na Turaga o Jisu Karisito vo loloma yaji vo rau na yanisa e jinikania eni duinseyaki.² O kemutou o wekaqu, mutu numiya me kwa hi marau sara, ni mutu vo lutu ina lau na kwa vo dauvalavalo la.³ Ni mutu vo kilajiya vo vatubuniya na dauvosojiya na vivatovolei ni lemutou vauujiya.⁴ to me jini oka na cakacaka ui dau vosojiya, me mutu oka tancoko sara ke, me kua ni kia na kwa e lavele.⁵ to kodaki e vo lailai na vuku nia e kiya vuako mutou, me kereviya nia na kalou, o kiya vo solia valevu vo rau taucoka ga na ecolo, e vo jikai ni dauvivadindeui i ena soti ga nia⁶ to me revereve ina vabaujiya, me kua ni vajijiqu, vo kodaki va ua ni waitaci, vo caginiya ina cagi qai vitabuyaki.⁷ to me kua ni numia na ecolo igi ni na rewajiya e jia na kwa mai wa na Turago.⁸ na ecolo e lomalomama, vo yamekemeke ina leya ivalavala taucoko ga.⁹ to me marau na ecolo dravudravuwa ina leya lareji cake.¹⁰ qeniya o kiya e vutuniyau, ina leya malumatumu mai: ni na oji ya okiya me kodaki na se ni mau.¹¹ Ni vo cabe cake na siya qeniya na cagicagi katakata, vo varaqosa- Takiniya sara na mau, a vo mira e se, a vo searu na kea rairai oka: ena malai yaji kodaki ke na tawata vutunijau ina lea ivalavala.¹² E kalougata na ecoto e vosojiya ni vo vatovolei io, ni vo vatovolei oji, ena rewajiya na isala ni colo okiya vo yallatakiniya na Turaga vo rau eni vo lomaniya.¹³ Ni vo dauveretaki e

kiya, me kuo ni kwaya, vo dau veretakinko au na kalou: ni vo jikai ni dauveretaki vewa ra kalou ira kwa bura, a vo jikai ni dauveretakiniya okiya e kiya na ecoto.¹⁴ I o vo daureretaki na tamata yakiya, ni vo vacalaniya na leya garogaro bura qai bacauitakiniya.¹⁵ Ni vo qai bucibucini ra garogaro bura, vo rasucuniya na ivalavala ta bura: a vo oji ra ivalavala bura, vo qai vasucuniya na mate.¹⁶ Mutu kua ni cala, o kemou o wekaqu lomani.¹⁷ Vo la mai iyata na isolisoli oka taucoko ga qeniya na isolusoli yaga taucoko ga, a vo la bake vua na iyalajalo ni viyatoyaki.¹⁸ Vo vatubuniko olatou okiya ina leya lewa ga ina kwakwa ni djina, medu kodaki na isew ni vikuea vo bulia o kiya.¹⁹ O kiya ikwe, o kemutou o wekaqu lomani, me mutu vawatoto yakiya ni varorogo, me mutu berebere ga ni kwakwa, me mutu berebere talega ni oca.²⁰ Ni vo jikai ni vatubuniya na kwa e dodonu ma na kalou na oca ni ecolo.²¹ O kiya ikwe me mutu qai biujiya dei na duka qeniya na kwa bura e levu tu, me mutu vabaujiya ina yalomalua na kwakwa vo tei vuako mutou, igi vo vacolaniya rewa mutu yalo.²² Lo mutu tekuciya ni kwakwa mutu kua ni rogociya botoga, qai vakaisinitakiniko mutou vainiko mutou.²³ Lo kodaki e kiya e vo rogociya botogana kwakwa qai jikai ni tekuciya, vo tautauvata ga qeniya na tamata e lai jidroriya e mata ni yago ina iloilo.²⁴ Ni vo lai jidroriya, a vo qai la dei yaji, a vo numide iniya vasauri se vo kodaki ivei lai valavala e yago.²⁵ Lo o kiya vo tolariya vamatua va irunau oka oka sara, na vurau ni visereki, qai tudei ke, vo jikai ni daurogociya qa numideiniya, io vo vavea talega na cakacaka, ena kalougala lae okiya ikwe ina leya cakacaka.²⁶ Kodaki e kiya vuako mutou vo numiya na latu, lo qai jikai ni taroriya rewa e yame, e vo dauvivakaisini talega e yalo, vo kwa wale na leya latu na ecolo ikwe.²⁷ Na lotu sarasara e jikai ni cala ina mata ni kalou o Tamada vo kodaki ikwe, me vo tolavidru na luveniyali qenidru na yada, ni ni vo varawa, me vo qarauniya talega me kuwa na tauriya na duka ni kwa vavurawra.

2 ¹O mutou na lequ icaba, kwa ni qulumiya rata na tamata qainiya na vabaujiya ni Jisu Karisito na ledi Turaga, qainidru na tamata daurarivarira.² Ia kodaki e kiya e unu I were ni lotu, uku tu na mama carira qainiya na isulu saulevu, qai unu mai e kiya na tamata drarudrarua.³ Kodaki o na daniya o kiya e vaisulu oka qai kwa “o iko tadra ikei na vanua oka,” ia o qai kwa vua e vaisulu valoloma, “Tucake keigi se “Tadra ve qu tutu ni la.”⁴ Iko tasi rewa ni valewa iko rewa? O si bere re ni rakawa iko na rakasama bura?⁵ Regociya, na lequ i caba, na kalou a tasi djigidru na drarudrarua I vurarura meru vutuniyau i na vabaujiyal meru tauke niya e kiya na matanitu a yalo takiniya vuadru eru lomaniya?⁶ Ia ni mutu beciya nna tamata drarudrarua! A tasi vasaraauratiki niko mutou o rau na Vutuniyau? Tasi nidru aru ra meko na were ni Vilewai?⁷ Eru dau tasi tata bura takiniya na yaca varokoroko mutu ro vayacani ke.⁸ Ia kodaki, mutu na vatekuciya na vunau me kodaki na leya volai I na Vola-Tabu, “Lomaniya na lemu icaba kodaki na lemu dau loma niko,” mutu na qai vai vaoka.”¹⁰ Ia o kiya ga e rogociya na vunau taucoko, la ni cala e kiya boto jiki, e na beitaki ni taleidredre I na vunau taucoko.¹¹ Ni o kiya ga kwa, “Kuwa ni sioviya na kwa ni Qase,” a kwa talega, “Kuwa na laba” Kodaki o na tasi sioriya na kwa ni Qase, la o vilabaji, o na vawili na dau taleidredre ina vunau.¹² Mutu tata, cakacaka me kodaki o rau na lewai me tautaurata qainiya na vunau ni Visereki.¹³ Ni na lewai me tasi lomani vuwadru eru tasi varaitaki niya na loloma. Ia na loloma e rewajiya na vilewai.¹⁴ Ena yaga vacara, na lequ icaba, kodaki e kiya e kwa ni no vuwa na rabaujiya, kodaki e jikai vuwa na cakacaka? Ena rewa ni racola niya na rabaujiya se jikai?¹⁵ Ia kodaki o tacimu na lewa se tacimu teigwane me vaisulu bura qai jikai tu na keya e kiya na siga.¹⁶ E dodonu me kiya vuwako mutou me kwa vuwadru, “mutu la na vacegu, me mutu vasiniaji.” Kodaki mutu tasi soliya e kiya na kwa Vuwadru balejiya eru yago, na cara e bete?¹⁷ Io e na kodaki talega ke, ke jikai na vabaujiya me tu vata qainiya na cakacaka, ena mate.¹⁸ Ia ena kiya e na kwa, “na lemu vabaujiya, ia aqu na cakacaka.” Varaitakiniya ga mai na lemutu vabaujiya, aqu na varaitakiniya ga mai na lemutu vabaujiya, aqu na varaitakiniya vawako na lequ vabaujiya ni lequ cakacaka.¹⁹ Ia mutu vabaujiya ni kiya na kabu, o vo vai oka. Ia o rau na nitu eruvabaujiya muni, niru satanini muni.²⁰ O iko mata kilajiya muni, iko na tamata yalowai, ni no na rabaujiya qai jikai na cakacaka e tasi yaga?²¹ A tasi radoniya o Eparama ledu Momo I na vuku ni cakacaka, na leya vacaboniya o Aisake na leya I lure na ranua ni vacacabo I soro?²² O daniya ni cakacaka na leya vabaujiya qainiya na leya cakacaka, ni leya cakacaka ni vabaujiya a ro rewa.²³ A vo rayaconiya nai Vola Tabu o kiya a kwa, “na Kalou a vabaujiya o Eparama, a vo vawili vuwa me I varau dodonu, a ro vayacani me wekaya na kalou.”²⁴ Ia mutu ro daniya ni ro vadoniya na tamata e vuku ni cakacaka, e tasi ni ya e vuku na vabaujiya takiya ga.²⁵ Me kodaki talega ke o Reapi na lewa e dau teigwane, ni tasi radonui e vuku ni cakacaka, ni ru vacegu o rau na I ratala, qai ratala tale e kiya tale na caleru?²⁶ Me kodaki ni mate na yago ni ro larele na yalo, ena kodaki talega ke ni mate na vabaujiya ena larele na cakacaka.

3 ¹O kemutou o wekaqu, me kua ni levu vuako mutou mei varuruli, ni mutu vo kilajiya edu na lai oaji valeru ke.² Nidu vo cala taucoko ga ina leru na kwa. Kodaki vo jikai ni cala ekiya ina kwakwa, vo ecolo uasivi sara okiya, e vo rewarewa rua me taroriya e yago taucoko.³ Tolariya, kodaki e du ro ciqiniya na kedru tarori na ose veru gusu, me ru talai rewarewa vuako datou, e du vo qai saumakiniya eni yago taucoteo.⁴ Tolariya talega na waqa, ni vo kwaleni vaidjira a vo sari kaliya ina vuku ni cagi kaikai, io vo saumaki ga ina iuli ni waqa lailai sara, ve yasa e okajiya okiya e qulumiya na iuli.⁵ Vo kodaki talega ke du yame ni vo jiki lailai ga, a vo kwakwa va viaria leru. Tolariya, vo cadre niya na quto leru na buka waqa bilai!⁶ Lo vo buka waqa du yame, na kwa. Taucoko ni bura: vo kodaki ke du yame ina vijiki ni lala taucoko, e vo vamudreniya na ivalavala taucoko ni yago; e vo vamudreniya iqoi o yeli.⁷ Ni vo vamaroataki na manu manu taucoko eru yavai va, qeniya na manumanu vuka taucoko, qeniya na kwa eru vo qani, qeniyo na kwa ni waitaci, a vo vamaroa taki nidru tu na tamata.⁸ Io ro jikai na tamata vo vamaroatakiniya rewa na yame; na kwa taucoko vo jikai ni tarori rewa, vo vuqa ire kwa gaga vo da vivamatei.⁹ Edu vo vaokaoka ke vua na Turaga ledu Mom; edu ro rukaki taki nidru talega ke na tamata, eru ro buli me tautaurata qeniya ra kalau.¹⁰ Vo vu vena gusu e kia bau ga, na vaokaoka qeniya na virukaki. O kemutou o weraqu, e jikai ni dodonu me kodaki ke na vikwa ikwe.¹¹ E bara kiya na mata ni wai vo vadaveniya mai e mata e kiya ga na

waidranu qeniya na wai yaga talega? ¹²Oi kemutou o wekaqu, vo bara kia na lolo vo vuatakiniya rewa na olive? Vo bara kiya na vaini, na lolo? Vo kodaki ke, vo jikai e kiya na mata ni wai vo tovure maike na waitaci qeniya na wai dronu talega. ¹³O cei ro kemutou vo vuku qai yalomatua? Me varaitakiniye ina ivalavala oka na lea cakacaka ina vuku vo yalomalua. ¹⁴to kodaki vo notu vuako mutou na daururu e gaga qeriya na dauvica, mutu kua ni valevulevui kemutou, se mutu giritakinia na iraruruli djina ¹⁵Na vuku kodaki igi vo jikai ni la bale ma iyata, vo vavurarura ga, vo vayalo makawa, vo vanity. ¹⁶to, kodaki vo no koto na vuvu qeniya na viva, vo nokoto ke na video qeniya na cakacaka taucoko ga e bura. ¹⁷to na vuku mai yata vo sarasara, ibere vo dau la na vivacegui, vo yalomalua, vo vamasuji rewarewa, vo vuga ina loloma qeniya na vua oka, vo jikai ni djigitakinidni vavitaliya na tamata, se dau vivakaisini ¹⁸Lo na vua ni valavala dodonu vo kaburaki vata qeniya na vivacegui vo rau eni viracegui.

4 ¹Na cava re e olau varuniya na viva rata na virala? Tasi niya ni notu yaralu lemutu gagadre bura balejidru lemu icaba? ²Mutu vo kocokoco mutu qai tasi rewajiko mutou: mutu vo ravuraru, ga gadreriya e leru na kwa, mutu qai tasi qulumiya rewa me lemutou: mutu vo virala tuga vata mutu viva, iya mutu vo tasi rewajiya ni mutu vo kerekere tuga re. ³Mutu vo kerekere ga ni mutu tasi rewajiya mutu na vo kerekere ga me larele lemutu gagadre bura. ⁴O kemutou na dau lasa, mutu bara tasi kilajiya no na kalou e dau burajiya na vi okaji va vuravura. ⁵Mutu numiya tu ni na tasi yaga na kwa e volai tu ve na vola tabu mutu vo gadrevia va bura na yalo iqoi e nokoto vo kemutou? ⁶Okiya vo soliya oji tu la loloma. Igi vo kwaya ke okiya, Eru vo viavialevu ni vorokidru na kalou, iya la loloma e soli ga vuadru na yalo malumalumu. ⁷Igi me mutu va malumalumu takiniko mutou ke vuwa na kalou, vorojiya na nitu, era qai tuba dei mai vuwako mutou. ⁸Mutu toso voleka yaji vuwa na kalou, okiya na qai toso voleka ma vo kemutou. Va sarasara takiniya mutu lima, o mutou na lomalomarua ⁹mutu mai rarawa, mutu mai tagi! Mutu vukieiya lemutu mali me lemutu rarawa vata marau me lemutu dredre. ¹⁰mutu va malumalumu takiniko mutou ve na mata ni turaga. Okiya na qai lavejiko mutou cake. ¹¹Mutu kuwa ni dau kakase, mutu kuwa ni vi kwaseji va viwekani, mutu kuwa talega ni kakase takiniya na i vunau. Iya kodaki o vo lewaiya na i vunau, o qai tasi tekuciya, o qai lewaiya ga. ¹²E vo kiya takiya ga e lewaiya vata na daunilewa, okia ga e rewajiya na vi va colai va na vi varusai: opei oiko mo vakawaia na vunau? ¹³Iyo mutu varogo sara mai ikei o mutou na kwaya no “Nikuwa se viqwata madu na la ga i tauni, madu na lai no ke me kiya na yabaki, me madu vivala me leru na lemadu iyau. ¹⁴Iya mutu tasi kilajia na vi kwa ena yaco viqwata: Ena vacara tu na lemutu cola? Mutu na vo tu vayawa tuga mai o kemutou, e rairai berebere valailai qai seayaru tu yaji. ¹⁵Iya ikwe me mutu qai kwaya, kodaki vo donu mai ruwa na turaga, du na cola rata du na qai tara na vi kwa oka. ¹⁶Iya mutu vo marau mutu qai raqwaraqwa: e bura ni mutu marau kodaki igi. ¹⁷Okiya ga e bura qai tasi tara na kwa ya oka, igi na varau bura.

5 ¹Mutu lamai o kemutou na tamata vutuniyau, mutu lamai tagi vata mutu lamai vacacabo me balejiya na kwa rarawa ena yaco mai. ²E na vuca mai na lemutu you vata ena kaniya lemutu sulu na sarasara. ³Ena veveka mai na lemutu koula vota na saliva; ena qai tukuniko mutou ga mai na keya veveka, ena qai kaniya mai mutu lala me kodaki na bukawaqa Mutu sogojiya oka lemutu you me rewa ni yacoriya na gaura mai ibere. ⁴Tolariya vo tagi okuru na dau cakacaka, eru ro tamusukijiya na lemutu teitei okiya mutu saratakiniya: iya na gauna e rogociya ke na Turaga na ledru tagi eru na kala tamusukijiya ga. ⁵Mutu marau no ga i vuravura, mutu na kana no vata mutu na vivakani no ve mutu yaloga, na siga e na tara ke na vi vamatei. ⁶Mutu va lewaidru na yalododonu, mutu na vamateniya; ena Tasi vorajiko mutou okiya. ⁷Okiya ga ikwe na viwekani, me mutuqai vosojiya me yaco gare la lesu mai na Turaga. Daniya na vatau-ni-were e wacia tu na vuwa ni qwele e talei, e vo wawa va balaru va lailai, me rewajiya re na luru simata mai vata na luvu e sibere mai. ⁸Mutu wawa talega o kemutou; vadei takinya mutu yalo, ni vo voleka mai la lesu mai na Turaga. ⁹Mutu kuwa ni vi ocaji o mutou na viwekani, ke mutu qai lai ocaji, mutu rogociya e vo tucake tu i mataniwere na Turaga ni lewa. ¹⁰O kemutoou na viwekani, mutu va tekutekucidru na parofita na ledru dau vosojiya na kwa rarawa, vata na ledru dau vosojiya, eru vo tata ena yaca ni turaga. ¹¹Edu na vatokanidru na dau vosojiya meru kalougata mutu rogociya la dau vosojiya o Jope, mutu vo daniya talega la mudukiya vacava na kalou, ni yalo oka na kalou ka dau loloma. ¹²Iya na kwa levu sara ikwe, o mutou lequ viwekani, mutu kwa sara ni bubului, tasi tara i lomalagi e tasi tara talega i vuravura se me kiya tale na kwa: me iyo ga na iyo me jikai ga na jikai; ke jikai mutu na lai ocaji. ¹³Kodaki e kiya vo kemutou e va rarawataki me masu ga. Kodaki e marau me sere. ¹⁴Kodaki e kiya vo kemutou e tauvimate, meru lai covi mai okuru na talatala qase ni lotu, meru masulakiniya meru waliciya talega ve na waiwai tabu. ¹⁵Iya na masu ni vabaujiya ena va colaniya mai na tauvimate, ena qai vacolaniya mai na Turaga, iya kodaki e va taraiya na varau bura ena tasi lai ocaji ke. ¹⁶mutu kala va tusaniya ga lemutu kala varau bura, mutu vi masulaki me mutu vi vacolai ke. E yaga sara valevu lemutu masu na yalododonu. ¹⁷E tamata dau liu takiniko datou o Ilaijia, a masu sara va kaikai me kuwa ni tau na luvu i varavura ni vo oji re e tolu na yabaki vata e ono na vula. ¹⁸A qai masu tale me tau na luvu me qai vuwa mai na vuanikai. ¹⁹Oi kemutou na viwekani, kodaki e kiya vo kemutou e la va vitaliya tumai ve na vavuvuli jina, ena valesuniya tale mai e kiya. ²⁰me kilajiya okiya ikwe ni tamata e valesuniya mai na valavala bura igi e tautavata ga e va colai mai na mate. E bulujiya talega na valavala bura ya levu.

Leya matai ni vola o pita.

1 ¹O au o Pita na leya apositolo o Jisu Karisito, i vuwadru na nokoto no vavulagi niru vo visebayaki i Ponito, i Kalajiya, i Kapatosiya, i Esia, qaneyi i Piciniya. ²Eru vo djigitaki tu me kodaki na leya lewa i mata na ledu Kalou o Tamadatou,

meru vasavasavataki ina Yalo Tabu meru talai rewarewa ke ena kuretaki muni e dra o Jisu Karisito. Me valevu taki vuwako mutou na loloma qaneya na vacegu.³ Medu vaokaoka vuwa na Kalou leya Momo na ledu Turaga o Jisu Karisito, o keya e vatubuniko datou tale me ledatou na nuinui ni colacola, me kodaki na leya loloma levu nivo tucake tale mai na mate o Jisu Karisito.⁴ Medu na taukeni jiya nai votavota oka e jikai ni bura rewa, e jikai ni dukaduka, e jikai ni malai mai e maroroi no mai i lomalagi me lemutou.⁵ O kemutou na maroroi ina kaikai ni Kalou ina vuku ni vabaujiya ina cola e varau tu me na varaitaki ina gauna mai bere.⁶ Ia ina kwa ikwe mutu na reki valevu ke, ia ina gauna lekaleka ikwe, se yaga mutu na vararawataki ina vimataqali dredrei.⁷ Me lai dani ke na lemutu vabaujiya ena vatovolei, me taleitaki valevu cake sara ia me valailai ga na koula e bura rewarewa ni na vatovolei ina bukawaqa, me kwa ni vaokaoka a dokai me na vacaucautaki ina gauna e lesu tale mai o Jisu Karisito.⁸ O keya mutu a jikai ni tolaviya, ia mutu lomaniya ga, o keya mutu jikai ni tolaviya no nikuwa, ia mutu vabaujiya ga, mutu reki ina reki e jikai ni cavuji rewa e oka sara.⁹ Ni mutu vo rewajiya nai jinijini ni lemutu vabaujiya, io ena cola mutu yalo.¹⁰ Na cola ikwe eru vatarogiya na parofita, eru vadaniya no muni, o rau na parofisasi takiniya na loloma ena lemutou.¹¹ Niru vadaniya se gauna cava, se kodaki i vei na gauna e na vatakiya vuwadru na Yalo Tabu e nokoto no ru yaloga, ni vo kwaya devu re na leya rarawa o Karisito qaneya na vikwa e oka ena bere mai.¹² A vatakei vuwadru, e jikai ni balejidru ga, ia me balejiko datou eru yaco meru jiya i talatala ina vikwa e lai kwai mai vuwako mutou o rau na vunautakiniya vuwako mutou nai tukutuku oka, qaneya na Yalo Tabu e lai vatala mai lomalagi, na vikwa ikwe eru okajiya o rau na agilosu meru djikeviya.¹³ O keya ikwe mo mutu biujiya mutu mata ni yaloga, mutu yalo matuwa mutu vanuinui no ni na yaco mai nai vataojioji, mo mutu rewajiya ke na loloma ena mei mai vuwako mutou ena lai tolavi mai o Jisu Karisito.¹⁴ Me kodaki na i luvu e dautalai rewarewa, mutu kwa ni vatautau vata qaneko mutou na vigagano bura i mata ni mutu a liyaliya.¹⁵ Ia e yalo savasava o keya a coviko mutou, mutu yalo savasava muni o mutou ina valavala taucoko ga.¹⁶ Ni volai "Mutu yalo savasava ni qu vo yalo savasava o au."¹⁷ Ia kodaki mutu masu vuwa, me kodaki ni jiya o Tamamutou o keya e lewadru yakiya, me kodaki na kwa eru vaveya e jikai ni djigitaki nidru vavitalia na tamata, me mutu matakuciya ina lemutu valavala ina gauna mutu a nokoto no ke vavulagi.¹⁸ Ni mutu a kilajiya mutu a jikai ni voli ina vikwa caca wale, ina siliva se na koula mai na lemutu varau bura mutu a rewajiya mai vuwadru lemutu qase.¹⁹ Ina leya dra talei o Karisito me kodaki na lami e jikai ni bura rewa e kiya e jiki.²⁰ Keya a lesi i mata aqai tauyavutaki i bere na vuravura, a qai varaitaki ina gauna i bere me balejiko mutou. Ia o kiya ikwe e vuni²¹ lemutu vabaujiya na Kalou, o keya a vatucakeniya tale mai na mate, a soliya vuwa e kiya nai ukuuku me niya na Kalou o keya a vatucake takiniya tale mai na mate, mutu vo vabaujiya vanuinui no ke.²² Mutu vasavasavataki niya mutu yaloga ni mutu vo talai rewarewa ina vavuvuli djina ina vuku ni Yalo Tabu, mo mutu lomanidru ke o wekamutou ina loloma e djina, ia mutu vilomani vainiko mutou ina yalo savasava qaneya na loma katakata.²³ Ni mutu vo sucu tale, e jikai na sila e vuca rewa, ikwe ga ena jikai ni vuca rewaina tata ni Kalou e cola, tudei a tawa mudu.²⁴ Edu kodaki na qarasi na tamata taucoko ga. E kodaki na se ni qarasi nai ukuuku ni tamata. E daumalai na qarasi, a mira ese.²⁵ Ia na tata ni Kalou e tudei me tawa mudu. Ia ikwe na tata ni tukutuku oka e vunautaki vuwako mutou.

2¹ O keya ikwe mo mutu biujiya dai na yalo bura taucoko, na daulawaki taucoko, na dauvivakwasini, na dauvuvu, na dautata ni vaburaburataki taucoko.² Mo mutu kodaki nai luvu esi qai sucu, mo mutu okajiya valevu nai vavuvuli me kodaki na wainisucu djina, mo mutu tubu cake ke,³ kodaki e djina ni mutu vo tovoliya devu nivo yalo loloma na Turaga.⁴ Ni mutu vo lamai vuwa, me kodaki ina vatu colacola igi eru biujiya na tamata, ia na Kalou evo djigitakiniya e talei vuwa.⁵ O kemutou muni, me kodaki ni mutu vo vatu colacola, mutu vo vai cake mo mutu were vayalo, me mata bete yalo savasava, mo mutu vacaboniya na madrali vayalo, e oka vuwa na Kalou e vu o Jisu Karisito.⁶ O keya e nokoto no muni ina Vola Tabu, "Tolaviya aqu a viritakiniya mai Saioni na vatu ni yavu ina tutu ni were e djigitaki e kwa talei, Ia o keyae vabaujiya no ena jikai ni maduwa."⁷ E na lemutou ke na talei, o kemutou na vabaujiya, ia i vuwadru na tasi varorogo, "Na vatu aru biujiya ina mata ni were e yaco me jiya i vadei ni tutu ni were,"⁸ qaneya na vatu eru a vataurabe ke, qaneya na vatu eru lutu ke, niru vo vataurabe ina tata niru a be, eru vo lesi meru kodaki muni ke.⁹ Ia o kemutou na taba tamata djigitaki, na mata bete vaturaga, na matanitu yalo savasava na tamata eru taukeni jiya na Kalou, mo mutu varaitakiniya na leya oka sara o keyae coviko mutou mai na gilogilo ina kakarama e vivakurabuitaki.¹⁰ O kemutou mutu a jikai ni tamata taukeni i mata, ia a qai tamata ni Kalou, mutu a jikai ni lai lomani mai mata, ia mutu qai lai lomani.¹¹ O kemutou na lomani, aqu vamamasujiko mutou, ni mutu a kodaki o rau na vulagi, qanedru na dauviyato yaki mo mutu taroviko mutou mai na gagadre bura ni yago e vivala qaneya na yalo.¹² Me dodonu na lemutu varau ina kedru maliwa eru jikai ni lotu, ina vikwa ikwe me rokovi ke na Kalou ina visiga ni viyatovi, ina vuku ni valavala oka eru na daniyao rau nadau tata vaburaburataki niko mutou me kodaki ni mutu jiya na tamata varau bura.¹³ Mutu talai rewarewa ina lesilesi taucoko ni tamata ina vuku ni Turaga, se vuwa na tui, nivo teimata no,¹⁴ se vuwadru na turaga ni lewa, me kodaki o rau na lai vatala mai vuwa me lai ocaji ke o rau nai varau bura, ia eru na dokai o rau nai varau oka.¹⁵ Ikwe na loma ni Kalou mo mutu vagaluniya ina valavala e oka na ledru sesewa na tamata lialia.¹⁶ Mo mutu kodaki o rau na gwalala, ia mutu kuwa ni vaveya na lemutu gwalala meru na cilo ke na yalo bura, ia mutu kodaki ga na tamata ni Kalou.¹⁷ Dokaia na tamata taucoko. lomanidru na viwekani. Matakuciya na Kalou. Rokoviya na tui.¹⁸ O kemutou na tamata, mutu varorogo i vuwadru na lemutu turaga ina matakutau taucoko ga, me kuwa ga i vuwadru na dauyalo oka na yalo maluwa, i vuwadru muni na yalo vatani.¹⁹ Na kwa ni vaokaoka ikwe, kodaki e kiya e vosojiya na rarawa vararawataki vatava dodonu, ia e okajiya me oka vuwa na Kalou.²⁰ Ia mutu na dokai va cava kodaki mutu na vosojiya ni mutu a varau bura mutu na vaculaki ke? ia kodaki mutu vaveya na kwa oka, mutu vararawataki ke, mutu vosojoya ga, ikwe na kwa e oka vuwa na

Kalou.²¹Ni mutu lai covi me kodaki igi, ni ya vosojiya muni na Karisito na rarawa me balejiko mutou, a lamai deniya no e kiya nai varau mo mutu na vatekutekuciya e mawe ni la.²²O keya a jikai ni vaveya e kiya nai varau bura, e jikai ni lai dani vuwa e gusu na vivakwaisini.²³Ni ya vasesewasewani o keya, ia e jikai ga ni vivesewasewani o keya nivo vararawataki no e jikai ga ni tata ocaocajidru, e deniya ga i vuwa na vuni lewa vadodonu me lewaiya.²⁴O keya ga e dagiya na ledi i valavala bura e yago ina kauvelatai, medu mate tu ina valavala bura, medu vaveya na varau e oka ina ledi cola ia na we ni keya kuita edu vacolai ke.²⁵Ni mutu a kodaki o rau na sipi eru sese, ia mutu qai saumaki tale vuwa nai vatawa o keya e dau vatolaviya mutu yalo.

3¹I vuwako mutou muni na yalewa mutu vamaalumutaki niko mutou vuwadru le,utu teigwane. Me rewajidru na ledru teigwane o rau na yalewa ina ledru varau, me kuwa ga ina vunau, kodaki eru yavalu ru jikai ni talai rewarewa ina vunau.²Niru na tolaviya no o rau na lemutu varau me savasava e varokoroko jidru muni.³Ia me kuwa ni lemutou na ukuuku i taudaku, na tali ni rauniulu, qaneyai nai ukuuku koula, nai sulu vaiukuuku.⁴Ia na kwa vayalo e cilo, na kwa e jikai ni vuca rewa na yalo malumalumu, na yalo matuwa, ikwe nakwa e taleitakiniya na ledi Kalou.⁵Eru kodaki muni ke o rau na yalewa eru yalo savasavauna gauna i mata, eru vararavi vuwa na Kalou niru vaiukuukutaki nidru, niru dautalai rewarewa vuwadru na ledru teigwane.⁶Me kodaki na leya talai rewarewa o Sera vo Eparaama, a daucoviya na turaga, ia mutou lai luvu, ni mutu vaveya no na kwa oka mutu jikai ni matakuciya na dauvamatamataku.⁷O kemutou na teigwane mutu no qanedru no na lemutu yalewa, me nokoto na vuku, mutu rokoviya na lemutu yalewa, kodaki ni malumalumu ni mutu i taukei vata na loloma ni cola. Me kuwa ni tarovi na lemuru masu.⁸Ia mequ jiniya mutu loma vata, mutu vilomani vainiko mutou, vilomani me kodaki na vitacini, mutu yalo loloma, mutu lokomi.⁹Kuwa ni visasaumi takiniya na bura, se mutu vivesewasewani, ia mo mutu kanikiya, mutu tata ni vakalougata takiniya, ni mutu a lai covi mo mutu na kodaki ke, mo mutu rewajiya na kwa ina vivakalougataki.¹⁰Ia o keya e okajiya na cola, me na tolaviya na vigauna oka, Me taroviya e yame mai na kwa bura, qaneyai e tabari gusu me kuwa ni tatatakiniya na kwa e giri.¹¹Me lesu dai mai na vikwa e bura a vaveya na kwa e oka, Me vadaniya na vacegu, a vatekuciya sara.¹²Ni dauvatolavidru na tamata yalo dodonu na mata ni Turaga, e tadola tu e bebe me na daurogociya na ledru masu, Ia e dau kaniya e mata na Turaga i vuwadru na valavala ca.¹³Ia o cei ena vaburaburataki niko mutou, kodaki mutu gumatuwa ina kwa oka?¹⁴Ia kodaki mutu na vararawataki ina vuku ni valavala dodonu, mutu na kalougata ke, ia mutu kuwa ni kuwa ni matakuciya na ledru vivamatamataku se kodroa ke.¹⁵Ia mutu varokorokotakiniya na Turaga na Kalou mutu yaloga, mutu varau no mo mutu na kwa i vuwadru na tamata yakiya eru na tarogiko mutou, na vuni nuinui e nokoto no mutu yaloga ina yalo malumalumu qaneyai na varokoroko.¹⁶Me oka ga na lemutu lewa mai yaloga, me yaco ke na ledru tata vaburaburataki niko mutou, me mutu kodaki na tamata eru varau bura, meru na kana maduwa re o rau na beitaikiniko vailoa na lemutu valavala e oka vuwa na Karisito.¹⁷E oka, kodaki e loma ni Kalou me yaco, mo mutu na vararawataki ina vuku ni varau oka.¹⁸Ni a vararawataki muni vakiya na Karisito ina vuku ni valavala ca, o keya na varau dodonu, me balejidru na varau bura, me meiko datou vuwa na Kalou me vamatei e yago, ia a colai e yalo.¹⁹A lamuni yaji o keya me vunau i vuwadru na yalo eru nokoto no mai na werenivivesu.²⁰O rau na na daube i mata, ni dauvosojiya tu mai vabalavu na Kalou, ia a dauwawa ina leya gauna o Noa ni varautakiniya no na leya waqa, eru lewe vica ga, ia e lewe walu ru vacolai mai na yaloga ni wai.²¹Iqoi ga na na vatakarakara nivo vacolaniko datou na papitaiso e jikai ga ni biu na dukaduka ni yago, e na lai kwai muni na keya oka vuwa na Kalou na ledi lewa mai yaloga, me balejiya na leya tucake tale mai na mate o Jisu Karisito.²²O keya avo lacake yaji i lomalagi, a nokoto no mai e lima matau na Kalou, ia e vamaalumutaki tu vuwao rau na agilosu, qanedru o rau na lewaiya, orau muni na kaikai.

4¹Ia nivo vararawataki na Karisito e yago me balejiko datou, mutu vayaragi re ina yalo ikwe, e vadevuniya o keya nai valavala bura o keya a vararawataki e yago.²Me kuwa ke ni kodaki na leya gagadre bura na tamata ina leya cola e yago ina gauna e vo me kodaki ga na loma ni Kalou.³Iyo me keya levu vuako datou na gauna ni cola vo desu ni du vo vaveya ke na kwa eru oka jiya o rau ru vikai ni lotu, ni du vo tekucija no na gagadre bura, na dodomo bura, na dau somu waini, na isogosago riva, na daumateni, geniya na keya bura na dau quaraviya na Kalou matakau⁴a ru vo geraiya ni mutu vo jikai ni toso vata genidru na varau e tasi oka valem sara, e ru vo tataburajiko mutou ke,⁵Ija eru na tutunidru vura vo varau me levidru na cola genidru talega na vo mate.⁶Ina vuku ni kwa ikwe vo vunautati ke na tukutuku oka vuradru talega er vo mate tu, me ru levai me Kodaki na tamata me mate nu lala, iyo, me cola ga vura na Kalou ru yalo⁷Iyo ni vo voleka na ivataglioji ni kwa taucoko ga: mutu yalo makuga ke, mutu dau yadraviya muni na masumasu⁸Iyo na kwa vo simata ikwe me mutu dau vilomani sara valer vainiko mutou; ni na ubija na ivarau bura e vuga na loloma.⁹Muta sagarya na vivuke o mutou ni mutu ja vunilagi, iya mutu kuna ni tata kudrukudru.Ke.¹⁰Me kodaki mutu vo kala renajiya na isolisoli, me mutu kala soliya ke me kodaki o mutou, me Kodaki na dauniyau vayalo ina loloma levu ni Kalou¹¹Kodaki e kiya vo tata, me tata sara kodaki na tata, ni Kalou: kodaki e kiya vo tara na cakacaka, me tara ga me kodaki na kaikai vo soliya na Kalou: me varokorokotaki ke na Kalou ing kwa taucoko ga me balejiya o Jsu o Karsito, o kiya vo leya varokoroko geniya na lewa ina gauna taucoko ka jikcal ni cequ. Ement¹²O mutou mutu vo lomani, mutu ni karacikomutou ina vuku ni rarawa leatakata vo yaco me vatovoliko mutou, me kodaki vo yacoviko madou na kanikiya.¹³Iyo muta marau ga, ni mutu vo vaivotavota talega ina vivararawataki e vuku o Karisito; me mutu marau talega ke, ina marau vaidjina, ni na varaitaki okeya ina lukunku.¹⁴Kodaki mutu vaburaburataki balejiya e yaca o Karisito mutu vo kalougata ke, ni vo gai notu mwako mudou na yalo vo varokorokotaki genya na yalo ni Kalou: vo tataburatakiniya o rau igoi, mutu vo varokoroko- takiniya.¹⁵Iyo me Kuwa ni kiya wwako mutou me vararawataki ni vo dau vivamatei, se tovo bura, se dau kocokoco.¹⁶Iyo kodaki lai to o

Karisito o gal vararawataki me mutu kuwa ni mudu ke; me varokorokotaki ga na Kalou ina vuku ni kwa faucoko ikwe.

¹⁷Ni vo yaco na gauna me tekivu na viocaji vo rau na mataquali ni Kalou : yo kodaki na vatekinu ruwako datou, e cava era keya iraggioji vo rau eru vojilcai ni talairewarewa ina tukutuku oka ni Kalou. ¹⁸Iyo kodaki vo cola vadredre o kiya vo yalo dodonu, ena lai dani ivei o kiya vo jikai ni lotu geniya na tamata varau bura. ¹⁹O kiya itwe menu solija ru yalo ina varau oka oran eru vo vararanataki me kodaki na yalo ni Kalou , vuwa na vuni kwa taucokoga, lyja , vo dina talega.

5 ¹Aqu varojidru na gase ery no geko madou o yau o kiya vuadru na gasé qu vadjinadiina tatiniva na vi va rarawataki ni Karirito, qu kiya muni vuadru na wasekiya na lagitagi e soli tu. ²mo yadrayadra vati no ni leya quele ni siri na Kalou ina ruku ni lemu vikauwaitaki, vigwaravi me kodaki ha day vatawa-tasi balejiya me todati Kesme balejiya nio okalina, vuwa na Kalou o gwaraviya - kuwa ni balejiya lemy madura La parofita iva mo vadewa takiniya ³Kuwa ni o cakacata me kodati na Kalou Vuwadru o dau yadrapidra. Iyo o ito mo j'ai varaitaki ni quele ni sivi ⁴Iya na gauna evo varai taki vua na dau yadra, ena gai cigomiya e Keya na lagilagi tawa boto rewa. ⁵Na calera vataga, o iko teigwane luve, mo soliya vucadru na twa gase. O mutou, muta vaisulu niko matou na yalo malumalumu vata me mutu vi rokorokovi vai niko mutou. "Na Falou e vo cigomina ina marau Iya e soliva na loloma vuadra na yalo malumalumu." ⁶O Kiga ikwe me mutu va malumalumu taki niko ve ruku ni lima na Kalou me rewa ni rokovito ina Keya gauna. ⁷Biujiya taucoko na lemu lana ocaoca vuwa balejiya otiya e kawaitaki niko tu. ⁸Mo kuwa ni dau materi, mo yadra yadra vaki. Na kemu meca evo vi yatoyaki me kodak na laione dau vikaji, radaniya e Kiya me vodrogiya. ⁹Tucate veru mata kaikai na lemu vabaujiya Kilajiya no orau lema itokan 1 vuravura era la curumiliya no na VI va rarawataki. ¹⁰Oji na lemy la curumiliya na vi va rarawataki, na Kalou dau Coloma, oking a covico mai vena leya lagilagi tava yalani na Karisito, ena va oka takiniko vado niko va kaikai tati nito, ena va tanyavutaki niko. ¹¹O kiga me leya takiya na lewa me tawa mudu. Emeni ¹²Aqu va tara tutu taki niya o Silivenuse me niva na lemuta itokani dau yalo diina, Aqu vo volaiya ruako madou balejiya. Aqu roto vito vata qu tuku ni yalo takiniya ruato ni o yau que no volalya igi na lagilagi diina ni Kalou Du no ke. ¹³Na yalewa e nokoto no mai i Papiloni, o Kiya e digitali vata gai niko muto, kidavati niko mutou O kiya vata o marika, legu iluve, kidavaki niko. ¹⁴muti vikidavati vai nito matou ina virequei ni loloma. megai lemetou na vacequ mi Karisito.

Karuwa ni leya i vola o pita

1 ¹O au o Saimoni Pita, leya i talatala qaneya leya apositolo o Jisu Karisito, Vuwadru na vo rewajiya na vabaujiya talei evo tautauvata qaneko madou ina lemadu yalo dodonu eya soliya wale vuwako madou na Kalou o Jisu Karisito nai vacolo. ²Me valevutaki vuwako mutou na loloma qaneya na vacegu, no mutu qai vikilai qaneya na Kalou vata o Jisu na ledu Turaga. ³Ni vo soliya mai vuwako datou o keya ina leya kaikai Vakalou na kwa taucoko ga e yaga ina ledu colo qaneya na lotu muni, nidu vo kilajiya evo coviko datou o keya ina vanuwa vaiukuuku qaneya nai varau e oka. ⁴O keya ikwe eco soli ke vuwako datou na tata ni yalayala e levu sara e talei, no mutu rewajiya ke na vikwa vakalou, no jutu vo tuba dai mai na varau dukaduka eru notu ina vuravura ikwe ina vuku ni gagano bura. ⁵Ia ina vuku ni kwa ikwe, mutu gumatuwa valevu sara ke, no mutu vaikuritakiniya lemutu vabaujiya ina valavala e oka, qaneya nai valavala oka ina vuku, ⁶vata qaneya na vuku ina i varau e malua, vata nai varau malua ina vosojiya, vata na vosojiyaina daulotu, ⁷qaneya na daulotu ina vilomani vitacini, ina vilomani vavitacini ina yalo loloma. ⁸Ia kodaki evo notu mutu yaloga na vikwa ikwe, evo tubu cake me levu, eru na ugejiko mutou mo mutu kuwa ni vucesa se mutu jikai ni vuwa ina lemutu kilajiya na ledu Turaga o Jisu Karisito. ⁹Ia o keya e jikai ni vuwa na vikwa ikwe evo mataboko, evo buwawa e mata evo numidei jiya nivo vasavasavataki devu tu mai mata na leya i varau bura. ¹⁰O kemutou na viwekani, no mutu gumatuwa cake mo mutu vadeitaki niko mutou na lemutu lai covi qaneya lemutu a djigitaki mai, ni mutu na jikai ni lutu, kodaki mutu na vaveya na vikwa ikwe. ¹¹Nivo soli valevu yaji me rewarewa ke i vuwako mutou ina lemutu unu ina matanitu tawa mudu ni ledu Turaga. ¹²O keya ikwe aqu na jikai ni cegu na vanuniko mutou no ina vikwa ikwe, e djina mutu vo kilajiya no, mutu vo vadeitaki devu ina vavuvuli ikwena. ¹³Ia aqu vo vakasamataki ni dodonu, ina visiga ni qu nokoto no ina were vacevaceva ikwe, mequ vauqe jiya no mutu yalo mo mutu numiya no. ¹⁴Ni qu vo kilajiya no aqu na varau ni biujiya dai na lequ were vacevaceva ikwe, me kodaki leya kwa mai vuwako au na ledu Turaga o Jisu Karisito. ¹⁵Ia aqu na gumatuwa no ga mo mutu na numiya no ga na vikwa ikwe, ni qu na mate. ¹⁶O madou madu jikai ni tekuciya nai tukutuku eru vaveya na vuku, madu na kwa ga na leya kaikai qaneya na leya lamai na ledu Turaga o Jisu Karisito, is madu a tolaviya djina na leya i varau vaturaga. ¹⁷Ni a yaco keya mai vuwa na Kalou o Tamaya na varokoroko qaneya vidokadoka, nivo rogo sara vuwa na domo igina ina ukuuku djina sara kodaki ikwe, "O kiya ikwe na lequ i luve ni toko, aqu vo okajiya valevu." ¹⁸Ia na domo ikwe mai lomalagi madu a rogociya ni madu a no qaneya no mai na vatelaga tabu. ¹⁹Evo nokoto no muni i vuwako datou na kwakwa e vadjinadjina taki valevu cake, na parofisai, is mutu vaveya na kwa oka, kodaki mutu na vakasamataki ni no, me kodaki na sina e serafina vanuwa e gilogilo, valailai ga me qai kakarama mai qena qwata, me cabe mai mutu mata ni yalo kalokalo volasiga. ²⁰Ni mutu vo kilajiya devu tu na kwa ikwe, ni vo jikai na parofisai ina vola tabu e vu ina keya kilai i mata na keya balebale. ²¹E jikai ni vu mai na parofisai ina gauna i mata ina lewa ni tamata, na leya tata ga na tamata yalo savasava ni Kalou nivo vameidru tu na Yalo Tabu.

2 ¹Ia evo nokoto no vuwadru na kwai ledatou i matau yavalu na parofita girigiri, kodaki muni ke eru nokoto no vuwako mutou eru yavalu nai vavuvuli giritaki eru na kau no mai na viburaji e vavuniya na vivarusai, niru vo numidei niya na Turaga a volidru, aru vo vaveya vasauri na ledru rusa. ²Eru na lewe levu muni eru na tekuciya na ledru i varau e vasisila

ena tata vaburaburataki muni nai vavuvuli djina me balejidru. ³Eru daukocokoco eru vo vaiyau rewa tu ke me balejiko mutou ina tata ni vivakwaisini is lewa makawa meru bura evo jikai ni berebere avo jikai ni moce na ledru rusa. ⁴Ia kodaki a jikai ni lomanidru na agilosu aru a valavala bura na Kalou, avo meidru bale i eli, avo vesukidru ina senicodo ni gilogilo, meru lai qulumu no me yacoviya na siga ni lewa. ⁵Ena jikai muni ni lomanidru na kwai vuravura makawa, a vacolo niya o Noa qaneya eru lewe vitu tale, o keya a auvunau takiniya nai varau dodonu, e valuvucidru na kwai vuravura eru jikai ni lotu. ⁶Na Kalou eya vacece niya na rara o Sotoma qaneya o Komora me jiya ravu, e va qeyavutaki niya nivo ocajiya, eya lesiya me kedru i sau na jikai notu ina gauna mai bere. ⁷A vacolaniya o Loji na tamata yalo dodonu, eya rarawa valevu e yaloga o keya ina vuku ni ledru varau bura na tamata valavala ca. ⁸Ia evo nokoto no na tamata yalo dodonu o keya na kedru maliwa, niru vo rogociya eru tolaviya muni e vararawataki e yalo dodonu ina visiga me balejiya na ledru i varau bura. ⁹Evo kilajiya no muni na Turaga me vacolo nidru o rau na daulotu mai na vivatovolei, e maroroi jidru muni o rau na tasi lotu me yacoviya sara na siga ni lewa meru na qai lai ocaji. ¹⁰Ia ena valevu sara ke o rau na dauvatekiciya eru yago ina gagano e bura e dukaduka eru daubecidru na turaga. Eru daubole, eru dau yalo kaikai eru jikai ni matakuru meru tata vaburabura takinidru na turaga. ¹¹Ia o rau na agilosu eru vo uwasivi cake ina kaikai qaneya na igu, eru jikai ni beitaikinidru se tata vaburabura takinidru i na mata ni Turaga. ¹²Ia o rau ikwe eru kodaki na manumanu e jikai ni vuku, eru tekuciya ga eru yalo, evo vai meru vesuki meru varusai, eru tata vaburabura takiniya na vikwa eru jikai ni kilajiya ia eru vo varusa ke ina vuku ni vikwa eru jikai ni kilajiya, ia eru na rusa ga ina ledru i varau e vivarusai. ¹³Eru na rewajiya nai sau ni varau e tasi dodonu, niru vo vakasama takiniya me kwa ni reki nai varau ni marau i na visiga, eru vo dukaduka lavata ledru velavela eru dauvaveya ga na ka eru marau ke niru dauvivakwasini, eru dau vaveya na kana ni vilomani qaneko mutou. ¹⁴Evo vuqa tu eru mata na dauyalewa, e jikai ni mudu rewa na ledru varau bura, eru dauvavea nidru na tamata eru vo yalo qai ru yaloga e daukocokoco. Eru luve ni vivarusai! ¹⁵Eru vo ladai mai na calevu e dodonu, eru vo sese niru vo tekuciya no leya i varau o Pelamilai luve o Posori, o keya a okajiya na leya i voli na varau e jikai ni dodonu. ¹⁶Ia e qai lai vunauci ina vuku ni leya i valavala, e eya qai tata vuwa na asa galu ina domo ni tamata avo taroviya ke na lialia ni parofita. ¹⁷Ikwe na mata ni wai e jikai ni to, evo vikauyaki ina cagilaba evo nokoto no ga me ledru ga na lolo me tawa mudu. Niru vo tata takiniya na tata e tubu cake ga mai na lialia. ¹⁸Eru vo rewajidru mai na tamata ina ledru gagano vayalo ina varau vasisila. ¹⁹Eru vo yalatakinia i vuwadru na gwalala, i vuwadru na vabobulataki ina valavala bura, nivo vabobulataki na tamata ina vikwa evo rewajidru ke. ²⁰Ia kodaki eru vo tuba dai mai na dukaduka ni vuravura ikwe niru vo kilajiya no na Turaga o Jisu Karisito, meri na Tao tale ke, me rewai ke eru na qai bura valevu ga ke na gauna mai bere, eru si bura valailai ga mai mata. ²¹E oka cake vuwadru meru kuwa ni kilajiya nai varau e oka, e bura meru kilajiya rewa oji aru qai yalobo jiya nai vunau tabu evo soli devu vuwadru. ²²Ia evo yaco djina ga vuwadru na kwa evo kwa devu tu na tara vaibalebale djina, "Evo lesuviya tale na tui na leya luwe, qaneya na vore evo sisili devu oji qai lai toni tale ina dadala."

3 ¹Na i karuwa ni vola ikwe, aqu qai volaiya yaji ke vuwako mutou, aqu vauqe jiya ke mutu yalo e savasava mo mutu numiya no, ²mo mutu vanumiya na tata eru tatatakiniya i devu i mata o rau na parofita yalo savasava, qaneya lemadu vunau na apositolo ni Turaga nai vacolo. ³Ni mutu vo kilajiya rewa ikwe, niru lamai ina gauna i bere. O rau na dauvivasevasevani eru na dau tekuciya na ledru gagano bura. ⁴Eru na kwa, "I vei na tata ni yalayala ni na lesu tale mai o keya? niru vo moce ga na qase, na vikwa taucoko eru si kodaki no ga na vikwa eru a buli mai na vatekivu." ⁵Ia na vikwa ikwe eru okajiya meru numidei niya na kwakwa ni Kalou ni vo nokoto no mai lomalagi i vuravura muni nivo wase mai na wai, ⁶evo nokoto no ina vuku ni wai, evo varusai ke na vuravura a nokoto no mai mata, ina waluvu. ⁷Ia na lomalagi qaneya na vuravura e nokoto no ikwe evo maroroi jiya ga ina tata talega, e maroroi jiya ke na bukawaqa me yaco re na siga ni lewa qaneya na siga ni vivarusai vuwadru na tamata tasi lotu. ⁸I vuwako mutou na lai lomani, mo mutu kuwa ni numideiniya ikwe, nivo tautauvata vuwa na Turaga e kiya na siga vata na yabaki, e kiya na udolu, vata e kiya na yabaki e kiya na udolu, qaneya na siga e kiya. ⁹E jikai ni berebere na Turaga ni vaveya na leya tata ni yalayala, me kodaki eru numiya eru yavale na tamata ni berebere. Evo vosojiko datou vabalavu. E jikai ni okajiya e kiya me rusa, meru vivutuni ga na tamata taucoko ga. ¹⁰Ia na siga ni Turaga ena kodaki leya mai na daudriva qena bogi, ena ladai ke o lomalagi ena rorogo e tatamosamosa, ena waicala muni na vivunikai eru na vacece, e na vageyavu taki muni o vuravura qaneya na kwa taucoko e nokoto no ke. ¹¹Ia niru vo lavela yaji na vikwa taucoko ikwe, na i varau ca re e dodonu i vuwako mutou, ina varau e savasava qaneya na daulotu. ¹²Ni mutu vo dauwaciya no na keya gauna me na yaco mai ke na siga ni Kalou, ena takwali ke o lomalagi ni vo vayagi dai ena wacala muni na vi vuni kwa nivo vayagi. ¹³Ia i vuwako datou me kodaki na leya tata ni yalayala edu vo waciya no na lomalagi vou qaneya na vuravura vou e nokoto noke nai varau e dodonu. ¹⁴O keya ikwe, o mutou na daulomani, no mutu vu waciya no na vikwa ikwe, mutu gumatuwa ke me daniko mutou o keya ina vivacegui, ni mutu vo jikai ni tauvi duka, mutu jikai ni cala. ¹⁵Mo mutu djina jiya vosojiya vabalavu ni ledru Turaga me du colo ke, me kodaki a volaiya muni o wekadatou o Paula me kodaki na vuku a soli vuwa. ¹⁶Me kodaki taucoko na leya i vola a volaiya, evo kwa ke evo nokoto noke eru yavalu nakwa e dredre medu kilajiya. Ia o rau eru jikai ni vuku eru jikai ni yalodei, eru vo kau vatani me kodaki muni ke nai vola tabu taucoko, meru na rusa ke. ¹⁷Ia o mutou na leya lomani, mutu vo kilajiya i mata, mutu vatolaviko mutou muni, me mutu na kau vatani ina ledru vivacalai na tamata i varau bura me mutu na lutu mai ina lemutu tu dei. ¹⁸Ia mutu tubu cake ina loloma mo mutu kilajiya oka na ledru Turaga o Jisu Karisito nai vacolo. Me vai vuwa na varokoroko ina gauna ikwe me tawa mudu. Emeni.

1 Joni

1 ¹O kea vou no mai na Vatekivu, a Kin, megdu varga, o kea made idania mada mata, o king, predi dania sona, qui cleria mader lima, e na vubil ui tata es colo ²Gai vasi taki ma vi su codo, made clana, qui kva, mi Valakia vuko juntou na Vul pi colo, o kon a na vata o tomana qui vonitaki vumoko datori. ³O kia madu tolavia ani varogaimada kia vientos mutur, me Muti vivekani gai niko "madon nada von viackani qui nia ne len Monarqui nin k o laven Jesu Karisito ⁴Ni madu von, Valeria na Vilowa ikine vuwako minton, me yoco Sava ke na lemuta maman-⁵I Kwe wat tukutuku masi Varejo mai vista, a ver kwa vuran o muton, ni von kakarama na (Kolonia von plegi sara vue na butojuto ⁶Kodatei du von Kwa wi du von Vivekan gen ra von Vai Mai valakela butibuto, e di vou giri ga al ela tasi Vereja na ⁷Mi kodaki du vareja nai valavala ni varama ,ma kadabi VI no me tarama o ken, e du no qui vivekan graja vo cunagata taki miko dator mai ma lamo tancalco na dra ni ficu Karisito o luveya⁸localci dla kua su tasi noloto vimmallo datore na laura, e du valanin také niko daton, e tra no vuneko dator na kia pina. ⁹kodaki da vatuso lie na lech i valovala bancare valo alfina polo dedanni o keo me boko sia na ledi i Valavole burazgai Vasalasava taki niko datos mai na buda. ¹⁰kodaki du kova ni da tasi valovita care du giri pia, e tasi no Vunalso daton na lea texto

2 ¹Logu tacini, aqu volanya yeni ikwe wwako mutur me mutu kuwa ni Varau bura Ia Kodaki e Kiga e Varau bura, e vo kuja na ledi dataloro vo Tomagu, Jie Korisito, o Kaja e detono. ²O kiya na ledi ibulubatu ni varau burn tosi ni ko datou qa , in o rau muni na Kwai vuravura. ³Ni du vo kilajiya bolejiya o Keya, kodaki qu marorai , jiya no leya ivunau⁴Kiya na kwa " Agu Kilajiya na Kalou "Ia tasi maroral liya na leva ivinou e giri, la na dina e tasi nokoto vuna ⁵Ia o kiya ga e maroroi jiva no leva i Vonau, e valodujiva diina na Kolou e view Sara vuna na leya loloma na Kalau. Ia na Kwa ikwe du ha gai Kilajiya ni du vo no gainya. ⁶Ja o kiya ga e tu ganiza na Kalou, me na varav Kodaki no leya Vorau. ⁷O mutou na legu icaba, agu tasi volarya no yoji vuwaio mutou e Kiya na irunau "Kwavou, la na vunau ga a vo notato no vuwako mitou , na vatelive. No 1 vonau makwa mutu vo roapciya. ⁸E vo kiya tale na ivenau vou aqu volarya no vuwako mutou, la na kwa kie e kwa diina vuwako muto gatniya na karisito bolejiya no vo lavele na gilogilo ni vo lamar na Kakarama djina⁹Ia o Kiya c Kwa ni o Kija e no 1 na Kakarama gai burjiya o wekaya, e na no na vanug gilogilo me yacoviya na gauna ikwe. ¹⁰Ia o kiya e lomaniya o wekaya, e na no na vanua kakavama, e na tasi kiya na Kwa ie na vataucage niya. ¹¹Ia a kiya e buraliya o wekaya, e no na vanua gilocolo vareja na ivarau ni glogilo " E na tasi Kilaliya na varua e la no Ke balerina ni gilogilo e mata.¹²Aqu vo volalya vuwaio mutas o wekagu lomani, na lemuto , varau bura e vo boko balejiya e yoca. ¹³Agu ro volarya vuwako mutou na gose, ni mutu vo Kilajiya o keya a cola mai 1 na vatekivu. Agu ru voloiva viwako mutou na Saravou, ni mutu vo rewa jMa na vu ni bura Aqu vo volarya vuwako mutou na , luve, ni mutu vo Kilajiya na lemuto Momo. ¹⁴Aqu a volarja mutou, na gase balejiya o iko vo kitaliya no a cola mai na vatekinu Aqu vo volarya vuwako mutu na saravou, balejiya ni mutu Kaikai ni vo no genilco mutou na tata ni Kalou, la ni mutu vo rewa ilya na vu ni bura¹⁵Mutu kwa ni lomaniya na vuravura se na vi Kwa va vuravura . Ja Kodaki e kiya e na lomaniya na vuravura, e na tosi lomaniya no leya loloma ni ledi Moma ¹⁶Na Kwa taucoko e no 1 vuravura - na gadreviya na bura ni yago- gadreviya na bura hi mata ganiya na dokadokai Kodatou na Kwa ni Cola - e tasi ni ya viva na ledi Momo la mai vuNa na Vuravura. ¹⁷Na vuravura garniya na leya gagadre e vo lavele no mai. Ja o kiya ga e Vareja na kwa e okajiya na kalou e na tudei e na tasi mudu.¹⁸O mutou na legu , lure, e vojija na gauna I bere soko ikwe Ia o Kodaki na lemuto va rogo ni leva ni leya lamai na meco ni Karisito, e vu lewe levu na meca ni Karisito makwe. Ni Kwa Ikwe ni du vo Kilajiya ni vo gauna solco i bere. ¹⁹Ni ru la dai mai vuwako datou, ia eru tasi ledvi i tokari ga. Ia ke a ledi , tokani, Keru a no geniko datou ga. Ia niro vu la dai mai meru varatakiniya ninu a tasi ledi i tokoni o rau taucoko ga-²⁰Ia ni vo no vuwako mutou na ilumu mai viva na yalosavasava , la ni mutu vo kilajiya na kwa taucoko ga ²¹Aqu tasi vulalya vuwako mutou balejiya ni mutu tasi kilaliya na kwa dlina , ja balejiya ga ni mutu vo kilajiya na dlina, ni jikai Mi Kiya na giri e vo no i na djina²²o cei daugirigiri, la o kiya e tasi valbaufija ni o Jisu na Karisito ? Na tamata Igi na meca ni Karisito, baleliya ni tasi Vabaujiya o Tamaya gainica o Luveya ²³O kija e tasi vabaujiya o Luveya, e na tasi no gaineyja tedu Momo. Ia o Kija ga e ratusaniya o Luveya e na no gainera o Tamaya.²⁴Ia a Iko, biujiya na kwa o rogo mai i na vatekivu me no geniko. E Kodaki e nokoto no vuwako mutou na Kwa o si va rago mai 1 na vatekivu. O na no garniya o Luveya gania o Tamaya ²⁵Ikwe na yalayala a soliya vuwako datou na cola tawamudu. ²⁶Aqu vo volanya yaji ikwe vwako mutou balejidru o rau eru dau vocala niko mutou.²⁷Ia e vo no vuwako motou na ilumu mutu vo rewa mai vuwa, a vo likai ni yaga me va vuliciko mutou" ni Kodaki na leya varuliciko mutou I na kwa taucoko ga ni leya i lumuji Kodatou, e diina ga, a jikai ni giri , me kodaki na leya varuliciko mutou , mutu tu gata vuwa. ²⁸In ikwe na legu i love , me mutu tudei vuwa na gama e na lamai Ke o Kiya me du Kuwa ni madua na gaura e na lama Ke, ²⁹In Kodaki o iko vo Kilajiya ni yalododon o Kilonya o kija ga e vaveja na kwa dodomu e sucu mai vuna o kinja yalcinas c vai dodonu.

3 ¹Mutu tolavina na leva ni leya loloma na ledi momo a vo lai kwai ke medy liya luve ni Kalou: 10 a vo Kodaki Ke. O keya , Kwe are vo jikal ni Kilajiko datou ke na Kwai vuravura niru jikai da ni Kilajiya. ²Du na vo lai lamani edu vo jiya i luve ni Kalou edu vo tasi lai dani da na gal kodaki tu i val mal bere: I kwe na kwa du Kilajiya, ni na la mal o Keya, du na tantavata gerninai nicu na dannya e mata diina. ³Na tamata yakiya e no vuwa na nuinni 1 kwa nie vasavasavalaki nina, nie Kodaki ni vo Savasava o Kaya.⁴O keya yakiya e varan bura, e jikai ni daniya na , Yunan: O vo liya varau burg na jikai ni daniya nai vunau. ⁵A vo varantaki o keya me kau dar. na ledi , varan bura; e likai na leya varau bura. ⁶O keya le no gata geininja e na jikai ni Varau toura; @ keya e varan burano ena jikai ni daniya, se me kilajiya.⁷O muton na legu I luve lomani, me Kuwa ni va cala niko mutou e kiya: O Keya e varan dodonu me dodona no ga, me kodaki ni dodonuna ga o Beja. ⁸Na luve ni nity o keya ena varau burg no ga: e varan bura no ga na nitu mai na Vatekivy. Na Kwal Kwe a vatakeya ke na luve ni Kalou me va rusaniya na cakacaka hi nitu.⁹Eru likaini vargu burg o Keya yakiya a vasucuniya mai na kalori

ni vo no e yaloga è wiri: e likar AI vaveya newa na varau bura o key balegina ni va sucuniya mai na Kalay 10 Na Kwa , Kwe a lamai Keina luxe ni kalou, genidru na luxe ni nilu: e likal ki luxe ni Kalou o keya e tasi xaveya nai varay dodonu, se o likai ni lomaniya o Tacimu.¹¹ D keya I kwe nal varo a mutu Varogo mal hal vatekivy, medy VI omani: ¹²me Kuwa ni Kodak, o Keni, na i uve bura o keya a va mate niya a tacini. A va mate niya belejiya na cava? ni vo bura na legal varau a vo dodonu na leya , varanotaciño.¹³ Kuwa ni Karaciko, o mutou o Wekagy Kodaki eru bura 11ko mutoy na kwal vuravura.¹⁴ Nidu vo kilallya nidu vo la dal mal na mate i na colo, nidu vo lomanidry oran o wekadaton o keya e likar ni lomaniya o wekaya eng Juni ga ina mate.¹⁵ E dau va mate tamata a keya yakiya e burallyao Wekaya: mutu va kilaliya ni 11kai Sara ni killajaya na dan taba na colo tawa mudu.¹⁶ Na kwa ikwe duro daniya ke na loloma, ni vo soliya na leya colo balejko datou: e dodonu meda soliya muni na ledu colo o datou vawadru nauki wekani.¹⁷ O Keya e no yuwa way yau nixgravura 1 Kus a daniga · wekaya hidravadravywa a galdsogonya e galaga Nuwal e gai no Vacava ve yaloga na loloma ni Kalou? ¹⁸O mutou na legu i luve lomani medu Kuwa ni loloma ing , tukutuku ag, se vedu ma: 1 na cakacakaga gemiya na yalo dina.¹⁹ Narkwa, kwe e'du vo kilajuya ke nidu vo dina; edu ve va dinadinataki niya tale ke dy yalo ruwa.²⁰ Kodaki e beitaki niko datou du yalo nida vo bura e oka cake du yalo Vuwa na Kalou, a vo kilajiya na kwa tancoko ça.²¹ O mutou na lai lomani, kodaki elikal ni bilitaki niko datoy du yalo nidu vo bura, edu vo gar dondon rawa na Kalon.²² Na kwa tancoko ga du kereviya du vo rewaliya mal vuwa nicu vo tekuciya na leya 1 vunay du vaveya na kwa e oka vuwa,²³ I Kwe ha leya 1 vunay meduva. banjiya e yacao luveya o Jisu Karisita du viloman, me kodakina Kwa e vo varginina o Keya.²⁴ A vo no gata kuwa o keya eteky cuya na leya , Yunan, a kó no sara Vywa o keya. Na Kwa , kwe edu vo kilaliya ke e vo no ve du yalo o kenai balenya ga na Yalo Tabu a soliga mal vuwake dalou o keya.

4 ¹pu kemutou no va lai lomani, kua ni vadjinajiya no yalo toucolo ga, ia mutu vatavolidie na yalo, ru volo mai vuwa na Kalou se jikai: ni vouJewe levu na parafita girigiri eru vo lamai i na ledu vulavura. ² O keyja ikwe mutu vo kilajiya ke na yolo evo lamai vuwa no Kolou: Ki yalo taucoko ga vo vatusaniya ni vo liatomato mai, o Jisu Karsito. ³ Iya na jalo taucoko vo tasi vatusaniya ni vo liatomato mai o Jisu Kansito, vo tasi lamai vawa no Kalou: in o kiya ikwe no meca i Karisito, o kiya ikwe mutu vo rogócio ni na lamai, a vo notu i vuravura gouna ikwe.⁴ Vivo komutou legu i luve lomani, mutu vo lamai Vuwa na Kalou, a mutu No rewajidra: ni vo levu o kiyo e no mutu Valo, ni vo lailai o kiyo e no ivaravura ⁵ O rau na tomato vavuravura: a ru vo tata takiniya ke na kwa vavuravura, a vo varogocidru o rau no kwai vuravura. ⁶Q datou, edu vo tomato ni Kalou: vo varogocika datou o kiya vo tasi , tomata ni Kalou. Na kwa edu vo kilajiya ke na Yalo e vo dina, gaineya na Calo e vo dauvivacalai.⁷ Vuwa komutou, eru vo lomani, me du vilomani; ni vo mai vua na Kalou no loloma; ja a kiya yakiya vo dauloloma, vo vacucumiya na Kalou, avo kilajiya na Kolou o Kiya- ⁸ o kiya e fasi daulolomo vo tosi kilajiya na Kalou; ni vo laloma no Kalou.⁹ Na kwa ikwe vo varaitaki ke na lolomo ni Kalou vuwako datou, ni vo vatalajiyo mai vuravura la iluve e kiyo bango na kalou; a kiya vo vatubuniya, me du colo e vuku na Kalou. ¹⁰ Na kwa ikwe vo toloviya ke na loloma, vo jikai ni du lomaniya no Kalou, ia ni vo lomaniko datou o kiya, a vo vatalajiya la i luve mei bulubulu ni ledu ivalavala bura¹¹ Vuwa komutou na vo lomani, kodaki vo lomani kodatou na Kalou, vo dodonu me du vilomoni. ¹² Vo jikai na tamata vo tolaviya na Kalou ina kiya no gauna, kodaki edu vo vilomani, vo no ve yalo na Kalou, avo levu sara na loloma no ledu Kalou. ¹³ No kwa ga ikwe edu vo kilajiya ni du vo no sara vuwa, iyo o kiya vo toukeni jiya du yolo, i na vuku ni vo sóliya vucoako no ivua ni yolo. ¹⁴ Io edu vo tolaviyo du gai kwa ni vo lai vatala mai la i love me i vocola i vuravura.¹⁵ O kiya yakiup e no vatusaniya ni vo luve ni Kalou o Jisu, vo no sara no Kalou vuwa, iyo vo no o keya vuwa na Kalou. ¹⁶ Ia e kiya e kilajiyo du vodjinadjino talega na lolomo ni Kalou vuwako datou. Vo lolomo na Kalou; io o keya vo dou no geyo na Kalou, a vo no no Kalou e yalogo¹⁷ Na kwa ikwe vo vavuniya , me yaco ke me levu sara no lolomo vucoakodatou, nidu vo tautouvata ganeya, ni du vo no i no vuravura ikwe, medu doudou ke i na siga ni lewa. ¹⁸ Vo tasi no vata na matakua gaineya no loloma; iyo va biujiya dei na matakua na lolomo levu sara ; ni vo no vata na matakua gaineya na yaluma. Io o kiyo evo matakua, vo tasi levu sara na leyo loloma.¹⁹ Edu vo lomaniya, i na vuku ni vo kwa levu na leo tolomo vuwoako datov. ²⁰ Kodakit vo kwa e kiyo, aqu vo lomaniya na Kolou, io a gai burajiya o wekaya va tolaviya no go o kiya, ena lomaniya kodaki ivei na Kalou ni vo fasi tolaviya? ²¹ Iya, na vunau ikwe edu vo recajiya mai vucoa, me lomaniya talega o wekaya o Kiya vo lomaniya na Kalou.

5 ¹O kiya e vabaviliya ni o Jisu na Karisito, e sucu mai vuna na Kalou, o kija e lomaniya o tamaya ena lomaniya talega o luveya boji mai vuna ²Ikwe du na kilajiya ke medu lomanidru na luve ni Kalou: medu lomaniya na Kalou gai talairewareNa ina leya inunau. ³ Ikwe na loloma runa na Kalou: medu mamaroiijiya na leya irunau: Lya na leya ivurau e rewarena.⁴ O rau taucoko eru lamai vura na Kalou en verrajiya o vuravura: 1kwe na quagua e radrukai Ke o vuravura, lyo ena ledu vabavilya ⁵ Ocei na tamata era vamaalumutakiniya o vurarura? o kiya ga e vabaujiya ni o Jisu na luve ni Kalou.⁶ O kija ga eya lamai ina wai geniya na dra ; o Jisu na Karisito, e tasi la ga mai ina wai, una wai geniya na dra. Na Yalo Tabu e vadjinadjina Ke, balejiya na Yalo Tabu na vun kra jina ⁷ E ru tolu na Talo eru vadjinadjina, na wai geniya na dra. Eru lomavata ke na tolu ikwe. ⁸ Kodaki du varogo na kwa eru kwaya na tamata, Iya na kwa e kwaya na Kalou e levu cake. Ikwe na kwa e kwaya na Kalou me balejiya o luveya.⁹ Kodaki edu ro vabaujiya na ledru itukutuku na tamata, vo leru cake ke ina rukutuku ni Kalou: ni okeya ikwe na itukutuku ni Kalou vo kwaya Ke o luveya. ¹⁰ Kodaki e liya e vabaujiya o luveya, vu no vuna na itukutuku me balejiya, kodak, e kiya e tasi vabaujiya na Kalou e tamata girigiri, balejaja ni tasi no nwa na itukutuku e kusa na Kabu me balegina o luveya.¹¹ Na itukuniyalo ikwe ni Kalou e soliya vuwako datou na cola taramudu, iya na cola itwe o no vuwa o luveya: ¹² O Kiya e no vurva o luveya, e no vuvva na cola, o kiya e jikai vuwa na Tuve ni Kalou , e jikai vina na cola.¹³ Qu volaiya ruwakomutou na vikwa ikwe me mutu Kilajiya ni vo

lemutou na cola tawamudu, vuwako mutou mutu vabaujiya na lure nu Kalon.¹⁴ Ikwe na invinui du rewajiya mai vuwa, Kodaki du kereviya kiya na kwa me kodaki leya inaki ena varago o kina¹⁵ Iya Ke kodaki du vo kilajiya ni vo varago ledu masu, na kwa taucoko ga du keranya nova edu Kilajiya me du na rewajiya¹⁶ Ke kaya e daniya o wekaya ni vaveya e kiya na ivarau era tasi yaco ke na mate, me masu, na Kalou era soliya runa na cola, ikwe me balejidru eru vaveya na ivarou bura e tasi yaco ke na mate, Qu tasi kwaya me masulaki ikwe.¹⁷ Na kwa tancoko ga e tasi dodonu e varau bura, Iga e no na ivarau bura e fasi yaco ke na mate.¹⁸ Du kilojiya orau taucoko eru sucu mai vuwo na Kalou eru tasi varau bura, ni Kalou e mamaroijidru, na meca tolega era tasi rewajidru¹⁹ Du Kilajiya ni du la mai vuwa na Kalou, iya o vuranura e no tu ina lima ni vuni bura²⁰ Iya du kilajina ni lamai na luve ni Kalou me soliya vurako datou na ruku medu Kilajiya ke o cei e djina, ni o datou du vo cola no vuwa è dan dijina, o datou talega vurva o kiya o diina, o Jisu na Karisito. Ikwe na Kalou djina ni cola tanamudu.

2 Joni

1 ¹Mai vuadru na qase vuadru na yalewa vata o luvudru djigitaki, o kiya qu lomania vaidjina-vata e tasi ni ko au takia ga, iya i kuru muni eri vo kilajiya no na djina. ²Balejiya ni vo tudei vuako datou na djina ena vo no qeko datai vakia tuga. ³Na loloma, na yaloloma, na Turaga o Jisu Karisito, e luvea o Tamadatou, ina djina qeiniya na loloma.⁴Aqu marautakiniya niqu daniya e yavalu o luvemutou niru yato no ina djina, me kodaki xx ni di qai xqomiya na ivato ikwe mai vo Tamatatou. ⁵O kiya kioe qu vamamasu ke vuako, na marama, e tasi mai na lequ volaiya vuako ekiya nai varoji vou, iya okiya e no vualoo datou mai na lvatekivu, medu dau veilomani. ⁶Na loloma ikwe, e kwa me du yato ke me kdala na leya vunau. Ikwe na ivunaiu, o iko vogociya mai na ivatekivu, olaya me du yato no ke.⁷Ni vo vo lewe levu na dauveivacalai eri vo yato xavoki tu i vuravura, eru tasi vatusanala tani ya na leya liya tamata mai o Jisu Karisito. O kuru saraga ikwe na dauvivavalai e tasi luve ni Kalou. ⁸To laviko mutou, me kua ni lavele mai vuako mutou na kwa du vavea, iya me mutu veuajiya ga ka isau.⁹O kiya yakiya e talairewarewa, e tasi tudei ina Xavuvuli i Karisto, e tasi no vua na Kalou. O kiya e no kei ina varo, e no ruarua vua na Tamadatou vata o huvea. ¹⁰Kodaki e kiya e lamai, vuako mutou qai tasi kau mai vata na i vanuvuli, kua ni vataXaia me no lemu were, kua muni tata-ni-vakalouga-tatakiniq. ¹¹O kiya e tata-ni-vakalougatatakiniya e tautauvata e biya e na lea ivalavala buva.¹²E levu na kwa mequ volaia vuako mutou, iya qu tasi okajiya mequ volaia vana venu se iqi. Aqu okajiya mequ lamai vuako mutou mXqu tata vuako mutei ina vatanavotu balylya me levu ke ledu marau. ¹³Eri loloma tu yaji o, kuru o luvemutou o XXka-mutou eri djigitaki tu.

3 Joni

1 ¹Na qasu lomani i Keo, okiya qu dau lomaniya djina. ²Kenutou na lomani, aqu okajiya me mutu la taucoko ina kalaigata, na cola oka, me kodaki ka cola oka mutu yalo. ³Aqu marautakiniya valevu niru dau lamai na viwekani vu qai kwaya na djina e no vuako mutou, me kodaki ga ni la qeto mutou na djina. ⁴E kiya na kwa na lequ marau, ni qu vogocia ni ru la qeya no na djina o kuru o luvequ. ⁵Kemutou mutu vo lomani, mutu vavea noga na kwa taucoko mutu vavea no vuadru na viwekani, vuadru muni na vulagi. ⁶O kuru eru daniya na loloma ina mata ni soqosoqo lewe ni lotu. Iyo kodaki o vukeiya me lamai oka vua na Kalou. ⁷Balejiya e yaca, e tasi kiya e qulumiya rewa maika vuadru na tasi lotu. ⁸O kiya ikwe e dodonu medu vacegu mdru me kodaki ke, medi vivuke ke ina djina.⁹Aqu volaiya e kiya na kwa vuadru na soqosoqo lotu iya i Jiojirivi, o kiya dau mata simata no vuadru, e tasi vaceguiko madou. ¹⁰Iya kodako qu vo layaji, qu na coviya ina vikwa e vareya no, i ro tata burajilko madou. E tasi taleitaki igi, e ro tari vacegu nidru XX wiwekani, e taroridru muni o kuru eru okajiya meru okaji mai ina soqosoqo lewe ni lotu.¹¹Kemutou vutu vo lomani, mutu kua ni valeku ciya na kwa e bura, na kwa e oka ga. Okiya e vai kwa bura esi tasi daniya na Kalou. ¹²E rogo oka o Timitirio mai vuadru taucoko ga, mai na djina muni. XXX madi kwaya munike, ni lemadu tuku ni yalo e djina.¹³E levu na kwa qu mata volaiya vuako mutou, iya qu tasi mata volaiya vuako mutou, iya qu tasi mata volaiya vuako mutou vena i vola se na iqi. ¹⁴Iya qu nuitakiniya niqu na voleka sara ni daniko, qu na tata vuako ina matavotu. ¹⁵Me qai no qeko mutou na vacegu. O kuru nakidavaloi niko mutou. Kidavaki mdru na viwekani ina ledru yaca.

Juta

1 ¹O au o Juta, leya dauniviqwaravi o Jisu Karisito na leya tacini o Jemesa, ia i vuwadru na leya djigitaki, madu lai lomani mai vuwa na Kalou o Tamadatou, madu maroroi e vuku o Jisu Karisito. ²Me qai sobujiko mutou na loloma na vacegu me valevutaki i vuwako mutou.³O mutou na lai lomani, niqu vo gumatuwa mequ volavola yaji vuwako mutou, me balejiya na colo evo ledatou taucoko, evo rewajiko au mequ volavola yaji i vuwako mutou, mequ varojiko mutou mo mutu gumatuwa sara na marorojiya na vabaujiya eru dausolia o rau na daulotu. ⁴Niru dau unu lo mai eru yavalu na tamata, eru vo volai devu tu i mata niru na lai ocaji o rau. O rau na tamata eru jikai ni lotu, eru vo visautakiniya na loloma ni Kalou me jiya kwa vasisila, eru vo burajiya na Turaga ia na Kalou takiya ga qaneya ledu Turaga o Jisu Karisito. ⁵O kiya ikwe aqu vo vauqe jiya mutu yaloga, mo mutu numiya, is mutu a daukilajiya i mata, ni a vacolo nidru mai Ijipita na Turaga, a qai varusa nidru i bere o rau na jikai ni vabaujiya. ⁶O rau muni na agilosu eru jikai ni tudei rewa na ledru i tutu vaturaga, aru vo biujiya na ledru i nono, evo qulumidru na sinu code me jikai ni mudu, ina gilogilo, me yaco rewa re na siga ni lewa.⁷Me kodaki muni ke o Sotoma vata o Komora vata na virara eru no voleka, niru vo solidru meru dauyalewa, eru vatekuciya no na lewa vatani. Eru vo varaitaki niru vo vararawataki ni ru vo lai ocaji no ina buka waqa e

jikai ni mudu. ⁸E kodaki muni ke o rau na daudadra eru vo dukaduka niya ru yago, eru jikai ni okajiya meru lewai, eru vo tata vaburabura takinidru na ledru turaga. ⁹Ia o Maikeli na agilosu uwasivi, niru vo viburaji qaneya na nitu eru viburaji takiniya e yago o Mosese, e jikai ni doudou me tata vaburabura takiniya e kwaya ga, "Me ocajiko na Turaga!" ¹⁰Ia o rau ikwe eru vo tata vaburabura takiniya na kwa eru jikai ni kilajiya, qaneya nakwa eru kilajiya vainidru, me kodaki na manumanu e jikai e yalo, ikwe saraga na kwa e na vaburabura nidru. ¹¹Eru na bura o rau! Niru vo tekuciya leya calevu o Kenieru co vatekuciya na marau bura na leya cala o Pelami meru vaivoli ke, eru vo rusa ina leya tata kamikamica o Kora. ¹²O rau ikwe eru duka ina lemutu kana ni vilomani, niru vo kana vata qaneko mutou, eru vo vanidru eru jikai ni matakou o rau ikwe na o e jikai ke na wai, e vameidru tu na cagi na kai e wave e vuwa, eru jikai vuwa, eru mate varuwa e tacavu muni eru waka. ¹³Na ua mai waitaci eru ocaoca, e vusulaki na ledru vama duwataki, na kalokalo eru vitosoyaki no eru vo ledru nono ina gilogilo lolo me tawa mudu. ¹⁴Ia o Inoki muni, nai kavitu e taraviya o Atama, eya parofisai taki nidru, e kwa, "Tolaviya! Na Turaga evo lamai qanedru e udolu va udolu na leya yalo dodonu. ¹⁵Me ocajidru taucoko ga, me vunauci jidru muni o rau na jikai ni lotu, ina vuku ni ledru i varau eru varautakiniya no, niru jikai ni matakuciya na Kalou. ¹⁶O rau ikwe na tata kudrukudru, na daujiiji eru tekuciya no gagano bura. Eru dau kwakwa viyaviyalevu eru gusu, eru daudokaidru na tamata meru vaiyau ke. ¹⁷Ia o mutou na leya lomani, mutu numiya oka na kwa eya kwa vuwako mutou na leya apositolo na Turaga o Jisu Karisito. ¹⁸Niru kwa vuwako mutou, "Na gauna mai bere eru na levu na dauvivasewasewani eru na dautekuciya na gagano ni varau e bura." ¹⁹O rau sara ga ikwe eru na tawase dai mai, eru vavuravura no e jikai muni vuwadru na Yalo Tabu. ²⁰Ia o mutou na leya lomani, mutu vivatataki vai niko mutou cake ina lemutu vabaujiya e savasava, mutu masu ga ina Yalo Tabu. ²¹Mutu maroroi jiko mutou oka, me mutu nokoto no ga ina leya loloma na ledru Turaga o Jisu Karisito, ina colo tawa mudu. ²²Ia mutu lomanidru o rau na yaloyalo ruwa. ²³Ia eru yavalu, mutu vacolo nidru ni mutu na meidru dai mai na buka waqa. Mutu lomanidru ni mutu vo matakou. Ni mutu vo burajiya nai sulu e dukaduka ina yalo e makawa. ²⁴Ia o kiya e rewajiya me qulumiko mutou mo mutu kuwa ni lutu, me varaitaki niko mutou muni e mata e vaiukuuku ina marau e djina sara ni mutu jikai ni cala, ²⁵me vai vuwa na Kalou na ledru i vacoli takiya ga e vuku na ledru Turaga o Jisu Karisito na varokoroko vata na kwa vaturaga vata na lewa na kaikai, ina vigauna taucoko ga evo devu yaji, nikuwa muni me kuwa ni mudu. Emeni.

Vakatakila

1 ¹Lai varaitaki o Jisu Karisito, a soliya vuwa na kalou me varaitakiniya vuwadru na i talatala na kwa e voleka ni yaco mai: a vo vatalajiya ²Okiya ena kwaya na tata ni Kalou vata la tata o Jisu Karisito vata na kwa taucoko sara e daniya okiya ³E vo kalougata okiya ena wilikiya vata okuru na ropaya na parafisai ikwe E vabaujiya na kwa e vo volai ke; ni vo voleka na keya gauna. ⁴O Joni vucadru na sogosogo ni lewe ni lotu e vitu mai Asia; me lemutou na lolona vata na vaceou, mai vuna e cola no na paura ikwe: na cola imarta vata na cola talega e sibere mai vata e vitu talega na Talo ve na matamata va Lomalagi. ⁵Mai vo Jisu Karisito na dau tukutuku yalo djina, na ulumatua vuwadru na tucake tale mai na mate vata ganedra talega na ledru i Tui vuravura: vata vo kija e lomaniko datou ka savojia se kaudei na ledru valavala bura ena leya dra djina. ⁶A vo djipitati niko datou medu Tui iya medu beter muni vuna na Kalou gania no Turaga me vo niya vuwa na varokoroko vata na lewa ka tawamudu Emeri. ⁷Dania, a vo lamai vera 0, ena tolavia du mata taucoko, vata okuru muni na suwakiya, ina ena tapicakiniya saraga ina vi mataquali taucoro e vuravura me vo kodaki pa ikwe Emeni. ⁸A vo kwaya na Turaga na Kalou. O yau na Alifa ganiza na Omeka; na va tekivu ganea na vagliojí, que cela imata iya que si cola no ga ikwe, Iya ona cola talega ibère, ena kaikai takija ⁹O you o Joni, maru viwekani djina geiniya nai icaba ena vaburabura jina, geniya na matanita la vosojiya o Jisu. Qu nokoto ina yanuyan o Patimo me kodaki e kwaya na Kalou ganea la tata o Jisu Karisito. ¹⁰O maru nokato vala no na Yalo Tabu vi siga taucoko ni Turaga, ija qu regociya Kiya na domoleva requ lobo e kodaki na davui ¹¹Eru vo kwaya, O yau na Alifa ganeya na Omeka Okiya vo simata sara vata okija vo bere sara. Iya na kwa iko vo tolaviya no volai vena ivola mo vakau vena i sogosogo ni leve ni lotu e vitu mai Asia mai, Efeso, Simurina Perikamo, Cafetaria, Santi, Filatelifica genina nai ojioji o Leotisea. ¹²Oyau qu gai tola lesu mequ tolaviya okija e tata no mai vokoyau. Iya ni qu vo tola yapi, evo vitu nai tutu ni sina koula lpi qu vo tolaviya tu ¹³Iya vo notu kedru malina na itutu ni sina e vitu e kodaki na luve ni Tamata evo vai sulu ena Isulu e yaco sara ve la ira, e vo vau e yaloga e saro ena rau koula. ¹⁴E bucobuco e ulu vata e rau ni ulu me kodaki na sipi, e bucobuco kodaki na luvu - bucobuco, vo kodaki na yameyame ni auto e mata. ¹⁵Iya e la vo kodaki na parasa makumakualiva varingi vena kuro, e vo kodaki na i rorogo ni wai e vuka e domo. ¹⁶A vo galumiya ve lima imatau e vitu na i kalokalo ina e vo lamai ve pusu na i seleinar gata ka bajirua e mata e vo kodaki na mata ni siga ni vo kakarama mai. ¹⁷Iya nigu vo tolaviya qui vo labale sara ve la ira me kodaki e kiya e vu reba bale. A vo tabaki ko you e lima imatau, gai kwaya vokoyau, kua ni matakou O yau qu vo simata sava vala okiya evo bere sara. ¹⁸Okiya e vo cala cara Iya aqu mate imata no tolaviya Agu vo cola ka tawamudu. Emeni Ou vo gulumia talega na i dola i Etesi vata na mate ¹⁹Iya na kwa iko vo tolaviya oji mo gai volaia vata na kwa e vo notu vata na kwa ena yaco mai ibere ²⁰Na kwa e cilotaki vena kalokalo e vitu, ona tolaviya que lima imatau volta nai tutu ni sina koula e vitu. Iya na kalokalo e vitu e vo ledru nai talatala ni sogosogo ni lewe ni lotu e vitu. Iya nai tutu ni sina e vitu o tolanya nai sogosogo ni lewe ni lotu e vitu.

2 ¹"Mo volavola vuwa nai talatala ni cogosogo lewe ni lotu ni Efeso: A vo kwa na vikwa Ikwe o kiya & gulumiya e vitu na Kalokalo e lima matou gaining o kiya e yato ni tutu ni sina Koula e vitu," ²Aqu no Kilajiya na lemo ivarau, na lemo oca gainina na lemu damosoliva ni o tasi vosofidro tale vuwadru er bura; la o iko o vo va torolidru o rou eru kwa ninu

Apositolu, la e Jikai, ni o vo Kilajiya ni su giri.³ Ia o vo yalo oka ga gai vosojiya ga, balejiya e yaca, ni o tasi wale. ⁴Ia e vica ga na kwa o dau bura ke, ni o vo brujita mai na lemu loloma a no vuwako mai Imata. ⁵ Mo numiya no ha vanua o lutu mai ke. Ia mo vivutini, gai vareya re na cakacaka o dau vareya i mata kodaki sara o vivituni, aqu na gai la yaji vuwako gai kaudei mai vuwako na temu tuto ni sina , na leya 1 tutu.⁶ Ia na kwa ikwe vo nokoto vuwako : ni ko vo burajica na ledru ivarau na itokani 1 Nikola, ni qu dau burolivia talega ⁷Mo biujiya o keya e nokoto e bebe, me va rogo na kwa e kwa na Yalo Tabu vuradro na lere ni lotu. Vuna e vumakuga agu na soliya rua me Kaniya na Kai ni cola. Igi e vo no yaloga ni Parataisi ni Kalou⁸Mo volarola vuwa na italatala ni sogosogo lewe ni lotu ni Simuring : Ikwe na tata mai vuwa na Luve ni Kolou, o kija na i texiva gainiya ka i dervidere a mate, gai cola tale mai. ⁹Agu kilaliya na kwa o la curumiya, gainiya na lemu vararawataki , ja o iko o rutuniyou ga. Ia gainiya muni na ledru tata bura eru kwa niño vo Jiu, la ni jikai ga. Ia na 1 Varakoso o Setani.¹⁰Io mo kuwa ni matakuaya na kwa o na la Curumija. Tolanya! na nitu e na biujidro e yavalu vuwako mutou I were ni vivesu, me mutu vatovolei ke, la mutu na vararawataki e jini na bogi. Mutu gumatua me yacoviya na lemu mate, aqu na gai soliya ruako motou nai calero ni cola. ¹¹Ia mutu bujidru o rau na va bebe, me ru Va rogo na kwa e Kwa na Yalo Tabu wwadri na sogosogo levre ni lotu. O kiya e gumatua na siga bura e na ikarua ni mate."¹²Mo volavola talega vuwa na i talatala ni Sogorogo lawe ni lotu ni Perikamo: Ikwe na tata mai vuwa e nokoto vuwa nai seleiway Batirua. ¹³Aqui Kilaliya na vanua o Vainono no ke, e Vainono talega ke o setani . La o iko gulumiya gata no ga qu yaca . Aqu Kilaliya ni o tasi vawelevewe takiniya na lemu vobauplys vuwako you, 1 I na siga e vo vatusai agu dina ke o Antiposa, o kija a vamate ve mutu maliwa , e yasa na vanva e no ke 0 Setani¹⁴Ia e vica ga na kwa o dau bura ke, balejiya ni vo nokoto vuwako o rou en rabauliya nal Vavuruli I Pelami, o keya a vovuliaya o Pelomi me biujiya na Vivocalai en mata na luve ni Isireli , me ru kaniya na kwa e vo vacaboniya i na vimatakau, me nu davyalewa talega. ¹⁵E vo no taleça ruwako mutou o rou en Vivavulici no ha ledru i varuvuli na Nikola.¹⁶Mo vintuni vel kodaki e likai, aqu na la vacuatoto Sara yaji vuwako mutou, gai vivala genidro i mai seleiway ni que gusu ¹⁷O kija e va bebe, me rogo na kwa e Kwa na Yalo Tabu rowadru na visogoso levre ni lotu : Agu na soliva vuwa e gumatua, me Kanina na mana clo, aqu na soliya talega vuwa na vatu bucobuco, na vatu ga igi e na volai ke na yaca kwavou e na tasi Kiya me Kilaliya, o kiya ga e qulu sara¹⁸Mo volavola talega vucuada nai talatala ni sogosogo leve ni lotu mai Caetaira : Ni vo Kwa na Kwa Ikwe na Lure ni Kalou , o Kija e kodaki na yomeyame ni auto e mata galnija e la e Kodaki na Varosa makumakuasiliva ¹⁹Agu no Kilajiya na lemu cakacaka , golniya na lemu dauloloma, na viquarari, na rotinaji na lemu daurosolina , gainina na lemu dawcakacaka la ikwe ibere e vasivi o Kiya e mata²⁰Ia e vica ga na kwa o cala ke , ni 0 vo vosoliya na leva o Jesebeli, o Kiya vayacaniya talega me Parafita me vanulicidro gai veces hidro na legu tomata me nu danyalewa , gai kaninja na kwa vo vacabor I na vimatakau. ²¹Ia nigu a soliya vuwa na gauna me Vivuturi takiniya ke na leya danteigware ; a vo tasi mata vivutuni.²²Tolavica ! aqu na biuliya i na mocemoce, garnidru em danyaleiva gainiña na rarawa levu, kodaki ene na tasi virutuni takiniya na ledry 1 varau ²³Ja aque na vamate nidru na lega iluve e na mate; la enu na kilaliga ke na visogoso lave ni lotu taucoko niqui vo djikerija na ivi gaining na uto ni tomata la agu na soliya taleça vuwako mutou me Kodaki na lemutu yalayala.²⁴Ia agu vo kwa vuwako mutou , garnidru ens Vavo no mai i Caetaira, o rau tancoko en tasi robauliya na ivavuvuli Ikwe, o vou ent tasi kilaliya na kwa Jitobu gamina o setani , me kodaki na kwa eru tata ké; aqu na tasi tanciya vuwako mutou na kwa bura e bibi. ²⁵Ia na kwa e vo no vuwako mutou, mutu quelu makuça gai malumu n' que na la Talega yaji²⁶Ia o kiya e gumatua sara, gai rabaujiya na legu cakacaka me yoco ke na i vaglioji, aqu na solija vuwa me lewaia na vimatanita. ²⁷Ia e na lewa idru o Kiya e na ijitoko Kokameya: e na Vakwara nidru mery matayalai- me kodaki na bilo ni dautulibilo : Io, me Kodaki na Kwa aqu rewalija mai vo Tamaque ²⁸La agu na soliya talega vuwa na kalokalo volasiga. ²⁹O kiya e no e bebe , me rogocija na Kwa e tukuniya na Yalo Tabu vuwadre na i Sogoso lave ni lotu.

3

¹ "Volavola vuwadru na lewe ni sogorogo lotu i Sariti : "Leya tata é kiya vuwadra na qulumiya no na vita na yalo Tabu ni Kalou vata na kalokalo : Aqu kilajiya lemu ivarau oiko e no vucuatoto e kiya na yaca ni cola, iya o iko vo mate. ²Tucake, vaikaikai takiniya na Kwa e vo maya balejiya na mate, balejiya qui si tasi daniya na i varan tancoko Una yasa ni Kalou. ³Numiya, na Kwa o vo qulumiya vata o rogo talai rewarewa ke mo visau. Lya kodati o tasi yadraviya, aqu na lamai me kodak na dau driva, oito na tasi Filajiya na yauwa qu na lamai ke vuwako. ⁴Iya o iko kilajiya no e javalu na yaca mai sariti o rau ru tasi vamaika ledra isalu, eru na gai la geneko yau, va isula bucobuco, ni ra vo lagii.⁵Vawa e vatandei takiniya ena vai sulutaki vena isula bucobuco, qu na tasi bokcocina dei e yaca mai na ivola ni cola, su na gai va tusa niya e yaca vuwa na legu momo, vata na leya agilosii. ⁶Deniya vuwadru na va bebe meru varogo na vi, twa e mata twa na Yalo Tabu vucuada na sogosogo lewe ni lotu."⁷Volavola ruwadra na sogosogo lewe ni lotu mai Filatalifia. kai tukutuku e kiya na kwa djina vata e vatabui. O kiga e quy tu ka ki o Tevita, O kiya na dolariya tasi tiya e rewa ni sogojiya O kiya e sogojiya e tasi kiya e rew. ni dolaviya. ⁸Agu kilaliya lomu , varav. Tolavija, aqu na denija vuako me dola na mata ni were e tasi tiga e rewa mi Sogojiya. Asu kilajiya ni Kiya na Kaikai letai e no vuako, iya o iko o talai rewarewa noga vena legu tata vata o tasi yalobo jiya que yaca.⁹Tolaviya! agu lewaidra na leya isogoso o Setani, o rau na kwa no nira ja Jiu lo e jikal niru la Jiu, o rau eru day giri-qu na vavedra meru mai cuva vegu lá, eru na gai kilajiya O yau que lomanito ¹⁰Balejiya ga na lemu maroroggiya na legu ivaro, qu na maroroi jiko muni mai na yauwa ni vitemati e la no mai ivuravura taucoko, me va tovolidra na nototo i vuravura. ¹¹Agu voleta ni lesu mai. Oulumiya na kwa e kiya e tari recua ni gulumiya dei Ke Ka lema iceva¹²Qu na lesiva okiya e day gummikali me turaga hi were ni Kalou. Ena tasi lesu tale irara o kiya, qu na volaiya vuwa e yaca na Kalou, na yaca ni siti ni legu Turaga (na Jerusalemi vou, okiya igi e labale mai lomalagi mai vucua na Kalou),

vata qu yaca vou. ¹³Deniga vo kiya e va bebe me va rogo na cava e mata Kwa no Yala Tabu vawadru na sogosogo lewe ni lota. ¹⁴"Volavola vyjadru na lewe ni sogosogo lotu i Leotisea: "Na tata na Emen , okiya e das varai taki niya na twa dodony esavarava, na daulewa vena ibulibuli ni Kalas. ¹⁵"Aqu kilajiya na lemu ivarau ni o katakata se o drivadriva ou djiviya me o Katakata se o driwadriwa! ¹⁶Balejiya ga ni o katakata botoga valailai - se o tatatata se driwadriwa -Aqu na luwe raki niko mai vegu gusu ¹⁷Ni o Kwa, Aqu rutuniyan, levu na legu inau, qu tasi okajiya ke e kiya na Kwa. Iya o oito tasi kilajiya ni o ito na kwa lei lomani, kwa valoloma, dravudravuwa, mata boko, vata na luvawale. ¹⁸Rogociya na lequ ivaro: mo lamai voliya vuwako yau na kaula e va tovoliya na butawaga balejiya mo rewa ni unturiyau Ke, mo vaisulu ha isulu bucobuco mo rewa ni kuwa ni varaitakiniya lemu maduwa ni va luvawale, mo lumujiya mu mata vena ilumu o kiya o rewa ni tola Ke. ¹⁹du ocajidru vata qu vunaujidru o rau tancoto que lomaniya. o ttiga igi mo gumaitali taFiniya vata mo vivaturi. ²⁰Tolaviya, aqu vo tucake vena mata ni were qui vo tukituki . Ke kiya e va rogo que domo me dolaviva na mata ni were, qu na lamai ina leva yaloga ni we're maru na gai Kana vata okina vata o yau. ²¹O kiya e gumaikali no qu na soliya vuwa na dodony me tadra bale gai niko yau vena legu i nono, meya kodaki na legu gumaitali takiniya medu rewa ni tadra bale gainiya na légu Momo vena leya i nono. ²²Denija okiya e va bebe, me rogociya na cava e mata twaya na Yalo Tabu vena sogosogo lever ni lota.

4 ¹Ni deva navi kwa itwe gugai tola, queai darija ni tadola mai no lomalag: Na matai-ni-domo gugni varago nikwa mai venko jau me kodaki na davai, etwa lacate mai ikei, gung gai vatakeya vuwako multwa ena vaco mai hi devy ikase. ²Na lega tola vegu mata-avallo, gugai tolavia nai tadratadra ni notui lomalagi, ri Kija nakwa e tadra noke ³Okeya tadra note & kodaki no keya irairai na jási pa gai niva na satiusa. Ena wavoki jiatu na drodrolagi nai tadratadra. Na dradiologi e kodaki nai vairaini emaralita nicu telaviva. ⁴Eya nowavoki jiva taletu nai tadratadra e ruasagavula- va tale nai tadratadra, era a gai tadra take rua sagavula-va na case, ru gai ukel tu nai sula bucobuco, ru gai vai sala kaula tu. ⁵mai nai tadratadra ela majke na livaliva mudre, e vavadugadugu tu, gai niya na kurakuru ni vadugu mai. Vitu n'ai tutu ni sina eru mudre no imata vuwa nai tadratadra, nai tutu ni sina e vitu igi e vitu na Yalo ni Kaloc. ⁶Exa nokoto no imata vua nai tadratadra na wasawasa iloilo, eya kodaki na karisitala. Tuo i valogadona gainiva e tutu wavoki nai tadratadra enotuke eva na kwa colo, devucidru tu na valoka ni mata, eru vatelaga gainiva e ruku. ⁷Na matai ni manumanci e kodaki na laione, nai karywa e kodaki na luve ni bulunmakau, nai Katolu ni manumanu emata e kodaki tu na mata ni tamata, nai kava ni manumanu e Kodaki na ikeli ni vaka tu. ⁸Igi nava na manumanu colo eno yakia vuwadru e ono eru kakava, e devucia boto eru yaloka ni mata, nino e vatelaga gai niva eruku talega eru kakava. Na bogi gainiva na siga tasi cega vakia ni kwano, "E doconu, e dodomu, e dodanu na Turaga na Kalou Kaikai, iyo okera ena lamai. ⁹Navi gauna taucoko eru vaokaoka ke nakwa colo, varokoroko, io nava okaoka vuwa okeya etadra no nai tadratadra, okeya ecolu tu me tavamudu. ¹⁰na ruasagavulu- kava na case eru tadra bale yakiya nai tadratadra ru gai vaokaoka taki niya okeya e colo me tawa-mudu. "Eru luvajiya na ledru sala enai tadratadra, gal Kwa, ¹¹"Laveli ga oiko, na Kalou na lemadu Turaga, me soli ga vuwako na lagilagi na varokoroko na kaikai, ni oiko na dau nivi-buli, ina lemu dodoria eyaco meru buli ke, ena lemu lewa.

5 ¹Agua qui toloveya o kina he vo nolato e mai nono no terreno ques quide ja não volo graniaja se lima matau o Kraja e vo velai jaloga , lobo Julega, ami ja " us tue no versi e vita ²Aga que tolavina no agolose kaikai talega o kinje ya coca e domoteris. A qui kivanja, o cei vo jaga me tevkoja nai vola qui serekcija no ke je ivesu ³A vo tasi Kina mai lomalari se elija mai Varavuna se e Kina mai no rukuni vuravitra me vo vewagroja me Terapija nai volare toto Ka ⁴Lya Aga vo tasi voleva no tasi vo lodami o Kinja e yoga em na tevinja har vola se me tola Ke ⁵Avo gai Kwaja Vuovako you e King na gase, no Kuwani tagi tolavina, vo makuta na lazio ne avusa o Junta e vulcania o tevita me teve kinja nel volar me kandes tellega na ke-fa jvesu e vita ⁶Aqu qui tolavida lejalogo ni nono no trages vantagantja no kedror matica na visiva cola e que va gaininja na pedra malina na gase, o Kiya na lami Avo qui vamatinga e vitu na legja, civi ve ulu quimi-ja e viture mata a val ga ikwe na jab ni kalou en lawe vitu en Vo lai vatata , varavura taccoko ⁷A vo lamai o kinja me lamai kay mai vola ve lima matau; o kina vó nokata e na le-ja é nono vatomago ⁸Ni vo kau nai vola o ji-ja avo gai cuva bale veno meta ni lami o race no vilca cola eva lecz va, gainicios nagase e vu leve quevasaganja ka va en tanyakina tu na Api, jámiga no bilo Koula vo kni n vikwa gard oke igor na ledu mare nos tomater tale docloner ⁹Eni vo mesi takinga na ieri vou, nai kova o kemutori Vo jaga me mutu kau nas vola, me tete talega vin le-a tata ni o iko A va mate gal voli- iko madou no lema din mal Varachro taycoko no vimatagevali, ganinja era vica tale na vi matanita garnia na vivencia me lemadou na Kalou ¹⁰Inja o mutou muta vo lesi Kemadou me madu tui, me mada Ja bete talega una ne lemada Katon, Luja o maclou ha vo lecarta no na Vuravara ¹¹A qui tolavi-ja, Lya aqu qui rogocia na domo ni Agilose eleve leve, orqu ens vo wavolijja mi nono ni turaga gainedtra na vi Kuva cola, quinidra na gare: belo na Kedni · wiliwili, vo Jini na adela gai leva tale naudola ¹²e vul vo piva e na domo leva vo jaga na lami goi vamatei me soliya vua na kaikai, gainign nai faci, gaini-ja na Velko quinha na quaqua garni-ja no viclokal ganja na vo rokovoko , gaini-ja na va kaoka ¹³Lula aque vo gai va rogo na vi kwa cola taucoles mais lomalagi gaini-ja mal varavara quinita na ruku ni Vuravara, gaini-ja na wasacasa, quintana vi kwa tancoko e no take, ni vo vo kwaya me ina viva Vonokoto vena irono ni turaça vulva talega na lamão nava okaoka, naininja na va okadka, quininja na vi dokai , quiniye mal ukuuku quinita na Kaikai qui tasi muda ¹⁴Aqui na va Emeri o vaul na kiva cola eleve va Ara Vo cuva bale o lau na gase eleve vuwa sagavales ka va gaiva vokoroko vua. vo cola noga ka tawa mudu

6 ¹Lya aqu qai tolaviya ni vo reve na keya i veXu na lami, tya aqu qai wogociya e kiya vuuadm na kwa cola e lewe va, vo Fodaic, na kavu kury nidomo, qai kwa lamai. ²A qai tolaviko, yau Aqu qai tolaviya na ose bucobuco tya evo qulumiya

na daka titi o kiya evo vodo tu k-e I avo soliya vuwa e kiya nai sala va turaga j A vo layoX o kiya e na a mamakutu qui mamakutu valevu.³Iya ni vo seXe o kiya na ke ya i kaXwa i vesu aqu vo vogociya na i kaXwa nicola a kwa, lamai. ⁴A vo kiyatale na ase ava layaji, e dradia : avo soliya vua avo rodo no ke me kau dei vuvavuna na sautu qainiya me ru vi ravuravu no ga : avo soli vuwa na isele walui levu.⁵Iya ni vo seve o kiya na katolu ni drega aqu vo rogouya nai katoci ni vikwa cola vo kwa, la mai Iya ni qu a tolaviya ni qu a tolaviya, wo kiya naX lolo, Iya okiya evo vodo no ke vo qulumiya nai varau e ve lima. ⁶Aqu vo voXociya e kiya na domo e na kedX vi mama na kwacola e I va, vo kwa, me volitaki nai varau na witi ena pene qainiya e tolu nai vaXXu na paXile ena XXXX XXX o qiXi tolaviya talega me kuwa nio vanaujiya na waiwai se na waini.⁷Iya ni vo celeviya na kava ni dXegX aquXX varogo na kava ni viXwa wia vo kwa XXXX. ⁸Iya aqu vo daniya, qai daniya, vo kiya na ose bucobuco bura eyaca oi keyne vodo no ke na mate ni vo tekuciya o Etesi. A voli vua me Xewa na kava ni keya wase o vuvura me vamatci na, selewad qainiya na mata kana, quiniyana mate bura, qainiya na manumanu kila qainiya o vuravura.⁹Iya ni vo sere o kiya nai kalima ni vesci aqu vo tolaviya e ruku ni cabo-cabo ni-soro eru yalo eru vo vamatei e na vuku m tata ni kalou qainiya na vuku ni ledru tata. ¹⁰Aru ro coco main a domo levu, rX qui kwa, vo kodaki, veX na keya balawi na turuga yalododonu qai dau djina ni vo tasi lewaidru se ocataki niya ni lemadu dra vuwadru evu vo no I vuravura. ¹¹Avo soli vuwadru yakiya nai sulu bucobuco j avo keya Inaki vuwadru, me ru cegu no ve valailai, me devu o rau na ledru icuba rata na wekadui, eni nav amate nidru ga va I nidru.¹²Iya qu vo tolaviya ni vo serX okiya nai kuono ni vesu qui tolaviya vo tavuki valevci na vanuu aro lolo sara na mata-ni-siga me kodaki nai sulu ni vuji ni manumanu lolo, avo sivotale yaji na vula. ¹³Avo qera i vuravura na vi kalokalo ni lomalagi e kodaki elolo vo qera e vuana ni vo tasi dreu ni vo tamaniya na cagi kaikai. ¹⁴Avo la dei yaji na lomalagi me kodaki nai vola balaru vo vivi vata avo kau dei mai na ledru itutu na ulu ni vanua taucoko ga qainiya na yanuyan taucoko ya.¹⁵Ia o rau na tui vuravura qunaeyo na tamata vutuniyau qainiya o ruu na vu ni vata qaneya na tamata qwaqwa qainiya o rau taucoko na bobula qaneya taucoico nai taukei eni vo cilotaki nidru i na viqwaravi qanXya na viyilun i vaneluwa. ¹⁶Aru vo kwa ina viulu-ni-vunuwa qainiya na vi uluvatu cilotaki nilco mutou mai e mata o kiya o kiya va no I nai nano vatuXaya, mai no leya oca talegci na lami. ¹⁷Xi vo qai yaco mai na siga ni leya oca, ia o cei ena yatedei me na tudei rewai.

7 ¹Iva nivou devu gugai caniva e-va na agilosu niva tucate tu ena tutu va-va ni vuravura, era vesukiva gata tuna matanicagi e-va, me kuwa ni kija na cagi me lamai vuratura se iwasawasa, sei vikaikai. ²Qu tolaviva e tiva tale na agitosi e latumai na vua-liku, okeyo e qula tu na vata ni drega na lea na Kalou colo. E' tagi-cake mai igata edomolevu igata vucudra na-va na agilosina lea soli Vucadru na clodonu meru vaturaburataki niya na vuravura gai niga na wasawasa: ³"Si kuware niva buraturatati nia rena vuravura. gai niva na wasawasa sera vunikai me cavalia na gauna me maka deva eru matoka ni-ra na maka na eva maka na Kalou. ⁴Qu varogo naleva ni wiliwili ni tamata e volai: € 144,000, orau navo volai mai na mataquali vakiva ni Isireli. ⁵linaruwa na udolu mai vuladru na mataquali na Jiuta ru volai. linaruwa na udolu mai vuNadry na matagwali na Ruveni. inaruwa na udolu mai vuwadru na matagwali na Kata. ⁶linaruwa na udolu mai vuwadry na matagwali na Aseri. Imarywa na adolu mai vuwadry na matagwali na Navitalai. linaruwa na udoly mai vuwadru na matagwali na manasa. ⁷Tinaruwa na udolu mai vuwadru na matagrati na simione. ⁸Tinaruwa na adolu ma vuNadra na mataquali na Seviloni: Tinarawa na adolu mai vuwadra na matagali na Joseva, qai nija. Tinaruwa na adolu mai vuadru na mataquali Una Penijamini. ⁹Ni devu taucoto itwe gugai tolavidru, nai sorosoro leve takiya eru jikai ni wili rewa mai vuadra navi mataniti, lavusa, tomata gainya navi matagwali kwakwa, eru tucate tu mato viña tadratadra vata gainiva emata na Lami. Niru ukumiya tu nai bulu-bucobuco gainiva exu gulu tu na rauni-niu eru lima. ¹⁰Niru tagi tu me rogoleva eru kwatu irata: "Na Kalbu na ledui vacolo, e tadra tunai tadradra Vaturaga, gai niva na Lami!" ¹¹Na agilosu taucoko eru tucake wavoki jiya tu hai tadratadra vucadru na case gai nija manumany e-va, niru gai cura bale tu enq mata nai tadratadra. Ru vaokaotataki nija na Kalou. ¹²Eru Kwatu, "Emeni! Na laveji, na lagilagi, na vuku, nava okgoka, na rokovi, na kaikai, gai niya na guagua me leva tuga n'a Kalou me tabamudu! Emeni ! " ¹³Car, kiya vuwadru na Case gai tarogiko au, " Ocei oran ikwe, eru vaisulu bucobuco tus goi niya eru lamai ivei?" ¹⁴Qu gai kwa vuwa, "Isaka, iko kilajiva, eya Kwa vuwako yau, Ikwe orau na ladai rewa mai na vivararawataki levu. Eru vo savaria na ludrai sulu, gai vabuco niva oka na Dra ni Lami. ¹⁵Me balejiva ikwe, Orau nano volekajia nai tadratadra ni Kalou, eru racka- okataki nia tu na siga gainiva no bogi na Kalou. Okea tadra nonai tadratadra ena tevykiya e kakava mevi maroroi te. ¹⁶Eru na jikai ni mata kana vakia tale, se meru karamaca tale. Na siga ena tasi kajidru tale, se Kiya tale na katakata. ¹⁷Na Lami nina tu ivaloga dona ni tadrata- dra ena vivatautenitati. ery na viguli lima meru lana waitovure, na Kalou end qualiva dai taucoko na waini-mata.

8 ¹Na gauna e dolaviya ke na ika vitu ni sasabai, eru gai vagagalu me tiya na yauwa mai lomalagi. ²Que na gai daniya na ikavitu ni agilasi okiya e tucate tu ve mata na Kalou, vata e vite na davui avo soli rucadru. ³Kiya tale na agilosu e lamai, gulumiya tu na bouly koula, tucate tu vena icabocabo ni soro. E levu na kwa oka e soli vuwa balejiya me rewa ni va caboniya na masu ni Peya tamata vena icabocabo ni soro ni leya inono. ⁴Na kulukulu garuis oka -vata na masu ni leva tamata na Kalou e vo lacate vuwa na Kalou mai veru lima na agilosu ⁵Na agilosu a gai gulumiya na boulu garu oka gai vatawaniya te na butawaga mai vena i cabocabo ni soro . Agai viritatiniya bale mai vuravura, a gai yaco te na jibi ni liva vata na kurukuru, vata na tavuki ni vanuwa ⁶Na vita na agilasi igu e no vuwadru na vita na davui eru no vavarau meru uriciya ⁷Na imatal ni agilasi avo uvuciya na leya davui, a gai tekuciya mai na luvu cevajiya e waki vata tu Ka buka waga vata na dra Avo gai viritaki dei mai ivuravura me rewo ni yagi ke na itatolu vuwadru, na ikatoli ni vanikai a gai yagi yavu, e zai yagi tancoko muni vatiya na mau. ⁸Na itaruwa ni agilosu agai uviciya na leya davui, a gai Kodaki, me kiya na

ulu ni yataga e yagi tu vena bukawaga avo viritaki Wena waitaci. Na ikatolu ni rawai avo gai dra tu,⁹ na ikatolu ni wase e cola tu i rucoai exu mate, vata a vaburabura tati e tolu na wase ni waga.¹⁰ Na ikatoly ni agilosu agai uviciya na leya davui, a gai lutu bale mai e kiya La ikalokalo levu mai vena o, ero kakavama me kodaki na sina, na ikatolu ni wase i ruwai vata na ivurevure ni wai. ¹¹Na yaca ni Kalokalo na Gagaduvaduva. Na ikatolu ni wase ni ruwai evo va gagataki e levu vuwadru na tamata eru mate no mai vena wal ikwe balejiya mi vo va gagataki tu. ¹²Na ikava ni agilosu a gai vvicina na leya davui, na ikatolu ni wase ni siga a gai vo gilogilo tati me kodati muni ke na vula vata na ikatolu ni wase ni kalokalo, o kiya igi a vo logilo ke; vata na ikatolu ni siga gainiva na ikatoly ni bogi evo jikai tu ka sina. ¹³Qu tola, agu qui rogociya na agilosu ero vuka wavoli Ko gai lavata la coviya no ina domo levu, "De, oe oe, vuwako" mutou na no ivuravura, balejiya na ivovo ni darui meru gai uvuciya balejiya m volela ni rogociva mai vuwadru na tolu na agilosu.

9 ¹A qui uniya na ka lima ni Davui na agilosu. Iya aqui daniya e kiya na kalokalo e lutu mai lomalagi ; vuravura. A vo soli vura na idola gennya nai bulubulu e tasi varyalayala. ²Iva e gai dolariya o lija na ibulubulu e tasi vaiyalayala; a gai la cake ra kulukulu mai bulu me kodaki na kulukulu ni lovo leni; a gai gilogilo na matanisiga , geniya na macawa , ina vuku ni kulukulu e lacake mai ibutu. ³Iya a vo ladai mai na kulukulu, na vodre me no intravura; a vo soli vuradru na kaikai, me kodaki na ledru kaikai na batibasaga gginiya na vuravura ⁴A ru vo varoji vuvradru meru kuwa ni vaburaniya na mau ni vuravura , se kija na kwa e karakorawa, se Kiya na kai: ija orau ga na tamata a tasi volai ve ru ra nai vatakilakila ni Kalou⁵Ia a vo soli vuwadru menu Kuwa ni vamate hidru, meru vararawataki ndr ga me vulalima: la na ledry rarawa e Kodaki ni vu lai koji mai na batibasaga na tomata. ⁶Na siga igi eru na domomate o rau na tamata, ia na siga e na yacovidne Ke : En na gadrerija meru mate , ia e na tuba dai mai vucquadro na mate. ⁷Ia na Kedrui rairai na vodre e na kodaki na Ose varau ni lai valu : e no ver ulu kodaki nai sala koula, eru mata kodaki na mata ni tamata ⁸Eru ulu ena kodaki cru ulu na lewva, e ru bai kodaki na laione. ⁹Na ledru sasabai veru sano Kodaki na Kokomaya nai rorogo ni ledrui vukavuka kodaki ga na rorogo ni giai ni volu er lere meru drusanya no nai valu. ¹⁰Eru laulau Kodaki na batibasaga, e no veru laulau eni bai me rewa ni rarawataki nidri na tamata me lima na yabaki. ¹¹E kiya no na ledru tui na agilosu ni bulubulu e jikai kai caracara, e yaca no va Ipenu Ko Apatori, eru yaca va Kivisi Ko Apolioni. ¹²E Kija na Kwa bura vo devu, eru gai daniya ni se vuwa tale na Kwa bura. ¹³E vo uvicina nai Ka ono ni agilosu , aqui qai varogo e kiya na tata mai yasa ni cabocabo ni savo Koula ero notu ve mata na kabu. ¹⁴E Kwa vua na kaono ni agilosu mo serekidru na Va na agilosu eru vesu no na ucivai lem o Uferetisi ¹⁵Eru vo sereki no va na agilosu, cru varau ni kiya na ledru yava, kiya ledru siga , kiya na ledru vula, kiya ledru yabaki, meru vamateniya na katolu ni taba tomata ¹⁶Na kedru wiliwili nai valu vo rua nadrau na milioni eru vodo osciagu vorogo na kedre wiliwili ¹⁷Aqu danidra na ose raki, kwe vena ligaliga, qui nidru na vodo noke, na ledru sacabai na guto mudre a qui niya na vata dradra gai niya na Sulifure : eru ulu na ose Kodaki na ulu ni leone : e lamai veru gusu na guto mudre gai niya na kulukulu gai niya na sulifure. ¹⁸Eru vo vamate na katolu ni nasenese nitamata na bura tolutolu ikwe na guto mudre na kulukulu gai niya na sulifure e lamai vemu quesu. ¹⁹E nokoto no na ledru kaikai vena quesu gai niya veru laulau : e Kodaki na quarta eru laulau evá ulu, erutara na kwa bura. ²⁰E vica na tameta eru vavo er tasi vamate vera mate bura e vica, emu tasi vivaturitalci na kwa e tara ru lima, mera kua ni varokorokotaki nidru na nitu, gai niya na matakau koula, gai niya na siliva, gai niya na parava qui niya vata gai hiya na kai, igoi eru vo tasi tola rema se rogo rewa, se toso rewa. ²¹Er tasi vivuturi taki niya vena ledru laba, se na ledru veranitu se na dauruku se na ledru dau driva

10 ²a gulu nai vola lailai ve lima, a teva tu: a butukiya e yataga na Wasawasa o keya, ve la i matau, 1 yataca ni vanuwa e la i maní,³a coco I na domo levu, me kodaki na laione e dan tagi: ni vo, coco devu o keya, e gai cava leya ledru tata na kurakuru e vitu. ⁴Niru vo cava liya na ledru tata 4 na kurukuru e vitu, agu vo vary Megu Volavola: açú vo gai Varogo na tata mai lomalagi, e kwa vuwako an Mo drega liya na kwa e kwa na Kurukura e vity, kawa ni volaiya,⁵Io na agilosu qu canina e no tu i wasawasa geniya I na vanuwa, e vo dodo kiya cake e lima 1 lomalagi. ⁶a vo bubului vuwa me tawa mudu O keya gerniya o lomalagi, geniya na ví kuja è no ke, ni vo jikdi tale e kiga na canna e si vo: ⁷na gauna e rogo ke domo na i ka vity no agloss e tekivu o keya me vvina, e gai va deva oka na gauna ni Kalou me kodaki na leya tata- oka vuwadra na leya , talatala⁸A gai tata tale vuwako au na domo aqu varago mai lomalagi, e Kwa, Mo la mo kau na , vola lailai e tevy tu; o keya e galumiya na lima ni agilosu e na tu ina wasawasa geniya ha Vanuwa. ⁹Aqu gar la ruwa na argilosu, qu Kwa Vawa, Solina mai Vüwake an na I vola lailai. A gal kwa Vuwako au o keya. Mo gulu, mo Kanina sara: e na gaga vutwoa mu kete, e Kamikamica ve mu ausu me kodaki na oni. ¹⁰A qu qai qulu na i vola lailai ve lima na agilosu, apu Kaniya Sara; e Kamikamica Ve gu gusu me kodaki na oni: nigu vo Kanina devu a vo faça sara d'u Kete. ¹¹A kwa vywako au o keya, o na parofisai tale vuwadru na vi matanita ya levy, Ina vi vanuwa, geniya na tata ni VI vanuwa, geinidra na tui.

11 ¹Ea Soli vuwako you e kija na sina me Jiya varau, a laikai vuwako you. "Tucake varautakinija na were ni Kalou, gar niya rai tutu ni vunau gai nidru o rau eru viawaravi Ke. ²Kuwa ni varautakinija na rara i na taudaku ni were ni lotu, i goi vo soli tu vucquadra na Kwai na matanitu tani, o rau era na ayalajiji na vara vatabui me vasagavulu ka ruma na vula. ³Aqu na solivia vuwadru e rua na legu I va Jinajina na lewa meruparovisai me kiya na udolu rua na drau onosogarulu na siga ⁴Nai valinalina kwe e ruwa na vu ni olive gai ma e ruwa nai tutu ni sina en tucake tu e mata na kalou ni vuravura Kwe ⁵Kodaki e kija e mata dereidru, e na lamai eru queu na bukawaga e na varusa nidri kkwe na kwa e na yaco vucadre eru mota dereidr. ⁶O rau nai valinalira ikwe e no vuwadru na leva mera sogoliya na lomalagi me kuwa ni tou na luvu e nã siga eru parafisai ke e no vucquadro na kaikai meru visautakinija na wai me dra meru biujiya i vuravura

na vimataquali mate bura una gauna eru okajiya ke ⁷Ia niru vareya devu lednu cakacaka, na manumanci levu e mata mai wasawasa e na gai mai vala gainidre, ena vadruga nidru gai va mate nidri talega. ⁸Eru yago ena biu tu ina yaloga ni calera I na tauri levu na vanua ea rube ke ina loma ⁹Ni tolu vimama na siga na ledru Kolou cru na daniya cru yago na vimota ni tamata vi mama , cru na tasi votaraia me bulu en yogo I nai balubalu ¹⁰O rau na kwai vuravura eru na marau, totanidre ery na vi soli loloma takiniya baleliya ni o rau na rua ani a varorowa taki nidru na Kwa Vuravura ¹¹Ni gi na tolu vimama na siga , nai cequ ni cola mai vuwa na kalou ena unuvidra emu na tucake eru la . Na matakuru levu ena yaco vuwadru eru davidre. ¹²En na gai varogo e kiya na domo lere "Lacake mai "Eru na gai la cake ; Tomalagi I na Kiya na o ninu tola tu no kedw meca ¹³Ina gauna igi ena Kiya Ke na "uneune leva" ena Kiya nai ka ini ni taoni levu na luta, Vitu na udolu na tomata em na mate la na vo ni tamata eru na matakuru en na Varokonoko takiniya na Kalou ¹⁴Nai Ka ruwa ni oca vo pasi, daniya nai Ka tolu ni oca e la numai. ¹⁵Mani rogo mai nai kantu ni biukila ni agilosu, e kiya na domo leve e rogo mai lomalagi e kwa. Na matanitu ni vuravura E vo yaco me matanitu ni kalou kei na leya Karisito ina cola e tawamudu. ¹⁶O rau na ruwasagavulu ka va na gase, enu todra no 1 na lear i tadratadra I na mata ni Turaga eru cura, eru varokonoko takiniya na Kalou eru kwa ¹⁷"Madu vaokaokataki niko na Kalou Kaikai o kija ca cola mai mata i bere talega 0 vo gulumija lesu na lemu Kaikai yaco mó lareli. ¹⁸En osooso na vi matanitu, la na lemu oca ena yaco ga mai Vo yaco mai na gauna meru lewai na mate garnica na lemu Saumidre na lemu Parafita gai nidru na tamata yalododona, gainidru em matakuciya mu yaca, o rau en tasi yaga gainidru na tamata Kaikai vo yoco mai na gauna , mo varusa nidri ke o vau eru varusa nua Fu o vuravura. ¹⁹Qai dola na were ni lotu ni Kalou mai lomalagi, gai lai dani nai cabocabo ni sono gai la mai na livaliva, na tata na Kurukuru , vata na tavuki ni vanua gai hiya na luvu ceraliya.

12 ¹Vo kiya na kwa vivakurabuitaki vo la i tolavi mai lomalagi; vo kiya na lewa vo vaisulu mai vei no mata ni siga, a vo no e ruku ni la no vula, a vo vaisala i no kalokalo e jini karuwa: ²E avo bukete i no rarousa, ni vo mota vo sucu. ³Avo kiya tale no kwa e vivakurabuitaki avo lai dani moi lomalagi; vo kiya na quarta levu e dradra, vo vitu e ulu gai jini la ileu, e vitu nai sala vaturaga vo cobo er ulv. ⁴Avo yarataki niya nai katolu ni wase ni kalokalo ni lomalagi e laulau, qui biujidru i vuravura: avo notu e mata o yalewa na grata levu ikwe no gauna me varau ni vašucu ke, me rewa ni kaniya na iluve ni se gai sucu mai. ⁵Avo vosucuriyo mai a keyo no iluve tergione, vo volesi me lecosidru no vimatanita taucoko i na jitako kaukameya: avo kou yaji o luveya vuwa no Kalou, ina leya i nono vaturoga talega. ⁶Avo tuba na yalewa i vikikai, ino kiya na jikina eya varaitaki niyo na Kalou me leyo, me lai quaravi no ke raujiyo e kiyo na udolu rua no drau ono sogarulu na siga ⁷Avo tubu na ivalu mai lomalagi; o Maikeli gaineya na leya agilose eru a vo vivala gaineya na quato levu; aru vo kiya vata na ivalu na quata levu gainidru la agilosu. ⁸Aru vo tasi gumatura: avo tasi lai dani e kiyo no ledru jikina mai lomalagi ⁹Avo biu dei no quarto levu, na quata makawa, e yoco no Nitu, vato o Setani, o kiya vo temaki nidru taucoko ga na kwai vuravura: avo biu i vuravura gainidru la agilosu. ¹⁰Aqu vo regociup e kiya na domo mai lomalagi, gail kwayo, vo, gai yaco no cola, vata no kaikai ledu Kansito: ni vo biu bale a kiya daubeitaki nidru o wekadatou, o kiya ikwe e dou vo beitaki nidru nogo ve mata no Kalou no siga vato no loogi. ¹¹Eru vo recogjiya e vuku ni leya dra no lami, gaineyo no vuku ni tata eru tusanakiniya; Viya eru vo tasi taleitaki niya na ledru cola, eru vo bole mote ga. ¹²O kiyo ikwe mo marau ke no lomalagi, gainikomu -tou na vo no ke. Mutu no buro o kemutou no no e vuravura gaineya na Wasawasa: ni vo labale yaji na nitu, avo oca valevu, ni vo kilajiyo o kiya ena tasi balavu no lea gauna. ¹³Io ni vo kilajiya na quarta ni vo biu o keya i vuravura, vo gai vaburabura jiya na lewoa vo vosucumiya no i luve teigwane. ¹⁴Avo rucoa na tobo ni ,keli levy vo soli vucoa na lewa, me vuka ke o kiya , vikaikai ino leya jikina, vo lai maroroi ke ena kiya no gauna quineyo no veimamo ni gauna, mai na mata ni quata. ¹⁵Iya avo luweciya mai no wai mai vuwa e queu e kodoki na dobui, me tekuciyo na lewa, me vacinmiya dei na gauna ni waturu ¹⁶Avo vukeiya na lewa o vuravuro, ni vo tadola e gusu o vuravura, avo gal vodrogiya na dobui vo luweciyo na guata levu mai e gusu ¹⁷Avo oco vuwo na lewo na quata levu, gai la vala gainidru no leya vo ni kawa. ¹⁸O rau na vabaujiya na tata ni Kalou, ru gai qulu no ga na leya itukutuku o Jisu.

13 ¹Ia a vo no tu mai matacawa, aqu qai daniya e kiya na manumanu e cabe cake mai i ruwai, e vitu e ullu qai jini na leya i siri, a nokoto ve leya i sivi na calevu vaturaga e jini, a nokoto ga ve ulu na yaca ni daulatavaburaburataki. ²Ia na manumanu aqu daniya e kodaki na lepate, e la e kodaki e la na pera, e gusu e kodaki e gusu na laione; a vo soliya vua na leya kaikai djina na gwata levu, qainiya na leya inono na Turaga, me mai Turaga lem. ³Aqu daniqy e kiya e ulu e kodaki e ro vuetaki me mate ke" Ia a cola tale mai na leya i vue a voleka ni mate ke: Aru kurabui taucoko ga na tamata i vuravura na keya rairai na manumanu. ⁴Aru vo va rokorokoo vua na gwata leui, o kiya a soliya na kaikai vua na manumanu; a ru va rokoroko vua na manumanu, a qai kwaya, o cei e vo kodaki na manumanu ikwe? O cei e rewajiya meni veiralala vata? ⁵A vo soli vua na gusu me tataki na kwa yalevu qainiya na tata bura cara; Ia a ro soli vua me Turaga qai vula vasagarulu ka ma. ⁶Ia a qai dola e gusu me tata buraniya na Kalou, me tata burataki e yaca, vata qainiya leya were, qainidni e no vata mai lomalagi. ⁷A vo soli vua me vivala vata qenidru na tamata yalo savasava, me rewajidru ke: A vo soli vua me Turaga vuadru na vimataqwali taucoko, ainidru na vimatanitu qenidru na duivasarosa, qenidru na vivonua. ⁸Ia ena varokaroko vua a rau taucoo eru no i vuravura, o rau eru tasi volai eru yaca e na i vola ni bula ni Lami va vamate mai nai vatekirvu vata o vuravura ⁹Kodaki e kiya e nokota e bebe, me varogo sara. ¹⁰Ia o kiya e dau ia na vivabobulataki ena vabobulataki; o kiya e vo ia na vi vamatei e nai seleiwau e na mate talega ve nai seleiwau. Ikwe na ledru vosojiya qainiya na ledru vabaujiya na tamata yalosavasava. ¹¹Ia aqu a daniya e kiya tale na manumanu e lacake mai vuravura: ia e ro rua na leya i sirvi me kodaki na luve ni sipi, a vo tata me kodaki na gwata levu. ¹²A vo nokoto vua na kaikai taucoko ni manumanu e simata ma, qai vasaurarataki nidru i vuravura qenidru eru vo nokoto ke eru varokoroko vua na

manumanu eru simata o kiya e cola e na leya vue qai voleka ni mate ke.¹³ Ia vo kitaki na kwa levu e veikidacalataki o kiya, a vo kau mai ilomalagi i vuravura na bukawaqa e ru mata na tamata.¹⁴ A vo temaki nidru eru vo nokoto i vuravura e na vukku ni cakacaka mana vo kitaki o kiya e mata ni manumanu; a qai kwaya vuadru eni vo nokoto i vuravura, meni vaveya na matakau me ledru na manumanu e laujidru e nai seleiwau, qai cola no ga.¹⁵ Ia a vo rewajiya o kiya ikwe me soliya na cola i na matakau ni manumanu, me tata rewa ke na matakau ni manumanu, qai varuniya talega na ledru mate o rau eni si tasi oka jiya na varokoroko i na matakau ni manumanu.¹⁶ A vo vasaurarataki nidru taucoko, na tamata lailai qainidru na Turaga, o rau enu vo vutuniyau qenidru na dravudravia, nai taukei qeiniya na Bobula, me volai e kiya nai vatakilakila e ni lima i matau, se eru ra.¹⁷ Ia me kua ni vivoli e kiya, o kiya ga e vo nokoto vua nai vola, se e yaca ni manumanu se nai wiliwili ni yaca.¹⁸ Ikwe ga na vuku o kiya e vo yalomatua me wiliki nai wiliwili ni manumanu; ni nai wiliwili ni tamata; a vo keya i wiliwili e ono na drau ka onosagavulu ka ono.

14 ¹Ia, qu vo vatolaviya e kia no Lami vo notu i no ulu ni vanuwva o Saioni, avo no gaineya e lewe kia na drau vasagavulu I ka va na udolu, vo volai ero ra e yaca gaineya e yaca o Tamagu.² Ja, qu varogo e kiya na domo mai lomoladi, e kodaki na domo ni wai e Vuga, ja vo kodaki na domo ni kurukuru levu : aqu varogo muni na rogo ni ledru giriya no api.³ Aru vo wesitakiniya na wesi vou ino mata ni, inono - vaturaga, gaineya ru mata na kwa cola e va, gaineya ru mato na gase: avo tasi kiya e kilajiya rewa na wesi igi, O rou na lewe kitia. na drau vasagavuly ka va na udolu, eru vo vocolai tu mai Vuravura: ⁴O rau eru fasi bura vuwadru na lewa; niru vo tasi viyacovi geya e kiya. O rau eru vo tekuciy o Lami Vigosana vo lo ke a keya o rou ikwe eru vo vacolai mai vucadru no tamata, me ru mai sevu vuwa na Kalou gaineya na Lami. ⁵Avo tasi laidani eru gusu na giri: aru vo tasi cala. ⁶Ia qu gar tolaviya e kiyo tale no agilose vo vuka i no maliwa ganeyo o omalogi vota o vuravuro, lavo gulu no itukutuku - oka e tasi devurewa, me Vunautaki vuwadru eru vo no i vuravura, vuwadru taucoko ga no vimatanitu, gaineya na vimataquali gaineya no duitata gainidru na tomato! ⁷Avo gai kwaya mai na domo levu, mutu malakluciya no Kalou mutu varokoroka vuwo; ni vo yoco na leyo gauna me lewaidru: ia mutu varokoloko vuwo e buliyo o lamalagi gaineya o vulavura, gaineya no WasO WOCO vata na viverevare - ni - wai. ⁸Avo kiya tale, nai karuwa ni ggilose vo teku, gai kwa, vo daro vo daro o Papiloni, na raro levu, no vuku ni vo Vosomunidru taucako, no vimatanitu ino Waini ni oco ni leyo dau vamoce teig wone. ⁹Avo tekucidru nai, katolu ni agilose, avo gai kwayo i no domo levu, kodaki e kiyo no tomata eva varakoroko vuwo no manumanu gaineya , ha matakou, gai rewajiya na' ivakatakilakila vuwa e ra se vuwa e lima, ¹⁰O kiya ena somiya na waini ni oca ni Kalou, o kiya, vo sovaraki gai tasi vawai ke na bilo ni leya oca; ena vararawataki valevu talega vuwa no bukawago gaineya na sulifure vuwa ru mata no agilose yalosavasavo gaineya na mata ni Lami. ¹¹Avo mudre cake na kubou ni ledru yaluma gai tasi mudu: aru vo tasi cequ i na siga se no bogi, a rau no varokoloko vuwo no manymanu gaineya , na leyo malakau, gainidru eru vo vatakilakilajiya nai vatakilakila e yaca. ¹²Ikwe gona no ledru vosojiyo, na tamoto yalosavasava: eru vo notu ikei o rou eru voboujiyo no toto ni Kalou, io ru vo qulu noga no vaboujiyo o Jisu. ¹³In qu a rogociya e kiyo no tata mai lomalagi, vo kwaya mai vuwako au, volaiya, vo kalougata mai no gauna ikwe ni o rau no mate eru vo mate ni ru na no gaineya no Turaga: Vo kwaya na Yalo Tabu, Io, me ru vocequi mai na edru cakacaka ni vo tekucidru na ledru iVarau. ¹⁴La qu a vatolaviya, gai toloviya e kiya na o bucobuco, ja vo kiya nai sala koula vaturaga vo coba e ulu, avo quiu e lima e kiya no ise - veve gota. ¹⁵Avo kiya tale na agilose, vo la mai i were ni lotu, a vo coco no domo levu vuwo o kiyo e vo no ino O, vajununiya na lemui sele - veve, gai musukiya: ni vo yaco na gauna ni vimusumusuki; nivo rui dieu matura no sila gaineya o vuravura. ¹⁶Avo vaununiya na leyo ise - takelo i vuravura o kiyo vo no ina O; avo musukiyo ke no vuwa ni vuravura. ¹⁷Avo kiyo tale na agilose ea vo lamai mai no were ni lotu vo no mai lomologi, avo gulumiya talego o kiyo e kiya na ise - veve gata. ¹⁸Avo kiya tale no agilose vo lamai nai cabocabo - ni-soro, vo levaiya rewa na bukaway avo coco ina domo levu vuwo o kiyo vo gulv nai sele -veve gata, gai kwaya, vanumiya na lemui sele - takelo gata, mo cebejiya nai soso vuwo ni keya vaini o vuravura; ni vo dreu matura sara na vuwa ni vaini. ¹⁹Ia nivo vanumiya na agilose na leya ise - takelo i vuravura, mo cebejiya nai soso vuwa ni vaini o vulavura, mo biujiyo vuwa na ikeli ni waini levu ni oca ni Kalou. ²⁰Avo butuki nai keli-ni - waini vuwo nai bili ni rara, avo la mai no dra vuwo na ikeli ni waini, avo yala ina tali ni ose, me ruwo no drau no maili.

15 ¹A au d'aniya e kani kina Falethai katakitakild mai lomalagi, na kwa levu e va matakau, eru vitu na agilosu eru gula e vitu na mate buro na keya , devuderu sara: nivai sara vuwadru na leya oca na Kalou²Qu gai daniya e kiga na Kwa ce kodaki na wasa iloilo eru waki vat na guto mudre: o ran eru gumakali Yuwa na manumany, genina na leya matakau, gernerig kei wiliwili e yaca, eru vo notu vena wasa iloila aru vo qulu na apini Kalou,³Aru vo Wesitaki niya la Wesi o Mosese na leya talatala na Kalou gel nica ha wesi ni lamu, a kwa, É Kwa levu e gal vadamocolo na lema cakacaka, na Juraga na Kalou Kalka e dodonú e duina na lemu, varan, O lko na lui ni gauna tancoko ga. ⁴O cel me jikai nu matakau cikana Turaza, me varokorokotaki mu yaca ? O mutoy ga na yalo savasava: drau taucóko ea na VI vanuwa eru la mai eru cuva ve muismata; nivo lai Kilai mai na lemu cokacaka dodonu.⁵Ni vo devu qu gal va daniya, gal daniya, ni vo dola tu na were Tabul ni vi yalayalaci mai lomalagi: ⁶O ray na agilosu e vitu era la mai 1 were ni lotu, aru gula na mate bura e vitu, e vai sulu ina lineni savasava Sara gai bucobuco, qui vesu ve ru Saro na wa Kloula ..⁷A kiya vuwadru na kwa colo ce Va a soliya vucadru na agilosu e vitu na bilo Koula e vita è vuga Ke na leya o cana Kalout o kena ena Cola metawa mudu. ⁸A vuga na were-ni- lotu na kutukulu e la mai nal ukunku ni Kalou, I na Jeya kalkai munij e likal na tamata e una rewa I were-ni-lotu, me vai re I mata na mate bura e vitu aru qulu o rau na ggilosu eru vitu.

16 ¹Aqu gal varogo e kiya na domo levu e la mai were-ni-loty e Kwa vuwadru na agilosu e vitu, Mutu la, sovariya yari na bilo e vita na leya oca n'a Kalou , vuravura.²A vola nai matai avo soxaliya na leya, bilo i varakura; a vo tanvidra na tamata na vidlikoso bura e rarawa sara, o keya e no vuwadra na vata Kilakila ni manumani, genidra na Varokoroko Ina leya malakau.³Nal Karuwa HI agilosie Sovaliya na leya bilo , wasawasa a gal vuki me dra me kodaki na dra ni kiya na tamata mate, na kwa colo taucoko e colo I wasawasa eru mate.⁴Na I Katoly ni aellosi e sovaliya la bilo Ina VI uciwai ganiya na li vure Vure-ni-Wali gai vuki na Warme dra. ⁵Qu gal varogo e domo na agilosini VII Wal, e Kwa, o mulou na yalo dodany, mutu vo colo nikuwa, mutu Vo va-colo-mata, mutu vo yalo Java sava, ni muta vo lewalya me Kodaki 1 Kwe. ⁶Nira vo va dave niya na dra ni tamata yalo savasara gelniya na dra ni parafita o rau , kuje, o gal Soliyai Vuwadra meru Somiya; a vo dodomu ke vuwadry. ⁷E Kani kina tale qu varogo mai na I cabo-cabo-ni-soro, a kwa, e kodaki gal kwe, na Turaga na Kalou Kalkai, è diina e dodonu na lemu lewa.⁸Nai, va ni agilosu e sovalina na lega bilo 1 na mata-ni-Siga; a soli Vuwa me vagesa nidru na tamata I na guto mudre. ⁹Nira vo gesa na tamata ni vo Katakata Va levu, aru gal tata va bura burataki, niya na Kalou, o Kena e lewalya na VI mate burg , kwe: aru jikai ni visau taki nidra meru varokorokotaki niya¹⁰Nai ka lima ni agilosu a vo sova liga na lega bilo ina 1 nono ni manumanu: a vo gilogilo na leya matanitu; aru vo kallya eru ma Ina varawa. ¹¹aru kwakwa bura jiya na Kalou ni lomalagi baleliya na lectru rarawa gelnica na Tedru Vidikosa ery jikai Ki visatutaki nidru na ledru, varau.¹²Nai ka ono ni agilosu e soxaliya na bilo i na nawal lera na Uferetisi; a vo maca ke na Keya way, me caramaki na ledra caleva na Tui mai na tu-1-ake ¹³Ou gar damiya e tolu na yalo Kani Kiya eru kodaki na bolo, era la mai ve na gusu ni quala levy, xe gusa muni na manumany, mal Ve ensu muni na parafita girigiri. ¹⁴Niry vo jiya yalo ni nitu o rau, eru vaveya na cakacaka mana, aru vo la yasi Vansadra na tui ni vi vanuma geniya o Vuravura tancako, me sogonividra vata, na I valu n' sina dyna , Igi e Kalou kalkar¹⁵(Daniya agu Yo lamal me Kodaki na dan driva. "E kalongata o keya e valawza, e qulumina na leya , suly, ke yato no gai luty leya I sala, ary gal daniya na lega jik'ai la 1 sulu.) ¹⁶Aru gal vasogoni ladra ina kina na Vanuma e yaca na lata va Lperin o Amaketone,¹⁷Na 1 kavita ni aellosia gal sovaliya la bacila , na maliva lala; a gal roga mai na domo levu, mal ná were-ni-loty mas lomalagi, mai na 1 nono va turaga, a kwa, a vo val devu. ¹⁸A vo rogo mai na tata, geniya na kary Kura, a libi na livalivà; a vo tevuli va levu na vanuwa, a vo jikai ni Kodak, ke inal Vatekivu ni ledry no 1 varavura na lamata, me gai tevulu Ya kalka, me va levu sara ke. ¹⁹A vo tawase va levu na rara levu, o vo reba e yavalu na were I na VI vanuwa: a lai mainumi ke o Papiloni na rara levu ina mata ni Kalou, me soli ke na bouly ni Waini ni leña oca mudremadre.²⁰Aru vo tuba yar ina, vi yanuyany tancoko ga, la na vi ulu ni yataga e jikai ni lai dani. ²¹A vo luta kidru na lamata na luxu e cevaliga leve mai lomalagi, na keya bibi e kina na taledi; aru vo tata burataki niya na kalou o rau na tamata balejiya na mate bura ni luva cevaliyani vo lexu sara na male bara , Kwe.

17 ¹Kiyo vuwadru na vitu na agilosu a gulumiya e vitu na boulu gai lamai kwa vuwako au, " Lamai, Aqu na, varaitakiniyo vuwako na lewo e levu la teigwane a nokoto veno bai ni ruwai levu, ²O, rau no keyo tui i vuravura na day tola iyo, vata o rau na vivahamatenitaki vuwadru na kwai vuravura e na waini vuwa na lewa levu lo teigwane³oji a gai kau qu yalo o kiya na vikaikai, oji aqu a tolaviyo. Kiya na lewo o kiya a volto na vena manumanu nitu, ka lewo ke na yaca e kwakwa vo burataki ke na Kalou. Na nitu e vitu e ulu vato e jini leya isivi. ⁴A voi sulu na lewa veno sulu roka lokaloka vata nai sulu dradra gainiya lai ukuuku no koula, vatu maregeji, vato na mata-ni-civo gulumiya e lima e kiyo no bilo koula e vugo tuke na bura vata na leyo tasi day savasava no lewa levu la teigwane. ⁵Avo volai tu ve ra na yaca, kodaki ikwe : ɿ Papiloni no kwa levu, na ledru nene na lewo levu leyo teigwane vata no kwa vasisila raki i vurovura. ")⁶Iya aqu a tolaviyo na lewa vo mateni veno dra no tomata yalododonu vata eru dra na tomato ru vo mate me balejiyo o Jisu. Iya niyu a tolaviya, aqu a gorogoro valeva Cara . ⁷Balejiya na agilosu kwayo vuwako au, "O vo gorogoro eno vuku ni cavo? Aqu no vomocala takiniyo vuwako noi talanowa balejiya na low vata na manumanu nitu niyo rogojivo, no na lewa na manumanu nitu okiya e vitu e ulu vata e jini leyo sivi.⁸Na manumanu nitu oiko tolaviyo e colo i mata tosi colo na gauna ikwe, iyo eno lacake mai veno bulubula e jikai è loto ira. oji o Kiya ena lo ing rusa. Iyo eru no Karaciya o rau eru nokoto dai tu i vuravura, o rau eru tasi, volai eru yaco vena volo ni colo mai ina tekivu , ni vuravura - eru no tolaviya no manumanu nitu ni, vo colo ena gauna imata, me gai jikai tale, eno nokoto tale o kiyo.⁹Iya ikwe na yalogo e no ne na vuku. E ulu evitu na ulu ni yotoga e vitu, e tadro noke no lewa. ¹⁰E no talega e vitu na tui. Limo no Tui eru vo lutu, e kiyo vo nokoto, e kiya tale sibere tale mai, ija ni no vo lamai o kiya, me na no tale vo lailai.¹¹No manumanu nitu a colo no na gauna imata, me gai jikai tale o kiya ikwe nai ka wolu, e Kiya vuwadru na lewo vitu, ena gai la na rusa.¹²Na jini na isivi igi mutu tolaviyo igi e jini no tui, eru jikai ga ni va matanitu na gouna ikwe, iyo orau igi eru na gulu na kaikai vo tui me kiyo no youwa vata gaineya no manumanu nitu. ¹³O, rau, ikwe eru vo yalo vato, iya eru na soliya ledru kaikai va tui vulva no monumanu nitu. ¹⁴O rau ikwe eru na vivala gaineya na Lami Iya na Lami ena volu jidru baléjiya, o Jisu o kijo no Kalou vata na Tui ni Tur -vata o rau, eru no gaineya eru laicovi, digitaki vato gainidru o rau no voboujiyo leyo tata.¹⁵Na agilosu kwaya vuwako au, "Na ruwai iko daniya, e todro noko na lewo e levu la teigwane, orgu no tamata, rau ko matagwali, rau ko matanitu, vata o rau ka vi mataquali kwakwa.¹⁶Na fini no sivi oiko dania - orau vata no manumanu nitu eru no duarakiniya na lewa e levu leya teigwane. Eru na vareyo vuwa me vatevoro, eru no kaniya e yogo, vata eru no tavuniva no lewa levu la teigwane me kodaki no auto mudre. ¹⁷Na Kalou ena biujiya veru yolo meru vayaconiyu no leyo lewo vata meru yalo vata meru soliyu ledru kaikai vei no manumanu nitu me yacoviya Sara na tata ni Kalou e no vo vayacor. ¹⁸Iya na lewa mutu daniya veino rara va turaga e no vuwadiu no kaikai meru lewarya na Tui vena vuravura.

18 ¹Ni devu na vikwa i kwe, qu qai daniya e kanikiya tale na agilosu e labale mai lomalagi, e levu na leya kaikai, e vakakaramataki niya o vuravura i na leya I ukuuku.²E coco i na domo levu sara e kiya, e kwaya e vou lutu bale o

papiloni na rara levu, e vou lutu e vou yaco me ledru I nono na rutu, me ledru qwara na yalo velavela taucoko eru dukaduka eru lai burati.³ Eru lutu na vivanuwa taucoko eru somiya na waini ni oca ni leya dauteigwane, eru vidriva qai nidru na tui vuravura, aru vou vutuniyau ke na tamata dauvivoli ena vuku ni leya garogaro.⁴ Aqu qai varogo e kanikiya tale na tata mai lomalagi, e kwaya," mutu ladei mai vuwa, o mutou na lequ tamata, me mutu kuwa ni cala qai niya, me kuwa ni tauviko mutou ke na leya mate bura.⁵ Ni vou yacoviya o lomalagi na leya i varau bura, ni vo numiya lai varau bur ana Kalou.⁶ Mutu ocajiya me kodaki leya ocajiko mutou, mutu vaveya vayaruwa vuwa me kodaki na leya i varau: ia na bilo eya vavuganiya o kiya, vavuga niya varuwa vuwa.⁷ Me kodaki na leya dau dokaiya, kei na leya daugarogaro, soliya kodaki ke vuwa na yaluma qainiya na rarawa: ni kwaya e yelo o kiya; o yau na ranadi qu nokoto i kei, qu tasi yada, qu na tasi kilajiya na rarawa.⁸ O kiya ikwe ena yaco vata ke vuwa na mate bura ena kiya na siga, na mate, qai niya na tagi, qainiya na dausiga; ia ena tavu ena buka-waqa, ni vou kaikai na Kalou ena ocajiya.⁹ Ia o rau na tui I vuravura kei vuravura, eru dau vidriva qainiya, eru daugarosa qainiya, eru na tagicaki niya, eru na yasovaki niya, niru na daniya na i kulukulu ni leya yagi.¹⁰ Aru na vou tu vayawa niru matakuciya na leya yaluma ni kwaya; Isa ! Isa na rara levu o papiloni, na rara kaikai igi, ena kiya ga kiya ga na yauwa, e yaco ke na lemu lai ocaji.¹¹ O rau talega na dauvivoli I vuravura eru na tagi eru na yasovaki niya ni vou jikai na tamata me voliya tale na ledru i yau:¹² Nai yau ni vivoli na koula, na siliva, na vatu talei, na matani-civa, qai niya na laineni matai - yalovi qai niya na kwa lokaloka, na silika, nai sulu kulakula qai niya na kai garu oka taucoko, qai niya na bilo tabuwa qai niya na bilo kai dredrei, na parasa , na aironi, qai niya na vatu vivolavolai.¹³ Qai niya na sinamoni, na macou, na kwa garu oka va waiwai, na drega me lete, na waini, na madrai droka oka, na witi, na bulumakau, na sipi, na ose, na qiqi ni tamata, qai nidru na bobula, qai niya na yalo ni tamata.¹⁴ Ia na vuwata e okajiya mu yaloga e vou, lavele, ona tasi daniya tale.¹⁵ Na tamata eru dauvoliya na vi-kwa ikwe, eru vavutuniya taki mai vuwa, eru na tu vayawa niru matakuciya na leya yaluma, eru na tagi ka yaso.¹⁶ Eru kwaya: Isa ! Isa, na rara levu ligi! e dua vaisulu i na laineni mataiyalai, qai niya nai sulu lokaloka, qai niya nai sulu kulakula, qai vaiukuuku i na koula, qai niya na vatu dredrei, qai niya na Mata-ni-civa!¹⁷ A vou vaqeyavutaki na kwa taucoko ikwe i na kiya ga na yauwa o rau taucoko nai taukei ni waqa, qai nidru na lewe ni waqa o rau taucoko na dausoko meru vovoli, eru no vayawa.¹⁸ Eru vou daniya na kulukulu ni keya yagi, eru kula eru kwaya, na rara levu cava eru na bara tautauvata qai niya na rara levu i kwe?¹⁹ Aru kaburaki niya eru uui na kavu ni qwele, eru kwaya Isa ! Isa! na rara levu igi! eru vavutuniyau taki ke o rau nai taukei ni waqa eru soko tu e yaloga ni wasawasaena vuku ni leya kwa vaturaga! e vo vaqeyavutaki ena kiya ga na yauwa.²⁰ Me mutu marah sara me balejia, na lomalagi, qai nikomutou nai apositolo qai nidru na parofita: ni vo qai ocataki niko mutou na kalou ni vo bura o kia.²¹ A qau kia na agilosikaikai e lavejia cake e kia na vatu levu i qaqi a qai biujia i yaloga ni wasawasa, qai kwaya, ena vacolai vakaikai me kodaki i kwe na rara levu o Papiloni, e na tasi lai dani tale.²² Ia ena tasi rogoci tale mu tutu e domo na dauqiri api, -qai nia na dau-ni-vatagi, qai nia na tami; ena jikai na matai, e matai takima e kia na kwa, me lai dani tale mu tutu, ena tasi rogo talega rau tutu nai rogorogo ni vatu i qaqi.²³ Ena tasi mudre tale mu tutu na kakoroma ni sina, ena tasi rogo talega mu tutu na domo ni tei gwane si qai vayalewa, se na domo ni yalewa si qai vateigwane; o rau na lemu tamata dauvivoli i mata eru vo tamata twaga i vuravura, ni lemu i lawaki vo vacalai taucoko ke na vi ranua.²⁴ A vo lai dani e tutu eru dra na parofita, qai nidru na tamata yelosavasava, qai nia eru dra o rau eru a vamatei i vuravura.

19 ¹Ni vou devi na vinakwa I kwe, aqu qai varogo eru domo wara mai lomalagi, erukwaya, Aleluya: Na cola qai niya na va-okaoka, qai niya na varokoroko, qai niya na kaikai, me vai vuwa na ledru Kalou.² Ni vou djina qai dodonu na leya lewa: ni vou lewaiya na yalewa dauteigwane valevu, o kiya e vadukaduka niya o vuravura i na leya dauteigwane, a vou saumiya vuwa na kedru dra na leya tamata.³ Aru qai kwaya tale : Aleluya : a vou kulu cake na keya kulukulu me tasi mudu.⁴ Aru cuva na qase eru ruwasagavulu ka va; qai nidru na kwa cola e va, aru varokoroko vuwa na Kalou o kiya e no i nai nono vaturaga, e kwaya: Emeni, Aleluya.⁵ E kiya na tata e la mai nai nono vaturaga, e kwaya, va-okaoka vuwa na ledru Kalou, o mutou taucoko ga na leya tamata, qai nikomutou na matakuciya, se mutu tamata yalai, se turaga.⁶ Aqu varogo e kiya na kwa e kodaki eru domu eru lewe levu, e kodaki na domo ni wai levu, e kodaki na domo ni wai levu, e kodaki na domo ni kurukuru levu, e kwaya, Aleluya; e vou lewaiya na Turaga kaikai levu.⁷ Du marau du reki, du varokoroko vuwa, ni vou yaco na vamaui ni lami, ni vou varautaki niya na leya yalewa.⁸ A vou soli vuwa me vaisulu ena laineni mataiyalai e savasava qai lumilumisa, ia na laineni mataiyalai na ledru i varau oka na tamata yalosavasava.⁹ E kwaya vuwako yau o kiya, mo volaiya, e kalougata o rau eru sureji i nai vayakavi ni vamaui ni lani, e kwaya vuwako yau o kiya, i kwe na tukuluku dina ni Kalou.¹⁰ Aqu qai cuva e ruku ni la mequ varokoroko vuwa, e kwaya vuwako yau o kiya, daniya nio kuwa ni vaveya, oi au na lemu i tokani, e kiya vuwadru o wekamu eru qulu no na kai tukutuku o Jisu; varokoroko-taki niya na Kalou; ia na kai tukutuku o Jisu na yalo ni Parofisai.¹¹ Ia aqu dania o lomalagi ni vo dola tu, qu daniya e kia na ose bucabuco; o kia e vodo ke e yaca o dodonu ka djina, a vou lewaiya vakokoun o kia e vaveya nai valu.¹² E mata e kodalei na yameyame ni guto, e no e ulu nai salavaturaga e wara; e voleu e yaca, e tasi kia na tamata e kilajia, o kia takia ga.¹³ E veu sulu ena i sulu e kweitaki ke na dra ena vatokai me yaca na tata ni Kalou.¹⁴ Ia o rau na matairalu mai lomalagi eru tekucia niru vodo i na vi ose bucobuco qai sarasara.¹⁵ E la mai e gusu e kia nai selei nau gata, me yanjidru ke na vi matanitu; ia ena lewaidra i nai nono kaikai; a vo basu rakima nai keli ni waini ni oca ni Kalou Kaikai.¹⁶ Ia e yaca e volai i na lai sulu qai nia e kalava, NA LEDRU TUI NA TUI QAI NIA NA LEDRU TURAGA NA TURAGA.¹⁷ Ia aqu qai dama e kia na agilose ni tu ena matanisiga, qai coco ena domo levu, qai kwaya vuwadru na mamnianu eru vuka i na maliwa kei lomalagi, mutu vasoqoni jiko mutou mai i nai vayakevi ni Kalou levu;¹⁸ Me mutu kania eru vieiko na tui, qai ni era viciko

na turaga ni valu, qai nia eru vicoko na tamata quraqura, qai nia eru vicoko na ose qai nidru eru vodo ke, qai nia eru vicoko taucoko, eru taukei seru bobula, seru tamata yalai se ru turaga.¹⁹Ia aqu qai dania na manumanu, qai nidru na tui ni vuravura, qai nia na ledru i valu, eru sopona vata mai meru vala qai na ya e vodo i na ose, qai nidru lai matai valu.²⁰A vo lai qulun na manumanu, qai niya na parofita girigiri, o keya e vareya na cakacaka mana e mata, e vacala i dru ke o rau eni vo volai tu i nai vatakilakila ni manumanu, qai nidru eru varokoroko i na leya matakana, o rau ruarua i kure eru na biu colacola ina drano buka waqa e mudru tu ke na solifure.²¹Ia o rau na keya vo eru vamatei i na la i sele i wau o kia e vodo i na ose, nai sele i wai e la mai e gusu; la o rau taucoko na manumanu nika eru na bori eru viciko.

20 ¹Iyo nigu vo toloviya e kiyo na agilose vo laballe mai lomolagi, vo gulumiya ve limo nai doladolo ni bulubulu eno vuwo na ki no quara e jikai e loto au gar no talego vuwa Ino Jeini.²Avo gulumiya na guata levu e quata makawa o kiyo kwe no nitu gai setani, a vo vecukiya me ofi re e kiyo noudolu na yabaki.³Avo bujiya i na ; bulubulu e vo jikai ni e loto ira avo sogojiya i yalogo a vo diejiya na i sogo Vuwa me kuwa ni temakinidru tale no vivanuwa o kiya me oji re na yabaki kiya naudolu: ia ni vo oji ikwe, ena gai sere va mata yalai.⁴Iyo agu gai tolaviyo - noi, nono vaturago eru nokoto ke a soliya vuwadru me iva na vilewai agu qai yatoviyo talego eru yalo e kaudai eru ulu niro vo vatusaniya o Jisu e no vuqu talega ni tata ni kalou o rau eru tosi vidokai vuwa no manumanu se , vuwa no leyo motakau avo Jikai talega na ivatakilakila varu ra vatagainiva eru lima, aru vo colo gainiyo aru vo to vata o Karisito me Kiyana udolu na yabaki.⁵Lua na keyo vo ni mote eru vo tosi cola ke me ofi ve no yobaki kiya no udolu. ikwe na imatai ni colo tale mai na mate.⁶Vo kalougata gai yalosavasava o kiyo vo voturi cake e noi matti ni colo tale mai no mato: ena tosi kaikai vuwadiu, nai karuwa ni mate iyo o rau na bete gainivo o Kansito gainiya esu na lewdiyo vata me kiya noudolu na yabaki.⁷Iya ni vo oji e kiyo no udolu, na yabaki e no gai sereki tale a Setani mai no Were n' veivesu e vo nokoto ke.⁸ena gai ladai yoji o kiya me temaki nidru no vivanuwa eru nokoto ve yosa no vuravura e va o koki gaineya o me koki mo vasogoni nidru voto me ru vala: a kedru i wiliwili vo kodaki no volivoli ni matacawa⁹Iya aru laviyo no rabaraba ni vuravura gai wavolijiyo tu no ledru vara na tamata yalododony, gainiva na vara lomani. garniya no auto e ya , labale mai i vuravura gai tawasei jidru.¹⁰Iyo vo biu no pitu vo temakinidru i na drono ni auto mudre. aru vo gai vararawa taki sigo gaineyo no bogi me tawamudu¹¹Lya gru gai tolaviyo e kiyo no raro vaturaga e levu gai bucobuco gainiyo e kiya talego e nokoto ke a vo tubo dai mai vuwo o vuravura gainiya o lomalagi; a vo jikai e kiya na vanuwo e laidani meru nokoto ke.¹²Lua, aqu gai tolavidru eru vo mate, no tamato lailai gainiya na turaga eju vo notu eno mato ni Kalou; avo tekivu nai vola eru vica tale ; e kani kiya tale nai vala vo tekivu, na ivola ni colo; Lya no mato eru vo lewai mai no kwa e vo volar vei na i volo me kodaki na ledru ivalavola.¹³Iya na wasawaqa vo solidru na mate eru vo nokoto ke, no mate talega gginiya o bulu eru vo solidru na mate eru vo nokoto ke, vo lewai o rou no tomato yakiya me kodaki na ledru i valavala.¹⁴Iyo o mote gainiyo o bulu, talego, eru vo biu ruwaruwa veno diano auto mudre o Kiya, ikwe no keya i karuwa ni mote iya no diano auto mudre.¹⁵Iya vo biu vena drano auto mudre o kiyo yakiya vo tasi volai vaha i volo ni cola.

21 ¹Aqu vo gai daniya na lomalagi vou vata na vuravura vou, evo ladei na imatai ni lomalagi vata na imatai ni vuravura, a vo gai jikai na waitaci ²Aqu vo gai dariva na vara-va-turaga, na Jerusalemi vou, okivo e labale mai lomalagi mai vuwa na Kalou, vavaray tu me Kodaki- la uku no etiya na lewa e varan la ve la teigwane.³Qu gai rogociya e kiya na domo levu mai vena leya ikono me Kwaya tu, "Daniya! Na leva inono tabu na Kalou e no vuwadru na tamata, o kiya e na dau note. O rau eru na vo leya tamata, na Kalou vainiya ena no gero okiva ena gai ledru Kalou.⁴Ena gai quwaliya dei tancoko na wai ni mata taucoko mai veru mata, ena gai jikai na varawa, ena jikai na tagi, en á Tikai talega na vutugu. E avalu muni na kwa eru na vo lavele yaji.⁵o kiya e tadra no vena leya inono tabu e gal Kusaya. "Daniya! Ou na vaveya na Kwa vou Taucoko. A gai Kwaya, "Mutu volaiva na tata ikwe balejiya e mana gai djina. ⁶Agai Kwaya, vuwato yau, "Na Kwa tancoko vo vai oji. O yau na Alifa vata na Omata, na itekitetiva na va ojioji . Ke Kija e karamaca qu na soliya vuwa me soma mai na ivarevure ni wainicola e na tasi saumi⁷O Kiya ga e gumalkali no ena rewajino na kwa itwe, o you qu na gai leya Kalou, o kiya ena gai legu iluve. ⁸Iya vuwadry na day mamataku, ruwadru na day lelai ledru rabaujiya, vuwadry na das vasisila, vuwadru na day laba vuwadru na day leva na ledru itau. vawadru na dan levu na ledru varanita ruwadru na day quaraviya na Kabu matakau, vucadru na day girigiri, na ledra inono e na mudre ke na solifure Igi na itaruwa ni mate."⁹E kiya vawadru na vita na agilos a gai lamai vo yay o kiya muni e kiya vuwadry na gulumiya no na vita na bouly vuga tute na ojioji ni vitu na mate burg, agai kwaya muniz kamai ikei. du na varaitakiniya Vuwako na yalewa, na leva yalewa na hami ¹⁰"A gai meiya que yalo ve kiya na ula-nie yatagar yawa igata sara vata a gai varaitakiniya vuwako yau na vara - va- turaga na Jervisalemi okiya e labale mai i. lomalagi mai ruwa na Kaloa.¹¹O Jervisalemi e noke na lagilagi ni Kalou, na Keya kakarama evo Kodaki na iyaya maregeji ni yky, e vo Kodaki muni na vatu jasipa. ¹²Na keya bai e yawa igata gai kaikai vata e jini tarawa ta matamata, e jinikaruna ka agilos vena matamata. Vena matamata e volai tuke na yaca ni lini- karuwa na yarusu ni luve ni Isireli. ¹³Vena tokalau e donuya e tolu na matamata, vena vuwaliku e donuya muni e tolu na matamata, vena ceva e tolu muni Ka matamata, kodaki muni ke na ra e tolu Ka matamata.¹⁴Na vulala ni rara va turaga e yavataki tu vena jini karuwa na yavu, Vena jinikaruwa na yavu ikwe e noke na jinikaruwa eru y'aca na avositolo ni Lami. ¹⁵o kiya e tata gainiko yau na soli kuwa na dau ni varau ni kantameya e vai mai na Koula me varautakiniya na rara-va-turaga, na keya matamata vata na keya vulala.¹⁶Na rara-va-turaga e daro tu va Keya Kona vavaina keya raba e vo tantauva- ta ga na keya levu. O kiya e varantaki- niya na rara-va-turaga vena ivarau ni kaukameya, e ruwa na udolu na keya falogicna keya raba, levu vata ka balavu el vo tautauvata ga na Keya ivarau). ¹⁷E varautakiniya muni ka vulala, e kiya na drau vasagavulu kava na keya kiubiji ka vavaku mai na ledru varautakiniya na

tamata Ceru varantakiniya muni na agilosu)¹⁸Na valala e vai vera pasiva vata na rara -va-turaga e vai mai vena Koula djina, e todalci tu na iloilo makare.¹⁹Na yavu ri valala e ukutaki tu vena vi mataquali vata talei. Na i matai na jasipa, na ikaruwa na safairi, na ikatol na Kalisetoni, na ikava na emaralita²⁰na ikalima na satonikisa, na ikaono satiusa, na ikavitu na kari solita, na ikawaly na perili, na ikaciwa na topasa ha ikatini na Karisopiraso, na ika tini Kaduwa na vata karatarawa, na ikajinikaruwa ha amecisita.²¹Na linikaruwa na matamata e vai vena jinikaruwa na mata ni civa; na matamata yakikiya eru vai mai ve yakiya na mata ni civa. Na calevu ni rara-va-turaga e vai mai vena koula diina e kodaki tu na iloilo makare.²²Aqu tasi danida e kiya na were ni lotu vena vara - va-turaga , ni vo la were ni lotu ga na Kalou levu vata na Lami.²³Na rara-va-turaga e tasi okajiya tale na siga se na vula me rewa ni va lakarama takiniya, na l'agilagi ga ni Kalou e va kakarama takinija tu, vata e ka i tutu tu na hami.²⁴O Kuru na lewe ni matanita eru yate tu vena leya katarama ni rara-va- turaga - Na fui ni vuravura eru na Kan mai na ledru lagilagi Ka maliwa.²⁵Na keya matamata ena tasi sogo ni siga levu na vanuwa, ena jikai muni Ke na bogi.²⁶Eru na kau mai na lagilagi vata na va rokoroko mai na ledru kala matanita eru maliwa.²⁷Ena tasi kiya na kwa dukadukali mena unu mai, se me kiya na dau vai Kwa bara, se me dau giri, o rau ga e volai cru yaca vena ivola ni cola na hami.

22¹Na agilosu a vatakeya vuwako au no ruwvai ni cola, e madrawa oka sara me kodaki no Karisitala, e roro mai i no i nono va Turaga na Kalou geiniya na Lami.²na calevu i yaloga ni Tauni. E tutu ruwo na ruwai e colo ke na kai ni colo, e Vuwalaki niya e jini karuwa na vuwa ni kai, e gai dau vuwataki niyo i no vi vula. Na rau ni kai kwe mediu wai ni colo na vi vanuwa.³E na jikai ni lai ocajiya tale ke. E no no i yalogo ni koro Turaga na nono tabu ni Kolou, geiniya no Lami eru na gei gwaravia no day ni vigwaravi.⁴Eru na daniya e mata, e na volai veru ra e yaca.⁵E na vo jikai tale na bogi; e jikai ni yaga vuwadru no sina, se na mata ni sigo, ni vo va kakamataki nidru na Turaga no Kalou; eru na va Turaga taki niyo me tawamudu.⁶No agilosu e Kwo vuwako au, "Na itukutuku ikwe e djina, e rewa muni ni du vabaujiya. No Turaga, na Kalou no yalo ni vi Parafita, e votala jidru ho leya agilogi me vate keya vuwadru na tamato no vi kwa e dodonu me na yaco ."⁷"Tolaviya! Aqu voleka ni lesu mail Kalougata no Tomata' e varogo tata parafisai ni Volo ikwe."⁸O au, o Joni, qu varago qu daniya na kwa ikwe, Na gauna qu valogo ke segu danidiv, que cuva bale ve la no agilosu a gai vatakeyo vuwako au no kwa ikwe .⁹E kwa vuwako you, "Kuwa nivaveya igoi! Ni dowy a cakocaka vato geinidru o wekamu no Parafita, geiniciu o rau exu gulu no itukutuku ni vola ikwe Varakoroko vuwo no Kalou !"¹⁰A gai kwa vuwako au, "Kuwa ni tarovigo na itukutuku ni parafisai ni vola ikwe, na vo voleka.¹¹O keya e jikai ni dodonu, me jikai ni dodonu no ga. geiniyo o keya e duka me puka no ga: 10 Keya e dodonu me dodonu no go: geiniyo o keya e Yalo savasava me Yalo savasava no go!¹²"Daniyo! Aqu vo voleka ni la mai. E vo notu go ruwako au na Kwa, megu soligo vunadiy na tomato yakiya me kodaki no ledru i varau.¹³O au no "Olifa no Omeka, mai matai no Keya jinijini na ivakatekivu na keya devuderu.¹⁴Eru vo Kalougata na tamata e gaya na lediv i sulu, qui no vuNadru na dodonu meru kana i no kai ni colo, me gai unu i no matomata.¹⁵Eru vo no i rato o ray no tui, a rau na dauvavanitu, orau, e levu na ledru yalewa, na dou laba, o rau na mata kau, o rau muni eru dau giri.¹⁶O au, o jisu qu vatala jiyo na legu agilosu me vato keyo no vikwo ikwe vuwako mutou na vi kwa i kwe vuwako mutou na vi fogosogo lewe ni lotu. O au e vu geiniya no leva kawa o Tevita, geiniya na kalokalo i volasigo e serau Sara.¹⁷A kwa na Yalo Tabu, "Lamai!" me kwa muni o keya e varago. "Lamai!" o Keyo e mata somiyo na wai ni colo, me lama.¹⁸Agu vo vato keyo vuwadru na tamata o keya e vata keya na tata ni paroficai ni vola i kwe, kodaki e kiya na tamato e vai kuritaki niya na vi kwa i kwe, e gai soliya vuwo no Kalou, no mate bura e vo volai vena i volo ikwe:¹⁹Kodaki e kiya e kau dai e yavalu na tata ino vola ni parafisai ikwe, eno gai kau, dai na Kalou no leya i votavoto mai no kai ni colo, e la mai i na ralo e savasava e la muni mai i no volo i kwe.²⁰E kwa o keya a vaveyo no kwa i kwe "Io I agu vo la ma kwe." Emenil la mai, Karisito Jisul²¹Me lemoutou taucoko go na loloma ni ledru Turaga o Jisu. Emeni